Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب پیژند پاڼه
نوم:په شمندرکي دملغلرولتون
تالیف، لیکنه :محمودحمیدزی
کمپوزر:محمودحمیدزی
دقلمي لیکنې نیټه:۱۳۹۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

ډالۍ دې وي زما محترم پلار ښا غلي معلم خیرالله ته!
زمامحترم پلارلومړی هغه شخص دی چې ماته یې قلم او کتابچه په لاس کې راکړه.
زه دلوی خدای (ج) په مرسته او دهغه په واسطه په دې وپوهیدم چې لیک او لوست وکړم.
زما محترم پلار ماته تل همدغه یوه خبره کوې چې علم،پوهه غوره ده ښه ده اواړینه ده.
ما خپل ډېر علم دخپل پلار څخه زده کړی اوحاصل کړی دی.
هغه تل زماسره زما دزیرکتیا او وړتیا په لوړولو کې مرسته کړې ده.
زه یې تل د ناسمو کړونودکولو څخه راګر ځولی ،منعه کړی یم.
زما محترم پلار زما د ژوند دهو ساینې لپاره تل هڅه کړې ده،او کوي یې.
په رښتیا هم زما داوړه ډالۍ دهغه دښیګنو په وړاندې هیڅ هم نه ده!
او زه تل دالله (ج) څخه دهغه د دونیا او اخرت دنیکمرغۍ غوښتنه کوم!
الله (ج) زما پلارخیرالله ته دنیکیو په شتون کې اوږد عمر ورکړې.
الله (ج) دې تاته دهغه کړونو اجر او ثواب درکړې کوم چې تا زما سره کړې دي زما محترمه پلاره.
خدای(ج)دی ستاسیوری زما او زما دکورنۍ دغړو دسر څخه نه کمه وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

عنوانونه مخونه

۱ :دلیکوال خبرې.. ۱
۲ :بریا ته درسیدولار.. ۲
۳ :ځان ښودنه اوزیانونه یې.. ۴
۴ :په مثبت ډول درسنیو کارونه.. ۷
۵ :د هیواد سره مینه اووفاداري ۱۱
۶ :قومي ژبني او نژادي توپیرونه.. ۱۴
۷ :علم اوپوهه ۱۶
۸ :شفقت او مهرباني.. ۱۹
۹ : دمور او پلار احترام کول او حقونه یې ۲۲
۱۰ :نشیې توکي ۲۴
۱۱ : خپل منځي شخړې او بدۍ.. ۲۶
۱۲ :معلولیت عیب نه دی.. ۲۹
۱۳ : دماشومانو ژوند ته لنډه کتنه ۳۲
۱۴ :دجنګ زیانونه.. ۳۴
۱۵ :دولتي اوشخصی دندې.. ۳8
۱۶ :د وخت بي ځایه نه تیرول،د وخت ارزښت.. ۴۲
۱۷ :ځوانان.. ۴۴
۱۸ :نیک اخلاق او ښه سلوک.. ۴۶
۱۹ :مرسته کول.. ۴8
۲۰ :دوستي او ملګرتیا.. ۵۰
۲۱ :شراکت، ګډکار.. ۵۲
۲۲ :ګدایي یا فقر کول.. ۵۳
۲۳ :ډار (وېره) یوازي دالله (ج) څخه په کارده.. ۵۵
۲۴ : دځان څخه ښه شخص جوړول.. ۵8
۲۵ :مطالعه،کتاب لوستنه.. ۶۰
۲۶ : خپل لوښې او خوېندې په لوړ ولوړ ورکول.. ۶۲
۲۷ ښکاره او پټه پاکي.. ۶۵
۲۸ :دانسان په ژوند کي دورزش (تکړښت) ارزښت.. ۶۶
۲۹ : دماشینونو سمه کارونه.. ۶۸
۳۰ :دچا پیریال پاکه ساتنه او سمسورتیا.. ۷۰
۳۱ : دیني عالمان.. ۷۲
۳۲ :دالله (ج) عبادت په سمه توګه کول، اواحکاموته یې غاړه ایښودنه........ ۷۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوانونه مخونه

۳۳:پرماشومانو باندي د هغوی دمور او پلار او یا د هغوی دنورو دوستانود خوا ښځه ناسم نوم ایښودنه او په ناسمو نومونو سره دهغوی یادول................۷۷
۳۴:په ښووڼځیوو او مدرسوو کي کیفیت لرونکي او ښه زده کړه...............۸۹
۳۵:دمیرمنې او خاوند(میره) ترمنځ ښې اړیکې او یوبل ته درناوی...........۸۳
۳۶:مشوره کول..۸۴
۳۷:دمشرانو(ډیرعمرلرونکو) درناوی کول..۸۶
۳۸: پخلاینه..۸۷
۳۹: په غیري قانوني اوپټ ډول سره خارجي هیوادونو ته سفر،دسفر په دوام او هغه هیواد کي بدې پېښې
...۸۹
۴۰تشویق کول اودتشویق اغیزې...۹۱
۴۱:اتفاق او یوالی...۹۲
۴۲:په یوه ټولنه کې وړاو په کارپوه مشران ټاکل ۹۳
۴۳:غیبت کول...۹۷
۴۴:پرحیواناتو ظلم..۹۹
۴۵: جورت درلودل..۱۰۱
۴۶:رښتیا ویل اورښتنولي..۱۰۳
۴۷:شګون او زموږ ټولنه ۱۰۵
۴۸: فرهنګ...۱۰۶
۴۹:اسلام ۱۱۱
۵۰:هغه سرچینې چې په دې کتاب کې ورڅخه ګټه اخیستل سوې ده ۱۱۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

دليکوال خبرې

ثنا او ستاينه دې وي پاک الله (ج) لره چې پالو نکی دټولو عالميانو دی. درود او سلام دې وي پر حضرت محمد (ص) بانـدي.دلوی خدای (ج) شکر ادا کوم چې ماعاجزه او ناتوانـه بنـده تـه يـې دا تـوان را وبـخښئ چـې زه دخپلـو ورونـو او خويندو لپاره داستاسوپه لاس کې ليکنه(کتاب)
چي نوم يې (په سمندر کې دملغلرو لټون) دی ولـيکم. الله (ج) دې وکړې چې زمـا دغه ليکنه زما دورو نو او خويندو لپار دګټې څخه ډکه يوه ليکنه وي او درانـه لـو ستونکي ور څخه دژوند په چارو کې پوره ګټه پورتـه کړې؛ دخپل ځان او يا هم دټـولنې لپـاره يـوه ملغلـره پـه کښـي وموميې.مـا پـه دې ليکنــه کــې زمــوږ او ستاسو دټولنې ستونزې،کړاوونه،دهغوی دحل لارې او هغه څـه را اخيستي دي چې دهغوپه پلي کولو سره زموږ او ستاسو ټولنه پرمختګ کولی شي.
مـا پـه دې ليکنـه کـي دځنيـو ټولنيزو،کلتوري اواسلامي موضوعاتو څخـه يادونـه کړې ده.مـا پـه دې ليکنـه کـې زمـوږ او ستاسـو دټـولنې بنـګنې او بـدی دوارِئ را اخيستي دي. ستاسو درنو لو ستونکو څخه مې غوښتنه دا ده: چې
تاسو هم درخپل توانه پوري دټولنې په اصلاح کـي خپل تـوان او وس مـه سپموې ترڅو زموږ او ستاسو ټولنه دهره اړخه يوه پر مختللي او دستو نزو څخه خلاصـه ټولنـه و اوسـي.هيله مـې ستاسـو لـو ستونکو څخـه دا ده چې کـه کـوم ځـای زمـا عاجزه بنده څخه په دې ليکنه کې وړه يالويـه غلطي سوې وي نـو تاسودرانه يې پـه اصلاح کولـو کـې را سره مرسته وکړئ.مـا دا ستاسـو پـه لاس کـي ليکنـه ددې لپـاره ليکلـي ده چـې زمـا مسلمانانو ورو نـو او خوينـدو تـه يـې ګټـه ورسـيږي او يوازي او يوازي مې هيله خپل ټولنې ته ددې لارې څخه خدمت کول اونيکي کول دي، الله (ج) دې زما څخه په دې کار کول نـه ناراضـه کيږی.مـا چي پـه دې ليکنـه کې دکومو موضوعاتوڅخه يـا دونـه کړې ده تاسو لوستوونکي پـه هـره موضـوع کـې ژور فکـر کـوونـکي و اوسـي، او دخپـل وس او توانــه پـوري تاسـو هـم زيـار وباسې چې زموږ اوستاسـو هيـواد اوټولنـه نـور هـم ښيـا وړي شـي. موږ او تاسو بايد تل زيار ايستونـکي و اوسو اوتل موهڅه داوي چې دخپل ځان سربيره نوروتـه هم ګټه ورسوو.دنيکوانسانانو لار ښووني اوزموږ او ستاسو ګډ کـار زموږ ټولنـه او زموږګران هيواد (لوی افغانستان) پياوړی کوي. موږ او تاسو هر يو بايد خپلـې مفکورې او تجربې دنورو سره شريکې کړو، تر څو دموجوده ستونزو څخه ليري واوسو او نور ستونزې موږ ونـه ګواښې. موږ هريو کولی سو کار وکړو دځـان او خپلې ټولنې لپار ديوې لارې نه دبلې لارې خدمت وکړو.هيلـه مـي ستاسـو درنـو لـو ستونکو څخـه داده چـې مـاحقير بنـده پـه خپلـو دعاګـانو کـې ديـاده مـه بـاسئ.پـه درنښت:محمود((حميدزی))

(c) ketabton.com: The Digital Library

بریا ته د رسیدو لار

ډیر خلګ په دې فکر کې وي چې بریالیتوب دې تل زما په برخه وي، مګر داسې نه ده ،بریا او کامیابي هغه وخت شوني ده چې موږ زحمت وکاږو، هڅه وکړو، هوډولرو، او هیڅکله خپلو سمو او پر ځای پر یکړو ته بدلون ورنه کړو او شا ته تګ ونه منو،که څه هم موږ په زرګونو ځلې خپل په هیلو کې ناکام سو. دبریا راز په نا کامۍ کې پټ دی.کله چې تاسو دناکامۍ سره مخ کیږۍ. نو دا فکرمه کوئ چې زه ددې توان نه لرم چې بریالی به سم.امتحان یې کړئ او بیابیا خپل بریاته د رسیدلو هیله تکرار کړئ، کوښښ وکړئ ترڅو بریالیتوب ته ورسیږۍ.ډیر خلګ داسي دې چې کله په یوه کارکې دنا کامۍ او ماتې سره مخ سي نو بیا هغه شاته تګ وکړي ماتي ومني اونور بیادهغه کار دکولو هڅه نه کوي؟ چې داکړنه یوازې اویوزې ددوی وهم او وېره ده، نورهیڅ هم نه. هیڅ وخت داسې نه سې کیدای مګر ډېر په لږه اندازه اونامعلوم وخت داسي کیږي. چې یو بریالی شخص دې په لومړی ځل خپلې موخې ته ورسیږي، او بریالی دې سي. بریاته درسیدلوپه لاره کې هرورمرو ستاسو مخ ته خنډونه اوستونزې راځي مګر تاسو خپله هیله دلاسه مه ورکوئ او بیابیا خپل هدف(موخې)ته درسیدلو فکروکړئ،او داسې وګڼئ که چیرې داخل لازه هڅه وکړم نو زه به بریالی سم،او کامیابي به مې په برخه شي.تل په خپلو کارونو کې دحوصلې څخه کاراخلئ،صبر ولرئ اود زغم خاوندان واوسئ.په خپل ژوند کې هر وخت ځان ته بیل، بیل انتخا بونه اوموخې مه ټاکئ.غوره انتخاب ولرئ او بیا دغره په شان کلک ودریږئ،تر څو تاسوته دبریا لارې پرانیستي پاتې سي، اوتاسوپر هغه لاره بیله دې چې راوپر زیږي مخته لاړسئ.ماهیره لامبوزن هغه نه دی چې په لږو اوبو کې لامبو ووهي، بلکې ماهیره لامبوزن هغه دی چې دسمندر په شدیدو(سختو) څپو کې لامبو ووهي او نه پریکیدونکي څپې پري کړئ او خپل منزل ته ځان ورسوئ.انسان فکرکوي چې زه پیا وړي اراده اوټینګ هوډ لرم؟خودانسان فکربه یویې کوچنې حشرې ته نه وي ورواوښتی،چې آیا انسان پیا وړي آراده ،اوهوډلري او که هغه کو چنۍ حشره؟البته دا خبر زه دتو لو انسانانو په اړه نه کوم، داسې ډېر انسانان وه او سته چې هو ډیې دغرونو دسختو ډبرو څخه سخت وو اودی او په خپل کلک هوډ سره غرونه سوري کوي،مګرداسي انسانان هم سته چې استقامت (هوډ)یې ډېر کمزوری وی اوهتأ ژوند کول لا هم ورته ستونزمن او بې ګټې ښکاري؟ مخکې مو دحشرې یادونه وکړل. یوه حشره راوا خلئ او یوه صاف لوښي ته یې وا چوئ او بیا وګورئ چې داحشره دخپل خلاصون لپاره درکومې اندازې هڅه کوي،دخپل هوډ او کلکي آزادۍ څخه درکومه بریده ساتنه کوي اوهوډمنه او مباریزه پاتې کیږي. تاسوبه دهغې مباریزه اوپیاوړی هوډپه خپلوسترګووګورئ او دا به دهغې حشرې په لیدلو درته معلومه سي چې یوه حشره چې دانسان څخه په جسمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اومعنوي لهازکمزوري ده هوډيې بيا دځينوانسانانوځخه ځومر ډيرپياوړی دی!
يوه حشره چې دکړاونواوستونزوپه وړاندې دردې حده مبارزه کوي اودخپل هيلې ځخه چې دستونزې ځخه خلاصون دی نه اوړي نو يوانسان بايد ديوکړاو اوستونزې پر وړاندې درکومه حده ودريږي اوځومره ټينګ هوډبايد ولري ؟
يوه ونه ټول ژمی ددې په تمه اوهيله تېروي چې کله به سپرلی راځی،ونه انتظار کوي او بيا دسپرلي په راتلو هغه ونه زر غوټيږي، پاڼې، غوټۍ،ګلونه اوميوې کوي.
اوبه خپل تګ ته درهغو پوري دوام ور کوي تر ځو ياخو وچې سوي نه وي اوياخوخپل منزل ته نه وي رسيدلي.ستوري هره ورځ دې ته انتظار باسي چې کله به تياره راځي او موږ به ځليږو.متل دی چې وايي: بې زحمته رحت نسته!
ځوک چې ډېره هڅه کوي نو هتمن به هغه ته ډېر ځه هم په لاس ورځي خدای جل جلاله انسان په دې نه دی مکلف کړی چې په کارو نو کې تلوار وکړئ او دبې صبرۍ ځخه کار واخلئ،الله جل جلاله موږپه تلوارنه کولوامرکړي يو،په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره سُوْرَةُ الأنبيَاء : 37نمبرايات ولولئ.
ديوه حديث شريف مفهوم دی(ځوک چې دصبرعادت جوړکړي نوپرهغه الله جل جلاله صبراسانه کوي.① تل خدای جل جلاله انسان ته دزحمتو نو اجر ور کړی او ورکوي يې. هر هغه ځوک چې په روا، او سا ليم ډول دبريا هيله لري، لوی خدای جل جلا له دهغه سره مرسته کوي او هغه ته دبريا دلا سته راوړلو لاره ښيي.
موږ الله (ج) دې نړۍ ته ددې لپاره را استو لي يوو چې زموږ ځخه ازموينه واخلي، که نه دالله(جل جلاله) دلوی دربار ځخه کوم ځه نه کميږي چې يو انسان دې بيله ازموينی جنت ته دا خل کړي! مګر ازموينه اخستل کيږي .
کوم انسانان چې حق ته يې غاړه ايښې وي,نيک کارونه کوي او دالله جل جلاله داحکاموځخه سرغړونه نه کوي که چيرې ،دالله جل جلاله خوښه وه نو جنت ته به يې دا خل کړي او هغه کسان چې حق نه مني، بد کارونه کوي او دالله جل جلاله داحکاموځخه سر غړونه کوي، که دالله جل جلاله خوښه وه نو هغو کسانو ته به سزا ورکړی اوکه يی خوښه وه پر وبه رحميږی، په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره سُوْرَةُ آل عِمرَان : 129نمبرايات ولولئ. موږ هروخت په ازمو ينه،(امتحان) کي يو،په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره،سُوْرَةُ البَقَرَة : 155شماره ايات ولولئ. په دې ازموينوکي دبريا لپاره بايد هر وخت هيله مند واوسو ،هيځ وخت نا هيلي اونا اوميده نه سو، هر وخت هيله ولرو، تر ځو دکاميابی ترپولې ورسيږو او کاميابه سو.
لو مړی بايد دخدای جل جلاله دلوی دربار ځخه ناهيلي نه شو او دهغه ورسته بايد په خپل ځان باور ولرو کلک او نه ماتيدونکی باور.

۱- صحيح مسلم،حديث ګڼه 2424

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلو مشروع ،روا هیلودپوره کولو په لاره کې باید ونه ویرېږو،په پوره ډاډسره باید دبریا خواته واړاندې ولاړسو.

دهغو کسانو سره مرسته وکړو چې هغوی غواړي خپلومشروع هیلو ته ځانونه ورسوي او تل یې درمرستې ترڅنګ تشویق هم کړو،حضرت محمد صلی الله علیه وسلم ډیر ځلې دداسې پیښو سره مخ شوی دی چې هغه داسلام دمبارک دین په لاره کې دحدنه زیاتې ستونزې او کړاونه ګاللې دي، چې دطایف دخلکولخوا زورول کیدل یې ښه بېلګه ده.

ددې هرڅه سربیره به هم حضرت محمد صلی الله علیه وسلم پر هرې ستونزې صبراختیاره وه، او نه به ناهیلی کیده.

دهغه (ص) کلکه اراده، هسک عزم اونه ماتېدونکې هوډ و چې دلوی خدای جل جلاله په مرسته داسلام مبین دین دنړۍ په ګوټ ګوټ کې خپورسو. راسئ چې موږ دهغه مبارک صلی الله علیه وسلم داستقامت څخه پند وا خلو. که چیرې موږ په خپلومشروع هیلو کې دستو نزو او مشکلاتو سره مخ کیږو، باید هغه وزغمو، بیابیا کوښښ وکړو ترڅو خپلو هیلو ته ورسیږو او په خپله هیلو کې دبریالیتوب درپولې منډې و وهو.

راسئ نوردناکامۍ څخه ونه ویریږو،که چیرې کامیابي،بریالیتوب غواړو نو باید کامیابۍ ته درسیدو په لاره کې خنډونه اوستونزې وګالو، په ناکامۍ لیدلو سره دکامیابۍ پرلاره تګ پرې نږدو،که ناکام سو باید صبر او زغم ولرو اومایوسه نه سو. زړونه مو باید تل ډاډمن اوهیله مند وساتو،که څه هم زموږ مخته دومره خنډونه اوستونزې راسي، چې زموږ شاته تګ بیخي هتمي سي، دهر ډول ستونزې اوخنډسره باید مقابله وکړو ترڅو بریا زموږ په برخه سي، او خپل ژوند ته په بریالیتوب دوام ورکړو.

ځان ښودنه اوزیانونه یې

رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایې: الله جل جلاله فرمایي: ژباړه زه بې پروایم له شریکانوڅخه چاچې یوعمل (کار)وکړاوپه هغه کې یې بل څوک شریک کړنوزه هغه اودهغه کارپرېږدم ①

مطلب داچې کوم کاراوعبادت چې دځان ښوونې لپاره وي دالله (ج) په نزد ښه کارنه دی، اوالله (ج) دهغه شخص اوکارڅخه بې زاري ښودلې ده.

زموږ په ټولنه کې ځینې خلګ دخپل نوم دلوړولو، او دنورو خلګو څخه دځان لوړښودلو لپاره ځینې داسې کارونه ،کړنې کوي چې نه یوازې داچې خپل ځان ته

۱ ـ صحیح مسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیـان رسـوي بلکـي دا کړنـې يې پرتولنـه بانـدي هم بدې اغیـزې کـوي اودټـولني نورخلګ هم دمشکلاتو سره مخ کوي.
زه ددې کړنو دجملي څخه چې دوی يې کوي دلته څو بیلګې لیکم:

لومړی: پر بي وزلو او کمزورو انسانانو باندي زور زیاتی اوظلم:
ځینـې انسانان پـه دې خـاطر پرنـورو انسـانانو ظلم او زور زیـاتی کوي:چي دهغو څخه په مالي ډول ځان تقویه کړي. ځینې نورددې لپاره چې نورانسـانان دده څخـه وویریږي اوپـه ټولنـه کـي ددوی پـه آنـد نـوم وړي اونـوم لـوړي سـي: دظلـم لاره اختیاره وي پـه ټولنه کي فساد خوروي اوټولنـه ددوی دزور زیـاتي اوظلـم څخـه آرامــه نــه وي. جالیبــه خــوداده چــې ځینــې نــور انســانان بیــا دیــوې ټــولنې پراوسیدونکو باندي په دې خاطر زور زیاتی کوی چې دوی دخپل زور زیاتي څخه خوند اخلي!
بې معنـا اوبـې ځایـه خبرې کـول ، نـور تـه سپکاوی کـول، ځـان لـوړ ښـودل، بـې معنـابي او ځایـه موډ،فیشـن اودې کاروتـه ورتـه نورکارونـه ځینـې انسـانان دنـوم ښودني اوځان مشهوره کیدو لپاره کوي چې په دې کارسره دوی داغواړي چې دهغوی په ګمان دهغوی ټولنه ورته احترام (درنـاوی) وکړي اویـاهم ورتـه دعزت په نظروګوري:حال داچې هیڅ کلـه یـو انسـان پر نـورو انسـانانو بانـدي پـه ظلـم او زور زیاتي کولو اوپه ټولنه باندي په جبرځان محترم بللواومنلو دعزت خاوند نـه سړئ کیدلی.
کوم انسانان چې داسي کسانوته درناوی لري: یابه د وهم(ډار) او ویرې څخـه دوی ته عزت ورکوي اودرناوی به ورته لري او یابه هم ددوی پـه نـاروا کـارونو باندي خوښ وي.
کـه چیرې یوانسـان پـه خپلـه خوښـه دیـوه ظـالم او بـد کـاره انسـان سره دهغـه پـه کارکي مرسته وکړل او یا هم په خوښ سو:دده او هغه کس چې بدکاره او ظـالم دی توپیرنسته او پـه ګنـاه کـې ورسره ونـډه لـري.الله جل جلا لـه مـوږ دنیکـۍ پـه کړنوکې په مرسته کولو اودبدۍ په کـارونوکي پـه نـه مرسـته کولـو امرکړي یـو پـه دې خبره دلاښه پوهیدلوپاره سُوْرَةُ المَائدة : 2نمبرایات ولولئ.
ځینې کسان بیا داسي کارونـه دځان ښودنې لپاره کوي: چې ددوی کړنـې داسـلام دمبــارک دیــن اود خپلــې ټــولنې دکلتــوراو عننــاتو څخــه مخالفــه وي او ددې کـم شمیروګړو لکبلـه هغه ټولې ټولنې تـه چې دا څوناکـاره اوبدکاره انسانان پـه کـې شتون لري ځینې نادرکه، کم آندي اوکم فهمـه کسـان دهـم هغووګړو پـه نظرګـوري چــې ګــواکي هغــه واړه ټولنــه دهــم هغوبــدکارو انســانانو پــه شــان ده داډول فکر(آند)ګمان کول ، دیوه باهوښه انسان لپاره نه ښایې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله دنوم ښودلو او ځان مشهوره کولو لاره چې ځيني انسانان فکر(آند) کوي چې همدا به وي:دخوښۍ او ځينې نورو محفلونو کې ډېراو بې ځايه لګښتونه او مصارف دي،دا کارنه يوازې داچې بې ګټې او بې فايدې کاردی، بلکې داکار په ټولنه کې دوخت په تيريدو سره مروج کيږی اوټولنه ددې زيات لګښت خوښوونکو خلګو پر لاره پل ږدي چې ورسته بيا غريب او ناچاره خلګ هم دې ته مجبور سي چې په خپلو محفلونو کې زيات لګښت وکړي،ياد کارددې سبب ګيږي چې په ټولنه کې ددې لګښتونو دپوره کولو لپاره ځينې خلګ ناروا او نا مشروع کارونو ته زړه ښه کوي اويا هم خپل دهيواد پريښودلو ته اړوزي مهاجرت کوي. که چيرې شتمن خلګ هغه لګښتونه چې په خپلو محفلونو کې يې لګوي،زموږ او ستاسو دټولنې غريبو او نادارو اوسيدونکوته ورکړې او وسره مرسته وکړې: زموږ او ستاسو دټولنې دابې وزلې به دمنځه ولاړه سي او هيڅ يو غريب کس به پاتې نسي، په ياد کارکولوسره به موږد دوو ګټو څخه برخمن سولوموږ: ټولنه به مودغربته خلاصون پيداکړي. دوهم: داخرت دهوسايني اودجنت خواته دور وړاندي کيدولامل به موسي.اسراف کول او بې ځايه لګښتونه داسلام دمبارک دين خلاف عمل دی!

الله جل جلاله بې ځايه اصراف کوونکي دشيطان ورنه بللي دي، په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوْرَةُ بنیَ اسرآئيل/الإسرَاء : 27نمبرايات ولولئ،حضرت محمد صلی الله عليه وسلم فرمايي: ؛وخورئ، وڅښئ، صدقه ورکړئ، مګرله اسرف څخه ځان وساتئ.① موږ او تاسودېروخت په دې خبره ښه پوهيږو چې کوم کارچې زه يې کوم ناروا او حرام کاردی خوددې سربيره يوازې ددې خبرې لپاره چې زموږ په محفل کې کډونکوونکي وګړي يوازې دا ووايې چې فلانی په خپل محفل کې دومر لګښت اودا اوها کړي وه داکار کوو دې خبرې ته مو هيڅ پام نه وي چې که نن ورځ زه په خپل محفل کې داډول لګښت وکړم نو سبا يو بل څوک هم په خپل محفل کې زيات لګښت کوي رو،رو به داکارپه ټولنه کې عام سي او نورخلګ به هم دې ته وهڅول سي چې په خپلو محفلونو کې اسراف او ډېر لګښت وکړي: هغه وخت به هغه غريب خلک چې هتاخپل جامې، او خوړه نه سي پيدا کولی څه وکړي؟ آيا هغوی دا توان لري او که نه چې زموږشتمنوپه څيرلګښتونه وکړي؟

ولې ددې ناروا کړنې څخه يو کوچنی فرهنګ جوړکړو؟ په محفلونو او غونډو کې داندازې څخه زيات لګښت څخه بايد ډډه وکړو،داکارمودشتمنی بې ځاي مصرفولو مخه نيسي او ورسره به مودالهی حکم څخه سرغړونه هم نه وي کړي.

موږ په محفلونوکي په ډېرلګښت کولو سره دټولنې بار وردرنوو او خلګ په قصداً دې ته اړباسو چې ياد نارواکار دوی هم وکړي زموږ داکار زموږ پرخپل ځان ظلم دی، په دې کارسره ګناه په خپله ځانته پيرو،هغه لګښتونه چې موږ يې په خپلو محفلونو او غونډو کې کوو ،بايد دلوی خدای جل جلاله درضالپاره يې په

۱- صحيح بخاری

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي کارونو ولګو،و کړو چې زموږ ولس او ټولني ته يې ګټه ورسيږي،نه داچې خپل شتمني په داسي کړنو مصرف کړو چي نه يې موږ او نه يې هم زموږ ټولني ته کومه ګټه ورسيږي. موږاوتاسوبايد دخپلې ټولنې داړمنواو سيدونکو سره بيله کوم تو پيره مرسته وکړو. الله جل جلاله خيرات ورکوونکي وګړي الله جل جلاله ته حسنه پور ورکوونکي وګڼړي بللې دي اوهغوی سره يې دڅوبرابره زيات اجرورکولو وعده کړی ده!په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره د سُوْرَةُ الْحَدِيد : 18)نمبرايات ولولئ.زموږدکارونوله عمله بايد زموږټولنې ته زيان ونه رسيږي اوپه خپله پرخپل ځان او ټولنه ظلم اوتيری ونه کړو. راسئ چې داسي کارونه وکړو چي په اوږد محله او لنډ محاله توګه زموږ دټولني اوسيدونکوته ګټورتمام سي. ددې برځای چې ځان ښودونکي ،مغروره پرخپل ځان اود خپل ټولني پراو سيدونکو باندي ظلم کوونکي و اوسو:بايد خير رسوونکي، مرسته کوونکي اوعاجزه انسانان و اوسو، هيڅ وخت داسي يو کار ونه کړو چي خپل اخرت ته زيان ورسوو،دلوی خدای جل جلاله اُمرو څخه سرغړونه ونه وکړو او دوږخ وه ځان ته په خپل لاس وانه خلو. موږ او تاسو بايد داسلام دمبارک دين دټولو احکامو څخه پيروي وکړو تري سرغړونکي او بدې غوښتونکي ونه اوسو تل خير غوښتونکي انسانان و اوسو.

په مثبت ډول درسنيو کارونه

په اوس وخت کې ږغيزو ،متني، اوتصويري(انځوريزو) رسنيو او وسيلو دانسانانو په ژوند کې ډيرې آسانتياوي اونوښتونه منځنه راوړي دي،او ددې وسيلو په مرسته خلک ديوبل سره ډير نژدي سوي دي. دمعلوماتو راکړه ورکړه اوس په ډيرلږ وخت کې دنړئ وهرګوټ ته کيدای سي. ددې رسنيو اووسيلو دجملې څخه راډيو ،تلويزيون، کمفيوټر ،تليفون ،فکس، انټرنيټ اوداسي نور يادولی سو. داهغه وسيلې دي چې په اوسني وخت کې دخبر رسولو، ديو بل سره داړيکو ټينګولو، تجارت، جګړيزو، روغتيايې، تفريحي، اوپه ځينونوروبرخوکي دکار دلاښه آسانتيا لپاره استعماليږي.

لومړی: راډيو او تلويزون

موږ او تاسو بايد ددې وسيلو څخه په مثبت ډول استفاده وکړو، اوددې دو وسيلو څخه دخبرو داوريدلو د تعليمی، اوتفريحي خپرونو داوريدلو او ليدلو لپاره کاراواخلو . که چيرې موږ ددې ډول رسنيو سرپرستان يوو.موږ بايد دخپلو اوريدونکو اوليدونکو لپاره داسي خپرونې تياري کړو چې ددې خپرونو له کبله زموږ ليدونکي او اوريدونکي په هغه مسائيلو،موضوعاتو(سکالوګانو) وپوهيږي چې په هغو کې معلومات نه لري. موږ بايد هغوی ته ګټوره روزنه او ښوونه دخپلورسنيوله لارې وړاندي کړو. داروزنيزي خپرونې بايد د کيفيت اوکميت له پلوه لوړي، دپام وړ،په زړه پوري او پوره وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او خلکوتــه دينـــي، ټــولنيزي، اقتصــادي، روغتيــايي، حقــوقي ،کلتــوري او پـــه ډيرنوروبرخو کې پـه پوره ډول معلومـات ورکړي، ترڅو دعامو او هغو کسانو لپاره چې تعليم نه لري يوډول دښووني اوروزنې سرچينه وګرځي، دخلکو په منځ کې هراړخيـزه عامـه پوهـوي زيـات سـي ،خلـک نوښـتونو تـه پـه هـر برخـه کـې وهڅيږي اوټولنه مو نور داسي يوه ټولنه پاتې نـه سي چي دډېرو اړينومعلوماتو او پيښيدونکو پيښو څخه نا خبره وي. داډول رسنۍ دټولنې لپاره دتعليم او تربيې دښوولو اونيک عامه پوهوي يوه برخه ګرځي اودټولنې وګړي ورڅخه په زياته اندازه په بيلا بيلوبرخوکي پوهوي ترلاسه کوي.

دټولنې دميشتو وګړو رول دراډيـو او تلويزيـون څخـه پـه سمي استفادي کولوکي:

خلـک رسنۍ بايد ددې لپاره ونـه کـاروي چـې دخپرونـو څخـه يـې ناسمه استفاده وکړي او يايې هم دخپرونـو څخـه ناسم پوهـوي ترلاسـه کړي.پـه ځينـو رسنيو کـې داسي خپرونې لوستونکو، اوريدونکو او ليدونکو ته خپريږي، چې دهغو خپرونـو په لوستنه، ليدنه او اوريدنه سره يو ښه انسان غلطي او کږي لارې تـه تيل وهل کيـږي. ټولنــه دهغـو خلکـو دشـموپلانونو او اغيزولانـدي راځـي چـې هغـه خلـک غواړي ديوې ټولني داوسيدونکووګړو ذهنيتونوته منفي سمت ته بدلون ور کړي اوخپـل هغـه شـوم پلانونـه پـر هغـوی پلـي (تطبيـق) کـړي چـي دوی يـې غوښـتنه لري.مـوږ او تـا سـو بايـد دهغـو خپرونـو دليـدلو، لوسـتلو او اوريـدلو څخـه ډډه وکړو،چـې پـه هغـه خپرونـوکي زموږکلتـور، عننـاتو ،ژبـې، ټـولنيز ژوندانــه، اود هيواد خلکو ته په کښې زيان رسيږي او يا هم ورته په کښې سپکاوي سوی وی. زموږ او ستاسو په ټولنه کې داسي رسنۍ شتون لـري چې هغه زمـوږد فرهنګ، ټولنې، ژبې، کلتور، عنناتو، تـاريخ، کړو وړو، دين او ټولنيز ژوندانـه تـه دزيـان رسولو او هتأ دلمنځـه وړلـو کوښښونه کوي! داډول رسنۍ بايد وپيژنـدل سي او مخنيوی يې وسي او کـه چيرې يې مخنيـوی ستونزمن وي، نـو بايـد ددوی ټولـه ترحـي او پلانونـــه ددولـت دخواڅخـه بربنـدې ســي. کلــه چـې ټولنــه ددې ډول رسنيودخطرناکوپلانونو په اړ خبره سي نو بايد په هيڅ ډول ټولنه دې تـه زړه ښـه نه کړئ چي يادې رسنۍ واوري ولئولې اويـايې هم ووينـې. رسنۍ بايد يـوازي او يـوازي خپـل ټـولنې تـه خدمت وکـړئ، او ورتـه دزيـان رسولوسبب نـه سي. ټـولې رسنۍ بايد دهغو ارزښتو نو ،چې په يـوه ټولنـه کـې ورتـه درنـاوی کيـږی سپکاوی ونـه کړي، داهڅه ونـه کړي چي ددې ارزښتونو په باره کي ټولنې تـه ناسم پوهـوي ورکـړي.يـوه رسنۍ بايـد ديـوې ټـولنې ټولـو وګړوتـه پـه يـوه نظـر وګـوري، ددوی ترمنځ توپيرونـه کړي، يو پربل باندې ورته ازښت ورنـه کړي اوتـرمنځ يـې ديـوالې دلمنځه وړلو هڅه ونکړي.موږ او تاسو بايد خپل ماشومان دهغه ږغيزو،متنـي، تصويري خپرونـو دليـدلو، اوريـدلو اولوسـتلوڅخه منعـه کـړو چـې هغـه خپرونـې غيري اخلاقي، او داسلامي احکامو څخه خلاف وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویا هم داسي خپرونې وي چې ټولنه دفساد خواته کشوي او په ناروا عملونو باندي یې اخته کوي.دادول خپرونې دماشومانو پرهغه ذهنیت باندي ډیر ژرخپله اغیزه غور ځولی سي چې هرڅه ورته ښه معلومیږي او هغه کارونه کوي چې دوی یې ویني، لؤلي او یایې هم اوري.دماشوم حافظه دې ته اړتیا لري چې نوي شیان حفظ اوورسته ترزده کولویې عملي کړي. هرڅه چې ماشومان ویني ،وي لولي اویایې هم واوري، دوی یې په راتلوونکي وخت کي دعملي کولوکوښښ کوي،ځکه دوی ددې ترمنځ توپیر نه سي کولی چې څه ښه دي او څه بد.

ماشومانو ته دجنګ جګړو،وژنې اوژوبلیدنې فلمونه ښکاره کول، کیسې، نکلونه کول، ناولونه لوستل، په حقیقت کې دوی ته: دقتل غلا او ژوبلیدنې لاربنوونه اوپه هغوبرخوکې روزنه ده. که غواړو چې ماشومان مو ښه وروزل سي او دبد اخلاقیو، اوبدو کارونوڅخه یې لیري وساتو نو باید ماشومان مو درخاصي څارنې لاندي ونیسو او د دوی دژوند ټول اړخونه تحلیل او وارز ؤ.موږ باید لومړی خپله منفی اړخ درلودونکي خپرونې ونه څارو اوپه دوهم قدم کي خپل ماشومان دمنفي مفکوري اومنفي اړخ درلودونکو خپرونو دلوستلو،اوریدلو اولیدلو څخه په کلک ډول منعه کړو.دکمفیوټر،انټرنیټ او مبایل څخه سمه استفاده کول: زموږ او ستاسو په ټولنه کې په کمفیوټرونو، تلویزونونو،موبایلونو،انټرنیټي شبکو اونورو تصویري رسنیو او وسیلو کې داسي فلمونه او تصویرونه کتل کیږي چې هغه فلمونه اوتصویرونه په هیڅ ډول زموږ ددین، رواجونو،کلتور،عنناتوسره اړخ نه لګوي، یادې لیدنې نه زموږ دین خوښوي اونه یې زموږ کلتوراوعننات خوښوي اونه هم دالیدنه زموږ دشخصیت سره برابره وي.دافلمونه اوتصویرونه (انځورونه) که زموږ ددین مخالفه وي که زموږ دعنناتو، خو لیدنه یې په هرحلت کي یوازي او یوازي موږ ته زیان رسوي یادفلمونه اوتصویرونه ځینې وخت موږ او تاسوته ژوبلونه ،وژنه، فریب، بي احترامي او ځیني وخت راته بد اخلاقې اوبي عزتې رابښيې.هو داسي هنري فلمونه اوتصویرونه هم شتون لري چې موږ کیداي سي ،چي دهغوڅخه مثبت اړخونه زده او ورته متوجي سو او زموږ په ژوند کي راته د تفریح او پوهوي وسیله وګرځي اوپرهغولارو تګ راته هوسا اوآسانه کړې چي موږ ورباندي په تللو کي ستونزي لرو. هنري فلمونه اوتصویرونه که په مثبت ډول سره ولیدل سي او موضوع یې ښه درک کړل سي: موږ او تاسو ته ښایې په هغوکي لاربنووني موجودي وي. که څه هم دټولوزده کړوسرچینه کتابونه دي اوفلم ته کومه اړتیا نه لیدل کیږي.که چیرې بیا هم موږفلمونه اوعکسونه وینو نوباید دیوفلم اوعکس منفي اړخ ته پاملرنه ونه کړو اوکه دمثبت اړخ دلیدنې څخه که کوم پوهوی لاسته راځي لاسته یې راوړو.موږ او تاسوډیروخت دیو فلم ،تصویر،لیکنې،خبرو،یابل کوم کارمنفي اړخ ته درمثبت اړخ ډیره پاملرنه کوو، چې داکړنه زموږ دتبا هې خواته قدم اخیستته ده. هغه فلمونه چې داسي سحنې ولري چې هغه دبي شرمۍ او بي حیایۍ څخه ډکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي: باید په هیڅ ډول سره ونه کتل سي او پرې نږدو چې دیادوفلمونو کتنه موږ ناروا کارونو ته وهڅوي.دا سې وخت تیرونه اوتفریح چې زموږدونیا اواخرته زیان په کښې نغښتی وی باید ترینه په کلکه ډډه وکړو.رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: دوه نعمتونه داسې دي چې ډیرخلک یې قدرنه کوي،روغتیا اوفراغت.(۱) موږباید د دونیا په خوشحالی باندې خپل اخرت ته زیان ونه رسوو، دلوی خدای جل جلاله داحکامو څخه سرغړونه ونه کړو،ولې خپل اخرت ددې دونیاپه بدل کې وپلورو؟ حال داچې رسوالله فرمایې:په جنت کې دیوې چلاخې ځاې تردنیا اوڅه چې په دونیاکې دي ښه اوغوره دی، یوسهاریامابنام دالله په لارکې تلل تردونیااوڅه چې په دونیاکې دي ښه دئ.②

دمبایل،تلیفون اوکېمروپرځای اوسمه کارونه:

موبایلونو او کیمرو زموږ او ستاسو لپاره ډېرې آسانتیاوې منځ ته راوړې دي. مګرموږ ډېروخت دهغو څخه سمه اوپرځای استفاده نه کوو ،په ځینو وختو نه کې ترینه ناسم کار اخلو او په ټولنه کې دهغوی په واسطه فساد خوروو.

بې اړتیا اوبې ضرورته په موبایل،تلیفون کې خبرې کول، خلکوته دموبایل تلیفون دلارې اختارونه ورکول، دنورخلکو دنوم څخه ناسمه ګټه اخیستل،دموبایل تلیفون دلارې درواغ ویل اوپه نورو بیلابیلو لارو دتلیفون او موبایل څخه ناسمه استفاده کول ټولنه دبدی او فساد خواته کشوي.همدارنګه دموبایل دکېمرو اوپه کیمروباندې دخوښې په محفلونو، کورونو او نورو ورته ځایونو کې عکسونه (انځورونه) اخیستل ، فلمونه ډکول ناسم او دزیان څخه ډک کار دی.

ځکه په دې کار سره په انځور او فلم کې فلمبرداري،عکاسې سوي کسان ددې څخه خوښ نه وي چې دهغوی څخه دې عکس واخیستل سي ، یادې ترینه فلم ډک سي اویا هم داکړنه په پټه سره وسې اوهغه څوک خبرنه سي کوم چې دهغوی څخه فلم ډک سو او یا انځور ترینه وا خیستل سو. داډول فلمونه او عکسونه (انځورونه)چې په پټه ډک او نیول کیږي په ټولنه کې خپریږي او دځینو ستونزو لامل ګرځي اودټولنې اوسیدونکي په ځینو حلتونو کې دیادوفلمونو اوانځورونو څخه ناسمه استفاده کوي.ښه اوګټوره خبره خودادده، چې دژوندیوو موجو داتو انځور اخیستل اوجوړول غوره کارنه دی اوچې څومره ډډه تري کولي سوباید ډډه تري وکړو،ځکه رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایې: کوم کسان چې انځورنه عکسونه جوړوي دقیامت په ورځ به عذاب ورکول سي، ورته وبه ویې: څه چې موجوړکړي ژوندې یې کړئ.(۳)

راسئ چې لومړی خپل پرځان باندې هغه کارچې موږ یې کوو دهغه کاراحساس داسې و کړو، که چیرې داکړنه زما سره سوې وای نو مابه څه احساس درلو دلی او څه فکر به راسره پیداسوی وای ؟آیا په دې ډول کارسره که دټولنې یوبل شخص زماپروړندی کړی وای زه به خوښ سوی وای او که نه زه به خفه سوی او ناهیلی سوی وای؟

۱- صحیح بخاري حدیث ګڼه 6412--------۲صحیح بخاري حدیث ګڼه ۶۴۱۵ ------- ۳- صحیح بخاري حدیث ګڼه ۵۹۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې احساس دکولو څخه ورسته پريکړه يوانسان خپله کولي سي، چي ياده کړنــه ښــه ده اوکــه بــده. رســوالله صــلى الله عليــه وســلم فرمــايي: ستاســو يودرهغومؤمن نـه سي کيداي څو دخپل ورورلپاره هغه څه خوښ نـه کړي چي دخپل ځان لپاره يې خوښوي.① اوهمداسي بايد انټرنيټ او نـوري ټولنيزي شبکي فيسبوک،ټويټر،واټساف،ايمو،يوټيوب اونوروررتـه انټرنيټي اوټولنيزي شبکې هم ددې لپاره ونه کاروو چي موږ او يا هم زموږ ټولنې ته دي زيان ورسوي .

دا رسنۍ يـوازي او يـوازي زمـوږ دکـارو نـو دهوسـا ينـې لپـاره دي،نـه دغلطـي استفادې اخيستلو اواستعمالولولپاره.

کـه موږانټرنيـټ کـارونکي يـو نـوداختلاف اچونـکومتننو،ويډيوګانو،اوتصـويرونو دخپرولوڅخه بايد په کلکه ډډه وکړو.هڅه موبايددانټرنيټ پـه کـارولوکي تـل داوي چـي خپـل هيواداوټـولني تـه اړيـن مطالـب وړانـدي کـړو اوخپلـه هـم مثبـت اړخ درلودونـکو اوګټه رسونکو مطلبونوڅخـه استفاده وکړو. البتـه ديـادوني وړده چي ددې وسيلو چي مخکي يې يادونه سوي ده: ډير استعمال او کارونه زموږ بدن پـه دماغي ،ذهني او جسمي نارو غيو هم مبتلا کولي شي.

يادې وسيلې بايد بيله ضرورته او داړتيا څخه ډيرې ونه کاروو. موږ اوتاسو بايد خپل وخت پـه بـي ځايـه او زيـان رسوونـکو کـارونو بانـدي تېرنـه کـړو ،درسنيزو وسيلو څخه پرځای او مناسيبه ګټه واخلو او پري نږدو چي ددې وسيلو پـه وسطه ياله عمله موټولنه دفساد اونارواکارونو په لور ولاړه سي.

د هيواد سره مينه اووفاداري

موږ او تاسو ټول دخپل هيـواد سره مينـه لرو، هيڅ داسـي څوک نسته چي خپل هيواد تـه دې زيـان ورسـوی. مګريو لږ او محدود شمېر کسـان داسـي سته چي دخپل هيواد سره مينه نه لري، دخپل هيـواد سر خيانـت کوي،خپل هيـواد او خپلـه ټولنـه ورتـه ارزښت نه لري، درخپله وسه ورتـه زيان رسوي او دنورمغرضو،زيان رسوونکو کسانو پـه وينا خپل هيواد تـه جنګ ،غوربت ،بي علمي او بي اتفـاقي، راوړي، نه پريږدي چي هيـواد او هيـوادوال يې پـه سولې، سوکالی، او ارمـې کي ژوند وکړي.

داخاصيت (ځانګړنـه) درلودونـکو خلګوتـه دهيـواد دوسـتان او هيـوادتـه وفـاداران نـه سوويلی،دهيواد دښمنان يې بولو!داډول خلګ هيڅکله ښـه او غوره خلګ نـه دي .داخلګ ددې سربيره چي خپل هيواد او خلګ خوشحاله ژوند تـه نـه پريږدي، خپلــه هـم دنـوردلاس لانـدي پـه کړاونـو او مشـکلاتو کـي ژونـد کـوي! داخلـک داخوښـوي چـي خپـل ترهيـواد د دوی دلا رښـوونکو بدوانسـانانو تـاټوبي تـه ژمـن واوسي،

۱- بخاري کتاب الايمان حديث ګڼه 13

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپـل درهیوادوالـو د دوی روزونکـو اوهغـوی تـه چـې ددوی ذهنیتونـه یـې منفـي لورته اړولي دي احترام اوقدر لري. ډېر بې توانه او کمزوری هغه انسان وی چې مړسي او خپل هیواد او ټولنې ته خدمت ونه کړي. هریوزموږاوستاسوڅخه په دې مکلف دی چې خپلو خلکو او هیواد ته خدمت وکړې، یعني په خپل ژوند کې داسـې کارونـه وکـړې ،چـې دده هیـواد او خلکوتـه پـه هغـه کـاروکي ګټـه ورسـېږي.هیواد زموږ او ستاسو لپاره دمورحیثیت لري. څنګه یوداسې څوک پیدا کیدای سي چې دخپل موربې احترامي وکړي،دا وزغمي چې موریې په مشکل او ستونزه کـې وي او دی دې په ارمه سا واخلی او دخپل مورسره دې مرسته ونه کړي. هیواد زمـوږ په سر تـاج دی اوزمـوږ بیرغ زمـوږ دخپلـواکۍ او آزادۍ نښـان دی. هرانسـان چـې دخپل هیواد سره خیانت کوي درټول بد ترین انسان دی. دداسې انسـان سـره چـې د خپل هیوادسره خیانت کوي دوستي او مرسته کول دهغه دښمن سره مرسته کـول دي چې ستا دوینو تږی وي او چې هروخت یې وس ورسـېږي نـو تـا دمنځـه وړی او ستا دنابودۍ په انتظارکی شیبې شمارې. موږ او تاسو باید پـه هیڅ حـال اوهیڅ وخت کې دخپل هیواد سره خیانت ونه کړو. ټولـه عمـر (ژونـد) باید خپـل هیـواد تـه وفاداره اوژمن پاتې سو. زموږ دهیواد ابـادي او سوکالي زمـوږ سوکالي او ابـادي ده.موږ باید خپل هیواد دخپـل کـور پـه شـان وبولـو. آیـا یوڅـوک دا خوښـه وي چـې دهغـه کـوردي ویجـاړه اوخـراب وي؟ کـه چیـرې مـوږدا نـه سوکولی چـې خپـل کـور وران کړو نو بیا ولې خپل هیواد خرابـه وو؟مـوږ او تاسو باید خپـل ځانونـه دخپـل هیـواد خدمـد ګـاران وګرځوو.لکـه څنګـه چـې د خپل دوجـود پـه پرهرونـو دردېږو (خوږېږو) نـو همداسـې بایـد خپـل دهیـواد پـه زخمونـو خـوږ او وددردېږو. مـوږ او تاسـو ټـول داتـوان لـرو چـې هریـو خپـل هیـواد تـه خـدمت وکـړو کـه چیـرې تاسـو پاچایاست نو باید خپل هیواد ته ریښتنی پاتـه سـي اوداسـې یوکارونـه کـړئ چـې پـه هغه سر ستا دهیواد اوسیدونکو ته زیـان ورسـېږي. رسـوالله صـلی الله علیـه وسـلم فرمایې اې الله څوک چې زمادامت حـاکم (مشـر)وي اوبیاهغـه پـردوئ سـختي کـوي نوتـه هـم پرهغـه سـختي وکـړه اوڅـوک چـې زمـادامـت حـاکم وي اوپرهغوی نرمـي کوي نوته هم پرهغوی نرمي وکړه.①

بـل ځـاي رسـوالله صـلی علیـه وسـلم فرمـایې: څـوک چـې دمسـلمانانوحاکم وي اودهغوی په ښیګڼه کې هڅه ونه کړي اوپه خـاص نیت سره دهغوی ښـیګڼه ونـه غواړي نوهغه به له دوی سره جنت ته نه ځي .②

مشر،حاکم ،یـا پاچـا بایـد کـار اهلـي کارتـه وسپارې اوهغـه مسؤلیت چـی ده تـه دده دهیواد خلکو ور سپارلی دی باید په پوره ایمانداری ریښتینولی، اوبـې لـه دې چـې دیو چاڅخه وېره ولري سرته یې ورسوي. همداسې ټول دولتـي کـارکوونکي بایـد هیڅ وخت په خپلو کارونو کي سوستي او نـاغیري ونـه کـړې، پریو مظلوم باید ظلم ونـه کـړې، دقومون واوژبو ترمنځ توپیر باید ونـه کـړې، رشوت باید وانـه خلـي، بـې عدالتي باید ونـه کـړې، دخپلوانو او پردیو ترمنځ باید توپیر ونـه کـړې،

۱ -- صحیح مسلم کتاب الامارت حدیث کنه ۲ 472 صحیح مسلم کتاب الامارت حدیث کنه4731

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هیڅ وخت باید یو دولتي کارکوونکی دخپلې وظیفې(دندې) څخه ناسمه او ناروا استفاده ونه کړي، هردولتي کارکوونکی باید دخپل واک اودندې سره سم اوپوره خدمتونه دخپلو خلکواو ټولنې لپاروړاندې کړي: هیڅ داسې یو کار او عمل سرته ونه رسوي چې دالله جل جلاله په نزد دې ګونهګاره سي، دهغو خلکو چې دی یې په سرامر تاکل شوی دی دحق خوړونکي شی.الله (ج)موږ په ناروا توګه دیوبل دمال خوړلو څخه منه کړي یوو،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره سُوْرَةُ البَقَرَة : 188شماره ایات ولولئ.

که چیرې ددولت کارکوونکی دخپلوخلکو او هیواد سره خیانت وکړي اودخپلې هغه دندې څخه ناسمه استفاده وکړي چې ده ته ورسپارل سوي ده: هرومرو به الله(جل جلاله)دده سره حساب کوی،ده ته به دخپل کړي ګوناه سزاورکوي ، الله(جل جلاله)حساب کوونکی دی!دیوې زرې نیکی او یوې زرې بدئ حساب دخپل بنده سره کوي!

په دې خبره دلاښه پوهیدلولپارهسُوْرَةُ الزّلزَلة : ۸:7نمبراياتونه ولولئ.

هردولتي کارکوونکی باید خپل هغه کارونه چې ده ته یې مسؤلیت ورکول سوی دی دځنډ اوبې له دې چې پرخلکوظلم وکړي په خپل وخت سره اجراکړې.موږ باید تل خپل هیواد ته ریښتني اوسو او خپل هیواد او خلګ په ستو نزو او کړاونو کې پرې نږدو، تل ورسره مرسته اوهمکاري وکړو، تل دخپل ولس ریښتني خدمت ګاران واوسو، هیڅ وخت دخپل واک اوقدرت څخه ناسمه استفاده ونه کړو او دهیواد د ښمنانو دشومو پلانونو او پریکړوښکار نه سو ،که چیرې موږ ددولت کار کوونکي یوو:باید په هغه تنخوا خپل ژوند پر مخ بوزو چې موږته ددولت دخوا راکول کیږي.

او هیڅکله دپیسواو نورو مادي اومعنوي ګټو لپاره خپل هیواد خرڅ نه کړو،د خپل دهیواد سره خیانت ونه کړو، د رشوت داخیستلو څخه په کلکه ډډه وکړو او خپله دنده په سمه توګه سرته ورسو.

رسوالله صلی الله علیه وسلم دولتی ماموردتحفې (ډالئ) دقبلولوڅخه منعه کړی دی اویوه قنعت بخښوونکي ننګونه یې دتحفې دنه قبولیت په اړه دهغه ومختته ایښې ده اوفرمایلي یې دي: دخپل پلاریامورپه کورکي ولې نه کښیني؟ بیابه یې کتل چې څوک هغه ته تحفه ورکوي که نه.①

دیادوني وړده چې یوازې دولت نه سي کولی چې یوهیواد ودان او آباد کړي. هغه کسان چې په دولت کې دنده نه لري او شخصي دندې لري هغوی هم باید دخپلودندو په واسطه دخپل هیواد لپاره خدمت وکړي. هر کس باید دخپل دولت سره دخپل هیواد په جوړولو کی ونډه اخیستوونکی او پوره مرسته کوونکی وا وسي،هغه که دهقان ، تجار، هټیوال اوکه ځاروي ساتونکی وي. یو هیواد په خپل ملت ولاړدی.

۱ - مسلم کتابالامارت حدیث کنه4738

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا ملت دی چې یو هیواد دپرمختګ په لوري بیایي. موږ ټول ددې هیواد اوسیدونکی باید دخپل هیواد او خلګو سره مینه ولرو او پري نږدو چې زموږ هیواد او ولس دي دستونزو(کړاونو)سره مخ سي. هیڅ وخت باید موږ دخپلې دندې او قدرت څخه په استفادې خپل هیواد او خلګ دستونزو سره مخ نه کړو، ځکه داهیواد په موږ او تاسو آباد دی او موږ او تاسو که هر څوک یوو مګر ددې هیواد اوسیدونکي یوو، موږ ددې هیواد پرخاوروخپل قدمونه ږدو او دهمدې هیواد دهوا څخه تنفس اخلو دازموږهیواد دی آبادیده اوسمسورتیایې زموږدنده ده.

قومي ژبني او نژادي توپیرونه

په نړۍ کی د فزیکي اومعنوي اړخه ډیر ډولونه انسانان سته.ځینې انسانان تور ،ځینی ژړ ،ځني سورپوستي او ځیني نور بیا غنم رنګه وي. دیوې سیمې خلګ په یوه ژبه او لهجه خبرې کوي، دبلې سیمې خلګ بیا په بله ژبه اولهجه خبرې کوي.په نړۍ کي داسي ټولنې سته چې په یوه ځا نګړي نوم سره مشهورې وي دهغې جامعي خلګ په یوه ځانګړي نوم سره پیژندل کیږي او په هغه ټولنه کي دننه ځا نګړي ډلي انسانان شتون لري، چي هره یوه ډله انسانان یې ځان ته یو تاکلی نوم لرې، چې دفزیکي او معنوي لهازه سره یو شان نه وي، بلکي توپیرسره لري.دلته زما مطلب دهغه جوړښتو نو او جامعو څخه نه دی چې یو شخص یې په خپله په یوه ځا نګړي نوم سره جوړه وي او یونوي خو ځښت را منځ ته کوي، بلکي زما موخه دهغو جامعو(ټولنو) څخه ده چي دقومیت، نژاد، او ژبې پربنسټ منځ ته راغلي وي،داتوپیرونه ځیني وخت ددې سبب کیږي چي دیوې ټولنې ځیني ناپوه خلګ دي دبلې ټولنې دخلکو سره مخالفت وکړي:په دې دلیل چي دهغه جامعې څخه د دوی رنګ جلا وي، یا په ژبه ځندي ،جلا وي او یاهم یوازي دهغې ټولنې نوم د دوی دټولنې دنوم څخه تو پیر لري ،ټول انسانان الله (ج) په یو شان پیدا کړي دي، یو انسان دبل انسان څخه غوره او بهتره نه دی،مګریو انسان دبل انسان څخه هغه وخت غوره او بهتره دی چې هغه مسلمان وي،یو مسلمان دالله (ج) په نزد دیو کافر څخه غوره دی. په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ البَقَرَة : 212شماره ایات ولولئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوهمداډول يونيک او ښه اخلاق لرونکي انسان ديوه بد او بې اخلاقه انسان څخه غوره دی. په مسلمانانو کې تو پير بايد ونه سي، هرهغه کس ښه او غوره دی چې نيکي کوي، نوروانسانانو ته يې ګټه رسيږي، پرهيزګاره وي او چاته تکليف او ازار نه رسوي،ددې ښيګڼو اوياهم نور ښيګڼوپرته يوشخص او ټولنه دنورواشخاصو اوټولنو څخه غوره کيدای نه سي.

په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره دسُوۡرَةُ آل عِمرَان : 76شماره ايات ولولئ.

حضرت محمد(ص) فرمايې:مسلمان هغه دی چې نورمسلمانان يې دژبې اولاس دزيانه خوندي وي①.

که ورته وګورو په هر قوم او قبيله کې ښه او بد خلګ سته،کيدای سي چې په يو ژبه ويوونکو خلکو کې بد انسانان وي، او کيدای سي په يو نژاد کې بدخلګ شتون ولري .

مګر دا په دې معنا نه ده چې دهغی ټولنې ټول وګړي دې بد وي.په هغه ټولنه کې بيا ښه او نيک خلګ هم سته. ځينې خلګ داسې فکر کوي چې دا نژاد يا دا ژبه ويوونکي يا دا قوم يوه ځانګړې بدې لري ،چې هغه بدې د دوی په ټوله جامعه،ټولنه کې شتون لري مګر د داسې نظر درلو دونکو دغه نظريه مطلقً ناسمه ده:ځکه بدې په يوه کس کې کيدای سی نه په يوه ټولنه کې موږ دا نه سو ويلی چې دا بدې په هغه ټوله جا معه (ټولنه) کې شتون لري،موږ او تاسو بايد داسې ونه اوسو چې په خپل قوم ژبه او نژاد پخر وکړو او دنورو قومونو،نژادونو څخه ځا نونه غوره اوبحتره وګڼو اوهغوی ته دنسب پيغور ورکړو،رسوالله (ص) په نسب پيغورورکول په سختوالفاظوغندلی دی،موږ او تاسو بايد په خپلو کړونوځانونه دعزت او درناوي خاوندان وګرځو اوداسې انسانان دځانو،نوڅخه جوړ کړو چې نور خلګ زموږ د ژبې اولاس دضرر(تاوان) څخه ځانونه خوندي وبولي. موږ اوتاسو که دهر نژاد او قوم څخه يوو ټول مسلمانان سره ورونه يوو زموږ تر منځ هيڅ ډول توپير نسته اوبايد هرډول کينه ،رخه او تبعيض دمنځه وباسو اوټول يوالی غوره کړو. په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره د سُوۡرَةُ الحُجرَات :10نببرايات ولوئ.

زموږ او تاسو سره که ديوه قوم، نژاد او يوې بلې ژبې ويوونکو خلګو په اړه ناسم فکر پيدا کيږي نوموږ او تاسو بايد لومړی خپل قوم، ژبه، او نژاد،درنظرلاندې ونيسو اوورسته پريکړه وکړو.آيا زموږ په قوم، نژاد او ژبه ويوونکو کې بد او دناسمو ارادو خاوندان خلک وجود نه لري؟ اوهمدرنګه آيازموږ په منځ کې نيک او ښه انسانان نسته؟ همداسې په هغه قوم ،نژاد، او ژبه ويوونکو خلکو کې هم ښه او بد انسانان سته،نو ځکه موږ هغه ټولنه ټوله بدنه سو ګڼلی.هيڅکله بايد يو مسلمان بل مسلمان دځان څخه کم ونه بولي ځکه لوی خدای(جل جلاله) ټولو مسلمانانو ته په يوه نظرګوري خوکاميابه هغه مسلمانان دي چې هغوی ټول اسلامي احکام پر ځا ی کړي وي.

١ ـصحيح بخاري کتاب الايمان حديث ګڼه10

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چې په خپل قوم ژبه اونژاد ځانو نه عزت من او قدرمن معرفي نه کړو.احترام، درناوی اوعزت په نيکو اخلاقو ښه چار چلند اوداسلام په مبارک دين کي دی. راسئ چې دخپل پيغمبر حضرت محمد صلی الله عليه وسلم پرلاره روان سو اوکا میابئ (بریالیتوب) ته ځان ورسو.
ټول تو پيرونه دمنځه يوو سواو هرمسلمان خپل ورور وګڼو.يوازې داوسنجو چې کوم کارونه چې زه يې کوم سم دي او که ناسم.ديادونې وړده چې هرڅوک حق لري چې خپلې ژبې،قوم، نژاد اوخپلو خلګو ته خدمت وکړي،مګرداخدمت چې دی خپل ژبې، قوم ،اونژاد ته کوي بايد په داسې ډول سره وي چې ددې خدمت له عمله نوروته زيان ونه رسيږی.
دخپل کور،چم اوبڼ د آبادی،پرمختګ اوسمسورتيا لپاره بايدد نورو کورونه ،کلې اوبڼونه ويران نه کړو اوهغوی شاته تګ ته يې مجبورنه کړو .موږبايد د نورو ژبو ويوونکو نژادونو او قومونو سره تضاد ونه لرو،
ټول هغه تو پيرونه چې موږ را منځته کړي دي دمنځه يوسوو، يو دبل څخه ځانونه غوره ونه ګڼو او دريوه چترلاندي او په يوالي کی ژوند وکړو.

علم اوپوهه

الله جل جلاله عالمان،ستري مرتبې درلودونکې وګرځولي دي. په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ المجَادلة : 11نمبرايات ولولئ.علم هغه نعمت دی چې انسان ته دعزت ،سرلوړی،محترمی،وړتيا اوديوه روښنانه ژوند کولوزمينه برابروي.
علم انسان ته ښه او خرابه نيغه ،سیده اوکږه لاره ښيې اوپه دې يې پوهوي چې څنګه خپله ځان اونور خلګ پرسيده او مستقيمه لار روان کړي .علم دخو شحاله اوسوکاله ژوند ضمانت اويوه داسې سرمايه ده چې موږته بيابيا دبرياليتوب زيري را کوي. په علم کولو ،غوره کولو اوپرې عمل کولو سره انسان جنت ته دا خليږي، او په نا پوهې غوره کولو او دجهل پرلارتګ کولو سره انسان در دوږخ پوري رسيږي.
پوهان وايي علم يو داسې سرما يه ده چې په مصرف ولو سره نه کميږي ،بلکې نوره هم زياتيږي. علم غوره دی ،ښه دی اوبې عيبه دی ددير دولت او شتمنئ څخه.ځکه يوعالم :وائي چې شتمني او دولت انسان په خطر کې اچوي مګر علم دانسان څخه ساتنه(حفاظت) کوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالمـان اوپوهـان د ليـدونکو، بيناياـنو پـه شـان دي او بـې علمـه کسـان دناپيناو او ړندو انسانانو په څير دي.

پـه علـم کولوسـره مغز،عقل،تفکراو ذهن پيـاوړی کيږی او وده کـوی. علـم کـول دانسان دماغ دې ته آماده کوي چي انسـان نـور هـم پرمختـګ وکړي: برياليتوبونـه لاسته راوړي او څومره چي يې وس او تـوان وی خلکوتـه ګټـه ورسـوي. مـوږ او تاسو ته په کار ده چي علم يووازينی هغه وسيله و ګڼو چي موږ دتياره او تارپکه ژو ند څخه درو ښانه او خوشحاله ژوند خواته بيايي. آيا هغـه کـس چـي ړونـد وي او هيڅ نـه سی ليدای پـه اسانی پرلاره تګ کولی سي او کـه هغه کس چي بينـا (ليدونـکی) وي؟

معلومه خبره ده چي بينا(ليدونـکی)کس خپله لاره ښـه وينـي، پـه آسـانه توګـه تګ پرلاره کولی سي، تل بي له دې چي دکومې ستونزې سره مخ سي، خپل تګ لـوری ټاکلی سی،مګرنابينا کس په آساني سره پرلاره تګ نه سي کولی اوپه کنـدو،لوړو، ژورو کي لويږي او دمشکلاتو سره مخ کيږي.

همدارنګه ايا هغه کس چي دشپې روان وي تګ کوی خپل منـزل آسـانه پيـدا کـولی سي او که هغه کس چي دورځې په راڼا کي تګ کوي اوخپل منزل ته ځان رسوي؟

جلا والی او فرق په موږ او تاسو پوری اړه لري او خپلـه بايد قضاوت وکړوچـي پوهې اوناپوهې علم اوبی علمي څومره ديوبل څخـه توپيرلري؟ پوهـان تـل بريـالي وي اوناپوهـان تـل دبريايـه لاسـته راوړلـوکي دمشکلاتوسـره مـخ وي. دپـوهې پـه شتون کي زموږ ژوند داسـي مثـال لـري لکـه مـوږ چـي پـه روڼ سـهارکي تګ کـوو اومنـزل تـه ځـان رسـوو،دعلم اوپـوهې پـه نـه شـتون کـي ددې بـرعکس يعنـي پـه تاريکوکي چي دژوند شپې ورځې سبا کوو اودرخپل منزلـه پوري لارپري کوو(تګ کوو)ځيني داسي خلګ هم شته چي علم اوپوهه حاصله کړي، مګر دخپل علم څخـه ګټـه نـه اخلـي عمل نـه پري کـوي،تش پـه نـوم دعلـم عـالم بلـل کيـږي،دا ډول عالمان هم دا سي مثال لري لکه هغه کس چي هيڅ علم نـه لـري او بـې علمـه وي.

يوعالم وئي :دبي عمله عالم مثال دهغه څراغ په شان دی چي دړانده پـه لاس کـي وي.هر هغه څوک چي علم وکړي نو خپل علم دي صرف نظرنـه ګرځـوي : خپل علم دي داسي خور کړې لکه څنګه چي يوه شمعه پـه تيـاره کـي خپلـه رڼـا خـوره وي.عالمـان بايد دخپل علـم څخـه سـاليمه او پرځـای استفا ده وکړي او دژونـد پـه چارو کي دي ورڅخه پوره ګټه واخلي.

يو عالم وائي څوک چي دښو او بدو تر منځ تو پير نه سي کولی هغه پـه مړو کـي شماردی.هغه کسان چي بي علمه دي خپل حق نـه سـي پيژنـدلي او نـه هم دنـورو کسانو حق پيژندلی سی.هغه کسان چي علم نـه غواړي او ورتـه ارزښت نـه لـري موږ او تاسو به څنګه دداسي کسانو څخه دنيکو او ښو کـارونو دکولوهيلـه ولـرو، موږ خپل خالق (ج) په علم کولو سره پيژندلی سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل ټول ژوند کې باید زده کړه وکړو او نو رو ته یې ورزده کړو. هغه کسان چې په خپل علم سره یې عمل کړی وی، هیڅ وخت چا ته زیان او ضرر نه رسوي.غمونه اوکړاونه په علم کولواوغوره کولو سره لیري کیږي. هغه کسان هیڅ وخت خفګان نه کوي چې دهغوی یو ملګری کتاب هم وی. زه دي ته هیرا ن پاته یم چې یو څوک څنګه وائې چې زما علم،پوهه نه یادیږي
او زما ذهن کمزوری دی! هغه څو ک چې دا خبره کوي،باید په خپله خپل په دې خبره پښیمانه سي . دهیڅ یو روغ او سالیم انسان ذهن نه سي کمزوری کیدلی.
هرانسان کولي سي چې علم وکړي.
دا ډول وینا کوونکو خپل ذهنونه نه دي ازمویلي : ځکه دوی دا ډول خبرې کوي.
تاسو کـه چیرې یووار په علم زده کولو،یادولو کې دستو نزو سره مخ کیږي:
تاسو په هغه ستو نزه پروا مه کوئ،امتحان یې کړئ در هغه وختـه پوري کـه چیـرې تاسـو پـه زرګونـو ځلـه هـم سـتونزي وګـاللي، ودریـږئ او هـو ډمـن اوس‌ئ ترڅو تاسو کامیاب به سي.په علم کولواوپوهې حاصلولو بایدهیڅکله هم ونه شرمیږو،موږکه هرڅوک یوو په هرحلت کې یوو بایدعلم حاصل کړو دزړه ښکلا ،خوشحالې او ډاډ په علم کي نغښتی دی.دزړه خیرن والی ،وېره،
او خفګان په بي علمی کي پټ دي .راسئ چې خپل اولادونه، دوستان او خپله ټولنه په دې وپو هوو چې علم موږ ته څنګه کامیابي(بریالیوب) را په برخه کوي، او موږ څنګه دستو نزو څخه په پریمانولاروخپل منزل ته رسوي.راسئ چې خپل او لادو نه دعلم په ګانه ښا ئیسته کړو، ترڅو مو هم ددې دو نیا او هم داخرت تو ښـه برا بره کړي وي او خپل ځان مو دخدای(ج)دراکړل سوی مسئولیت څخه خلاص کړی وی.
که چیرې غواړئ چې اولادونه مو تاسو ته عزت درکړي، احترام (درناوي) درتـه ولري او ستاسو دهوساینې،سبب وګرځي: په خپلو او لادونو مو علم او تعلیم وکړئ. مه پریږدئ چي بي علمه ، خپلې ټولنې او هیواد ته دخدمت کولو څخه لیري پاته سي.که چیرې پرموږ او تاسوباندي خپل اولادونه او نور دوستان په ریښتیا هم ګران وي او مینه ورسره لرو: راسئ چې علم ورته وښیو او یو دا سي تحفه ورته ورکړو چي ټول عمر او په اخرت کي ورته ګټه ورسوي او ورته دنجات (خلاصون) وسیله وګرځي.
علم زده کول وخت او زمانه نه لري هر وخت زده کیږي ماشوم، ځوان، او سپین ږری دډیرعمرخاوند نه غواړي.
هر څوک کولی سي علم وکړي.دا خبره زماپه آندناسمه ده چې یو څوک دا بهانه کوي چې زه نورلوی سوي یم او یا هم وائي چې زه نور سپین ږری سوی یم او علم نه سم کولی. دا یوه دا سي بهانه او وینا ده چې دا شخص په حقیقت کي دا نه غواړي چې علم وکړي.موږ او تاسو ټول په دې مکلف یوو چې علم وکړو او نورو ته یې وښیو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبوي ويناده :حاضردي زماخبره غائيب ته ورسوي (۱).پوهه موږ ته صداقت، اما نت داري، صلح رحمي، په نورو شفقت،مهرباني، مينه ،يوالی، وروروليي، ملګريتوب، حق غوښتنه،خدای (ج) پيژندنه، انسان پيژندنه او نور ډير څه را زده کوي!

علم، پوهه موږ نه پريږدي چي دسيده لارې څخه واوړو او کږه لاره انتخاب کړو.پو هه او علم انسان دناروا او نا مشروع کارو نو څخه ليري ساتي او هغو کارو نو ته يئ نيژدي کوي: کوم چي په هغو کارو نوکي کا ميابي او برياليتوب نغښتی وی. راسئ چي دخپل هيواد څخه دبي علمی توري او تا ريکي پردې پورته کړو او دعلم په روښنائي يې وځلو يوه داسي فضارا منځ ته کړو چي نور مو په هيواد کی يو داسي څوک پيدا نه سي چي بي سيواده، ناپوهه او بي علمه وي.راسئ چي ديو بل ښوونکي سو.

کينه او تضاد دمنځه وباسو او پري نږدو چي نور خلګ موږ دعلم او پوهې دستر نعمت څخه ليري پريږدي.دهغوکسانوشوم هدفونه بايد په يوالي سره شنډ اودمنځه يوسو،کوم چي غواړي موږبي علمه اودپوهې څخه ليري ووينې،د دوی دارمان بايد يو ارمان پاته هيڅ وخت پوره نه سي او خپل مرادته ونه رسيږی.موږبايد دعلم کول اودپوهې حاصلول داسي يواړتيا وګڼو،لکه څنګه چي مووجود غذا ته اړتيا لري.موږ اوتاسوبايد دهيواد شاړي دعلم،پوهي په واسطه دالله (ج)په مرسته وداني کړو.

شفقت او مهراباني

مهربانه انسانان دخدای(ج) ددوستانو دډلې څخه شمېرل کيږي، الله (ج)انشاءالله پرهغه چامهربانه او رحم کوونکی دی چي هغه انسان دلوی الله (ج) پر مخلوقاتومهربانه او رحم کوونکی وي. ټوله مسلمانان بايد ديوبل سره په مينه او ورور ولي چلندوکړي اوخپل اسلاميت په ډاګه کړي.

هيڅ وخت انسان په کبر غرور او بي پروايې دعزت خاوند نه سي کيدای، مګر هغه انسانان عزت مند او محترم دي،چي هغوی عاجزه مهربانه اودشفقت درلودونکي وي.موږمسلمانان بايد يوپربل مهربانه اوسو. په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوْرَةُ الحِجر : 88 نمبرايات ولولئ.

۱ -- بخاري کتاب العلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانان په خپل ژوند کي دستونزو کړاونو اوبې وسيوسره مخ کيږي: کيداى سي چي دقدرت، طا قت(پياوړتيا)، او شتمنئ خاوندان هم سي،په دې دواړو وختونو اوحلتونو کی انسانان بايد د صبر او حوصلې څخه کارواخلي.

انسانانو ته دانه ښايي چي دخپل فزيکي اومعنوی پياوړتيا او شتمنئ څخه دې ناسمه استفا ده وکړي ، پرنورو انسانانو دي ظلم اوتيری وکړي، او دخپلې پياوړتيا او شتمنئ په کارولو سره دې دنورو خلګو زړونه ازارکړي.رسوالله صلى الله عليه وسلم فرمايي:ظلم دقيامت په ورځ تيارې دي .①

شتمني پياوړتيا او قدرت ،ياواک درلودل ټول دلوی خدای (جل جلاله) دطرف يو چا ته ور کول کيږي!

ددې لپاره چي الله (ج) خپل بنده ازميې، چي بنده دخپل مال، قدرت او پياوړتيا څخه څنګه استفاده کوي،الله جل جلاله زموږمالونه زموږاولادونه زموږلپاره ازموينه بللې ده. په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوْرَةُ التَّغَابُن 15:نمبرايات ولولئ.

کله چي تاسو دقدرت، پياوړتيا ،شتمنئ ،زور او زبردستيئ خاوندان ياست، نوتاسو خپل داميلمانه ،دځان سر ديو چا دامانت په شان وساتئ: هيڅ وخت ترينه غلطه او نا مشروع استفاده مه کوئ.خپل طاقت او شتمني دخپلو ورونو په فايده (ګټه) او هغوی ته په خير رسولوکي ولګوئ، تر څو موخپل ځانونه دفتنو، اوګناهونو څخه خلاص کړي وي .هيڅ وخت په خپل ژوند کي پر بې چاروا او مظلوموانسانانوظلم مه کوئ.

رسوالله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: دمظلوم له ښيراځان وساته ځکه دهغې اوالله ترمنځ پرده نسته.②

کله چي ستاسو نفس تاسوته په ظلم کولو سره امرکوي، نو وواياست چي اې زما نفسه زه الله (ج) دخا ورو څخه پيدا کړی يم ،زه دپلار دملا څخه د مور نس ته ليږدول سوي يم ،دهغه څخه ورسته ماته الله (ج) د مور په نس کي ژوند راکړی او دهغه څخه ورسته زه دې نړئ ته را غلم ،زه دخدای(ج) دخوښئ پرته خپلې ستر ګې لا هم نه سم رپولی، زما اصلي استوګنځای خاورې دي او دمحشر په ورځ به لوی خدای(ج) زما سره ديوې زرې په اندازه دخير او شر حساب کوي.

بيا زه انسان څنګه ددې ټولوننګونو سر بيره دهغه پاک ذات پرمخلوق او پر يومظلومه انسان ظلم وکړم ، زه څنګه مغروري وکړم، څنګه زه ددې سربيره چي زه هم يومسلمان يم پربل مسلمان ورور ظلم او تيری وکړم،بيا هغه وخت تاسوبايد پريکړه وکړئ که موخوښه سول ددې ټولو ننګونو سر بيره ظلم، تيری وکړي او که نه بيامشفيق او رحم کوونکی واوسئ .

١- بخاري حديث کښه 2447

٢- بخاري حديث کښه 2448

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای(ج) هغه کسانو ته اجر او بدله ورکوي چي ظلم پري سوی وي، الله (ج) ظالمان اوظلم نه خوښ وي،په دې خبره دلاښه پوهیدلوڅپاره د سُوْرَةُ آل عِمرَان : 57نمبرایات ولولئ.
ظالم پر مظلومانو ظلم نه کوي مګر دی ظلم کوي پر خپل ځان باندي، ځکه که چیری دخدای(ج) خوښه وه ده ته به سزا ورکړي دده دظلم څو برا بره . ظلم کول انسان دبر بادئ توري کندي ته اچوي .په ظلم کولو سره انسان دوږخ ته ځي او په شفقت او رحم کولو سره انسا ن جنت ته ځي،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره دسُوْرَةُ الشّوریٰ : 42 نمبرایات ولولئ.
که چیرې دخدای (ج) خوښه وه الله (ج) هیڅ کله دظالمانو ملګری نه دی.راسئ چي دیو لو هغه کارونو او افعالو څخه پرهیز او منعه وکړو چي لوی خدای(ج) او دهغه رسول حضرت محمد (ص) حرام او ناروا ګڼلي وي او موږ مسلمانان یې دهغو په نه کولو امر کړي یوو.ډېر وخت موږ دپیسو، شتمنئ او قدرت په لا سته راوړلو کي پریو چا ظلم او تیری کوو، چي دا کاریوازي زموږ اوستاسو حرث دی ،ورکول او اخیستل دنعمتونو دخدای(ج) په لاس کي دي، چي چاته وغواړي نو هغه ته یې ورکوي،موږ هیڅ وخت دهغه څخه اضافه څه لاسته نه سو را وړلي چي موږ ته ټاکل سوې لیکل سوي وي،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ التّکویر :۲۹ نمبرابات ولولئ.
دلته زموږ سره یو پوښتنه پیدا کیږي چي هرڅه خو یو سبب هم غوا ړي؟دسبب معنا دا نه ده چي موږ دخپل مقصد دحاصلولو لپاره دظلم، زور، او تیري څخه کار وا خلو او خپل مقصد،موخې ته دې ورسیږو،بلکي موږ باید دنیکو اونیغو لارو څخه په کاراخستلو سره خپل موخې ته ځان ورسو: هیڅ وخت په ناجایزه توګه دخپل حق غو ښتوونکي نه سو .
اونه هم دنور خلکو دحق دحاصلولو په هیله وه اوسو هر وخت په راکړل سو نعمتو نو دالله جل جلاله شکر ادا کړو، دالله(ج) ثنا ووایو ، راضي و اوسو او خپل حال غوره وګڼو دهغو خلکو څخه چي هغه ټول عمر په بدو کارونو او ګوناهونو کي لګیا (بوخت) وي نیکي نه کوي،عبرت اخیستوونکي باید واوسو،کله چي موږاو تاسو خپل خوا او شاته نورو خلکو ته وګورو نووه به وایوو، چي هو زه خدای (ج) ډېرنازولی یم ،دهرې خواڅخه پرما الله (ج) نعمتونه راباران کړي دي ،نو زه ولې دبدو کارو نو تلاښ وکړم او ولې پر خپل ځان او نور خلکو ظلم وکړم ؟حال دا چي زه نازول سوی یم دالله (ج) له طرفه څخه زه یې مسلمان پیدا کړی یم، را ته یې روغ او سالیم بدن راکړی دی،بې شمېرنورنعمتونه یې راکړي دي، نو بیا ولې زه دلوی خدای (ج) نافرماني وکړم او نورو مسلمانانو ته زیان ورسوم؟رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایې: مسلمان هغه دی چي نورمسلمانان یې دژبې اولاس دزیانه خوندي وي.①

۱- بخاري کتاب الایمان حدیث ګڼه 10

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چې هيڅ وخت ظلم ونکړو او نور خلک هم ظلم کولو ته پرې نږدو ترڅومو دواړې نړۍ دخوښۍ څخه پريمانه سي.رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي (يومسلمان دبل مسلمان وروردی، نه ظلم پرکوي اونه يې دبل ظلم ته سپاري.) ①
الله جل جلاله دی زموږ زړونه دمهربانۍ اوشفقت څخه پريمانه کړي.

دمور او پلار احترام کول او حقونه يې

الله جل جلاله موږ دموراوپلار په حق پيژندلوامرکړي يوو،په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوْرَةُ لقمَان :14نمبرايات ولولئ.مور او پلار دلوی خدای (ج) ستر نعمت دی.
هر انسان چې ددې لوی نعمت څخه بې برخي کيږي هغه ته ددې لوی نعمت دنه شتون ښه معلومات او پوهه سته ،او دکمئ احساس يې دهغو خلکو څخه ډيرکوي، دکوموخلکوچي په ژوند کي داستره هستي او نعمت سته .مور او پلار تل موږ ته دښه او ارامه ژوندکولو اودرلودلو هيله کړي ده او موږ ته يې دژوند کولو لارې چارې ښودلي دي.
زموږ مور زموږ په ماشوم توب کي زموږد ارامه خوب کول ولپاره ويښه پاتې سوې ده او تل يې زموږ پالنه کړي ده، خپلې شيدې يې راته راکړي دي،هغې موږ ته ژبه ښو دلې ده، موږ تل يوازي دمور مينه ليدلې ده، هيڅکله يې دا نه دي زغملې چي موږ دې نا ارامه،نارحته او په تکليف سو، تل راسره په هرډول حلاتو کي شريکه پاتې سوې ده ،زموږ دښه ژوند لپاره يې خپل ځان په تکليف اوزحمت کړی دی اوموږته يې ديوه خوشحاله ژوندکولوزمينه برابره کړي ده .پلار موږ ته هر هغه توکی اماده کړی دی، چي موږ دهغه توکي غوښتنه تري کړي ده اويامو هم اړتيا ورته پيدا کړي ده.
پلار زموږ لپاره زحمت ګاللی دی کاريې کړی دی، زموږ لپاره يې خواړه، جامې اونورداړتيا وړ توکي تيار کړي دي. کله چي موږ ماشومان ؤ نودې ته يې نه يوو پر يښي چي موږ خفه سو، هغه موږ ته زموږ دخفګان پر محال دلوبو کولو سامانو نه را وړي دي. پلارموږ ته دازمينه برابره کړي ده چي موږ علم او پوهه لاسته راوړو.
زموږ مور او پلارزموږ سره دومره مينه لري چي په انسانانو کي به بل دا سي څوک نه وي چي دومره مينه اومحبت دي زموږ سره ولري. هيڅکله زموږ والدين دانه غواړې چي موږ دې په ستونزه کی ووينی. دهرمور او پلا ردا غوښتنه ،هيله ده چي ددوی اولادونه دې په خپل ژوند کي خوشحاله اوبريالي واوسي.افسوس په هغو کسانو دی چي مور او پلار لري،مګر موراوپلاريې بيا هم ددوی څخه ناراضه(ناخوښه) او خفه وي او دخپل مور او پلار دروا اومشرع امرونو نافرماني کوي، رښتياهم زموږ او ستاسو په ټولنه کيداسی کسان شتون لري چي موراو پلار ترينه خوشحاله نه دي،

١- بخاری حديث ګڼه ٢٤٤٢

(c) ketabton.com: The Digital Library

تل ددوی دخوا په تکلیف کیږي او ددوی دلوریې ورته ازار رسول کیږي. زموږ مور او پلار هیڅ وخت داسې وینانه کوي چې موږ په غلطه(ناسمه) لار روان کړي،خو زموږ ځینې وروڼه او خویندې دا فکرکوي چې زموږ مور او پلار زموږ په ښه ژوند کولو لا خوښ نه دي اوغواړي چې موږ په تکلیف ،زحمت کې ووینې، دا ډول فکرکوونکي کسان ناسم فکر کوي، هیڅ مور او پلار دخپلو اولادونو په ستونزو(مشکلاتو) نه وي خوښ، دوی یوازې موږ دهغه کارونو دکولو څخه منعه کوي چې په هغه کار کولو سره موږ ته زیان رسیږي او زموږ لپاره هغه کړنې دزیان څخه ډکې وي،ددوی په دې کار کولو سره چې موږ یې ولژې دغلط (ناسم) کار دکولو څخه را وګرځولو او ولې یې اجازه را ته نه راکړل چې موږ هغه ناسم کار،یاکړنه وکړو؟

موږ خفه کیږو او دخپلو والدینو زړونه ازاره وو،او آن دردې اندازې بد کوو چې موږ خپلو والدینو ته سپکاوی کوو.زموږ او ستاسو څخه به انشاءالله لوی خدای (ج) درهغه وخته پورې راضي او خوشحاله نه سي چې زموږ څخه والدین خو شحاله نه وي،رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایې:(الله تعالی پرتاسودموروپلارازارول دهغوی حق نه ورکول حرام کړي)① متل دی چې وائي دموردرپښولاندې جنت دی.

موږاو تاسو یوازې په والدینو باندې داحق لرو چې موږ په ښه نوم سره یا کړي موږ ته دنیکو هدایت وکړي، نکاح راته وکړي او علم را باندې وکړې ، موږ حق نه لرو چې دهغوی دهغه خبرو اوهدایتونو څخه سر غړونه وکړو چې هغه داسلام دمبارک دین داحکا موڅخه مخالفه نه وي، مګر یوازې هغه خبرې او حکمونه یې نه سو منلی چې هغه داسلام ددین څخه مخالفه اوورسره په ټکر کې وي. په دې خبره دلاښه پوهیدلو په پارد سُوْرَةُ لقمَان : 15نمبرایات ولولئ!خپلو والدینو ته تل دقدر او عزت په نظر ګورئ او هیڅ وخت ورته آزار او تکلیف مه رسوئ.

موږ هغه وخت خپلو هیلو او غو ښتنو ته درسیدو لارپیدا کوو چې دخپلو والدینو دوعا،مشوره او ملا تړ راسره وي.یوکس هغه چاته څنګه تکلیف او ازار ورسوي چې هغه هیڅ وخت هغه ته ازار ،تکلیف نه وی رسولی ،او تل یې دهغه ملتیا کړي وی؟

څنګه یو شخص دا کولی سی چې خپلو والدینو ته بې احترامي وکړي، او مشکل ورته پیښ کړي؟

ددې سربیره چې موږ الله جل جلاله دموراوپلارسره په ښه چارچلند اودهغوی سره په درناوي خبروکولو امرکړی یو،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره دسُوْرَةُ بنيّ اسرآئيل/الإسرَاء :23نمبرایات ولولئ.دخپل مو ر او پلار سره په هغو کارونو کې مشوره وکړئ چې تا سویې په ورځني ژوند کې پر مخ بیایاست او په دې کارکولوسره دهغوی زړونه لاسته راوړئ.

۱- بخاری کتاب الادب حدیث ګڼه 5975

(c) ketabton.com: The Digital Library

را سئ چې دخپلو والدينو عزت وکړو او نور دهغو کارونو دکولو څخه ځان ليري وساتو چې زموږ‌والدين نه غواړي هغه کارو نه موږ وکړو.موږاو پلارتل موږ دنيکوښوکارونوپه کول امرکړي يوو. خپلو والدينو ته خو ښې ورکړئ او هيڅکله يې دخفګان لامل مه ګرځئ. خپل والدين دنيکو او غوره کارونو په کولو سره دخپلوځانونوڅخه خوښ وساتئ.دهغوتپولو کارونو او خبرو څخه ډډه وکړئ چې په هغوسرموووالدين دناراحتئ او خفګان احساس پيدا کوي.راسئ دهغه چا احترام او عزت وکړو چې دالله (ج)رالاندي يې موږ روزلي يوو ،زموږ څخه يې سا تنه کړي ده ،موږ ته يې مينه را کړي ده ،موږ يې يوازي نه يوو پريښي او تل را سره مله پا تې سوې دي.راسئ دهغه چا عزت او قدر وکړو چې تپوله شپه يې زموږ دارام خوب لپاره په ويښه تېره کړې ده .

را سئ چې خپلو والدينو ته دا ثابته کړو چې دهغوی خواړئ او تکليفونه بې ځا يه نه دي تللي او هغوی ته دا وښيو چې دهغوی ټول مشکلات او زحمتونه ديوه ښه او نيک اولادلپاره دوی ګاللي وه.لوی خدای(ج) دي موږ ته وس اوتوان راکړي ،چې هيڅ وخت زموږ څخه زموږ‌والدين خفه نه سي،او تل ورته خوښې ورکوونکي اولادونه و اوسو .

نشيې توکي

الله جل جلاله شراب ناولی بللي دي اودشيطاني کارونودجملي څخه يې ګڼلي دي. په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : ۹۰نمبرايات ولولئ.نشيې توکي يوداسي پدييده ده چې دنړۍ ټوله انسانان ددې مصيبت څخه خلاص نه دي. هر ډول نشه‌يي مواد زيان رسوونکي دي، نو ځکه داسلام مبين دين هيڅ ډول نشيې توکو ته اجازه نه ده ورکړي، رسوالله(ص)فرمايي:(که چاپه دونياکي شراب وڅښل اوبيايې توبه تري ونه ويستله نوالله به يې په اخرت کي پرې حرام کړي.)①

موږ مسلمانانو ته دانه ښايي چې دخپل مبارک دين اسلام داحکامو څخه سر غړونه وکړو،اودنيکۍ کړنوته غاړه کښېنږدو اودبدۍ دکړونوڅخه ځانونه ونه ساتو. زموږ‌په ټولنه کي يو ډېر زيات شمير خلګ په نشيې موا دو روږدي دي، داخلک ولې روږدي دي؟ ددې کبله چې موږ او تاسو دي خلکوته دازمينه برابر کړې ده او هغوی مو په لوی لاس دې کار ته هڅولي دي.راځئ دهغه ځای څخه يې پيل کړو چې کله يوماشوم دخپل مور څخه وزيږي کله چې هغه لا څو مياشتنی وی نو هغه ماشوم ته ددې لپاره چې هغه ماشوم بيده سي او يا هم ارامه،رحته سي او بغاړې ونه وهي، موريې ورته يو ډول نشه ورکوونکی درمل او هتأ دردې اندازې پوري چې ځيني ميندي خپلو ماشومانو ته ترياک (افين)ورکوي، چې دا عمل کله ناکله دماشوم دمړينې اوياهم دهغه دناروغۍ سبب کيږي،که څه هم دا معلومه خبره ده چې ماشومان دلوږې،تندې اوناروغۍ لکبله اويا هم عدتً بغا رې وهي، مګر موږ هغه دخپل ځان لپاره سر خوږی بولو او ددې پرځای چې هغه

۱- بخاری کتاب الاشربة حديث کنه 5557

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشوم ته شيدې اوياهم نور خوراکي مواد ورکړو اويايې هم کوم ډاکټرته وښيو هغه ته نشيې مواد ورکوو. يوه بلـه لار چي موږ ديوه شخص په نشيې موادو، دروږدي کيدو لامل ګرځو په دې ډول ده.
کله چي يو ماشو څو کلن سي : يو پلار خپل ماشوم بازار يا هټۍ ته ددې لپاره ليږي تر څوهغه ته نسوار اويا هم سګريټ راوړي!ماشوم چي دخپلو والدينو سره زياته مينه لري او تل غواړی چي دخپلووالدينو په شان وه اوسي :بلاخره ماشوم ته دافکر پيدا کيږي، چی زما پلار يا مور چي ياد کار،کړنـه کوي، نـو هتمن بـه دا يوښه کاروی،چي پـه پايلـه کي يې بيا هغه ماشو هم ددې توکو کاروني تـه مخـه کوي.پـه لـومړی سرکي لږ اويـوزي ددې لپـاره ددې توکـو کارونـه کـوي چـي دده پلارياموړ ددې توکو کارونه کوي، بيا کرار کرار دی پـه دې مـوادو روږدی کيږی اوبيـا دوخـت پـه تيريـدو سـره دی داتـوکي ډيـر اسـتعمالوي،کله چـي دی پـه زياتـه انـدازه سـګريټ اسـتعمال کړي: دزيـاتي کـاروني لـه کبلـه ده تـه نشـه اوخونـد نـه ورکوي،بيا دی دداسي کسانو په لټه کي کيږي چي هغه دچرسو پـه نشـه روږدي وي اوورسته دی هم دچرسو په نشه ورسره اخته کيږي او بيـاعين الشـکل چرس هم ورته نشه نه ورکوي: يادکس دتارياکو،هيروينو اونورو،وژونکونشيې مـوادو په استعمال روږدی کيږی،البته دلته بايد يوه بله خبره هم ورزياتـه کړم چي ناسم اوبي لارې ملګرې هم ډېروخت په نشيې موا دو دروږدي کيدا لامل کيدای سی.
يوه بلـه لاره چي پـه نشيې مـوادو دروږدي کيـدو زمينـه يې برابره کړي ده هغه دنشيې موادو کښت اوکر کيلـه ده! زموږ او تاسو ځيني دحقانـان ورونـه پـه خپلو مځکو کي تمباکو، بنګې، تارياک او نور نشيې مواد کري او خپل او لادونـه پـه خپل لاس دبربادۍ کندې تـه غورځوي. دحقانـانو تـه دنشيې مواد ودکرکيلې ډېره لږه اندازه ګټه رسيږي اوزياته ګټه يې نورو بدو خلکوتـه رسيږي،که چيرې موږ پـه خپلو ځمکو کي روا،حلال کښتونه و کرو او دنـاروا کښتونو سره يې پرتلـه کړو،نومعلومـه بـه سي چي موږ او تاسو دنشيې توکوپـه نسبت زياتـه ګټـه دروا کښت دلارې لاسته راوړې ده .
موږ او تاسو تل دا وايوو چي خورکي مواد لوړ قيمت لري ددې علت هم دنشيې مواد کښت دی،ځکـه کـه موږ پـه خپلو مځکو کي غلې دانې وکرو:موږ بـه خپل دهيوا د خوراکي مواد کمښت پـه خپلـه پوره کړی وی،دې تـه بـه اړنـه يـوو چي دنـورو هيوادو څخـه خورکي توکي را وړو.کـه موږپـه خپلومځکوکي رواکښتونه وکرو نـو پـه دې کارکولوسره بـه دغلو دانـو قيمتو نـه زموږپـه سيمه کي خود دخوده(خپلـه) راټيټ سي!راځئ چي پـه ګډه نـور خپل هيواد دنشيې تـو دکرکيلې اوکاروني څخه خلاص کړو او نور پري نږدو چي خلـک پـه نشيي مـوادو روږدي سي،دنشيې توکو موتادي،روږديدا يو داسي شرموو نکی کاردی، چي هيڅوک پـه نشيې موادو روږدي کس ته دقدر، درناوی په نظرنـه ګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشـيې مــواد زمــوږ دذهن،دمــاغ اوبــدن كمــزوري كوونـكي،،دمــالي ســتونزو راوستونـكي،زيږونـكي، دشخصيت كښته كونـكي، او يـو داسـي كـار دى چي زمـوږ دونيا او اخرت دواړه راخربه وي!

راځئ چي نور په ګډه نشيې مواد ورک كړو اودكاروني څخه يې ځان او ټولنه دتل لپاره بيغمه اوخلاصه كړو.

خپل منځي شخړې او بدئ

زموږ او ستاسو په ټولنـه كي مو ډېرې دا سي پيښـي ليدلي، او دهغو پيښو پـه هكله مو او ريدلي دي، چي يوه شخص بل شخص وژلى وي،چي ورسته دوژل سوي كس خپلوان دقاتل كس دكورنى او دقاتل سره بدې يا دښمني پيل كړي. دوى دواړه ډلې يا اړخونه يو پربل باندي مرګوني حملې كوي تل ديو او بل پـه نـابودئ اولمنځـه وړلوپـه سـي تـلاښ كـوي،چي هتـأځيني وختونـه دا د دوى پـه وينابـدې يادښـمني درپيريـو پـوري دوام پيداكړي اوغځيږي.بـدې يادښـمني هغـه وخـت را منځته كيږي، چي ديوه كس او يا هم ډيرو كسا نو ترمنځ په يوه خبره اويا يوه كار اختلاف را منځته سي اوكله چي هغوى پـه دې كـار يـاخبره سره هم نظره او موا فق نه سي: هغه اشخاص چي دزغم اوحوصلې څخه محروم ،بي برخې وي:ديـو بل سره جګړه وكړي، په جګړه كي مرګ ژوبلـه را منځتـه سي او دانـاروا اونـاسم كاربـدې منځتـه راسـي. دزيـاترو داسـي پيښـو لاملونـه ځينـي وخـت ددې لانـدي علتونوله كبله وي:

دمځكو،(جايـدا دونـو)، داو بـو لګولـو، دماشومانوپرسر سره اخـتلاف، جګـړې اوشخړې، او دې تـه ورتـه ډېر زيات لا ملونـه نـورهم ددې بدې پديدې درامنځته كيدوسبب كيږي ياسوي دي،داحليدونـكي لاملونـه (سببونه) ځينـي كسـان ديو بـل سره په مشوره نه كولـو، او بغير ددې چي يوه سمه دحل لاره ورتـه پيداكړي او داستونزه ديوبل په مرسته حل كړي،برعكس ديوبل سره لفظى شخړه كوي، يو بل تـه لاسونـه اچـوي، يـو او بـل سره ژوبلـه وي اوهتـأ سره وژنـي. داډول پيښـي زياتره وخت دهغو وسلو په وا سطه را منځته كيږي چي خلګ يې په خپلو كورونو كي ساتي. يوانسان چي هوښ او عقل لري ديو بل انسان سره پـه يـوه دا سي وړه ستونزه او مشـكل جګړه كوي اوهغه ژوبل او وژنـي چي هغـه ستونزه پـه ډېره نرمه لحجه او بيله كومه خندډه حليداى سي.موږسره له دې چي رسوالله صلى الله عليـه وسـلم فرمـايې: ژبـاړه. الله تـه پـه خلكـوكي نـاخوښـه هغـه څـوک دي چـي ډيرجنجالي وي.①خپل په منځ كي پريوې وړې اوحليدونـكي ستونزې ديوبل سره جنجال اوشخړه كوو؟ ولې پـه دې خـاطر چي زموږ او تـا سوڅخه ځينـي زغم او حوصـلـه نــه لــرو اوپــه اوكوچنيــو خبــرو پــه غوســه كيــږو. رســوالله (ص) فرمـايې:(پهلوان هغـه نـه دى چي پـه غيږغښـتلى وي بلـكي پهلـوان هغـه دى چـي دغوسې په وخت كي ځان وساتي) ②

۱- بخارى حديث ګڼه2457
۲- بخارى حديث ګڼه6114

(c) ketabton.com: The Digital Library

صبر اوحوصله دالله جل جلاله لوی نعمت دی ،موږباید داسترنعمت تل دځان سره وساتواو د دې نعمت دنه شتون په صورت کې ددې نعمت دلاسته راوړلوکوښښونه وکړو.موږ او تاسو ولې در دې اندازې ظالمان سوچې يو انسان دې بيله دې چې هغه کوم جرم او ګوناه کړې وي ووژنو ،ولې دخپل خدای(ج) دامر نافرماني وکړو، مخکې له دې چې موږ او تاسو ديو چا سره جګړه کوو،لومړی بايد دا فکر(آند)وکړو چې آيا په جګړه کولو سره زما دا ستونزه حليدای اودمنځه تلای سي؟
او که چيرې دا ستو نزه په جګړه کولو سره حليدای سي: بيا ولې يې ديووې بلې سمې اود زيان څخه ليرې لارې څخه کو ښښ نه کوم او ولې ديو بل سره جګړه وکړو، ولې يو چا ته ضرر ورسو، ولې يو کس ژبل يا قتل کړو؟ آيا موږاوتاسو دومره صلاحيت لروچې دخدای(ج) ديو مخلوق څخه دهغه ژوند واخلو او هغه قتل کړو،ولې موږ حوصله اوصبر ونه لرو؟ اودردې هرڅه ورسته بايد دا وسنجو چې کله داخرت په ورځ زموږ رب (ج) زموږ سره ديوې زرې نيکی او بدی حساب کوي: موږ په هغه سخته ورځ ددې جواب ورکولی سو چې موږ ديوه بې ګناه مسلمان قتل کړی وی،په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ الزّلزَلَة 7:٨:ګنه اياتونه ولولئ .الله(ج) يو مسلمان ته انشاءالله دهرې ګناه څخه ور تيريږي، مګر دبل دحق څخه نه ورته تيريږي، ژوند ديوانسان حق دی اوبغيرداسلامي احکامودجاري کولو څخه ديوه مسلمان ،مؤمن ژوند اخيستل لويه ګناه ده. په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : 32 اوسُوْرَةُ النِّسَاء 93:نمبراياتونه ولولئ.موږ اوتاسو چې کله يوه ګناه وکړو ورسته دهغه څخه افسوس کوو او په خپل کړې کار پښيمانه يوو، چې دا پښيمانې ورسته هيڅ ګټه نه لري.
بايد ديوه کاردکولو څخه مخکې ښه فکر اوسنجس وکړو او ورسته هغه کار وکړو.دېرداسې کسان سته چې د دونيا دګټې لپاره خپل اخرت او ابدي ژوند خراب کړي: داکارديوه انسان ستره غلطي ده !
په دښمنۍ کې داخل کسان يو اوبل درهغه سره وژني چې د دوی په فکر(آند) يو دله بله دله ختمه کړي. داتيروتلې (غوليدلي) دانتقام اخيستولو په نامه ديوه په مقابل کی بل قتلوی،په رښتيا هم دا دول کسان ناپوهان دي، ځکه درځوبه دوی ديويې وژنې په مقابل کې بله وژنه کوي، ديوه تپ ،ياژوبلې په مقابل کې به بله ژوبله کوي، اياپه ياد کارکولو سره دوی کولی سی ګټه او فايده لاسته راوړي؟ او که چيرې په دې سره فايده لاسته نه ورځي نو بيا ولې دوی يوبل ته بخښنه نه کوي او په دې کار سره خپله دوښمني نه ختمه وي؟
دويني جواب په وينه سره بايد ورنه کول سي،د دوښمنۍ درلودونکووګروپه منځ کې سوله کول اودوی سره پخلا کول يونيک کار دی. ديادو کسانو په منځ کی دسولې راوستلو لپاره دې عالمان، مشران،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اونـور مخؤرکسـان سره کښيني،او د دوی پـه منځ کـې دې روغـه وکـړي، ددواړو طرفونـو غوښـتنې دې واوري او ورسـته دې يـوه مناسـيبه دحـل لاره ورتـه پيـدا کړي،داسي يوه پريکړه دي وکړي چې د دواړو طرفونـو رضـا اوخوښـه حاصـله سي، داسي يوه پريکړه دي نه کوي چې خدای(ج)مکړه نوروکسانو تـه پـه کښـی زيان ورسيږي،دوی تـه دي داقناعت ورکول سي،چې دمسلمانانوپه منځ کـي پـه وژنه او جګړه کولو سره يوه ستونزه نـه حليږي،بلکـي پـه سوله او روغـه جوړه سره يوه ستونزه حليدای سي.الله جل جلاله سوله خيربللې ده!

په دې خبره دلاښه پوهيدلوليپاره د سُوْرَةُ النِّسَاء :128نمبرايات ولولي.يومسلما ن با يد دبل مسلمان په وژلو او يازورولو دا سي فکر ونه کړي چي ګواکي زه يو ميړنی اوزړور يم؟

يورښتنی ميړنی او زړور هغه څوک دی: چې خپل مسلمان ورور تـه زيـان ونـه رسوي، ديو کس سره دهغه دستونزې پـه وخت کـي مرسته او همکـاري وکـړي، اوهغه دزيان څخه ليري وسا تي.را سئ چي نور دخپلو وروڼو سره ونـه جنګيـږو او يـو بـل سـره قتـل نـه کـړو او يـو او بـل تـه دزيـان رسـولو څخـه ځـا نونـه ليـري وساتو.الله جل جلاله موږ دخپلو ورڼوپه منځ کي په مناسبات سمولو(سوله کولو) امرکړی يو!

په دې خبره دلاښه پوهيدلوليپاره د سُوْرَةُ الحُجرَات : ١٠نمبرايات ولولئ.ولې مو ږ او تاسو پـه يـوه وړه مسئله کلونـه کلونـه سره وجنګيږو ديوبـل وينـې سره توی کړو او دانتقام په نامه خپله ټولـه راتلوونکيه خرابـه کړو، لادرڅو بـه ديوبـل څخـه غـچ اخلـو او سره وژنوبـه، ولـې دا دخپـل ځـان لپـاره شـرم وګڼوچي ديو چا دغلطۍ جواب په نرمه لهجه او بخښني کولـو سره ورکړو، ددې پرځـای چي موږ هغه غلطي بيا تکرار کړو ولې هغه غلطی ته دپـای ټکـی نږدو، ولـې موږ ځـان پـه دې کار کولو سره بي زړه وبولو او ويژدان مودانـه ومنـي چي ديو چا څخه بخښنـه وغوا ړو سره ددې چي غلطي هم زموږ وي، ولې ديوې کو چنـي او حـل ليـدونکي ستونزی څخه دنفرت اورونـه بـل کړو چي بيـا پـه هغـه لمبو کـي پـه کلونـو کلونـو سوو ځو او ولې خپل وروڼه دښمنان جوړ کړو؟

راسئ چي خپلـه ټولنـه داسـي جوړه کړو چي پـه لـو مړی سرکي خو بايد ديوبـل دغلطيو څخه تير سو او زغم ولرو او که چيرې خدای مکړه پـه بدی اختـه سـوي يوو: لو مړی بايد په خپلو کي دواړه طرفونه سره کښينو او د تياره ژوند څخـه ځـا نونـه خلاص کړو اوپه خپل منځ کي يوه مناسيبه،غوره، اوښه پريکړه وکړو. کـه چيرې دا ستونزه دې د دوو خوواشخاصوخپل په منځ کي سره حل اوفصل نـه کـړه ،نو دهغې سيمې خلک دي ددې دو طرفونو تـر منـځ منځګـړي تـوب وکـړي، اوددې دو ډلـو تـر منـځ دي دوښـمنې دمنځ يوسـي او روغـه جـوړه دې يـې وکـړي، لـوی خداي (ج) دي موږ او تا سو دورور وژنې څخه وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلوليت عيب نه دی

الله (ج) ديوه انسان په ژوند کي ټولي مختـه راتلونـکي پيښي هغه وخت ليکلي وي چي کلـه هغـه دې دونياتـه نـه وي راغلـی! دهغـه درزق يـا خـورک ، څښـاک انـدازه، دهغـه عزت، دهغـه ژونـد پـه دونيـاکي، نيکبختـي اوبـدبختي او داسـي نـور پيښيدونـکوکارونو،عملونو،ياپه عامه اصطلا ح ديوه انسان نصيب څه سره چي موږ په ژوندکي مخ کيږو يـايي کوو لـوی الله جل جلالـه تـه معلوم اوپرهغوبانـدي پوره علم لري. هيڅ يو انسان دالله (ج) د ارادې او خوښـي څخـه پرتـه خپل بانـه لاهم نـه سي رپـولی، ټـول کارونـه دلـوی خدای(ج) پـه لاس کـي دي، يوانسـان يې عقل مند پيدا کړی وی، بل انسان ته يې قوت او زور ورکړی وی او بـل انسان تـه يې نه وي ورکړی، يو انسان يي دولت مند او شتمن پيدا کړی وی او بل انسان يې غريب او نيست مند پيدا کړی وی، يوه انسان تـه يـې عزت اوشرافت ورکړی وی او بل انسان ته يې نه وي ورکړی.ټولي چارې دلوی خدای (ج) پـه امرمختـه ځي که هغه خير وي او که شر، په دې خبره هرمسلمان ايمان لري او دا خبره بايد پـه پوره يقين او باور سره ومني.

انسـان مختـاردی يعنـي انسـان پـه خپلـو کړونـوکي دخپـل اختيـاراو خوښـي دی چي نيکي کوي اوکه بدې، دايو اوږد علمی بحث دی اونـه غواړم نـورپر دې بحث څـه وليکم. راځم خپلې اصلي موضوع ته: ځيني انسانان چي کله پيدا سي نـو دبدن يو انـدام يـې کم وي او ځينـي انسـانان بيـا دپيدا يښـت څخـه ورسـته دنـاروغۍ او يـاهم ديـوې پيښــي لــه عملــه خپــل دبــدن يوانــدام دلاســه ورکــړی او يــاهم زيــان مــن سي.لومړی راځم دې ته چي هغه انسان چي معلـول پيداکيږي او يـا هـم دپيښـواو نـارغيوو لـه کبلـه معلول کيږي څـه بايـدوکړي: معلـول شـخص دې پـه ژونـد کـي دپښيمانی، درد،اوخواشينی احساس نه کوي، ولـي چي يوانسـان هيڅکلـه خپلـه پـه خوښه نـه غواړي چي معلول سي. هر څه چي پيښيږي دلـوی خدای(ج) پـه امـراو اراده سره پيښيږي کيدای سي چي معلوليت کي ديوه انسان خير وي ،ځکـه انسـان دخپل خير او شرڅخه خبرنـه دی. که چيرې يو شـخص خپل ژونـد پـه معلوليت کـی تير کړ اوپه خپل معلوليت راضي (خوښ) اوصبرکوونـکی سو کـه دالله (ج) خوښـه وه نو دمعلوليت او دده دصبر اولوړهمت اجرونـه بـه پـه اخرت کـي ورتـه ورکړي.

پـه دې خبـره دلاښــه پوهيـدلولپاره د سُـوْرَةُ لقمَـان : 17نمبرايـات ولولی.معلولـو اشخاصوته دانـه ښايي چي خپل صبر او حوصله دلاسه ورکړي. معلول انسـانان بايد خپل زړونـه پـه دې خپـه (خواشيني) نـه کړې چي زه ولـي معلـول يـم ؟او دا سـي دې دژوند چارو ته دوام ورکړي لکه څنګه چي يو غيرمعلول انسان خپـل ژونـد پـر مخ بيـايي، دځـان لپـاره دې يـو داسـي کـاراو کسب دکورنۍ او دوسـتانو پـه مرسـته پيدا کړي چي سره ددې چي دی معلول دی هغه کار وکولی سي اوورسته پـه خپل هغه کارکي دستو نزو سره مخ نـه سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نن عصر کې دډېر ماشينونو دشتون لـه عملـه زيات کارونـه ډېر هوسا سوي دي او کيدای سي چي ديوه غيرمعلول شخص او يوه معلول شخص دکارپايلـه پـه مساوي ډول وي او دکميت دلهازه دي کوم تو پير ونه لري .هيڅ وخت بايد معلول شخص په کارونو کې له دې کبله چي دی معلول دی زړه نـه خفـه کوي او بـي لـه دې چي کوم خفګان او انديښنه ورته پيداسي خپل کارونـه دي سرته رسوي. مـوږ او تاسو داسي ډېر انسانان ليدلي دي چي معلول دي خو بيا هم په خپلو کارونو او دژوند په نورچاروکي دستو نزو او مشکلاتو سره نـه دي مـخ، پـه ډېر ښـه ډول خپل کارونـه اوچاري سرتـه رسوي او دغيري معلولـو انسانانو پـه شـان خپل ژونـد پر مخ وړي.

معلولو ورڼو بايد خپل ژوند په عادي ډول پر مخ بوزي او لېترلږه دي دا فکر لا هم نـه کوي، چي موږ معلول يوو، معلول اشخاص دې هيڅ وخت ځان دستونزو (کړاونو)،خفګان،ناهيليوو په جال کی نـه راګيروي، او تـل دې زيـار باسـي چـي پـه خپل ژوند کې ځانونـه خوشحاله وساتي،معلول اشخاص دې دطبيعت دښکلاو څخـه دنـورو هغوکسـان پـه شـان خونـد واخلـي چـي هيلـه درلـودونکي، صـبرکوونکي ،اوراتلونـکي تـه خوشبين وګرې دي .

هيڅکله دې دنا هيلی او غم احساس نه کوي نـاهيلی او غم انسان دستونزو څخـه نـه سي خلاصه ولی. لکه څنګه چي مخته وليکل سوه چي ټول کارونـه دالله (ج) پـه لاس کـي دي نوبايـد دهغـه لـوی څښـتن لـوی دربارتـه هيلـه منـد وه اوسـو اودکړاونوپه شتون کي صبر ولرو ،ځينـي هغه معلول ورونـه چـي دخپل معلوليت څخــه رنــځ وړي:بايــد ددې احســاس پيــدا کــړي چــي زه هــم کــولی ســم چــي دنورومعلوليت نه درلودونکو انسانانوپه څير زيار وباسم،کوښښ وکړم او دژونـد په ټو لو چارو کې دبرياليتوب درحده ځان ورسوم.

هغه اشخاص چي معلولوته ددوی دمعلوليت له کبله سپکاوی کوی:

راسئ چي لومړی دافکر وکړو چي دامعلول شخص ولې معلول دی؟ آيـا دا شـخص پـه دې خوښ دی چې دی دې معلـول وی او کـه د لـوی خدای(ج) دطرفـه څخـه دا معلوليت يادمعلول شخص تـه ورکول سوی دی او آيا دلوی خدای(ج) پـه وس او قـدرت کـي دانسـته چـي مـا هـم ددغـه معلـول کـس پـه شـان معلـول کـړې؟ ددې احساس،تحليل اوڅيړنـې دکولـو ورسته بـه موږ تـه ددې احساس پيدا سي، چي موږ ولې دې معلول کس ته دده دمعلوليت له کبله سپکاوی کوو.

معلولواشخاصو ته بايد هيڅ وخت ددوی دمعلوليت پيغور ورنـه کول سي، ځکـه معلوليت،نـاروغي اورغتيـا دالله(ج)دلوري څخـه دهغه جل جلالـه پـه خوښـه سره صـورت نيسـي .کـه چيـرې زمـوږ پـه کـورنی او يامحـل کـي معلـول ، ناروغـه يانوراشخاص زموږمرستي ته اړتياپيداکوي،دهغوسره بايد دخپل توان سره سمه مرسته وکړو:پري نږدوچي زموږ په شتون کي اړمنـد خلـګ ځـان يـوازي احسـاس کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپل ټولنې دټولواوسیدونکو اوپه ځانګړې ډول دمعلولواشخاصوعزت اودرناوې ته باید موږ ژمن اوسو اوهمدارنګه باید ورسره دنیک اوښه سلوک څخه کارواخلو اوپرې نږدوچې هغوی زموږ دشر څخه ځانونه خوندي احساس نه کړي،ددې له کبله نه چې دوی معلول دي بلکې خپله انساني فریضه چې دیوبل سره داړتیاپه وخت کې مرسته اویوبل ته درناوی دی اداکړو اوپه دې خاطرچې مرسته داړمنواشخاصوسره اودرناوی اوښه سلوک یونیک اود ارزښت څخه بډایه کړنه ده.

معلول انسانان باید هیڅ وخت دنوردمعلولیت نه درلودونکو انسانانو څخه کم او کښته ونه بولو، تل ورته دیوروغ او سالیم شخص په شان وګورو.هغه میندې او پلرونه چې اولادونه یې معلول دي، دناهیلی احساس دې نه کوي او دا فکردې وکړئ چې په نړۍ کې ډېرانسانان معلول دي ،هغوی هم موراو پلار لري ،مګرهغو رضایت خپل کړی دی او هیڅ وخت نا هیلې سوي نه دي، ولې والدین د اولادپه معلولیت ناهیلي واوسي، معلولیت الهی ورکړه ده اوکوم عیب نه دی.

معلولواشخاص هیڅ وخت دهغوی دمعلولیت دډول په نوم سره مه یادوئ،دګوډ،ړانده ،شل، کوڼ اونورتحقیرونکوونومونو سره دهغوی دنومولو اورابللو څخه په کلکه ډډه وکړئ، ځان په ګناه کې مه اخته کوئ. دا د الله جل جلاله ورکړه ده، اوهغوی په دې نومونوسره یادول ګناه ده.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایې ژباړه. مسلمان هغه دي چې نورمسلمانان یې دژبې اولاس له زیانه خوندي وي .①

والدېن بایدخپل دنه معلولیت درلودونکو اولا دونو ترڅنګ خپل معلول اولادونه دعلم په ګا نه سینګار کړي اوتل یې وهڅوي چې علم وکړي او پوهه لاسته را وړي.دپوهې ترڅنګ یې کسب کولواوفني زدکړو حاصلولوته هم تشویق کړئ اوخپل اسلامي اوانساني مسؤلیت دغاړي څخه واړوی.

الله (ج) دې موږ او تاسو ته دا توان او طاقت را کړي چې دمعلولو او اړوانسانانو سره دهغوی داړتیا په وخت کې مرسته او کومک وکړو. معلول ورونه او خویندې دې هم هڅه وکړي ،چې تل ځانونه ډاډمن او خوشحاله وساتي اونا هیلي نه سي.

۱- بخاري کتاب الا یمان حدیث کڼه 10

(c) ketabton.com: The Digital Library

دماشومانو ژوند ته لنډه کتنه

ماشومان عموماً دلویانو مرستې ته ډېره اړتیا لري،په ځانګړي ډول دموراو پلار مرستې ته، مور او پلاربايد ماشومانو ته مينه ورکړي.
والدين بايد ماشومانو ته خواړه، جامې اونور داړتياوړ توکي برابر کړي اوښه روزنه يې وکړي، تعليم ته يې تشويق کړي او کله چې ماشوم غلطي کوي :بايد په ډيره مينه او سړه سينه ورسره چار،چلند وکړي.ماشومان دي دې ته متوجې کړئ، چې په راتلونکي وخت کې غلطي تکرارنه کړې،کله چې ماشوم په درس زده کولو او ويلو کې سوستي کوي:مور او پلار دې يې هغه ته داسې مثالونه او حکايتونه بيان کړئ، چې په هغو کې دپوه او نا پوه شخص درمنځ په څرګند ډول توپير سوی وی.ترڅو ماشوم دپوهې او ناپوهۍ ترمنځ توپير وکولی سي.
ماشومان بايد ونه رټل سي او ورسره نيک سلوک وسي{.. ام خالد وائي مادرسوالله صلی اله عليه وسلم دنبوت په مهرلوبي کولې، پلارمي زه وترټلم. رسوالله صلی الله عليه وسلم وويل خوشيې کړه..}①
ماشومانوته بايد بيرونکي کيسې اونکلونه ونه سي.اوداسې حکايتونه،کيسې او نکلونه دې ورته وسي چې په هغوحکايتو، کيسواو نکلونو کې داسې پېښې راغلي وي چې ماشوم دې ته وهڅوي چې تل بايد په خپل ژوند کې ښه او غوره کارونه وکړې اودبدو کارونو څخه ځان وساتي .
ماشومان موبايد په اسلامي اخلاقو، ادبونو خبر، اوپوه سي.ماشومان مو بايد دې ته اماده کړو چې څنګه اسلامي احکاموته غاړه کښېږدي. ماشومانوته بايد داسلام په مبارک دين کې روا،ناروا،ښه،اوبد ورزده اوپه وي پوهوو.
ماشوم موبايدلومړی په اسلامي تعليماتوپوه اوداسلامي تعليماتو دحاصلولو زمينه ورته برابرکړو،ترڅو داسلام دمبين دين په چوکاټ کې دلويوالي ژوندته مخکې له مخکې اماده اوتيار وي، هسې نه چې خداي(ج) مکړه، زموږدبې غوري اونه پاملرني له کبله زموږ ماشوم دجهل اوهغولارو لاروی سي چې هغه لارې دبربادۍ اوزيان څخه خالي لارې نه دې.ماشومانوته بايد مور او پلار د دروغو وعدې ورنه کړي او که چيرې بياهم يوه وعده ورسره کو:بايد په هغه وعده باندي وفا وکړي، ترڅو کوم اعتماد چې ماشوم يې پرخپلو والدينو لري لاپياوړی سي اوپه راتلونکي وخت کې خپله هم پروعده باندي ولاړشخص واوسي.موراو پلار بايد دخپلوماشومانو مخته لفظي شخړې او جنجالونه ونه کړې. ځکه ماشوم په بل هيڅ شي دومره نه خفه کيږي، لکه څومره چې دمور او پلار ترمنځ په جنګ او شخړه کولوسره خپه کيږي.
کورنۍ شخړې ماشوم دې ته اړباسي چې دخپل کورنه تيښته وکړي او هتأ ځينې وخت داسې هم پيښيږي چې ماشوم دکورنۍ شخړوله کبله ځان وژنه وکړي،ځکه ماشوم خپل ځان آرامه نه احساسه وي او تل خپه وي.

۱- بخاری کتاب الادب حديث ګڼه 5993

(c) ketabton.com: The Digital Library

کـورنۍ شــخړې دماشــومانو روحيــه کمــزورې کــوي، او ماشــوم پــه دمــاغي اونورجسـمي نـاروغيوو مبـتلا کوي،همدرنګـه کـورنۍ شـخړې دماشـومانو ذهـن کمزورې کوي،خپل جورئت دلاسه ورکوي او د ډول ډول نـورو ستونزوسره لاس اوګريوان کيږي. دکورني تاوتريخوالي کورنيوشخړو سره مخ شوي ماشومان نه سي کولی چي خوشحاله ژونـد ولري،تل پـه دې لټـه کې وي او غواړي چي نـورو کسانو ته زيان ورسوي ورسره شخړه وکړي او خپل دټولني دنورو وګړو څخـه ليروالی اختيار کړي.ماشومان بايد تل پاک وساتل سي او چټل پاته نه سي دنا پـاکو او چټلو اوبود ډنډونو څخه دې راوګر ځول سي او پرې دې نـه ښودل سي چي پـه ناپاکو ساحو کي لوبې وکړي.

په ماشومانوبايد درانه او ددوی دوس څخه پورتـه کارونـه بايد ونـه سئ،تر څـو روغ رمټ پـاتي سي.ماشـومانو تـه بايد کلـه ناکلـه ډالۍ واخيستل سي او دپرځـای اوخوندي لوبو،ساتيريو څخه راونه ګر ځول سي.

مور اوپـلار دخپلـو ماشـومانو هرې پوښـتني تـه بايد پروخـت اوبيلـه کومـه ځنـډه جـواب وواييی،ترڅـو ماشـوم بيـا هـم دپـو ښـتني کولـو جـؤرت ولـري، دپوښـتني دکولوڅخــه پــه وېــره کــي نــه ســي ،تــل پوښــتنه وکــړي اود ځــان نــاخبره نــه پريښودلوروحيه په ماشوم کي پياوړې سي.ماشوم سره بايدپـه ساده اوروان ډول خبرې وکړو.پوښتني کول او جوابونـه ترلاسه کول د ما شومانو لپـاره ډېر ارزښت لري، ځکـه ماشـومان دډېرو شيانو پـه اړه معلومـات نـه لـري اوهرڅـه ورتـه نـوي ښکاري.

ماشــومانوته بايــد اســلامي ،تــاريخي ټــولنيز او عنــانوي معلومــات ورکــول سي.ماشـومان بايـد دکـورنۍ دغړو،دوستانو،مشـرانو اونـورو خپلوانـو احتـرام تـه وهڅول سي.

ماشـومان بايـد دعامـه لارو سړکونو ويـالو او نـور دخطرنـه ډکو سيمو څخـه راو ګرځول سي او دا لارښوونـه ورتـه وسـي چي دليرو او نابلـدو ځايو نـو دتګ څخـه ډډه وکړي، دماشـومانو مختـه بايد مخدره مـوا داستعمال نـه سي. پـه ماشـو مـانو باندې بايد مخدره موا ديو ځای څخه بل ځای ته انتقال نه سي.

ماشومانو تـه بايد دمخـدره مـوادو دزيـانونو پـه اړه پـوره اوهراړخيزه معلومـات ورکول سي . ماشومان بايد دهر ناوړه او بدکار دکولو څخه راوګر ځول سـي، خـو دا د راګرځولواومنعه کولولار بايدمثبته سـاليمه اوداسـي يوه لاره وي چي ماشـوم ته جسمي اورحي زيان ونـه رسوي.

ماشومانوته بايد دهربدکار دکولو دزيايپه اړه هر اړخيزه معلومـات ورکـول سـي.کـه غواړئ چي دخپلو ماشومانو څخـه ښـه او غوره انسـانان جوړ کړئ:بايد ورتـه سمه روزنـه او تربيه ورکړئ ، تعليم پـه وکړئ، ترڅـو مـو خپـل مسؤليت پـه سمه توګه دخپلي غاړې اړولی وي. راسئ دخپلو ماشومانو څخـه بـد انسـانان نـه، بلکـي نيک خويه اوښه انسانان ترې جوړ کړو. يوه اصطلا ده چي وائي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنده لښته پرهره خوا کږيږي ما شومان هم دلندې لښتې په شان دي، چې غوا ړئ څنګه يې جوړه کړئ، هم هغه سې جوړيږي. آيامونږ نه غواړو چې دخپلو اولادو نوڅخه ښه انسانان جوړ کړو ؟
معلومه خبرده چې هرمور او پلار غواړي چې اولاد يې يونيک اوښه انسان سی:دنيک انسان جوړيدل زمونږ دماشوم څخه او دبد انسان جوړيدل زمونږ دماشوم، څخه زمونږ په خپل لاس کې دي ساليمه روزنه، او علم،پوهه زمونږ دماشوم څخه يو ښه شخصيت جوړه وي اوبرعکس ناسمه روزنه او دعلم څخه ګوښه ساتل زمونږ دماشوم څخه بد انسان جوړه وي.

دجنګ زيانونه

لکه څنګه چې مونږ او تاسو ټول پوهيږو، جنګ ديوې ټولنې پر ډېرو برخو منفي اغيزې لري او نه پريږدي چې دجنګ دسيمو خلګ پرمختګ وکړي. جنګ زمونږ اوستاسو مادې اومعنوي شتمنۍ دمنځه وړي. مونږ او تاسونه سو کولی چې په جنګ کې پوهه او علم لاسته راوړو. جنګ داسې يو بدمرغې ده چې ديوې ټولنې ټولې عامه شتمنۍ دمنځه وړي،روغتونونه، مدرسې ،مکتبونه، سړکونه ،معدنونه، کښتونه، مالداري اونورعامه اوشخصي شتمنيوته زيان رسوي. په جنګ کې مالي اوځاني زيانونه زيات وي. په جنګ کې مونږ خپل دکورنۍ غړي، دوستان ،ملګري اونور خپلوان دلاسه ورکوو. جنګ مونږ او تاسو دې ته نه پريږدي چې خوشحاله ژوند وکړو او په ارمۍ ساواخلو، مونږ خپل ټوله وخت دجنګ له کبله په وېره کې تير وو .زمونږ ماشومان سمه روزنه اوتربيه نه سې ترلاسه کولی اونه سو کولی چې ماشومان مو په ساليم ډول تربيه کړو .جنګ څوک کوي او ولې يې کوي؟
معلومه خبره ده چې جنګ مونږ انسانان کوو، يواو بل په ناحقه سره وژنو او يوبل ته زيان رسو .که چيرې مونږ او تاسو وروڼه په خپلو منځونو کې اتفاق او يوالی ولرو نو هيڅوک نه سې کولی چې مونږ دې دخپلو ناروا اوشومو
کړونو ،هدفونو او غوښتونو ښکار وګرځوي. که چيرې مونږ او تاسو په خپلو منځونو کې يوبل سره کينه ونه لرو ، يوبل ته احترام (درناوی) ولرو غم شريکي سره وکړو، يوپر بل ظالم ونه اوسو،نو زمونږ او ستاسو په سيمه کې به هيڅ جنګ او بدبيني نه وي.همدا مونږ او تاسو يوو چې ديو او بل دوينو تږي يوو. دمال، شتمنۍ او قدرت لپاره يو او بل سر وژنو،الله جل جلاله مونږمسلمانان،مؤمنان يودبل ورڼه بللې يو اودخپلوورڼوپه منځ کې يې په مناسباتو سمولو(سوله کولو)سره امرکړی يو،په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره د سُوۡرَةُ الحُجرَات : 10 اودسُوۡرَةُ الحُجرَات : 9نمبره اياتونه ولولئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایي یومسلمان دبل مسلمان ورورد ی نه ظلم پرکوي اونه یې دبل ظلم ته سپاري. ①

موږمسلمانان چي دیوبل ورونه یوو بیاولې ورنه یوبل قتل کړو؟ولې دپردیو په لمسون یوبل ته زیان ورسوو اویو دبل دښمنان و اوسو،حال داچي موږ ورونه یوو؟کله چي موږ اوتاسو ته دالله (ج)دلوري قدرت ،واک اوشتمني په لاس کي راسي:زموږ څخه ځیني پرمظلوموانسانانو باندي ظلم کوي او هغه څه کوي چي په توان کي یې وي.

همدا موږ یوو چي دنور خلکو حقونه په زور، اوجبر خورو، په خپله نه غواړو چي جنګ ورک کړو او په سولیز ژوند کي دېر مختګ ترپولو ورسیږو. که چیرې موږ او تاسو په خپل سیمو کي یوالی ولرو:بیا ولي به مو په سیموکي جنګ اووژنه وي؟ موږ او تاسو باید هیڅ یو جابراو ظالم ته اجازه ورنه کړوچي زموږسیمه دناروا اونامشرع جنګونو په میدان رابدله کړي.موږ باید دخپلو سیمو په اړه دبي غوری اوبي پروا یې څه کار وانه خلو. لکه څنګه چي دخپل کور دسوکالی، ابادی او ارامی لپاره هڅې،زیار او کوښښونه کوو:همدا سي باید دخپلې سیمې په اړه زیار وباسو او هڅه وکړو چي خپلې سیمې ابادي، سوکالې اوسمسورې وساتو.تل باید موږ دخپلو خلکو او ټولني لپاره خیر غوښتونکي واوسو او پري نږدو چي زموږ سیمه نور خلګ راته ویرانه (ویجاړه) کړې. هیڅ وخت باید دهغو خلکو سره مرسته او کومک ونه کړو چي زموږ په سیمه کي جنګ،ویره(ډار)اوتباهي خوروي، داسلام دمبارک دین داحکامو څخه سر غړونه کوي او نه پریږدي چي موږ دي سولیز ژوند ولرو .جنګ او جګړې زیاتره وخت دمسلمانانوپه منځ کي دداسي خلکو تر منځ کیږي، چي هغوی په جنګونو کي خپلې شخصي ګټې لري اویایې هم لټوي ،یاد وګړي غواړي چي نورخلګ هم دې ته وهڅوي، چي د دوی ملګري وکړي.موږ اوتاسو دداسي ډیرو جنګونو شاهدان یوو،چي په هغه جنګونو کي هیڅکله موږ اوتاسو ته ګټه نه ده رسیدلي، موږ او تاسو یې دخپل سیمې په شمول داور په سرولمبو کي سوځولي یوو. زموږ څخه یې زموږ سوکالي،پرمختګ او خوشحالی اخیستي دې.

هیڅ وخت باید چاته اجازه ورنه کړو چي موږ او تاسو دې دخپلو شومو او خرابوموخو لپاره وکاروي، موږ او تاسو دې دخپل ټولني څخه لیري کړي او دخپلې ټولني دښمنان مودې وګرځوي،داسي دې مووکاروي چي موږ خپل ورونه په خپلو لاسونو سره ووژنو، خپل خویندي په خپله کونډي کړو، خپل ماشومان په خپل لاس دعلم او پوهې څخه لیري وساتو،خپل کورونه په خپلولاسونو وران کړو اودخپل هیواد دپرمختګ په لاره کي دې خنډ و اوسو .موږ او تاسو باید ویښ واوسو اوپري نږدو چي زموږ دهیواد اوسیمې دښمنان دي موږاستعمال کړي، اوزموږپه لاسونودې زموږ ګران هیواد په موږ وران کړي.

۱ ـ بخاری کتاب حدیث ګڼه2442

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې موږ تردې اندازې ناخبره او ويده پاته سو: چې موږ دهغه خلګو سره مرسته وکړو، چې هغوی موږ او زموږ هيواد دبربادۍ کندې ته اچوي يايې اچول غواړي او نه پريږدي چې موږ هوسا او ارمه ژوند ولرو.
دمسلمانانوپه منځ کې دجنګ خوښوونکو،تيري کوونکو اوظلم کوونکوسره بايدپه هيڅ صورت کي مرسته ددوی په نارواکړنوکي ونه کړو.
که چيرې خدای جل جلاله مکړه موږ د دوی مرسته کوو،نودظالمانو اوبدکارانو مرسته په دې معناده چې موږ د دوی ملګري اوهمکاران يوو.د دوی سره که مرسته کوو:موږ به هم ددوی سره په ګناه کې ګډ اوشريکان يووالله جل جلاله موږ دنيکۍ په کارونوکي دټولوسره په مرسته کولواود ګناه اوتيري په کارنوکي په نه مرسته کولو امرکړي! يوپه دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوۡرَةُ المَائـدة : 2نمبرايات ولولی.
جنګ ځپلې سيمې ټل شاته پاته او اوسيدونکي يې نورو ټولنو ته محتاجه اولاس غځوونکي وي.
هغه مسلمانان چې ځپلې سيمې په ځپله ورانه وي، نوانشاءالله دوی به په دې دونيا او اخرت کي نا کامه وي او که چيرې بيا هم دوی ديو محدود وخت لپاره په خوشحالۍ کي ژوند وکړې،خو دوی به هتمن دځپلو ناروا اوناسمو کارونو سزا ويني، که چيرې موږ داغواړو چي په دونيا او اخرت کي دي کاميابه اوسو نو بايد هيڅ يوه مسلمان ته زيان ونه رسو، دخلکو سره په نيکو کارونو کې مرسته وکړو،ځپل ټاټوبی وران نه کړو، که غوړو چې موږ دي خوشحاله او ارمه ژوند ولرو: بايد يوبل ته لاسونه سره ورکړو،يوالي ته ژمن اوسو اوپرې نږدو چې زموږټاټوبی دې شرخوښوونکي انسانان راته وران کړي، موږبايد دومره ونه غوليږو، ياپه بله معنادومره مو ونه غولوي چې ځپل ټاټوبی ځپله وران کړو،موږ بايد تردې اندازې دنا پوهۍ په سمندرکي غوټه نه کړي يانه سو غوټه چې هتاً ځپل ورونه ځپله ووژنو او ځپلې ټولنې ته زيان ورسو،يادې هم زموږسيمه نيښن لرونکي لړمان دځپلوناروا موخولپاره زموږپه شتون کي وکاروي اوزموږدسيمو څخه دي راته سورسکور جوړکړي.
راسئ چي نور ځپل هيواد دجنګ او جګړو مرکز ونه ګرځو. ځپل هيواد او خلګو ته خدمت وکړو .لکه څنګه چي په نورو هيوادو نوکي پرمختګ سوی دی داسي بايد موږ او تاسو هم پرمختګ وکړو.
ځپلو ماشومانو ته تعليم اوتربيه ورکړو. ځوانان مو بايد هريو هيواد پاله اوسي اودځپل هيواد دابادۍ او سوکالۍ لپاره نه ستړي کيدونکي هلي ځلي وکړې او پرې نږدې چې هيواد مودجنګ په سرو لمبو کي وسوځل سي.
موږ بايد هيڅکله په جنګ باندي خو شحاله نه سو، ځکه ټل دمسلمانانوترمنځ جنګ دبربادۍ او ورنۍ سبب سوی وو،دی او وې به.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوله

الله جل جلاله مونږمسلمانان،مؤمنان یودبل ورنه بللي یو اوحکم یی راته کړدی چې دخپلو ورنوپه منځ کې مناسبات سم کړئ (سوله وکړئ) په دې خبره دلاښنه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الحُجرَات :9اود سُوْرَةُ الحُجرَات : 10نمبراياتونه ولولی.

سوله هغه نعمت دی چې مونږ ته دارامی او خوښی ژوند راکوي،مونږ کولی سو چې په سوله کې دالله(ج)ټول احکام پرځای کړو،دناروا اوبدو کارونو مخنیوی وکړو،دنورو انسانانو سره مرسته وکړو، حق وحقدارته ورسو ،اتفاق سره ولرو، او کولی سو دې ته ورته نور دېردنیکی اوخیر کارونه دسولې په فضاکي په عادلانه ډول ترسره کړو.

سوله او آزادي دیوه انسان دووي اړینې هیلې، غوښتنې دې. هرانسان حق لري چې په سوله کې ژوند وکړي او آزاد اوسي.

مونږمسلمانان باید خپل په منځونو کي کینه (رخه) او بغض دمنځه یوو سو، خپل په منځ کي مینه او دوستي سره ولرو.

علم اوپوهه لاسته راوړو، خپل دټولنې هره یوه کمي پوره کړو، په مشروع ډول پرمختګ وکړو او ټول دریوه چترلاندې په سوله او وروروليی کې ژوند وکړو.

مونږ اوتاسو دسولې او سوکالی حق لرو.

مونږ او تاسو جنګ غوښتوونکي نه یوو.اسلام دوروليی، یوالي، او اتحاد دین دی، مونږ او تاسو باید نور دیوبل سره پخلاشو،خپل منځي ستونزو ته دحل لارې ومومو اونړی ته دا وښیوچي مونږ: یوالی خوښوو اوخوښوونکي به یې یوو، مونږ سوله خوښوو،مونږ نورجنګ نه غواړو سوله موانتخاب وه اوانتخاب مو کړه.نوردجابر،ظالم، حق پلورونکي، حق خوړونکي، نادان اوجاهل، مختنه دتوري، تیغ، اوټوپک سره نه ور وزو،بلکي قلم په لاس دهغوی مخه نیسو اونه پریږدوچي زمونږ پرحقوقو،مادي اومعنوي شتمنیو،اوملی ارزښتونو تیری وکړي. دقلم څوکه دتورې دڅوکي څخه څوچنده تیره ده، ځکه مونږقلم انتخاب کړ اوتوره موپه خپل پوښ کي کیښودل.

مونږسوله غوښتوونکي،سوله خوښوونکي اوسوله پالوونکي وګړي یوو،زمونږشعار یوالی، پوهه (علم)اوسوله ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولتي اوشخصي دندې

رسوالله (ص) فرمايي: دخپل لاس ترخورک هيڅ چاښه خورک نـه دی کړی اودالله (ج) نبي داؤدعليه السلام له خپل لاس څخه خورک کاوه.①

هرڅوک په خپل ژوند کې وظيفې(دندې) لري او دهغو دندو په ترسرکولو سره دوی خپل ژونـد پـر مـخ بيـايي الله (ج) دوی تـه د دوی ددنـدو پـه سـبب روزي ورکوي اود دوی دکارلـه کبلـه ديـوې ټولنې وګړي يو دبل سره دخپلودندو دلاري مرسته کوي،دهمدغو کارګرو دکارپايله وي چې يوه سيمه اباده اوسمسوره وي.

دکوموټولنـووګړي چې کارنـه کوی بيکـاره وي، ياکارتـه زړه نـه ښـه کـوي، هغـه ټولنې زياتره ورسته پاتي ټولنې وي يا سي.

لومړی دولتي دندې:

په دولت کې ځيني داسي کسان سته، چې خپله دنده په سمه توګه پرمخ نـه بيايې، اودخپلې دنـدې څخـه ناسمه استفاده کـوي، پـه خپلـه دنـده کـې نـاغيړي ،سوسـتې اولټي کوي، د اړول کړنې دوخت په تېريدو سره ديوې سيمي او هتأ ديوه هيواد، يا هيوادونو دورستي پاتي کيدو او ورانيدوسبب کيږي.

هرهغه څوک چې دولتي دنده لري، هغه ځکه ددې دنـدي لپـاره ټاکل سوی،غوره سـوی دی:چـې دخپـل هيـواد او خپلـې ټـولنې لپـاره خـدمت وکړي،پـه رشـتينولۍ ايمانداری او پوره اخلاص سره خپله دنده سرته ورسوي، هيڅ وخت په خپله دنده کې نا غيږي او سوستي ونه کړي.

هر دولتـي کـار کـوونکی تـه دهغـه دکـار پـه بـدل کـې ددولـت دخزانـې څخـه معاش (تنخوا) ورکول کيږي او پـه خپـل وخـت ورتـه اجرا کيږي، دولتـي کارمنـدان اړنـه دي يا نـه ورته ښايي چې دخپلې وظيفې څخه په ګټې اخيستلو دهغو کسـانو څخـه چې دولتي مـامورينو تـه مراجعه کوي او خپل هغه کارونـه چې دولتـي کارمنـدانو پـوري اړه ونـد کارونـه يـې وي او دهغوکـارونو داجـرا کولـو غوښـتنه تـري کـوي دکـار داجراکولـو پـه صـورت کـې ديـادو کسـانو څخـه پيسـي او يـا کـوم بـل مـادي يامعنوي جنس يالمتياز وغواړي او دابهانه وکړي چې دا پيسـي، جنس يـا امتيـاز زه دشيرنی،توحفي،اومزدوری په ډول در څخه اخلم ياغواړم،په دې خاطر چې زه ستا کار درتـه اجراکوم او زه ددې حق لـرم چې ماتـه، تـه ستا ددې کـارداجرا پـه بدل کې مزدوري، شيرني،اوياهم ډالی راکړي.

په هيڅ صورت کې دولتي کارمندان حق نه لري چې دهغو کسانو څخه چې دوی ته مراجعه کوي دهغو دکارونو دخلاصون اواجرا لپاره پيسي او يا کوم بل امتياز واخلي يايې غوښتنه تري وکړي،ځکه چې دولتي کارمندان دولت دهمدغو مرجعه کوونکو عوامو دکارونو داجرا لپاره په دنده ګمارلي دي.

دا چـې يـو څـوک پـه دې ډول او دي تـه ورتـه ډولونوبانـدي پيسـي او يـا کـوم بـل مادي،معنوي جنس يا امتياز دشيرنی ډالی يـا پـه بل کـوم نامـه اخلـي، دې جنس يـا امتياز تـه هيڅ وخت شيرني او ډالی نـه سو ويلی،

۱- صحيح بخاری حديث ګڼه 2072

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکې دې کارته رشوت او دخپلې دولتي وظیفې څخه نا روا ګټه اخیستنه وائي.رسوالله صلی الله علیه وسلم دولتی ماموردتحفی دقبلولوڅخه منعه کړی دی اویوه قناعت بخښوونکي ننګونه یې دتحفې دنه قبولیت په اړه دهغه ومختنه ایښې ده،رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:

دخپل پلار یاموړپه کورکي ولي نه کښیني؟ بیابه یې کتل چې څوک هغه ته تحفه ورکوي که نه.①

داسلام مبارک دین رشوت اخیستل اورشوت ورکول دمسلمانانولپاره نه دي رواکړي.هیڅکله باید یو دولتي کارمند دمرجعه کوونکو څخه په یو او بل نامه رشوت وا نه خلي او دهغوکسانو څخه یې هم قبول نه کړي،کوم چې دوی ته ددا سي کار دکولو په بدل کې رشوت ورکوي،چې هغه کارناسم اودیوې سیمې، شخص ،هیواد،یاټولنې په زیان وي او یاهم که په لنډ ډول وویل سي چې دهغه هیواد دقوانینو خلاف کار وي.

دولتي کارمند باید په هیڅ صورت کې غیرقانوني اوددولت داصولوخلاف کار دهیڅ کوم امتیازپه بدل کې اجرانه کړي، ځکه دغیرې قانوني کړنوکول اودغیرې قانوني کارونو دکوونکو سره مرسته، دیوه هیواد دحکومت ملاورماتوی اوهغه حکومت ټوټه ټوټه کوي.

هم دا ډول هیڅ یو دولتي کارکوونکی حق نه لری چې بیله کومې سختې اړتیا څخه خپلې دندې ته ناوخته یا بې وخته حاضر (سوب)سي یاهم بیله کومې سختې اړتیاغیرې حاضري (ناسوبتیا) وکړي اویاهم هغه مسؤ لیتونه چې ده ته ورسپارل سوي وي په ځنډ سره یې اجرا کړي،البته دیادوني وړیې بولم چې هرکارګر داړتیا،ناروغی اوتفریح لپاره ځانګړې رخصتی لري اوداړوند اداري دخوا ورته مشخصیږي،دولتي کارکوونکي باید په خپلو دندو کې هیڅ وخت ناغیړي ونه کړي او په ربښتینولي(صداقت) او پوره اخلاص سره خپلې دندې اجرا کړي،ځکه که یودولتي کارمند په خپلې دندې کې بې غوري او سوستي وکړي: دیو شخص سره نه ،بلکې دخپل ټول ولس اوهیواد سره به یې چم او فریب کړي وی او خدای(ج) به ورڅخه دمحشر په ورځ ددې کړنې جواب هتمن و غواړي!

دولتي کار کوونکي باید دخپل وظیفې څخه په ګټه اخیستلو سره پرعوامو ظلم ونه کړي، ټل دخپلې ټولنې اوهیواد لپاره په ربښتني ډول کار وکړي، خپله دنده په پوره ایمانداری پر مخ بوزي او هیوادوال دې ته اړنه کړي چې دخپل دولت څخه ناراضه سي، پر خپل دولت کړی باور(اعتماد) دلاسه ورکړي او دخپل دولت په ضدلستونې راونغاړي،مخالفت یې وکړي.

۱ـ صحیح مسلم کتاب المارت حدیث کنه 4738

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم:شخصي اوياهم غيري دولتي دندې شخصي دندې عبارت دي له دهقانۍ، دوکانداری)هټيوالی(،تجارت، مالداری او نورو ډېرو زيات شمېر کسبونه اودندوڅخه.

ډېرشمېرردندې اوکارونه سته چې هغه کارونه انسانان په ورځني ژوند کي پرمخ وړي او دهغو په کولو سره دالله (ج) په مرسته خپله روزي او نفکه لاسته راوړي.لومړی دهقان:

رسوالله (ص) فرمايي:ژباړه .کله چي مسلمان درخته کښيږدي ياکرهنه وکړي بيادهغه څخه انسان ياحيوان يابل څوک خورک وکړي نوهغه ته دصدقي ثواب ورکول کيږي.①

دهقاني يوداسي کسب دی چي دهقانان په مځکه کي دکار دکولو دلاس دتڼاکو اودبدن دخولو تويولو په واسطه دهغه مځکي څخه ډول ډول ميوې، غلې او دانې لاسته را وړي او په ورځني ژوند کي دهغو څخه ګټه اخلي. زموږ دهقانان وروڼه دخپلو لاسونو په تڼا کو موږته ډول ډول سابه، غلې او ميوې تياره وي، چي په ځينو سيمو کي دخلکو ټول اقتصاد هم پردهقا نی ولاړ وي او په هغو سيمو کي خلګ ډول ډول حصلات دخپلو مځکو څخه ټو لوي، چي په دي حصلاتو کي په يوشمېر سيمو کي ځيني دهقانان په خپلو مځکوباندي نشيي توکي هم کري،دا کار دهغه سيمي خلکوته دزيان رسيدو لامل کيږي او په هغو سيمو کي چي نشيي توکي کرل کيږي، ډېر خلګ په نشيي موادو رو ږدي کيږي، دا روږدي کسان دټولني داوږو بارکيږي، هغه ټولني ته ستو نزي راولاړوي او هغه ټولنه په يوه ورسته پاته ټولنه بدلوي.هيڅ وخت موږ بايد په خپلو ځمکو کي نشيي تو کي ونه کرو: حلال او روا کښتونه وکرو تر څو يوخومو خپلواولادونو اوکورنيوته حلاله روزي تياره کړي وي اوبل مو الله(ج)هم دځانه څخه راضی کړی وی.*هغه او به چي مو ږاو تاسو خپلې ځمکې او باغونه په خړو بوو، کومې اوبه چي دويالو،ولو چنيو او کاريزو نو څخه په لاس راځي دا ډول او به په زياتو سيمو کي عامي يادټولوځمکوالو،بڼوالو لوحق وي: بايد دا اوبه دهقانان په خپلو منځو نوکي په مساوي ډول وه ويشي دمځکي دکميت سرسمی هر دهقان ته خپله اندازه اوبه ورسيږي.دا د اوبوداتقسيم(ويش) بايد د دحقانونوترمنځ عادلانه وي، ترڅوهربڼ اوځمکي ته اوبه په برابرډول ورسيږي اوشاړي ځمکي پاتي نه سي.هيڅ يودحقان بايد دبل دحقان اوبه بيله دي چي دهغه څخه اجازه وانه خلي، ونه لګوئ ياپه بله معناخپله ځمکه په خړوبه نه کړې. ډېر وختونه د دهقانانو ترمنځ داوبو دلګولو په سر سره شخړې او جنګونه وي: ددې لپاره چي ددې شخړومخه ونيسو او ټولو ځمکو ته اوبه په مساوي توګه ورسيږي بايد داو بو لګولولپاره يو سم ويش سوي وي او يو دبل حق نه وي خوړل سوی.*دمځکو ويشونه بايد ځمکه لرونکي په ډېرو او نورو نه خرا بيدونکو توکو سره په نښه کړې،

۱- صحيح مسلم حديث ګڼه 3969

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترڅو پـه را تلـوونکی وخـت کـي دمځکودپولو،دويشـونو پـه سر سـره اخـتلا ف رامنځته نه سي او دهريوه ځمکه درلودونکي دمځکي اندازه معلومه وي.

دويم تجارت:

په تجارت کي رانيول او خرڅول دواړه کيږي تجاران بايد داجناسو(توکو) په خرڅ اورانيولـو کـي دانصـاف څخـه زياتـه ګټـه ونـه کړي.پـه پلـور اوپيـر خرڅولـو او رانيولــوکي فريــب اوچــم ونـــه کــړي او يـــوه مناســيبه او وړګټـــه بايــد لاســته راوړي،رسـوالله (ص) فرمـايي فريـب(چم) پـه دوزخ کـي دي څـوک چـي داسـي کاروکړي چي موږنه وي کړي هغه مردود دي.①

تجاران بايد خپل مالونه دزيات وخت لپاره زيرمـه نـه کړي،احتکارونـه کړي ځکـه دمالونو،توکو په زيرمه کولو سره ښايي دهغه توکي قيمت کښته (کوز) لاړسي او ياهم خراب سي او تجار ته تاوان ورسيږي اويا هم کيدای سي چي پـه هغـه سيمه کـي داجناسـو کمـی محسوس سـي او عـاموخلکو تـه زيـان ورسـيږي.تجاران بايد توکي ددې لپاره زيرمه نه کړي چي دوی دهغه پـه زيرمـه کولـو سره دهغه جنس (توکي) قيمت پورته کړي،دا کاراحتکار داسلام دنظر هم نارواګڼل سوی دی*

تجاران بايد هم صادرات او هم بايد واردات ولري،که په ساده ډول سره وويل سـي که تاسو ديوې سيمې او سيدونکي ياست :تاسو خپل دسيمې پيداوار نـورو سيمو ته وليږده وي او دهغو سيمو پيدا وارخپلو سيمو ته را انتقال کړئ په دې کـارکولو سربه ستاسـو دسيمو پيـداوار پـه فروش ورسـيږي او هغـه تـوکي چـي ستاسـو پـه سيمه کي په اسانۍ سره نه پيدا کيږي ،داستونزه به هم دمنځه ولاړه سي او خلګ به په اسانۍ سره هغه جنس (توکی) په خپله سيمه کي وموندي.

راسئ چي خپل ټول کارونـه او کسبونـه يوا زي ددې لپاره نـه چـي موږ خپل ځان ته ګټه او فا يده په ورسوو ونـه کړو، بلکـي خپلـې ټولـې ټولنـي تـه دخدمت وړ او ګټه رسوونـکي وګڼي و اوسو او خپل ټول کارونـه اوکسبونـه پـه ډېرشـوق اوعلاقـه سره ترسره کړو،هيڅ وخت په کښې سوستي ونـه کړو، دخپل هيواد او خلکو سره دخپلو دندو اوکسبو نوپه مرسته ،کومـک وکړو او خپـل هيـواد او ټولنـه دپرمختـګ سمت ته ټيل وهو.داهم بايد ديـاده ونـه باسوچي الله (ج) زموږسره دنيکـی اوبـدئ ديوې زرې حساب کوونکی دی. هله به مـودواړه جهانونـه روښـانه سي چـي خپل ځان اوکورنۍ ته دحلالوکسبونو او کارونو په مرسته حلاله روزي پيداکړو اوټولـو اسلامي احکاموته ژمن اوسو.هيڅ وخت بايد دخپل هيوادسره جفا او خيانـت ونـه کړواوټول هغه کسان چي بيکاره دي او کارنـه لري بايد خپلو ځانوتـه کارپيدا کـړي اود يادوکسانو سره بايد دهغوی ټولنـه اودولت هم درخپلـه وسـه دکارپـه موندلوکې مرسته وکړې، ترڅو بيکاري نـور پـه ټولنـه کـي پـاتي نـه سـي. انسـان پـه کـارکولو سره ښه ښکاري او هريو انسان بايد يو کسب،کار زده او وکړې، ترڅو خپل ژونـد په خو شحالۍ پرمخ بوزي اوخپل ځان اوخپلې ټولني ته ګټه ورسوي.

۱- صحيح بخاری کتاب البيوع60باب

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وخت بې ځایه نه تیرول،د وخت ارزښت

خپل وخت باید په داسې کارونوکې تېرکړو، چې زموږ تولنې ته ګټه رسوونکي تمام سي. ګټه لاسته راوړل دې ته نه وائي چې موږ دحرامو او نارواکارونو په کولو مال، دولت او شتمنۍ لاسته راوړو، دخپل مسلمان ورور سره ظلم وکړو او یاهم خپل ځان او تولني ته زیان ورسو. الله (ج) انسانان یوازې او یوازې دعبادت لپاره پیدا کړي دي!

په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الذّٰرِيَات : 56ایات ولولی .موږته راکول سوی هغه وخت چې موږ په هغه وخت کې حلاله نفقه لاسته راوړو نیک کارونه په کښې کوو، دخپلومسلمانانو وروڼو سره مرسته کوو هم لوی خدای (ج) زموږ څخه انشاءالله په عبادت کې شمېرې او موږته یې اجرونه راکوي.

خپل وخت با ید په داسې ډول سره تېر کړو چې لوی خدای(ج) راڅخه خوښ (راضي) او دهغه بندګان را څخه ازارنه سي.خپل نفس او بدن دواړه مو باید په پوره واک او اختیارکې وي.

پوهان وایي وخت سره زر دی دلاسه یې مه ورکوئ. وخت دروانو او بو په شان دی او دهیڅ چا انتظارنه کوي. ځینې انسانان خپل وخت په داسې ډول سره تیره وي: چې لومړی خو خپل ځان او ورسته نورو خلکوته زیان په کښې رسوي، چې داسې وخت ته موږ زموږ هغه وخت ویلې سو چې زموږ دبربادۍ اوزیان سبب سوی دی.

یادسوی وخت زموږهغه وخت دی چې زموږ په ژوند کې بې معنا او بې له کومې ګټې تېر سوی دی اوموږ په مثبت ډول خپل دهم هغه وخت څخه استفاده نه ده کړې.دیوه کاردکولو څخه مخکې موږ باید یو ځل هغه کار دخپل عقل، دماغ اوزړه په تله کې تول کړو او ورسته درپوره کتنې اوغوږهغه کارسرته ورسوو،دا باید وسنجو چې کوم کار یاکړنه چې زه یې کوم ښه کار دی که نه، ما زما تولنې اوهیواد لپاره مې په دې کړنه کې زیان نغښتی دی که نه،که مثبت اړخ درلودونکې دنیکۍ کړنه وه باید په پوره عظم اوکلک هوډسره یې سرته ورسو او که چیرې زموږپه کړنه کې بدۍ نڅاکول دیادې کړنې دکولو څخه باید په کلکه ډډه وکړو.

دیوه بد او خراب کاردکولو ورسته پښیماني کول او فکرکو ل ګټه نه لري. دکار یاکړن دکولو څخه مخکې باید زړه، دماغ اوعقل په کارواچوو، تر څو خپل په کړیوو کارونو کې پاته رانه سو او ورسته راته زموږ کارونه موږته دزیان آله ونه ګرځي.

یوانسان باید خپل مرګ اوژوند یاپه بله معنا د دواړونړیووژوند په نظرکې ونیسي او ورسته دهغه څخه خپل کارونه پر مخ بوزي.موږ او تاسو ته دو خت قدر هغه وخت معلو میږي چې کله وخت زموږ څخه تېر سي اوموږ په تش میدان کې یوازې پرېږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ اوتاسوبايدپه هيڅ ډول خپل وخت په بې معنا او عبس کارونو کې تېرنکړو او تل خپل وخت په داسې ډول سره تېر کړو چې خپل ابدي نړۍ، هيواد ، ټولني او خپل ځان ته ګټه ورسوو.

موږ او تاسو ته دانه ده معلومه چې موږ ته ځوندي وخت دوخت دمالک الله (ج)دلوري انعام سوی دی. ښايي زموږ وخت همدغه اوس پای ته ورسيږي اودبدن پاچازړه مو نورخپل ځګيروي ودروي دتل لپاره دمه غوره کړي اوموږ دخدای(ج) حضورته ستانه سو.

هيڅ وخت بايد داسې ګومان ونه کړو چې موږ به لاهمدلته يوو نه به ستنيږو موږ به يو اودا ددې نړۍ عيشونه اوچاري به وي! په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ آل عِمرَان : 185نمبرايات ولولی.موږ او تاسوبه داهم نه وايوو چې،دا وخت خولا زما لپاره وختي دی نارواکارو نه به کوم کله چې مې ځواني پای ته ورسيدل توبه به وکاږم اونيکوکارونوته به بدې راونغاړم ،داتحليل،دافکر او دا احساس يوازې اويوازې دابليس دخواتيرايستنه (غولوونه) ده نورهيڅ هم نه.

موږ اوتاسوعجزه بندګان يوو، دخپل مرګ او ژوند څخه خبرنه يو،که ماشومان يوو که ځوانان يو اوکه ضعيفه او دډېرعمر خاوندان،ددې لپاره چې زموږ وخت معلوم نه دی، علم زموږ دوخت ددوام اوخلاصون زموږسره نه دی:بايد خپل يوه ثانيه وخت هم په بې ځايه ناروا او عبس کارونوکښې تېرنه کړو او تل بايد خپل وخت په نيکو او ښه کارونو کې ولګوو.

سيده (نيغه) لاره غوره او وي موندو تګ پري وکړو، نورو خلکوته هم سيده لاره وښيوو اوپرهغې باندې په تګ کولوکې ورسره درخپله وسه مرسته وکړو.

وخت دهيڅ يوه ساکښ انتظارنه کوي. وخت پر هر چاتيريدونکی دی، که يې هغه چيرې په نيکۍ کې يې تېروي او که يې په بدۍ کې، الله (ج) انسانان دخپل اختيارکړي دی که ښه کوي او که بد. په حقيقت کې دا دونيا موږ ته يو مثال اوازموينه ده .

نوبياولې موږخپل آبدي ژو ند ددې نړۍ په پناکيدونکو خوشحاليوو او هستيو برباد کړو،ځانونه داور لايقان وګرځوو او جنت هېر کړو. که څه هم موږ او تاسو ټول مسلمانان دالله(ج) څخه دجنت غو ښتوونکي يوو مګر الله(ج) جنت هغه چاته ورکوي چې په دې دونيا کې نيکۍ کوي او دبدۍ څخه ځان په امان کی ساتي، د الله(ج) اودهغه درسول حضرت محمد(ص) پر لاره تګ کوي او هغه شيان چې ناروا ګڼل سوي دي، دهغو څخه پرهيز کوي اونه يې کوي.

موږ او تاسو بايد راکړل سوی وخت دالله(ج) يو نعمت او تحفه وګڼو، دوخت څخه پرځای پوره سمه ګټه واخلو، هيڅ يې بې ځايه مصرف نه کړو او دوخت قدر،احترام (درناوی) وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوانان

ځواني هغه وخت ته ویل کیږي، چې انسان نه بوډا اونه ماشوم وي،ددې دووحلتو تر منځ وي.
ځواني هغه وخت دی چې ځیني انسانان دمغروري او جزباتو څخه ډک وي، ددې لپاره چي خپله ځواني ښه وساتو نوباید خپل نفس، بدن دواړه په خپل واک کی ولرو او پرې نږدو چي دنفسي خوهیشاتو په دام کي راګیر اوداسي کارو نه وکړو چي هغه داسلا مي شرعت او زموږ دکلتورپه خلاف اوضد وي .خپله ځواني باید دنورو خلکو سره په مرسته کولو ،دخپل هیواد په ابادولو، دعلم په زده کولو اونورو ته دعلم په ښوولو، دنیکو او ښوکارونو په کولو تېره کړو،نه دا چي دخپل قوت(پیاوړتیا)څخه په استفادې ناسم کارونه وکړو او زموږ داکارونه یوه کس او زموږ ټولنې ته زیان ورسوي.
ځوانانو زموږ خلک زموږ ټولنه او زموږ هیواد موږ ته ډیره اړتیا لري، موږ او تاسوځونان ددې هیواد دملا تیریوو، راسئ چي خپل وخت مو په بې ځایه کارونو کي تېرنه کړو، خپل هیواد ته خدمت وکړو.
ځوانانو که موږ خپله انرژي په نیکو کارونو باندې مصرف کړو، نوبیله شکه موږ به په دونیا او اخرت کي کامیابه سو. راځئ نور ددې درانده خوبه راکښینو او سترګي وغړو چي زموږ هیواد زموږ څخه څه غوښتنه لري،ولې زموږ ولس دنورو خلګو کومک (مرستې) ته محتاجه دی یاوي،ولې اوس هم موږ یوه ورسته پاتي ټولنه یوو،ولې مووخت لاسونو ته ولچکي راچولي دي اوولې موږ پرخپلو پښونه سو دریدلی، علت یې څه شی دی، آیا موږ دنورو ټولنو دځوانانو څخه بې قوته یوو، آیا دماغونه مو دهغو په پرتله کوچني دي؟ که داسي نه وي نو بیاولې موږ په دې حال کی یوو؟
هو ځوانانو موږ دهغو څخه کمزوري نه یوو، زموږ دماغونه دهغو څخه واړه نه دي، مګر ځوانانو موږ بي سیواده یوو، موږ اوس هم دعلم،پوهې دزده کولوڅخه بدوړو،دعلم،پوهې کولواوحصلولو څخه بي پروا یوو او صرفی نظر یې ګرځوو.
زموږ ترمنځ زموږ رقیبان زموږجلاوالي ته لمن وهي،موږ ډېرې وخت په یوه خوله نه یوو،یعنی ترمنځ مویوالي نه وي. راسئ دټولو څخه لومړی علم ،پوهه وکړو، تر څو موږ بیناسو او په لیدونکوسترګودانړی ووینو، بله داچي موږ او تاسو په خپلو منځونوکي اتفاق (یوالي) نه لرو او بي اتفاقه یوو پر یوه وړه خبره دیو بل سره شخړې کوو، اوآن دردې چي دیوبل په ټپي کولو او وژلو لاس پوري کوو،دیوبل احترام نه لرو،دمشرانو اوپوهو خلکو سره مشوره او مصلحت نه کوو، په دې تلاښ کي یوو چي څنګه ناروا اوناسمو کارونو ته لاس رسي پیدا کړو، دبي ځایه او بي ګټي کارونو په کو لو خپل وخت تېرووو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځئ دخپل ژوندڅخه يوه ورځ وسنجوو چې ما په دې ورځ څومره ښه او څومره بد کارو نه وکړل؟

څوندي ګټه مې خپل هيواد ته ورسول او څوندي ګټه مي خپلو خلکو او ټولنې ته ورسول، څوندي ګټه مې خپل ځان او کورنۍ ته ورسول او څوندي ګټه مې داخرت لپاره پر يښودل؟

ددې ټولو دتحليل،ارزولو اوسنجولو ورسته موږ ته دا معلوميږي چې آيازه يو ښه کس يم او که بد.

راځئ هره ورځ د اسلام دمبارک دين خپل هيواد او خپلو خلکو لپاره يو څه نه يو څه وکړو، ترڅو خپله ديني او هيوادنۍ فريضه موپر ځای کړي وي.

ځوانانو راځئ نور دبې ځايه ناستو او ولاړو څخه ځان وساتو.

ځوانانو راځئ نورخلګ دناروا او نامشرع لارو څخه راوګرځوو.

راسئ ځوانانو دخپل هيواد آبادۍ ته ليځي را ونغاړو او پري نږدو چې نور خلګ زموږ هيواد راخراب کړي او په دې هيواد کي شر پيښ کړي.

راځئ دهيواد په پرمختګ کي دځانه ميرانه وښيوو،دا هيواد دنړۍ دهيڅ يو هيواد څخه پس پري نږدو.

ځوانانو هيڅ وخت دافکرمه کوئ چې موږ وړتيا نه لرو، هر انسان ځان ته ځانګړې وړتيا وي لري، چې لوی خدای (ج) په هغه شخص کې ايښې دي، خو موږ دا وړتياوي نه استعمالو ګټه نه تري اخلو ځکه ځان راته بي کاره او بي ګټې کس معلو ميږي، موږ دهرکاروړتيالرو خومخه مو زموږ ويرې ډب کړي ده.

يو کس په يوه کار کي ماهيره اوبرلاسی وي،بل کس بيا په بل کسب اوکار کي وړتيا لري، ټول انسانان په يوکار او کسب کي ما هيره او پوه نه دی.

هر انسان ځان ته ځانګړې وړتياوي لري، يو څوک يو کار په ښه تو ګه سرت رسولی سي، بل څوک بيابل کار په ښه توګه سرته رسولی سی.

راسئ ځوانانو نور دخپلو ځانونو څخه وړتيا وي وښيوو او تل ګټه رسوونکي انسانان واوسو. راسئ هيواد پاله او دخګو خدمت ګاران اوسو.

هيڅ وخت بايد زموږ دلاس اوژبې څخه نورو انسانانوته زيان ونه رسيږي.

محمد(ص)فرمايې: (مسلمان هغه دي چې نورمسلمانان يې دژبې اولاس دزيانه خوندي وي)①

موږمسلمانان اوپه ځانګړي ډول بياځوانان بايدښه کارونه وکړو، ترڅو لوی خدای (ج) راڅخه راضي(خوښ)وي او په ټولنه کی ديوښه شخص په توګه وپيژندل سو.

۱- بخاری کتاب الايمان حديث کنه10

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیک اخلاق او ښه سلوک

موږ ځینې وخت دځینو ستونزو سره مخ کیږو او بیا زموږ دماغ دهغه ستونزو لـه عمله دې حال ته رسیږي:چي موږ ته غوسه راځي او دغوسې له عملـه موږښـايي د نورو انسانانو توهین(سپکاوی) وکړو، پـه دې کارکولو سره موږ ددوستانو او نورو خلکو زړونـه ازاره وو، په دې ډول بې ځایه او هر وخت غوسـه کیدلو سره نه یوازې داچي موږ خپله ستونزه نه سو حلولی، بلکي موږ خپل شخصیت تـه هم کلک زیان رسوو. کله چي موږ نوروکسانو ته سپکاوی کوو او هغوی دځان څخـه کم یاکښته بولـو او یـایې هم استعمالوو پـه دې کـارکولو سره مـوږ خپل ځان تـه سپکاوی کوو

نه هغه کس ته چي موږ هغه ته سپکاوی کوو،کله چي موږ دیوې ستونزې سره مخ کیږو او دهغه ستونزې له عملـه موږ ته غوسه راځي، په داسي وخت کي موږ بایـد خپـل ځـان پـه بشپیړډول پـه واک کـي ولرو،هسـي نـه چـي خـدای (ج) مکـړه زموږ څخـه دا سي خطـا ونـه سي چي بیـا هغه خطـا نـه سو جبرانـولی، او یـا هم داسي یو خبره وکړو چي پـه هغه خبرې سره زموږ دوست او یـا هم بل مسلمان ورور را څخـه ازارسـي محمد(ص)فرمایي:(مسلمان هغـه دي چـي نورمسلمانان یې دژبې اولاس دزیانـه خوندي وي)① هیڅ وخت پر خپل دماغ دومره زور اوفشار مه راولئ چی ستاسوفکر دناسم کـار کولـو پـه لـور وخوځوي، هتمن داسـي ډیر کارونـه،کړنې سته چي موږ تـه دي غوسـه راولـي ،پریشـانه دې مو کړي او مـوږ دې پـه تکلیف کړي،مګر ددې هرڅـه سربیره مـوږ او تاسو بایـد حوصلـه (زغم) ولرو او صبر وکړو.

دیو چا دغلطي او خرابي خبرې جواب ژرمه ورکوئ، فکروکړئ او ورستـه دهغـه خبرې جواب په پوره هوښ سره ورکړئ.

که چیرې تـاسوژر او بیلـه ځنډه هغه کس چي ناسمه وینـا یـا خبـره یـې کړي ده، جواب ورکړیاو تاسو هم هغه تـه نـاسمه خبره وکړئ، ستاسو او دهغه کس تـر منځ تـو پیر ونـه سو او هغـه کس چـي نـاسمه وینـا یـاخبره یـې کړي ده هم دپښیمانۍ احساس پـه هغه صورت کـي نـه کوي کوم وخت چـي تاسو دهغه خبـره ورغبرګـه کړئ. که چیرې تاسو دیو چا دبدې خبرې جواب په سمه خبره سره ورکړئ: هغـه کـس خپلـه خپـل پـه خبـره پښـیمانه کیږي،ستاسـو دښـو اخلاقـو تـاثیرفورًپرهغـه غورځیږي او بیاپـه راتلوونـکي وخت کي دا ډول خبره اووینا نـه تکراره وي.

دبدۍ جواب پـه نیکـی ورکـوئ او هڅـه مـه کـوئ چـي دبدۍ جواب پـه بـدی کـولـو سره ور کړئ.

پـه خپلو خبـرو او کـړو وړو کـي دشـدت (سـختی) او غوسـې څخـه کـارمـه اخلئ،تـل هڅه کوي چي پـه خبـرو او نـورو کـړو وړو کـي صبـر او حوصلـه ولـرئ، ترڅـو پـه ټولنـه کـي خلګ در څخـه دخوښې احساس ولري. که مو ږچیرې غلط (نـاسم) کـار او یـا هم یو چا تـه غلطه خبره وکړو،نوبیا دهغه څخـه ورستـه پـه خپل

۱- صحیح بخاری کتاب الایمان حدیث کنه10

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي عمل پښيماني څرګنده وو او ورسته په خپل کړي کارافسوس کوو، نو بايد مخکي له دې چي موږ غلطي وکړو لومړی بايد ژورفکراوښه غور وکړو، ځکه دغلطۍ کولو ورسته پښيماني هيڅ کومه ګټه نه لري. که غواړو چي په ټولنه کي دعزت وړ وګرځو او نور خلګ را څخه راضي اوسی : بايد دغلطو اوناروا کارونو،دبي ځايه، بي معنا، اوبيګټې خبرو، غوسې او نورو،ورته ناوړه کړنو دکولو څخه ځا نونه په کلکه وساتو، تر څو لوی خدای(ج) را څخه را ضي، خوښ اوسی.

په هيڅ ډول هيڅ وخت اوهيچاته زيان مه رسوئ او هيڅوک دځان څخه مه خفه کوئ، دهغو کسانوپر واړاندې دنرمۍ او ښه چار چلند څخه کارو اخلئ کوم کسان چي بد اخلاقه، فاسقان، بداو ناروا کارونه کوونکي خلګ وي، تر څو هغوی ستاسو دښه چار چلند څخه زده کړه وکړي خپل ځان په بدو اونارواکړنوکولو سره بد او ګرم وبولي او بيا خپل مخکني ناروا کړني تکرار نه کړي.

لوی خدای(ج) عزت او شرافت په مغروري کي نه دی ايښی،عزت يي په تواضع او عاجزي کی ايښي دی، مګر ځيني انسانان عزت په بد اخلاقيو،بدو خبرو کولو او مغروري کولو کي بولي اولټوي يې،دوی دا فکر کوي که زه دا ډول کارو نه وکړم نو خلګ به ماته دعزت اودرناوي په نظر وګوري، مګر هيڅ وخت هغه کسان چي مغروري کوي، بد اخلا قه وي او نورو انسانانو ته زيان رسوونکي وي دعزت او قدر وړنه سي کيدای،بلکي هغه کسان عزت منده او دقدروړدي چي عاجزه وي، اخلاق ولري،بدې اوناروا خبرې او بدکارونه کوونکي نه وي،دنورو خلګو سره مرسته کوونکي وي! په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره د سُوْرَةُ لقمَان۱۸ :نمبرايات ولولی.الله جل جلا له دخپلو بندګانو عاجزي خوښوی! په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره د سُوْرَةُ الفُرقان :63 نمبرايات ولولی.که چيرې موږ او تاسو په ژوند کي ښه کارونه نه کوو بد اخلاقه انسانان يوو او دافکر کوو چي موږ په خپله ټولنه کي دعزت خاوندان يوو، نو بايد دا فکر دخپلو مغزو څخه دتل لپاره وباسو، ځکه هر انسان ددې غوښتوونکی دی چي نوروګړي ورسره ښه او نيک سلوک وکړي.دنورو خلکو زړونه موږ په ښه چار چلند او ښو اخلاقو خپلولی سو نه په بد اخلاقۍ او بده رويه کولو سره. متل دی چي وايي ښه خوئ دزړونوښکارکوي.

زموږ او ستاسو ژوند دومره نه دی اوږد، چي ديو بل سريې په کرکې او کينه کولو کي تېر کړو. راسئ چي نور په خپلو منځو نوکي کينه، بغض،نفرت،کرکه اوتبعيض دمنځه يو سو يو دبل سر دا لنډ او دستو نزو څخه ډک ژوند په مينه اتفاق (يوالي) او ورور ولۍ کي تېر کړو او دځان څخه خير رسوونکي اخلاق لرونکي او حوصله لرونکي انسانان جوړ کړو. راسئ نور دخپلې ټولنې داو سيدونکو زړونه، ورازار نه کړو او د دوی زړو نوته خوشحالۍ وروبخښو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه او غوره خلک هغه دي چي په خپلو ټولو چارو اوکارونو کي دنيکو،ښو اخلاقو درلو دونکي اوسي، نيکي کوونکي اسلامي احکام منوونکي مؤمنان وي. موږاوتاسوبايدتل ديوبل سره ژوند په ښه چار چلند کولو کي تېرکړو،ديوبل په مرسته دازمينه برابره کړو چي زموږ او ستاسو ټولنه دکينې، بغض او دژوند دټولو مشکلاتو څخه ليري پاته سي، اود ټولنې ټول اوسيدونکي مو په مينه،ورورۍ او دوستۍ سره ژوند پر مخ بوزي .

مرسته کول

مرسته کول دانسانانو ترمنځ مينه او محبت پيدا کوي، دوستۍ ته لاره هواره وي، کينه دمنځ وړي او دولسونو ترمنځ يوالي ته لاره پرنيزي.
سلامي، انساني او ټولنيز ژوند دا موږ ته را ښيي چي بايد ديوبل سره مرسته وکړو، يو پربل مهربانه واوسو، انسان هيڅکله په ځان بسيأ کيدای نه سي، په ژوند کي خاماخا محتاج او اړ مند کيږي، يوازي لوی خدای (ج) دځانه پوره او بل چاته محتاجه نه دی. انسانان بايد دخپل انساني کرامت پر بنسټ ديوبل سره مرسته او همکاري وکړي. داسلام مبين دين موږ په مرسته کولو امر کړي يوو او دايې راته ښوولي چي څنګه ديو بل سره مرسته وکړو! په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : 2ايات ولولی.په مرسته کولو سره دانسان روح ته ارامي ور بخښل کيږي، انسان دخوشحالی احساس کوي او هغه کس چي موږ ورسره مرسته کوو هم راڅخه بي اندازې خو شحاله کيږي.
مرسته کول انسان ته عزت ور بخښي او هغه څوک چي موږ ورسره مرسته کوو دستونزې څخه خلاصيږي.
که چيرې موږټو ل ديوبل سره مرسته وکړو نوټولې ستونزې به مو په خپل وخت حل کړي وي هيڅوک به داسی يو مشکل سره مخ نه وي چی دی دې خپل ځان په ستونزه کي وا چوي او دده داياده کړنه دي ددې لامل سي چي زموږ ټولنې ته زيان واړه وي.هو موږ کولی سو چي ديوبل په مرسته پر مختګ وکړو اويوه دا سي فولادي کړۍ جوړه کړو چي دماتولو وس يې بيابل هيڅوک نه لري، ځکه دا کړۍ به په هغه هوډ او باور سره ولاړه وي، چي موږ وايو موږ يو بل ته ګټه رسوونکي يوو نه زيان رسوونکي.
موږ په خپله ټولنه کي ډېر رواجو نه او دودونه لرو، راسئ چي ددې ورسته مرست کول او کومک کول هم خپل يو دود وپيژنو چي په دې کار کولو سره به مو په منځونو کي يوالی او ورور ولي نور هم پياوړي سي اوپه دې به هم وتونيږوچي خپله ټولنه دکړاونوڅخه ليري اوخوندي وساتو. که څه هم موږ افغانان دتاريخ په اوږدو کي يوه داسي ټولنه پاته سوې يوو چي ميرني،

صحيح بخاری حديث ګڼه 6026

(c) ketabton.com: The Digital Library

غښتلي په خپلو خبرو ولاړ ،ميلمه پالـه ټولنـه و او تـل مـو ديوبـل پـه غـم او ښـادئ کي ځـان شـريک ګڼلـی دی، راسـئ چـي اوس هـم پـه ډېره ميړانـه او پـوره اخـلاص ديوبل سره کومک او مرسته وکړو.

راسئ چي نورو ټولونو ته دا وښيوو چي موږ اوس هم يودبل په غم او خوشحالئ کی شريک يوو موږ نـه پريږدو چي زموږ يـو ورور دې پـه سـتو نـزه کـي وي او موږ دې يـې ننداره کـوو، بلکـي اوس هـم مـوږ ديوبـل سره درخپـل وس او توانـه پوري مرسته کوو دانـه غواړو چي مو ږ دې دنـورو خلکو لاسونو تـه محتاجـه يوويا واوسو، بلکي موږ خپله دا توانائي لرو چي خپله پرمختګ وکړو او پرخپلو پښو ودريږو. راسئ چي په هر حال کي ديوبل سره مرسته وکړو.

راسئ چي خپله ټولنه او هيواد نور ددې کړاونو څخه خلاص کړو او مرسته کول خپله فريضه وګڼو. راسئ چي خپلـه ټولنـه ددې پـه مفهوم وپوهوو چي موږولي مرسـته کـوو؟ کـه نـن ورځ ديـو چـا سـره دهغـه داړتيـا پـه وخـت کـي مرسـته وکړو،نوسبا ورځ هم هغه کس دبل کس سره مرسته کوي، په ياد کارکولو سره به موږ ټولو ديو بل سره مرسته کړي وي.

راسئ چي خپلوځانونو ته په ټولنه کي داسي يو ځـای ومونـدو چي کلـه سبا ورځ موږ نه يوو نوخلګ موکمي احساس کړي اوووايې چي خدای (ج) دې پر هغه چا ورحميږي چي زما سره يې داړتيا پـه وخت کي مرسته وکړل اوخپل ځـان يـې را څخه ونـه سپماوي.

راسئ چي خپل دځـان سر دا وسنجو، هغه وخت چي موږ روا اوپرځـای مرسته دخلکوسره دهغوی داړتياپه وخت کي کړي وي،آيا موږ بـه ګټه کړي وي اوکـه بـه مو زيان ځان ته رسولی وی؟

موږ په مرسته او کومک کولو سره ځانته زيان (تاوان) نه رسو، بلکي موږ دهغه شـخص پـه پرتلـه څـو چنـده ګټـه لاسته راوړو چـي مـوږ دخدای(ج) درضـا لپـار اړ شـخص سره مرسته کـوو، پـه نيکوکـارونوکي پـه مرسته کولـو سـره زمـوږ څخـه انشاءالله خدای (ج) راضي کيږي اودرحمت په نظرراته ګوري.

موږ او تاسو بايد په نيکو کارو نو کي دخپلو ورونو سره تل مرسته وکړو او هيڅ وخت په بدو او نارواکا رونو کي ورسره مرسته ونه کړو، ځکه که موږ خدای(ج) مکړه ديوه کس سره دهغه پـه نـاروا کـار کـي مرسته وکړو : موږ بـه هـم پـه هغـه ګونـاه کـي ورسرشريک سـو کومـه چې ده کړې ده .پوهـان وايـي نيکـي وکـړئ او اوبو تـه يې وغورځوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوستي او ملګرتيا

مورږاو ټاسو انسانان دخوشحاله ژوند تيرولو اونورو زياتو چارو دښه سمون لپاره يوه دوست او ملګري ته اړتيا لرو او همدا رنګه په ځينو کارونو او کسبونو کې يو کاري شريک ته ځني وخت اړتيا لرو، چې ديوه کار په ښه سرته رسولو کې راسره مرسته او همکاري وکړي.

راسئ چې لومړی ښه او غوره ملګری وپيژنو:يودوست هغه چاته ويل کيږي، چې موږ ته ګران وي اوموږ ورسره مينه ولر،موږ هغه ته اوهغه موږ ته دقدر وړوي. داړتياپه وخت کې ديوبل سره مرسته وکړو په اصطلاح په غم اوخوښئ کې سره ګډيوو او يوبل ته درناوی لرو.

دوستان کولی سي يو بل ته په ډېره آسانئ سره دخپل زړه رازونه او خبرې وويلي سي بيله کومې ناباورئ او ويرې څخه.

کله چې يو کس دکومې ستونزې سره مخ وي ياسي، نو سم دلاسه يې يو دوست راځي او هغه دهغه ستونزې څخه خلاصوي يايې هم دهغه کړاو څخه دخلاصون لپاره هڅه کوي، نه پرېږدي چې دوست يې نورمشکلات وګالي، او دنورو ستونزو سره مخ سي.

حقيقي او ريښتني دوستان هروخت ديو بل په غم او خوشحالئ کې ځان شريک (ګډ) ګڼي اوهيڅکله ځان ديوبل څخه نه سپموي.

موږ به کيدای سي په خپل ژوند کې دداسي اشخاصو سره هم مخ سو، چې هغه په ښکاره ځانونه زموږ ريښتني دوستان اوملګري ګڼي، مګر په حقيقت کې به هغوی موږ ته زيان رسوونکي انسانان وي، موږ ته به په بده لاره تلل رازده کوي، درواغ به راته وايي، ريښتني به نه وي، چم به راسره کوي، موږ به دې ته نه پرېږدي چې پرسېږده(نيغه) لاره تګ وکړو، تل به موږ ته په مکرخراب کارونه په ښو کارونو راپيژني، موږ به په غلتيو کولوسره لاډېر تشويقوي، دنيکواوغوره کارونو دکولو څخه به مورا ګرځوي، نه به مو پرېږدي چې موږ ښه کارونه وکړو اوپرنيغه لاره خپل قدمونه خوځنده وساتو.

داسي اودې ته ورته خويوونه درلودونکي يو کس ته موږ ريښتنی دوست نه سو ويلی. کله چې موږديوه کس سره دو ستي او ملګرتيا کو: نو هيڅکله او په هيڅ وخت کی بايد دخپل ملګری سره فريب (چم) ونه کړو، خپل دوست ته درواغ ونه وايوو، خيانت ورسره ونه کړو،په هغو خبرو سره چې زموږ دوست زموږڅخه په خفه کيږي يادونه يې ونه کړو.

هغه رازونه چې زموږ سره يې زموږ دوست شريکوي بل چاته ونه وايوو، بدوکارونو ته يې ونه هڅو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تل ورته دهغه غلطي په داسي ډول ګوته کړو چي هغه داسي فکرونه کړي چي دازما شخصيت ته سپکاوی (توهين) کوي، بلکي هغه په داسی ډول سره وپوهوو چي په راتلونکي وخت کي هغه خپله دا غلطي تکرارنه کړي.
متل دی چي وائي دتورې پرهر رغيږي مګردژبې پرهرنه رغيږي.دملګرو په ټاکولو کي بايد دپوره غورڅخه کار واخلو او دخپل ځان لپاره بايد غوره، نيکوکاره او ښه اخلاق لرونکي، ملګري وټاکوو.
دملګرو په ټاکلو کی دقت،غورکول موږ په راتلوو نکي وخت کي دستونزو څخه ليري ساتي، دهغو کسانوسره چي په ناروا او بدو کارونو کي اخته وي موږبايد دوستي ونه کړو، که څه هم هغوی زموږ څخه په وار وار ددوستۍ غوښتنه وکړي. هغه کسان چي په نشيې موادو روږدي وي بايد هيڅکله هغه کسان چي ددوی سره ناسته ولاړه کوي دې ته ونه هڅوي چي نشيې توکي استعمال کړئ. په نشيې توکو روږدي کسان په دې خبره درهرڅا ښه پوهيږي چي په نشيې موادو روږدي کيدل څومره زيانونه لري،
موږ تل که ښه کار يا بدکارکوو هرومرو د ملګري او يا نژدي دوست سره مشوره کوو، که چيرې زموږ دوست په ريښتيا هم دانه غوړي چي موږ بدکاروکړو نو موږ دهغه بدکار څخه را ګر ځوي اونه پريږدي چي موږ هغه بد کاروکړو، دښه کار کولو ته مو تشويقوي،راته ډاډ ګيرنه راکوي، که چيرې يې په توان پوره وه نوهتمن مرسته هم راسره کوي.
زموږښه دوست هغه دی چي موږ په ښو کارونو کولوسره تشويق کړي، دبدوکارونودکولو څخه مو راوګرځوي،يامودرګرځولوهڅه وکړي او پري مونږدي چي بد کارونه وکړو.
دبدو کارونو کوونکووګړو سره ناسته ولاړه اومرسته کول په دې معنا ده چي موږ په هغه کارکي ونډه لرو اوخپله هغه کارونه کوو، که چيرې يو کس تاسو ته دغلط (ناسم) کاردکولو توصيه کوي: هيڅ وخت دهغه کس سره ناسته ولاړه مه کوئ او ژر ترژره دهغه کس سره ملګرتيا پای ته ورسوئ.
راسئ چي دملګرو او دوستانو په ټاکلوکي دپوره غور او دقت څخه کار واخلو او دځان لپاره وړاو ښه دوستان پيداکړو ،ځکه يو کس دهغه دملګرولمخي پيژندل کيږي يايې پيژندلي سو.
ښه ملګري انسان عزت مند کوي. ملګري دې چي يوکس ته ښه لارښوولي اوپرنيغي لارې دتللو توصيه ورته کولي سي.
بد دوستان انسان ته ذلت اوبدمرغي ورکوي، انسان په بدو کارونو کي اخته کوي اوانسان دې ته نه پريږدي چي غوره او ښه کارونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شراکت، ګډکار

شراکت یا دیوبل په مرسته یو کارپه ګډه پر مخ بیول: دشراکت په نامه یادیږي. موږ او تاسو ځیني کارونه په یوا زي ځان پر مخ نه سو بیولی اړیوو چي یوکاري همکار ولرو چي دا همکاري زموږ سره مرسته کوي چي په کارونو کی پرمختګ وکړو او دیوبل په مرسته لوی او واړه کارونه پرمخ بوزو.

موږ باید دخپلو شریکانو،همکارانو سره ریښتني آمانت ساتوونکي او وفاداره و اوسو او پري نږدو چي زموږ په بي غوري دي زموږ کارې شریک ته زیان واوړي.

کله چي موږ یوه پریکړه کوو یاکوم کار پیلوو او یاهم یوکار کولو ته امادګي(تیاری) نیسو: لومړی باید دخپل کاري ملګري سره مشوره وکړو او بیا دیوبل دنظر په اوریدلو سره یوه پریکړه وکړو،په دې کارکولو سره به موږ دخپل شراکت دواړه خواوي دستونزو څخه لیري پاتې سو او په کارونو کي به مو کومه ستونزه اوخنډ منځ ته نه راځي.

کله چي دوه یا هم څوتنه سره شریکان وي او دوی خپل په منځ کي هم غږې و نه لري او بیله خپل منځي مشوري کارونه پر مخ بیایې، نوهرمرو ددوی په کارونو کي خنډون رامنځ ته کیږي او ددوی ترمنځ ګډکار ته په کښي زیان رسیږي.

لکه څنګه چي زموږ کاري همکاران زموږسره په تاوان کي شراکت،ګډون لري او په کار کي مو هر ډول تاوان راسره وړي نو همداسي دوی زموږ سره په ګټه کي هم شریکان دي اوموږ حق نه لرو چي ددوی څخه په پټه یوه کوچنی پریکړه لا هم وکړو.

کله چي دوه کاري همکاران پر یوه او بل باندی بي باوره وي او پر یو بل اعتماد نه لري نو ژر ترژره دې خپل شراکت ته دپای ټکی کیږدي او نور دې په ګډه سره کارونه پرمخ نه وړي، ځکه په هغه کار کي خیر او برکت نه وي په کوم کار کي چي همغږي ،اعتماد او مشوره نه وي.

که غواړو چي په ګډه کار وکړو نو باید دخپل ځان څخه ریښتنیي، آمانت،ساتوونکي ،وفاداره، دصبر درلودونکي، اودرواغ نه ویونکي انسانان جوړکړو.

موږ او تاسو کولی سو دیوبل په مرسته هغه کارونه وکړو چي کولو ته یې په یوازی ځان سره نه سو وردانګلی او پرموږ بیله کوم چا دمرستې څخه درانده وي.

راسئ چي خپلې وړتیاوي دیو بل سره شریکي کړو او په ګډه دیو بل په مرسته ناشونې کړني شونې کړو.

ګډه پریکړه،یوغږ او مشوره غرونه نړه وي.

په ګډ کارکولو سره موږ هوسائي احساسه وو اوهمدرنګه دژوند په ټولو چارو کي به بریالي یوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګدايي يا فقر کول

انسانان دژوند داړتياوو دپوره کولو لپار وخينو توکو او سامانونو ته اړتيا لري ،چي ځيني انسانان دژوند داړتيا وړتوکي لري او خپل ژوند په هوسا اوارام ډول پرمخ بيايي، خوځيني نور انسانان بيا دژوند داړتياو په پوره کولو کي دستونزو سره مخ وي، او نه سي کولی چي دژوند دا اړتياوي په آسانی سره پوره کړي.

هرانسان اړ دی چي کار وکړئ او خپل ځان او کورنی ته حلاله روزي پيدا کړي لوی خدای(ج) دخپلو ټولو مخلوقاتو سره وعده کړي ده چي ټولو ته به رزق ورسوم او هغوی به وږي نه پريږدم! په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ هُود : 6نمبرايات ولولی.مګر دا په دې معنانه ده چي موږ انسانان دې دژوند داړتيا وو دپوره کولو لپاره هڅه او کوښښ ونه کړو او ټول ژوند دې بيله دې چي کار وکړو تېرکړو.هر انسان بايد خپل او دنورو دښه ژند دتيرولو لپاردخپل وس اوتوان مطابق کاروکړئ،حلاله روزي پيداکړی او ځان بيکاره پري نږدي.

موږ او تاسو بايد دخپل ځان لپاره داسي کارونه خوښ(انتخاب) کړو چي هغه کارچي موږ يې کوو داسلام دمبارک دين داحکامو سره په ټکرکي نه وي،يوحلال اورواکسب اوکار وي، دنارواکارونو کول اوخپلې اړتياوي په پوره کول هم کومه ګټه نه لري، بلکي د سترزيان څخه پريمانه دي. هرانسان بايد دناروا او نامشروع کسبونو او کا رونو دکولو څخه ځان وژغوري.هيڅ وخت بايد يوانسان دنورانسانانو لاسونو ته تمعه ونه کړئ او په هيڅ صورت بايد يو روغ انسان فقر ونه کړئ.فقر کول داسلام دمبارک دين دنظر ښه کارنه دی: داسلام مبارک دين ګدايي کول نه خوښوي داسلام دمبارک دين پيغمبر حضرت محمد (ص) به خلګ دفقرکولو څخه راګر ځول او کارکولو ته به يې تشويق کول،ترڅوحلال رزق لاس ته رواړي.له حضرت عبدالله (ض)څخه روايت دی چي رسوالله صلی الله عليه وسلم وفرمايل:په تاسو کي خلګ فقرکوي تردې چي له الله (ج)سره يوځای کيږي اودهغه پرمخ به يوه ټوټه دغوښوهم نه وي (يعني په حشرکي) (۱)

داسي اشخاص چي کولی سی کار وکړي او روغ او جوړ وجود ولري بايد په هيڅ ډول ګدايي کولوته زړه ښه نه کړې، ځکه دوی هم کولی سي دنورو انسانانو په څير کاروکړي، زحمت وکاږي او حلاله روزي لاسته راوړي.

موږ او تاسو بايد هغه اشخاصو سره چي روغ وي اوفقر کوي دکار په پيدا کولو کي همکاري وکړو هغوی ته کار پيدا کړو يا هم ورته يوکسب ورزده کړو،

(۱)صحيح بخاری حديث ګڼه ۱۴۷۴) صحيح مسلم حديث ګڼه(۲۳۹۶)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دې ته يې تشويق كړو چې فقركول او دنورو لاس تـه تمعه كول يـاهم بيكـاره ګرځيدل ښه كارنه دی. يوه انسان ته چې لوی خدای (ج) روغ وجود وركړی وي داورسره نه ښايي چې ګدايي وكړي او يا بيكاره وګرځي.
ځيني انسانان داسې هم سته چې ګدايي كول دهغوی عدت ګرځيدلي وي،هغوی دګدايې كولو موتادان سوي وي، سره ددې چې هغوی كولی سي كـاروكړي اوددې زمينه هم ورته برابره وي چې كار وكړي، هتآ ځيني خولاشتمن هم وي مګر ددې سـربيره هـم دوی فقـر كـوي او ځانتــه يـې دا د نـورو انســانانو دمحنـت خـواړه اواجناس ښه ګرځولي وي، ددې څخه خوند اخلي چې ټول عمر دنورلاسونو تـه محتاجه وي.ديادو اشخاصو دانـاوړه كړنـه ځينـي وخـت زموږ او ستاسـو پـه ټولنـه كي ستونزې پيښوي: هغه انسانان چي زموږ او ستاسو ټولنه دهغوی كـاركولو تـه سختـه اړتيـالري پـه ګدايي كولـو بوخـت وي او ټـولني تـه ددې پـر ځـاي چـي ګټـه ورسـوي ورتــه زيــان رسـوي، دټـولنې داوړو بـار ګرځي.فقر(ګـدايي) كـوونكي اشخاص ديوې ټولنې درنګ بدې سبب ګرځي،يوه ټولنه دبلې ټولني پـه نسبت كمـه راولې او نورې ټولنې داسې فكر كوي چي د يـادې ټولنې اوسيدونكي اشخاص بيكاره او داسې انسانان دي چي تل به دنور انسانانو لاس ته محتاجه وي.
ټولــه ټولنـــه آړه ده چـــي دفقـــر كولـــو ضـــرورت (اړتيـــا)او يـــاهم دا كـــوچنی فرهنګ دمنځه يوسي او خپله ټولنه دفقر كولو څخه خلاصه كړي.
هغه كسان چي كـار نـه سي كولی دهغوی سره مرستې وكړئ او داسـي كوچنی ټولنې په وجود راولی چې وخت پـه وخـت دټولنې څخـه خيريـه مرستې راټولي او پرهغو اشخاصو يې وويشي چي نـه سي كولی كـار وكړي،پـه يـاد كاركولوسره بـه ځيني په ربښتيا اړ اشخاص دې ته اړنه سي چي هغوی ګدايي وكړي.
هغه اشخاص چي روغ رمټ دي او كارنـه كـوي دسوسـتی او لټی لـه كبلـه اوګدايي كولو تـه زړه ښـه كـوي ، هغوی دې هغواشخاصـو تـه متوجي سي چـي سره ددې چـي كــاركول ورتــه ســتونزمن وي خوبيــاهم پــه ډيرزحمــت كــاركوي، ورســته دې قضاوت وكړي چي موږ خو پـه بدن روغ يوو،هغـه اشـخاص چـي معلولـه اويـا هم ضعيفه دي هغوی ددې سره سره چي كاركول ورته زموږ په نسبت ډير ستونزمن دي، خوبيا هم دوی خپل همت دلاسه نه دی وركړی خپـل ځـان او خپلې كـورنی تـه حلالـه روزي پيداكوي او هيڅكلـه يـې دنورانسـانانو لاس تـه ځـان نـه دی محتاجـه كړي.
كاركول انسان تـه خوشحالي وركوي، انسـان تـه ارمي،هوسـاينه بخښـي ،دانسـان بدن پياوړی كوی،انسـان دنـاروا او غلطو كـارونو دكولـو څخـه را ګرځوی.موږ او تاسو بايد پـه ګډه او يوازي ډول سره كـاروكړو. خپـل ځـان، كورنی او خپل هيـواد دكاركولوپه مرسته دستونزو او كړونو څخه ليري وساتو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډار (ویره) یوازې دالله (ج) څخه په کارده

انسان لوی خدای(ج) داسی پیدا کړی دی چې هغه کولی سي چې ځینې احساسات ولري او ځینو حلتونوسره مخ سي. انسان کولی سي چې مینه وکړي،خپل دزړه په بڼ کې دمیني،محبت بوټې وټومبې اوپالنه یې وکړي. انسان کولی سي چې نفرت وکړي او داورونوسمندرخپل په زړه اوبدن کې په څپو راولي،دوستي وکړي اودیو چا سره کینه ولري، ددې او نورو ورته احساساتو او حلتونو سره سره انسان وهم او وېره هم لري.

انسان دلوی خدای (ج) دمخلوقاتو څخه یو مخلوق دی.دخدای(ج) درضا او اردې څخه پرته هیڅ داسې یوکار نسته چې یو انسان یې سرته ورسوي او یاهم ور سره مخ سي موږ ټوله مسلمانان په یاده سوې خبره ایمان لرو،رسوالله (ص)فرمایلي دي: (...اي الله ! (ج)ستادورکړي منعه کوونکی نه سته اوڅه چې ته منعه کړي ورکوونکی نه سته...)① یوانسان باید یوازې او یو ازې دالله(ج) څخه وه وېرېږي.

او همدغه یوه وېره،ډار په خپل زړه کې درلودل یو انسان دټولو وهمونو(ډارونو)څخه ګوښه ساتي، دهغه وهمونو (ډارنو) څخه چې یوانسان یې په خپل ژوند کې دمختلفو مخلوقاتو او حلتونو څخه لري.

یو انسان یوازې باید دخپلو هغه عملونو څخه ډاروکړي چې ناروا وي، او الله (ج) نه وی ورته حلال ګرځولي، دا فکردې وکړي که زه په خپل ژوند کې نیک اوښه عمل (کار) وکړم نو الله(ج) به راته اجر،ثوب راکړي، او که چیرې بداو ناوړه کارونه په خپل ژوند کې وکړم نو خدای(ج) به یې راته سزا را کړي، نور ډول ډول وهمونه (وېرې) انسان باید ونه کړې، ځکه که دالله(ج) خوښه وه نو یو انسان ته ژوند ورکوي او که یې چیري خوښه وه نو ورته مرګ ورکوي!په دې خبره دلاښه پوهیدلوڼپاره دسُوْرَةُ الأنعَام : 2نمبرایات ولولئ.هیڅ یو شی نسته چې یوانسان ته دې بیله دې چی دالله(ج) خوښه نه وي زیان ورسوي او یا دې هم ورته ګټه ورسوي، که یو انسان ته خیر پیښیږي اوکه شر پیښیږي نودالله(ج) دطرفه ورته پیښیږي.

موږ او تاسو خپلو ماشومانو ته ځیني ویرونکي کیسې، نکلونه ،یاحکایتونه کوو چې داکړنه په را تلوونکی وخت کې ددې سبب کیږي چې هغه ویره(ډار) چې په یادو نڅرونوکي شتون لري دماشومانو په دماغونوکي خوندي اوپه زړونوکي یې وېره ننوزي اوبیا کله چې هغه ماشومان لوی سي: هم ویرېږي چې دا وېریدل ددې سبب کیږي چې دوی په خپل ژوندکي دزیاتو ستونزو سره مخ وي یاسي ،اووېروخت نه سي کولی چې په ژوند کي پرمختګ وکړي،تل دا ډول ځوانان دکمزورۍ،ډار،اوبې جؤرتې احساس کوي.

دیو انسان په ژوندکي ترټولو غټه ناروغې دیوانسان بې ځایه وهم او وېره ده،

١- صحیح بخاری: حدیث ګڼه 6615

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ او تاسو ته ځینې وخت دداسې کارونو څخه وهم پیداکیږي چې هغه غوره کارونه وي او په کولو سره یې موږ ته ګټه رسیږي،زموږ څخه ځینې،ځنې وخت داسې فکر کوي که چیري زه زده کړه کوم او علم لاسته را وړم نو زماپوهه نه زده کیږي،حال دا چې هرانسان داتوان لري چې علم،پوهه زده کړي،مګرداچې موږ په ځان زحمت نه راولو دا بهانه کوو یا یاده وېره راسره وي.

که څه هم موږ باید هغه کارونه چې کوو یې لومړی ښه وسنجو مګر په هرکار او پریکړه کې موباید وهم او وېره نه وي، ځکه بې ځایه ډار زموږ څخه دژوند کولو خوند اخلي موږ نه پریږدي چې دځان او ټولنې لپاره خدمت وکړو او تل به زموږ زړه زموږ سره ملګرتیا نه کوي خپل جوړات به مو دلاسه ورکړي وي.

موږ باید پرالله(ج)کلک توکل ولرو،زموږ دا کړن زموږ دایمانښه ده ،موږهغه جل جلاله وینې او یوازې او یوازې باید دالله(ج) وېره (ډار) په خپل زړه کې ولرو او نورټول ډارونه دخپل زړه څخه وباسو،

دخدای(ج)یادونه وکړو او په دې خبره مو باید پوره یقین او باور وي چې خیر او شر دالله (ج) دطرفه څخه دي، بل هیڅوک داتوان،وس نه لري چې بغیر دالله(ج) دخوښې څخه ماته خیر او یا هم شر ورسوي.موږ او تاسو باید داسې هم ونه اوسو چې پرخپل ځان ظلم وکړو او خپل ځان په خطر کې وا چوو، دځان ساتنه هم هتمي ده، مګر په ژوند کې دهرڅه څخه وهم او وېره هم ددې سبب کیږي چې موږ دستو نزو او کړاونو سره مخ سو.

موږ او تاسو مسلمانان باید په دې خاطر دالله(ج)دمخلوقاتوڅخه پرحق ډار ونه کړو ځکه چې: بیله دې چې دخدای(ج) خوښه نه وي نو هیڅ کارنه کیږي او نه کومه پیښه منځ ته راځي.موږتل باید ډاډمن اوسو او په دې باید پوره باور ولرو چې زموږ ساتنه لوی خدای(ج) کوي او زموږ سره انشاءالله،خدای(ج)په هرکار کې مرسته کوونکی دی.موږ او تاسو ته دا نه ښایي چې په خپله داسې یو حرکت (خوځښت) وکړو چې هغه زموږ دبربادۍ سبب وګرځي او موږ ته زیان ورسوي.

موږ باید په ښو او روا کارونو کې ډار دهیڅ یوه مخلوق څخه ونه لرو، په دې خاطرکه چیرې موږ ته په یوه نیک کار کې زیان ورسیږي نو موږ ته دهغه کار اجر انشاءالله را کول کیږي. په ناروا کارونو کې نه ویریدل دامعنا لري چې موږ خپله خپل ځان اورته غورځوو، شجاعت او زړور تو ب په نیکو او ښه کارونو کې استعمالول غوره دي، نه په خرابو او ناروا کارونو کې. موږ باید خپل ځانونه تل دهغو کارونو څخه وساتو چې په هغه سره زموږ راتلونکي ته تاوان رسیږي.

کیدای سي موږ دخپلې ټولنې خراب خلګ په ناروا کارونو کولو سره تشویق کړي او راته ووایې چې ته نه بیریدونکی یی او دا ډول کاربل کس نه سي کولی کوم چې تاوکی، ته یی ربښتنی قهرمان، حال دا چې هغه کارونه چې ناروا وي او موږ یې سرته رسوو په هغه سر موږ او نو روخلګوته زیان رسیږي،په حقیقت کې موږ دناروا کړنو په کولوسره ویره ځانته اخلو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

داخرت دعذابونو ویره دتیارو او اورنوویره ځان ته په خپله خوښه اخلو،موږ باید دبدو کړنو دکولو په وخت کې وډارسو.موږ په هغه کړنوکې باید دوېرې احساس ونه کړو کوم چې هغه کړنې په رښتیا هم غوره، ښه،اودنیکۍ وي، او موږ او نورواشخاصوته په کښې ګټه رسیږي.
موږ باید داخبره تل په یاد ولرو چې الله (ج)موږ ویني او هغه زموږ مالک او واقداره دی، هغه دمحشرپه ورځ حساب کوونکی دی دنیکیوو اودبدیوو. موږ او تاسو باید دالله(ج) او دهغه درسول حضرت محمد(ص)ټول حکمونه پرځای کړو، او یوازې اویوازې دالله(ج) څخه ډار په خپل زړه کې ولرو، او پرې نږدو چې نورې ویرې مو په زړه کې پاتې سي.موږ باید هیڅ وخت داسې انسان ونه اوسو چې په هر نیک کار کې یوه ویره را سره وي،هر هغه څه ته چې کوو یې ورخطا یوو.موږ باید ډاډمن او زړور اوسو او هیڅ وخت خپل زړه ورتوب په غلطو کارونو کې ونه ښیو.
داسې انسانان هم سته چې خپل زړورتوب په داسې کارونو کې ښې چې هغه داسلام دنظره ناروا ګڼل سوي دي.
پرنورانسانانو باندې ظلم کوي، دنورخلکو حق خوري، غلاکوي، قتلونه کوي، چې داډول کسان هیڅ وخت زړور نه سي کیدای، بغیر ددې څخه چې داډول کسان یوازې خپل ځان ته زیان رسوي،که څه هم دوی پرنورو خلکو ظلم کوي مګر په حقیقت کې دوی پرخپل ځان ظلم کوي.
دغلطو اوناروا کارونو کوونکي خلګ په دې سرتشویقول چې ګواکې دوی زړور او شجاع دي دهغو کسانو سره ددوی په کارونو کې دشراکت معنا لري. موږ او تاسو باید هغه کسان چې ناسم اوناروا کارونه کوي تشویق نه کړو، کوښښ وکړو چې دوی ددې کارونو دکولو څخه راوګرځو، هغه کسان په دې وپوهوو چې کوم کارونه چې دوی یې کوي سم نه دي، او ددې ډول کارونو په ګټه کې لا هم زیان نغښتی دی.
راسئ چې په خپل ژوند کې نور بې همته اوبې زړه ونه اوسو،په پوره هوډپرمخ لاړشو ویره دزړه څخه وباسو اویوازې او یوازې دخپلو بدو عملونو څخه وویریږو ، دالله (ج)څخه دخپلو بدو عملونو بخښنه وغواړو او دنیکو عملونو (کارونو) دزیادښت غوښتنه تری وکړو،دحق پلوي وکړو،اودمظلوموااوبې چارو خلکولاسنیوي وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دځان ځخه ښه شخص جوړول

موږ او تاسو ټول انسانان په ځان کې بدۍ او ښيګڼې لرو، دا ښيګڼې او بدۍ او کوم کارونه چې موږ او تاسو يې کوو ددې ښکارندويه دي چې موږ دښه او يا هم دبد شخصيت درلودونکي وګڼل يوو :اونور خلک زموږ په اړه په دې خبره پو هيږي چې دا کس ښه انسان دی يا بد.

پوهان وائي چې ستاسو ريښتنی دوست هغه څوک دی چې ستاسو غلطی درپه ګوته کړي درته ووايي چې دغه کار چې ته يې کوي ناسم کار د او دهغه کار څخه دراګرځولو کوښښ مو وکړي،که څه هم کيدای سي دا خبره پر موږ او تاسو بده اغيزه وکړي خو په حقيقت کي دا خبره زموږاوستاسو په ګټه تماميږي، موږ او تاسو دبدۍ څخه را ګرځوي.

ناسم،خراب ملګری هغه څوک دی چې موږ غلطو (ناسمو)کارونو ته وهڅوي او ناروا کارونو ته مو تشويق کړي،دداسي خلکو سره دوستي کول ښه او غوره کار نه دی. دځان لپاره بايد يو ښه ملګری، يا ملګري انتخاب کړو تر څو موږ ورسره دزړه خواله شريک کړاي سو، په دې کړن(کار)کولو سره موږ ته سقون، آرام راپه برخه کيږي.*

راځئ څو هغه کړنې، وپيژنو چې دهغوپه کولو خلک موږ ته داحمق او بي عقل ګومان کولی سي او ورته دا فکر پيدا کيږي چې داکس يوښه شخص نه دی لومړی: دا چې يو څوک خبرې کوي نو بايد دهغوی دخبرو په منځ کي ورونه لويږو او په وار اوکراره سره خبرې وکړو. دوهم: په هغو خبرو چې نه پوهيږوبايد پر هغو خبرو بحث،مباحثه ونه کړو.

دريم: دانداز ې څخه زياتي او بي ځايه خبرې بايدونه کړو.څلورم: ډيربي ګټي تکيه کلامونه بايد په خپلو خبرو کي استعمال نه کړو. پنځم: داسي ويوکي (کلمي) بايد په خپلو خبرو کي ونه کاروچي نورو خلکو ته په کښي سپکاوی (توهين) سوی وی. شپږم: نورو خلګوته دخبرو کو لونوبت ورکړو.

اووم: خبرې موبايد داندازې څخه زياتي لوړې نه وي، دخبرې کوونکي کس پو ښتونو ته بايد پرخپل وخت جواب ورکړو او دخبرې کوونکي شخص خبرې بايد سرفي نظر ونه ګرځو،يعني خبرې کوونکي ته بايد متوجي واوسو.نهم: خندا راوستوونکي خبرې، يعني غيرې مناسيبي ټوکي موبايد په لږه اندازه سره وي.لسم: داسي بدني حرکتونه بايد ونه کړو چي په هغه حرکت سره مو نورو خلکو ته سپکاوی کړی وی.

يوولسم: دمغروري کولو څخه بايد ځان وساتو په عامه اصطلاح بي ځايه بد معاشي ونه کړو.دوولسم: دموراوپلارخپل خپلوانو بي احترامي ونه کړو.ديرلسم: نشيي بايد توکي ونه کارو.څورلسم درواغ، غلا ،زنا،لواطات، قتل، جنګ جګړې، سپکې سپورې،چغلګري، په امانت کي خيانت، چم اوفريب اونوردې کړنوته ورته نارواکارونه بايد ونه کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چي پـه خپلـو خبرو عـادتونو اونـورو کړنو،کـارونوکي ځـان داصلاح خواتـه بـوزو. راسـئ چي خپل ځانونـه داسـي جوړ کړو چي خلګ زموږ دنیکو اخلاقو، نیکوکارونو او غوره چار چلند دراغیزې لاندي راسي ،داسي چي زموږپـه لیدلو، زمـوږ پـه درک کولـو او تحلیلولـو نـاپوه او جاهل وګړي هم خپل ځانونـه اصلاح کړي،نیـک او صـالح انسـانان دځـان څخـه جـوړ کـړي او نـور هیڅکلـه بـد او نـاوړ کارونه ونه کړئ.

راسئ چي خپل ځانونـه دا سي جوړ کړو چي نورانسـانان دا فکر(آند) ونـه کړئ چـي مـوږ دوی تـه زیـان رسـوونکي وګـړي یـوو او دوی زمـوږ څخـه لیـري والـی اختیار کړي، موږ ددې وړ ونه بولي چي زموږ سره خبرې او دوستي وکړي. یـوه بلـه خبـره دلتـه بایـد زیاتـه کـړم چـي هیڅ وخـت یـو انسـان دده دنیسـتی، غریبـی، بیوسی،کمزوری،کم قووتی،کمواکی، له عملـه مـه رټـئ، سپکاوی ورتـه مـه کـوئ، ښه والی او غوره والی دیو انسان په مال،دولت، ښایست، او نسب پوري اړه نـه لري، بلکی ښه او غوره انسان هغه دی چی دنیکو او غوره اخلاقو درلـو دونکـی وی،نورو انسانانو ته زیـان رسـوونکي نـه وي او تـل ښـه اونیـک کارونـه کوي.کـه یو څوک عالم وی او ده دا کړن لاره غوره کړي وي چي دبي علمـو او نـاپوهو خلکو سره دی نا سته ولاړه نه کوی په دې دلیل چي دا دلـه خلګ بـي علمـه نـاپوه دي، زماپه آند داکړنـه ښه او قناعت بخښونکي کړنـه نـه ده، عالمان او پوهان خلګ په دې خاطراودلیل باید دبي علمـو او جـاهلو خلـکو سـره ناستـه ولاړه ولـري چي هغوی دې ته تشویق کړي چي علم وکړي او ورته سمه اونیغه لاره په ګوته کړي. موږ او تاسو باید دټولـو مسلمانانو ورو نورسره دنیکـو اخلاقـو او ښـه چـار چلنـد څخه کار واخلو او پري نږدو چي زموږ څخه دې زموږ یو ورور ازار سي.

زموږ او ستاسو په ټولنه کي ډېر انسـانان پـه بـدو، خرابـو کـارونو او عدتو نـوکي بند پاتې دي او دوی دهمدې کبله ښه ژوند نه لري،دپوهانو او نیکـي کوونـکو یـوه دنده داهم ده چي لار ورکي پرنـېغو لارو برابر کړي اوپـه تـاریکیوو کـي ورکـو تـه ډیوې په لاسونوکي ورکړي. موږ هغه وخت کولی سو یو ښه کس دځـان څخـه جوړکړو چي موږ دخپلې ټولنې داو سیدونـکو سره مرسـته وکـړو،هغوی تـه زیـان ونـه رسـوو، دمشـرانو قـدر،احترام (درنـاوی) ولـرو او پرماشـومانو او بـي وزلـو انسانانو مهربانـه واوسو. نـورو تـه عزت ورکـول دا معنـالري لکـه مـوږ چـي خپل ځان ته عزت ور کوو. موږ بـه هغه وخت یـو ښـه کس دځانـه جوړکړی وی کوم وخـت چـي موږخپلـو ټولـو کـارونو تـه دکولـو څخـه مخکـي ښـه فکـر کـوو، دخپـل کوونکي کارښې اوبدې پایلې پـه هراړخیز ډول څیړو اوداسنجو چي آیـا کـوم کـار چي زه یې کوم ښـه دی زمـا او زمـا دټولنې لپـاره او کـه خراب اوزیـان رسوونـکی کـار دی؟ کـه مـوږ چیـري مهربانـه، مرسـته کوونـکي، ښـه اخـلاق درلـو دونـکي او دناروا کارونو څخه پرهیز کوونکي اشخاص واوسو نو مـوږ بـه دالله (ج) او دهغـه دمخلوقاتو دنظره ښه اشخاص وګڼل سو انشاءالله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطالعه،کتاب لوستنه

مطالعه،کتاب لوستل دانسان ژوند ته روښنايې راوړي اويوه انسان ته داښې چې څنګه پر سيده ،نيغو اوسمو لارو تګ وکړي. هغه عالمان چې مطالعه نه کوي او خپل علم نور ته نه ښي داسي مثال لري لکه لمر چې ترنځي (کسوف) نيولی وی او رڼا نه سي خورولی.
موږاو تاسو بايد هر وخت مطالعه وکړو ځکه په کتاب لوستلو او مطالعي کولو سره دانسان ذهن روښانه کيږي او نوي معلومات لاسته را وړي. په مطالعه کولو سره زموږ تفکور نور هم پراخيږي او نوې مفکورې مو دماغ ته داخيليږي.
هرانسان ته الله (ج) داسي يو ماده په وجود(بدن)کي ايښي ده،چې انسان دهغې مادې په واسطه کولی سي چې معلومات خوندي کړي او دوخت په تيريدو دهغو معلوماتو څخه ګټه واخلي دا ډول معلوما ت دهرانسان سره سته، اندازه يې ډېره زياته وي او ګټه يې ترينه اخلي. که چيرې موږ او تاسو خپل حافظي ته نوې معلومات ورزيات نه کړو، دو خت په تيريدو مو ذهن او حافظه دواړه کمزوري کيږي. موږاو تاسو بايد په هره برخه کي معلومات ولرو او هر هغه کتاب او ليکنه مطالعه کړو، چې موږ او تاسو ته دژوند په چارو کي ګټوره تمام سي ياتماميږي.
درټولو غوره مطالعه د قرآن کريم مطالعه ده، دهغه څخه ورسته دحضرت محمد (ص) داحاديثومطالعه ده.
هغه لوستنې،مطالعي غوره او بهتره دي چې زموږ دژوند لارې راته روښانه، ځلانده کړي اودغلطی کولو ته مو پري نږدي. موږبايد دخپل مسلک سره سره په هره برخه کي څه ناڅه پوهه ولرو او کله چې ضرورت يې راته پيښ سو نو دهغه مطالعي څخه چې موږ مخکي علم،خبر حاصل کړی و دهغه علم ،خبر څخه دخپل دځان او خپلوورنو لپاره ګټه واخلو او لاربنوونکي واوسو. دهرښه او غوره کار په باره کي بايد معلومات لاسته راوړو.
موږ او تاسو بايد يومعلوم وخت په يوه ورځ کي يوڅه وخت ددې لپاره وټا کو چې په هغه وخت کي مطالعه،کتاب لوستنه وکړو.يو کس چې کله پوهه حاصله کړې او علم لاسته راوړي، نو بايد هتمي يې در نورو اشخاصو پوري ورسوي او نور خلک هم دځان سره دعلم څخه بر خمن کړئ، په دې کار(کړن) کو لوسره يو انسان ته دوه ډوله ګټه رسيږي، لومړی دا چې دی به نور هم په خپل زده کړې علم او پوهي کي ماهيره، زيرک سي، بل به يې دهغه کس ياکسانو سره مرسته کړي وي چې هغه پوهه نه لري اود ياد کس په واسطه هغه علم حاصل کړي.
مطالعه هغه ډالی ده چې موږ ته خوشحالی راوړي او زموږ دماغ ځواک من کوي.
علم او پوهه په مطالعه کولو سر زياتيږي او کله چې موږ مطالعه نه کوو ورو ورو زموږ دحافظي څخه ياد کړی، حفظ کړی علم پوهه ليري ځي او موږ دستو نزو سره مخ کيږو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ او تاسو باید تل دکتابونو او لیکونو لوستنه وکړو تر څو په هغه څه وپو هیږو چي مخکي نه په پو هیدو. په مطالعې کولو سره انسان دستو نزو او کړاونو دحلیدو اودهغوی څخه دجدایې لاره پیدا کوي.

که چیرې موږ او تا سو لیکل او لوستل کولی سو:نوباید لږترلږه خو په هغه وخت کي مطالعه وکړو چي بیکاره یوو او خپل وخت په ناسمو اوبې ګټې کارونو کي تېرنه کړو.په خپله تولنه کي باید دخپل وس سره سم دمطالعې کولو زمینه برابره کړو اوخلکوته دمطالعي ګټې بیان اوهغوی کتاب لوستنې ته تشویق کړو ترڅوکتاب لوستنه زموږ په تولنه کي یوفرهنګ سې. په مطالعه کولو او یالیکنه کولو سره یو انسان نورهم دبر یا (کامیابۍ)خواته ځي.

موږ باید هڅه وکړو چي داسي لیکنې مطالعه کړو چي دهغه لیکونو څخه موږ ته ګټه ورسیږي او دنیکی کولو لارښوونه راته وکړي. کله چي موږ یو کتاب یایوه لیکنه مطالعه کوو نو باید هرې کلمې (ویی) ته یې په غوږ سره فکر وکړو اودا هڅه وکړو چي په صحي او سم ډول ځان په وپوهوو.مطالعه باید یوازي ددې لپاره هم ونه سي چي وخت پري تېر سي، بلکي موږ باید دمطالعي کو لو څخه سالیمه، پرځای اوپوره استفاده وکړو او ګټه ترینه واخلو. یوکس باید هیڅ وخت خپل ځان بي مطالعې او لیکنې پري نږدي.

په مطا لعي کولو سره کولی سوخپل ژوند ته نیغ لوري ته بدلون ورکړو او په خپل ژوند کي مثبت نوښتو نه منځته راوړو. دمطالعې کول زموږ ژوند ته ارامي، هوساینه رابخښي، دغمونو او کړاونو څخه مولیري بیایې، هیڅ یو دا سي غم او کړاو نسته چي موږ دې یې په مطا لعه کولو سره لیرنه کړو اودحل لاره یې ورته ونه مندو،هرومرو مطالعه زموږ سره دا مرسته کو ي چي صبر او زغم راته توصیه او موږ دهغه غم او کړاو په مقابل کي کلک ودروي او پري نږدي چي موږ خپل همت دلا سه ورکړو په مطالعه کولو سره انسان دیوازي والي څخه خلاصیږي کتابلوستنه (مطالعه) انسان ته دا وارنه ورکوي چي هغه دیوازي والي احساس وکړي.

تل موږ او تاسو باید مطالعه وکړو, او دمطالعې کولو څخه مثبتي ګټې لاسته راوړو. موږ او تاسو باید هیڅکله داسي یوه لیکنه مطالعه نه کړو چي په مطالعه کولو سره یې زموږ او ستاسو دونیا او اخرت ته تاوان رسیږي،کیدای سي داسي ډېرې لیکنې به وي چي یو انسان دناسمي ،کږي لارې اوغلطی خواته بوزي،بدو او ناوړه کارو نوته یې وهڅوي،ناسمې لیکنې مطالعه کول ددې پر ځای چي موږ دهغې لیکنې دمطالعې څخه ګټه واخلو برعکس موږته تاوان،پیښوي،

د دا ډول لیکنو دلوستلو اومطالعه کولو څخه باید په کلکه ډډه وکړو او که چیرې موږ او تاسو داسي یوه لیکنه ولوستل نوباید په هغه لیکنې باندی عمل ونه کړو او د ژوند په چاروکي ترینه ګټه وانخلو. علم،پوهه په لوستلو او مطالعه کولو سره لاسته را ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چې تل خپل علم درنورو کسانو پورې ورسوو او دنور کسانو دعلم څخه استفاده وکړو. زموږ دعلم او پوهې څخه باید موږ او نورو کسانو ته ګټه ورسیږی او هغه زحمتو نه او تکلیفو نه مو بې ځایه لاړنه سي چې موږ دعلم پوهې دلاسته راوړلو په لاره کې ګاللې دي.راسئ چې دمطالعې کولو سره ځان عدت کړو مطالعه وکړو خوندتري واخلو اوګټې ورڅخه لاسته راوړو، دخپل کور دتیاره ګوټو لپاره په مطالعه کولوسره هغوتیارولپاره دډیوو رڼا وموندو.

خپل لوڼې او خویندې په لوړ ولوړ ورکول

زموږ او ستاسو په ټولنه کې ځینې خلک غواړي چې پیسې اونورمادیات په داسې لارو پیدا کړي چې هغو لارو څخه پیسې اونورمادیات لاسته روړل ناروا کړنه وي،یاداشخاص دې ته پاملرنه نه کوي چې کومې پیسې او اجناس چې دوی ته دکومې لارې څخه په لاس ورځي حلالې دې او که حرامې،دهمدې په حرامه لاره دپیسو دلاسته راوړولو دجملې څخه یو هم خپلې لوڼې او خویندې په لوړ ولوړ ورکول دي.یاد کار داسلام دمبارک دین داحکامو خلاف او ناروا عمل دی داکارپه اصل کې دیوه حور(آزاد) انسان خرڅول دي، داسلام دین هیڅ وخت یادکار ته اجازه نه ده ور کړي.

اسلام ښځې ته مهرټاکلې دی اودا مهر یوازې دهغې ښځې حق دی چې دنرڅخه یې دهغه سره دشرعي نکاح کولوپه بدل کې غواړي،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره [سُوْرَةُ الأحزَاب : 50]ولولئ.یوښځه باید دخپل ځان دنکاح مهرلوړ ونه ټاکئ. لوړ مهر ټاکنه ډېرې ستونزې منځته راوړي او دا کړنه بدې پایلې درلودلی سي.موږ باید ښځې ونه پلورو.

ښځه باید خپل مهرخپله وټاکي.دلور خور..پلورل یوازې دا نه چې یو ناروا کار دی بلکې دیوې کورنۍ او هتا دیوې ټولنې دبربادۍ سبب ګرځي او دا کار ډیرې لویې ستو نزې را ولاړه وي.

کومې کورنۍ چې خپله لور یا خور وه یو کس ته په کم ولوړ اویا هم شرعي مهر ورکړي نه وي: نو دا کورنۍ دخپلې لور او خور څخه په حقیقت کې دهغې خو شحالي اخلي او نه پرېږدي چې لور یا خور دې یې ارمه اوخوشحاله ژوند ولري، نه یوازې دا چې خپل دلور او خور ژوند خرابوي، بلکې دهغه کورنۍ او آن دخپلې ټولنې خوشحالي اخلي او دډېرو انسانانو ژوند دستونزو سره مخ کوي، کوم کس ته چې کومې کورنۍ لور او یا هم خور په لوړولوړ ورکړي وي، هغه کس هڅه کوي چې دیادې کورنۍ دخوا ورته ټاکل سوی ولوړ ژر پوره کړي، ددې کار لپاره معلومه خبره ده چې هغه زیاتو پیسو ته اړتیا لري،یاد کس هڅه کوي چې دروا او نارو لارو څخه یاد ولوړ پوره کړي.

ځینې ځوانان خپل ژوند په خطر کې اچوي او خارجي هیوادونو ته په قاچاکي لارو په پټ ډول صفر کوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي يادكار ددې لامل كيږي چي يادسوى كس خپل ژوند دلاسه وركړى، زنداني سي او يا په هم هغه هيواد كى په نشيي توكو او نور بدو كارونو اخته سي چي بيانه سي كولى په آساني سره خپل عادي ژوند ته راوګر ځي.ځيني ځوانان په خپل هيواد كي دې ته مجبوره (اړ) كيږي چي غلا او وژني وكړي ځكه داولوړونه په دومره اندازه سره لوړ وي چي زموږ او ستاسو دميانه روه اقتصاد درلودونكو په توان كي نه وي او نه سي كولى چي دولوړ دازياتي پيسې ورته پوره كړي، چي په پايله كي يې يادكسان دې ته مجبور سي چي دناروا اونامشروع لارو څخه دولوړ پيسې په لاس راوړي.

ځيني ځوانان ددې جملې څخه دنشيي توكو كركيله پيل كړي،ځيني يې غلاكول او رشوت اخيستل پيل كړي اوځيني يې دقاچاك كوونكو او وژونكو سره يوځاى كيږي او هڅه كوي چي دا لوړ ولوړ پوره كړي.يادې تولې كړنې ددې سبب ګرځي او ياهم ګرځيدلي دي چي زموږ دټولنې ځيني ځوانان په غلطو،ناروا اوكږو لاروبوزي اوپه هيواد كي موستونزي راولاړي كړي. په دي كار كي هغه كس چي دا غلط كارونه كوي او هغه كس چي دى يې دې كارونو ته اړيستلي دى دواړه شريک دي اودوړه به ګونهګاره وي انشاءالله.

هغه كس چي يوې كورنۍ خپله لور يا خور ورته په لوړولوړ (مهر) وركړي ده، يايوې ښځي دخپل ځان مهر(ولوړ)لوړ ټاكلى وي كله چي ټاكل سوى ولوړ دډېرو زحمتو دګالولو څخه ورسته پوره كوي معلوخبره ده چي په دې موده كي به يادكس دډيرستونزوسره مخ سوى وى، پايله يې دا چي دلوړ ولوړ درلودونكو ځينو ښځو ته دهغوى دخاوند (ميړه) په كوركي ځيني ستونزې دخاوند اودهغه دكورنۍ دنورو غړو دخوا پيښيږي.

دبيلګي په ډول يادې ميرمنې ته دهغې خوسر ګنۍ پيغور وركوي، ورته وائي چي ستامور،پلا ر،ورور،اويااتا زموږ څخه ډېر ولوړاخيستى دى او موږ دا انتقام ستا څخه بيرته اخلو، ګرمه ته يې: په دې بهانې سره پر هغې معصومې ميرمنې ظلم كوي او نه يې پريږدي چي په آرمۍ ژوند وكړي، بل اړخ ته هغه كورنۍ چي يوه ښځه يې په لوړ ولوړ(مهر) سره خپل زوى يا هم ورور ته په نكاح كړې وي،د اقتصادي ستونزو سره دياد ولوړ دوركړي څخه ورسته مخ سي، دا ستونزې يوازې دهغې كورنۍ نه دي، بلكي په دې ستونزو كي دلوړ ولوړ درلودونكي ميرمنه هم دخپلې كورنۍ داقتصادي ستونزو څخه رنځ وړي او نه سي كولى خپل ژوند په ښه ډول پر مخ بوزي!هيڅ يوه كورنۍ نه غواړى چي خور يا لور دې يې دستونزو سره مخ سي. كه چيري يوه كورنۍ دا نه غواړي چي لور ياخور دې يې ددا ډول ستو نزو سره مخ سي:بايد خپلې لونې او خوينديې په لوړ ولوړ ورنه كړې. هيڅ يو پلار او ورور ته دلور ياخور مهر،ولورخوړل حلال نه دي، مهرالمثل بايد اوسنيو شرايطو اودهغه شخص چي ورته ښځه په نكاح كيږي داقتصادي حلت سره سم وټاكل سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

البته غواړم بيا يادونه وکړم، مهر دهغې ښځې حق دی کوم چي نکاح کوي بياهغه اختيارمنه ده،بل هيڅوک په دې اجناسو اوپيسو کی حق نه لري. ځيني خلګ دا بها نه کوي چي په اوس وخت کي لګښتونه زيات دي او موږ نه سو کولی دا لګښتونه په لږه اندازه پيسو پوره کړو چي دا ډول خبرناسمه ده او دا يوازي يوه بهانه ده.

موږ هيڅ اړتيا نه لورو چي زيات لګښت په وادونو اوخور لورته په ډېرو توکو کولو سره وکړو او خپل نوم په زيات لګښت کولو سره لوړ کړو، دا د اندازې څخه زيات لګښتونه يوازي اسراف دی. موږ بايد په لږ مصرف (لګښت) کولو سره ونه شرميږو او هيڅ وخت دافکر ونه کړو چي په لږلګښت کولو سره به زه بې احترامه سم او زما عزت به ختم سي،ديو انسان عزت دهغه په درلودونکو مادياتو کي نه دی، بلکي عزت دالله (ج)دطرفه څخه يو نعمت دی او هيڅ يوکس نه سي کولی په لګښتونو سره عزت پيدا کړي، هوسخا او داړمنو سره مرسته کول غوره کاردی.

کله چي ځيني کسان خپلې لونې او خويندې په نکاح ورکوي نو هغوی دا فکر کوي، که چيرې زه خپله لور او يا هم خور په لږ ولوَر سره ورکړم يالورخورمې خپل مهرمثل کم وتاکي نو خلګ به ماته سپکاوی وکړی، داکار به زما دلور اويا خور دخراب ژوند لامل سي او خلګ به هغې ته داپيغور ورکوي چي ته يې په لږ ولوَر سره غوښتې يې ياتا خپل مهرکم ټاکلی دی چي دا ډول فکر کول بيلکول غلط(ناسم) فکر دی، تاسو په لږ مهر يا ولوَر اخيستلو سره دخپل لور يا خور ژوند نه خرابوئ، بلکي په زيات ولوَر اخيستلو سره خپل دخور يا لور ژوند خرابوئ.

راسئ چي نور په خپله ټولنه کي دبدو رواجونو مخه ونيسو او نور پرينږدو چي زموږ ټولنه دخرابو رواجونو ښکار سي.

که چيرې په موږ خپل لونې او خويندې ګرانې دي نو بايد دهغوی لپاره ستونزې جوړي نه کړو،هغوی ته خوشحالۍ ورکړو او خپل ټولنه نور دلوړ ولوَر څخه خلاصه کړو، زموږ دټولنې ډيرې ستونزې به په دې کار کولو سره حل سي او نور به موځوانان دلوړ ولوَرډپوره کولو لپاره ناروا کارونو ته لاس نه اچوي.

موږ او تاسو هريو تن په دې مکلف يو چي لومړی ښه کار دخپل ځان څخه پيل کړو په دې کارسره به موږ يوه لويه نيکي کړي وي او خپل مينه به مو دالله (ج) دسپيڅلي دين اسلام سره ښودلي وي.

خويندو خپل مهرالمثل مناسيب وټاکئ اوخپل په مهرکي خپله تصروف وکړئ.

ورنو دخپلو لوړنو، خويندو اوخپل خپلوانو ښځو څخه توکي مه جوړوئ اوپير،پلور يې ودروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاره او پټه پاکي

موږ مسلمانان داسلام مبارک دين په دې سره مکلف کړي يوو چې ظاهر (ښکاره) معنوي او پټې يعني دزړه،نفس اودماغ پاکوالی ولرو. داسلام مبارک دين موږ دجنابت او چټلۍ په وخت کي په اودس اوغسل کولو يعني ځان پريولو په پاکو او بوسره امرکړي يوو. موږ مسلمانان دجنابت بې اودسۍ او دبدن دنا پاکۍ په حال کي وخت نه تېر وو او تل خپل ښکاره او پټې ناپاکۍ دمنځه وړو. لکه څنګه چي معلومه خبره ده چی په غسل کولو او اودس کولو سره په ښکاره ډول نجاست او ناپاکي دمنځه ځي،همداسې موږ دمعنوي اوپټو ناپاکيو څخه هم وه اسلامي احکاموته په غاړې ايښودلو،دګناهونو څخه په ليري پاتيدکيدلو،داخرت په عذابونو يادولو،دالله (ج)په ډېرعبادت اوذکر کولو،دنبوي سنتونو په عملي کولو،دځان سره دنيکۍ اوبدۍ په حساب کولو،دنورمسلمانو سره په مينه کولو اوترټولو اړينه داچي دلوی الله (ج)څخه په وېرې (ډار)کولوسره ځان دزړه ،نفس،اودماغ دناپاکيوو څخه پاکولی سو.موږ او تاسو بايد تل خپل بدن خوړه، جامې، کور او خپل ټول چاپيريال دناپا کيوو يا ناپاکه کيدو(چټل يدو)څخه څخه وساتو او پرې نږدو چي موږ ته دې دناپاکۍ له عمل زيان ورسيږي.

نظافت پاکي دايمان يو جز(برخه) ده.رسوالله (ص)فرمايې:ژباړه.پاکي دنيم ايمان سره برابره ده.①

نظافت (پاکي) هغه کړنه ده چي موږيې په کولو سره دخلکو د نظره ښه معلوميږو اوخلګ زموږ څخه ليروالی نه اختياره وي.

که چيرې موږ او تاسو خپل نظافت (پاکي) مراعت نه کړو نو يو خوابه موږ ناروغيوته لاره هواره کړي وي، بل به خلګ زموږ سره زموږ دنجاست او ناپاکۍ په خاطر سم چلند نه کوي او ليروالی به را څخه اختيارکړي.

موږ او تاسو بايد پرې نږدو چي زموږ او ستاسو کورونه،ډېرې (حجرې) او سيمې دې ناپاکي وي. په يوه ټولنه کي که هر وګړی دناپاکۍ مخنيوي وکړئ او پرې نږدي چي سيمه دې يې ناپاکه او ککړه وي ،نو هغه ټولنه به يو پاک اوسوتره چاپيريال ولري، هيڅ وخت به نارو غيو ته لاره خلاصه نه سي اودهغه ټولنې خلګ به صحت درلودونکي وګړي وي. موږ او تاسو ټول بايد په ګډه او ديوبل په مرسته خپل سيمه پاکه وساتو.

يومسلمان بايد ددې سر بيره چي خپل بدن او خپله سيمه پاک ساتي همدا ډول بايد خپل زړه او نفس هم دټو لوبدو، خرابو مفکورو،خيالونو ،وسوسو او انديښنو څخه ليري وساتي، هيڅکله بايد ناوړه او ناسم کړنه تر سره نه کړئ او دخپل زړه دداسي ساتلو هڅه ونه کړئ چي دنفرت،کينې او دنورو مسلمانانو دکرکي څخه ډک وي. ديوه مسلمان زړه بايد تل دبغض څخه خالي وي او نفرت او کينې ته بايد يومسلمان په خپل زړه کي ځای ورنه کړې.

١- صحيح مسلم کتاب الطهارت 534

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ باید هیڅ وخت دیوبل څخه نفرت ونه کړو، تل دیوبل سره په وروروليۍ او مینه چار چلند وکړو او پر یوبل مهربانه و اوسو. زموږ او ستاسو زړونه باید دفریب، چم ،خیانت او دوکې کولو څخه پاک وي. موږ باید ریښتینې ،امانت، داره، مهربانه اوښه مسلمانان واوسو. کله چې موږ په ښکاره خپل ځان پاک کړی وی، نو باید دا فکر هم وکړو چې آیا په رښتیا هم زه دناپاکۍ څخه پاک سوی یم او که یا؟

هغه ناپا کي چې په ښکاره زمو ږ پربدن معلو میږي، دهغه نا پاکۍ څخه ډېره بې توانه او کمزورې ده چې زموږ په زړو نو کې ځای لری.لومړی باید موږ هغه ناپاکي دمنځه یو سو اوپا که یې کړو چې زموږ په زړه ننوتلې ده اودزړه بڼ یې راخزان کړی دی،ځکه دا ناپاکي دهغه ناپاکۍ څخه خطر ناکه او زیان رسوونکې ده چې پرموږ په ښکاره معلومیږي.

کله چې موږ په یو ځای کې دناپاکۍ او نجاست سره مخ کیږو: دهغه څخه خپل ځان لیرې ساتو او نژدې نه ورځو، مګر زموږ یو شې په دې وخت کې دیاده وتلی وی:چی دا نجاست زموږ د زړه دنجاست څخه خطر ناک او زیان رسوونکی نه دی. راسئ چې موږ خپل ښکاره او پټې ناپاکۍ دمنځه یوسو، پرې نږدو چې ددې ناپاکیو څخه موږ ته زیان ورسیږي او یا هم نورو کسانو ته زموږ پټه ،باطني ناپاکي زیان ورسوي.

لکه څنګه چې په ښکاره نجاست زموږ بدن ته تاوان رسوي او موږ په نا روغیواو افتنو اخته کوي همداسې زموږ دزړه؛ نفس اودماغ ناپاکي زموږ بدن او روح ته زیان رسوي او موږ په بیلا بیلو بدو کارونو کې بوخت کوي.زموږ دزړه اودماغ ناپاکي موږ دخپل خدای (ج) څخه لیري کوي،زموږ څخه شفقت او مهرباني اخلي او موږ ته کینه او مکر راکوي.راسئ چې خپل ځانونه دښکاره او پټو ناپاکیو څخه پاک کړو،ترڅو دانسانانو او الله (ج) په نزد ښه انسانان و اوسو او دپټو او ښکاره نارو غیو څخه خوندي پاتې سو.

دانسان په ژوند کي دورزش (تکړښت) ارزښت

لوی خدای (ج) دانسان بدن داسې جوړکړی دی، چې کله انسان په یو کار بوخت وی نو دانسان بدن نور هم دډېر کارکولو وړتیا پیدا کوی، ورو ورو دهم هغه کار سره بلدیږي او بدن یې نورهم دهغه کار په کولو سره پیا وړی کیږی. البته زه دفزیکي یاهغه کارونو څخه یادونه کوم چې هغه په نیغ ډول یوانسان په داسې ډول سره سرته ورسوي چې هغه کارونه ورزش ته ورته کارونه وي، لکه دحقانې، معمارۍ، پېښې اوداسې نور ډېر کارونه.کارکوونکې انسانان نسبت هغو انسانانو ته چې ورزش او ورزش ته ورته کارونه نه کوی پیاوړی، سالیم او دښه صحت خاوندان وي.دهرانسان بدن دې ته اړتیا لري چې ورزش وکړي!هغه کسان چې ورزش کوي دنشیي موادو داستعمال،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بي ځايه ناستي،ولاړې او بدوکارونوڅخه تر ډېرې اندازې ليري پاتي کيږي. په ورزش کولو سره دانسان بدن دډول ډول نارو غيو پر وړاندی پیاوړی کيږی. ورزش دانسان بدن ته وده ورکوي اوهيڅکله يې نه پريږدي چي کمزوری سي. ورزش ددې تر څنګ چي دانسان بدن په فزيکی ډول پیاوړی کوی، په معنوي ډول هم دانسان بدن ته ګټه رسوي، دانسان دماغ پیاوړی کوی،انسان ته خوشحالي ورکوي، انسان خفګان ته نه پريږدي او تل ديوه غوره ملګری په څير هغه ته خوشحالئ ورکوي. ځيني کسان په دې بهانه چي موږ ورزشي ميدا نونه، نه لرو: ورزش نه کوي او دايې يوه بهانه نيولې وي. ددوی دا وينا چي دورزش لپار ميدان نه لرو ناسمه ده.

ورزش کول يوازي په ورزشي ميدانونو کي نه کيږي، بلکي موږ کولی سو چي په هغه ځای کي چي موږ دنده لرو ورزش (تکړښت) وکړو. ځيني داسي حرکتونه سته چي موږ کولی سو په هر ځای کي دا ډول حرکتونه وکړو اودې ته به اړتيا نه وي چي د ورزش لپاره دي ځانګړی ميدان ولرو. ورزش دانسان وجود دسوستئ او لټئ څخه ليري ساتي.

او نه يې پريږدي چي په نارو غيو اخته او يا هم خپله روغتيا دلاسه ورکړي. موږ بايد دهغه حرکتونو څخه ډډه وکړو چي هغه حرکتونه زيان رسوونکي وي او دانسان بدن دستونزو سره مخ کوي. نامناسيب حرکتونه په وړد محاله او لنډ محاله توګه انسان دجسمي ستونزو سره مخ کوي، هتا په ځينو حالاتوکي يې فلج کوي، د هډوکو دما تيدو سبب يې ګرځي چي بيا ورسته خپل ژوند په سمه توګه پرمخ نسي بيولی او په خپل ژوند کي دستو نزو سره مخ وي. ورزش بايد په ساليم ،مسلکي او ارام ډول سره وسي. په ورزش کي بايد دبي غورئ او بي پروايئ څخه کاروا نه خيستل سي .ورزش بايد داسي نه وی چي ددې پرځای چي بدن ته مو ګټه ورسوی تاوان راته پيښ کړي.

هرانسان ځانته ځانګړي خوښه لري، چي داخوښه په ورزش کي هم سته. يو انسان بايد خپل دخوښي وړ ورزش وپيژني او ورسته دې هغه ورزش ته دوام ورکړي. کيدای سي ځيني ورزشونه مو خوښ نه سي، خوکيدای سي داسي ورزش به هم وی چي موږ دي دهغه ورزش سره مينه ولرو، زموږ دخوښې وړدې وګرځی او موږ دې دوخت په تېريدوسره په هغه ورزش کي ما هيره سو. دا اړينه نه ده چي هتمن دې موږ په ورزش کي لوړو پوړيو ته ورسيږو، بلکي دا اړينه ده چي موږ ورزش وکړو او خپل بدن دنارو غيو څخه ليري اوپیاوړی وساتو .موږبايد خپل ځان په ورزش کولو سره خوښ وساتو کيدای سي په راتلونکي وخت کی موږ زموږ دخوښې وړ ورزش کي ډېر ماهيره سو اوموږ دي لوړ مقام ته دخپل خوښي وړ ورزش کي ورسيږو. موږ بايد هغه اشخاص چي دورزش سره مينه نه لري دې ته تشويق کړوچي ورزش وکړئ او هغه وخت چي بي کاره تيروي په ورزش کولو سره يې تېر کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورزش موږ تـه جسمي او روحـي پيـا وړتيـا را کـوي اومـوږ تـل فعـال اوپيـاوړي ساتي. راسئ چي موږ ورزش کولو ته وخت ورکړو ترڅو دهر پلوه پياوړي اوسو اود ورزش کولو حق چي موږ مسلمانانو ته اسلام هم راکړی دی ګټه تـري واخلـو اوپرينږدو چي جسم مو ناتوانه پاته سي.

دماشينونو سمه کارونه

ننی نړۍ پر مختنګ کړی دی او ډول ډول وسايل دانسانانو پـه اختيـارکي دي. ډول ډول ماشينونه جوړشوي دي، چي پـه هره برخـه کـي يـې دانسـان کـار هوسـا کړی دی او دچاروپـه ښـه سرتـه رسولو کـي ورسرمرسـتـه کـوي. مـوږ او تـا سو دلـوی خدای(ج) په خوښه دهغه وسيلو څخه ګټه اخلو. په دې وسيلو او ماشينونو کي يو هم دتلوراتلـو وسيلې ،وسـايط دي، چـي داوسيلې عبـارت دي لـه موټرونـو، مـوټر سـايکلونو، ترکټورونـو، باسـيکلونو، کښتيوو ،ريـل، الوتکـو او داسـي نوروڅخه،داتولې وسيلې،وسايط موږ او تاسو ديو ځای څخه بل ځـای تـه پـه ډيره هوسايي او بيله کومه تکليفه رسوي،په شرط ددې کـه مـوږ ددې وسيلو،وسـايطو څخـه پـر ځـای او خونـدي اسـتفاده وکـړو.يـادې وسيلې،وسـايط ځينـي وختونـه دخطرونو څخه ډکې وي، چـي دټکراوښتلو(چپه کيدلو)او اور اخيستلو، سره مخ کيږي اودانسانانو ژوندترينه اخلي، چي ډېر انسانان ددې وسيلو ديادو سوو پيښو لـه عملـه پـه ننـي عصـر(وخت)کي زخمـي او يـا وژل کيږي.ديـادو پيښـو درمنځتـه کيـدلو ځينـي لاملونـه پـه دې ډول سـره دي. ماشـومانو تـه ددې وسـايطو دچلولـو اجازه، بي پروايي، ځان ښودنه، دسړکونو خراب والی، دنشې په حالت کي چلونه، تيز رفتار، په موبايل کي خبرې کول، خوب، دسړکونو خرابوالی اونورډير لاملونـه لري. موږ او تاسو بايد خپلو ماشومانو ته موټر، موټر سايکل او نوروسايل دګني ګونې په ځايونو کي په لاس ورنه کړو او که چيرې غواړو چي خپلو ماشومانو تـه دا وسيلې،وسـايط پـه لاس ورکـړو نـو بايـد درخپـل نظـر لانـدي پـه خـالي او داسـي ځـايونو کـي چـي هلتـه عامـه شتمنۍ، شخصـي شتمنۍ او انسـانان کـم وي پـه لاس ورکړو. پرلويو لارو اوسړکونو باندي ماشومانو ته داوسيلې په لاس ورکول ياپه بل عبارت دچلونې اجازه يې ورکول،په لوی لاس خپل ماشوم او نورو انسانانو تـه زيان رسول دي. په ځينو حالاتو کي ځينـي خلـک غـواړي چـي پـه خپـل موټر،موټر سايکل او نورو وسايلو سره ځان نـو رو خلګـو تـه لوړ،جورتمند،پياوړی معرفـي کړی،دبيلګې په ډول دخلګو په ګڼه ګونه کي دمو ټر اوموټر سايکل ډير تيز رفتار، په داسي لارو چلونه چي هغه لار ددې وسيلو دتګ او راتګ لپاره مناسيبه نـه وي. دخلګو ومخته دخپلې چلونې دزده کړې ښودنه،ياد کارونـه ددې لامل ګرځـي چي موټر يا موټر سايکل دلارې څخه واوړي او چپه سي، يا دکوم سي سره ټکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړي او یا هم کوم انسان په ژوبل یا ووژل سي،داناسمه اودنه منلو وړکړنه ده چي موږ او تاسو دخپل غرور او کبرښکار سو، خپل ځان او نورو انسانانو ته زیان ورسوو،په هروخت کې چي موږ هرڅومره هم دښه ژوند درلودونکي یو نو باید عاجزه اوسو او کبر ونه کړو.دسړکونو او لارو خرابوالی هم ددې وسایلو دټکر او اوښتلو یو لوی لامل دی.

هغه سړکونه چي زموږ او ستاسو دکورونو او ځمکو څخه تیریږي: دازموږ او ستاسو خپل مسؤلیت دی چي داسړکونه خپله سم اودریوې اندازې پوري یې ورغوو،ځکه که موږ هر یو دخپل کور او کلي لارې ورغوو، نو هیڅ یو خرابه لاره او سړک به خراب پاته نه سي. هغه سړکونه او لارې چي دعامه ځایونو څخه تیریږي نو دهم هغه سیمې او سیدونکي باید په ګډه دحاشر دلارې هغه سړکونه ورغوي.ځیني انسانان هغه وخت دیوې وسیلې چلونه کوي چي دنشې اویا غوسې په حالت کې وي، دا دوړه حلتونه ددې لامل کیږي چي موټر،موټرسایکل او یاکومه بله وسیله دچلوونکي دواکه ووزي او واوړي، ټکر اویاهم کومه بله ترافیکي پیښه وکړي.

په موبایل کې باید دچلولو په وخت کې خبرې ونه کړو، ځکه دیوې وسیلې چلونه یوازي په لاسونو او پښوسره نه کیږي، بلکي دانسان ټول وجود باید کار وکړي دهغه څخه ورسته یو کس ښه او مناسیبه چلونه دیویې وسیلې کولی سې. هغه وخت چي یوانسان ته خوب ورځي په هغه وخت کې دیوې وسیلې چلونه ددې لامل کیږي چي یوه بده پیښه منځ ته راسي، هروخت چي کوم چلوونکی په ځان وپوهیدی چي اوس نوزه خوب ته اړتیا لرم نو باید هغه وخت دچلونې څخه لاس واخلې او سم دستي استراحت وکړي، ځکه هغه وخت چي یوکس دکومې وسیلې دچلونې په حلت کې وي که چیرې هغه وخت چلوونکي ته خوب ورسې نو هتمن داخطر سته چي چلوونکی ویده سي اوهغه وسیله چي دی یې په خپل واک کې لري دواکه یې ووزي او کومه بده پیښ منځ ته راسي.هر هغه څوک چي ماشین چلوونکی وي نوباید دچلولو په وخت کې دپوره دقت ،غوږ اوفکر څخه کارواخلي، احتیاط وکړي ترڅو دترفیکي پیښنو مخنیوی وسي. دیوې وسیلې چلوونکی یوازي دخپل ځان دساتلو مسؤلیت پرغاړه نه لري، بلکي دهغو انسانانو دژوند مسؤلیت هم دده پر غاړه دی چي دده سره په دې وسیله کې شتون لري. هغه وخت چي موږ چلوونکي یوو او دومره یولوی مسؤلیت مو د غاړې وي، نو څنګه بې پروایې کولی شو؟

دیوې وسیلې چلوونکی هیڅ وخت باید وراخطانه سي اوبې پهمې ونه کړي، که څه هم چي موږ او تاسو مسلمانان په دې ایمان لرو چي خیر او شر دلوی خدای (ج) دطرفه څخه دي، مګر موږ باید بې پروا ونه اوسو او دپوره احتیاط څخه کارواخلو، ځکه انسان مکلف دی چي دخپل ځان اونورو ساتنه وکړئ، خپل ځان او نور انسانان په خطر کې وانه چوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهر ماشين څخه بايد په خپل ځای اوپر وخت استفاده وکړو . هيڅ ماشين بايد بې ځايه ونه کارو او ناسمه او ناروا استفاده ترينه ونه کړو .ځينې انسانان داسی فکر کوي چې ماشين به تل زما په اختيار کې وي،ياد وګړي په داسې ډول ماشين کاروي چې په ماشين باندې ډير باور وينې او تل يې په اجزاوو اطمنان(باور) کوي، مګر ماشين داعتبار وړنه دی، په ماشين باندی بايد پوره باور ونه سی، کيدای سي چې په نامعلومه وخت دکاره وغورځيږي کار ونه کړي او نورو انسانانو ته زيان ورسوي.ماشين داسې يوشی دی چې دبيلا بيلو پرزو،توټو څخه جوړسوی دی او ددې ټوټوڅخه که چيرې يوه هم پروخت کارونه کړي نو ماشين دکارغورځي او هتمن خطر پيښوي.

کله چې انسانانو ماشينونه دخپل هوسايني لپاره جوړکړی دی نوبايد دهغو څخه مثبته او ښه استفاده وکړئ او هيڅ وخت يې داسې استعمال نه کړئ چې خپل ځان او نورو انسانانو ته زيان ورسوي.

هرماشين چلوونکی بايد دپوره غور،دقت اوفکر دکولو څخه ورسته د هغو وسايلوو څخه کارواخلي،چې انسان ته خطر پيښوی، ځکه په ځينو حلاتو کې همدغه انسان دالله(ج) په مرسته جوړکړی ماشين خپله انسان ته زيان رسوي.موږ چې کله يو ماشين کارو نو بايد په پوره ډول پر هغه واک دارې ولرو او کله چې يو ماشين کارو لومړی بايد هغه په سمه توګه زده کړو او ورسته ورڅخه استفا ده وکړواو دخطرناکوپيښو څخه دخپل وس اوتوان مطابق مخنيوی وکړو.

دچا پيريال پاک ساتنه او سمسورتيا

يو انسان په ژوند کې داسې مادو ته اړتيا لري، چې بې له هغه مادو څخه ژوند نه سي کولی. اوبه،خواړه، هوا اودا سې نورې مادې چې بې له دې مادو څخه دانسان ژوند ناشونی دی. که چيرې پاملرنه وکړو نويادې مادې خپل په منځ کی يوډول اړيکې سره لري،دبيلګې په ډول که چيرې په يوه سيمه کې اوبه شتون ولري نو په هغه سيمه کی نباتات وده کوي، دنباتاتو څخه خواړه لاسته راځي او په همدغه سيمو کې دهغو سيمو په پرتله هوا پاکه وي چې هلته نباتات نه وي. پاکه او مناسبه اوبه هوا (چاپيريال) انسان دنارو غيو څخه ليري ساتي او نه پريږدي چې انسانان او نور ژوي په نارو غيو اخته شي.

موږ او تاسو بايد په خپلو سيمو کې نباتات کښيږدو ،چې ددې کار په کولو سره موږ ته ډيرې ګټې رسيږي، يوخو به مو دکور او سيمې چاپير يال پاک ساتلی وی، اوبل به موږ دنباتاتو دحصلا تو څخه ګټه پورته کړي وي. موږاو تاسو انسانان الله (ج) ددې څخه نه يو منعه کړي چې دخپل ځانونو ساتنه وکړو موږ او تاسو بايد لومړی خپل ځان پاک وساتو او وروسته خپل چاپيريال پاک وساتو.رسوالله (ص)فرمايي:ژباړه.پاکي دنيم ايمان سره برابره ده.①

١ـ صحيح مسلم کتاب الطهارت حديث کڼه 534

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چیرې موږ هریو که هغه ځای چي موږ په هغه ځای کې استوګنه کوو اوهغه ځای چې هلته کارکو پاک وساتو نو ټوله نړۍ به مودناپاکۍ اوچټلۍ څخه ساتلي وي.
داچي اوس زموږ چاپیریال ککړاو نا پاکه دی داموږ او تاسو ناپاکه کړی دی او په ډول ډول نارو غیو دهمدغه ککړتیا له وجې مبتلا یو. ناپاکه چاپیریال موږ ته ډیرې ستونزې راټوکولي دي. که چیرې موږ او تاسو هر ډول موادو څخه په ځای استفاده وکړو او اصراف په کښې ونه کړو نو په دې کارکولوسره به مو دردېرې اندزې خپل چاپیریال پاک ساتلی وي.

دچا پیریال په پاک ساتولو کي نباتات لویه ونډه لري.

موږ او تاسو هریو باید لږترلږه یوه ونه او نبا تات کښینوو او پالنه یې هم وکړو .ونې دسیلابو نو دزیات بحیر څخه مخنیوي کوي، دسیلابونو مخه نیسي. ونې او نباتات چاپیریال پاک ساتي اوموږاوتاسو دهغه څخه خوراکي مواد لاسته را وړو. نباتات دیوانسان روح تازه کوي او تل یې په لیدلودخوښۍ احساس کوي. نباتات دیوه انسان په ژوند کي دحدنه زیاتي ګټې لري. نباتات دلوی خدای(ج) یو لوی نعمت دی او موږ او تاسو یې باید په ساتولو کي دتوان سره سم کوښښ وکړو. خپله سیمه باید دنباتاتو په کښت او کرولو سره ښکلي کړو.کله چې موږ او تاسو دخورکي او یا هم غیري خورکي موادو څخه استفاده کوو،
هغه اضافي،بالابود مواد چي ددغه موادو څخه پاتیږي باید په هر ځای کې یې ونه غورځوو او دا اضافي مواد په هغه ځایونو کې وا چوو چې ددې اضافي موادو لپاره ځانګړي سوي وي، او یایې هم په یو مناسیب ځای کي درخاورو لاندي کړو، ترڅو په راتلو نکي وخت کي دامواد زموږ چا پیریال اوهوا راته ککړه نه کړئ.
موږ باید خپل راتلوونکي نسل ته درشا ناپاکه چاپیریال پرینږدو.
دهغه اجناسو او وسایلو څخه په نامناسیب ډول باید استفاده ونه کړو چی هغه وسیلې زیات لوګي تولیدوي.
لوګي او ځیني نورکیمیاوي توکي دچاپیریال په ککړتیا کي لویه ونډه لري، نو باید درخپل وسه پوري دهغو ماشینونو او کیمیاوي توکو څخه چي هغه دچاپیریال لپاره مضر،خطرناکه او وژونکي مواد تولیدوي استفاده ونه کړو .
موږبایدداسي لارې چارې پیدا کړو چي هغه ددې ډول اجناسو او موادو یوغوره اوښه بدیل وګرځي او نورموچاپیریال راته خراب ککړ نه کړي.
دچا پیریال پاک ساتل زموږ اوستاسو ټولو دنده ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیني عالمان

زموږ اوستاسو په ټولنه کې دیني علماؤته زموږ ټول مسلمانان ورونه احترام (درناوی) لري او ټولو ویناوو اواصلاحي لارښوونوته یې په پوره غوږسره غوږ نیسي، مګرددې غوره مقام او د دیني علماؤد پاک نامه څخه ځیني بد اوجاهله کسان ناسمه اوناروا استفاده کوي او ځیني داسې ویناوې وګړوته اوروي چې هغه ویناوې داسلام دمبارک دین سره په ټکرکې وي: زموږ مسلمانان ورونه دناروااوناسموکارونو وه کولو ته هڅوي، یاده کړنه یو زیان رسوونکې اوناروا کړنه ده.

زموږ دیني عالمان په دې مکلف دي چې د دا ډول کسانو پرخلاف خپل ږغ پورته کړئ،چوف پاتې نه سي او پرې نږدي چې داکسان داسلام دمبارک دین دنامه څخه ناروا اوناسمه ګټه پورته کړي:دمسلمانانو ذهنیتونه ورته خراب کړي. ددې کاردمخنیوي لپارعلمأ باید په ډلیزه توګه سرکښیني او دهغو مسئلوپه هکله سره خبرې وکړي چې دمسلمانانو په منځ کې خپرې سوي دي، مګر یادې مسئلې داسلامي کړونو اوشریعت سره په ټکرکې وي، دیادومسئلوپه هکله دې یوه داسې پریکړه وکړي چې نورداکسان داسلام دمبارک دین دنامه څخه ناروااوناسمه استفاده ونه کړي اود مسلمانان ذهنیتونه ورت خراب اومغشوش نه کړي.

دهغو کتابونو او لیکونو په اړه دې مسلمانان خبرکړي او ورته دي یې په ډاګه اوبربنډۍ کړي چې داسلامي مسائیلو،احکامو په نامه جوړسوي وي مګر غلطي (ناسمي) مفکوري مسلمانانو ته ورکوي اوپه حقیقت کې داسلام دمبارک دین سره هیڅ اړیکه نه لري، دیادو کتابونو،لیکونو،اشخاصواوکړیو مخه دي ونیسي. دیني عالمان باید په خپل منځ کې ټولې اختلافي اړیني مسئلې سره حل کړي، په یوږغ دي یوکار ته هو یانه ووایې اوعام مسلمانان باید ددوخبرو په منځ کې پرې نږدي.

ټولې هغه لویې خبرې اومسائیل چې دوی په هغه کښې په یوه خوله نه وي اوسره په کښې اختلاف لري په ګوته اویوه فتوادې پرې وکړي، ځکه که چیرې یودیني عالم یوډول وینا کوي او بل دیني عالم بل ډول وینا کوي نو مسلمانان په خپل منځ کې سره اختلاف پیدا کوي او لویې لویې نا خوالې منځ ته راوړي،دعوامو،هغوکسانوچې دیني علم نه لري ذهنیتونه مغشوش،په شک اوتردود کې مبتلاکیږي نیغه لاره ترې ورکیږي.ددې بدپایلو درلودونکوکړنو دنه پیښیدلو اومخنیوي لپاره باید دیني عالمان په خپل منځ کې یوه داسې وینا هم پرې نږدي چې په هغه وینا کې دوی سره مخالفه وي،دیني عالمان دي دنوروعامو وګړو په مرسته دهغو کسانو پرضد اواز پورته کړئ چې هغه کسان دخپلو ګټولپاره داسلام دنامه څخه غلطه(ناسمه)،ناروا استفاده کوي دمسلمانانو په منځ کې خنډونه ،ستونزې اونفاق پیښوي او مسلمانان پرغلطواو کږو وږولارو بیایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يودينې عالم بايد داسې يوه وينامسلمانانو ته وانوروي چې په هغه موضوع كې پوره معلومات نه لري او دهره اړخه په خبر نه وي، ځكه كه چيرې يوعالم يوه ديني وينا په ناخبرئ كې مسلمانانو ته واوروله، نو ددينې علم نه درلودونكي مسلمانان په هغه وينا باندې دعمل جامې اغوندي هغه وينا يو بل ته رسوي اوهغه كار بيا بيا تكراره وي، چې داډول عمل يوناروا عمل دی او عالمان بايد هيڅكله داسې وينا ونه كړئ چې په هغه وينا،خبره،فتوا،ياموضوع (سكالو) كې پوره معلومات ونه لري.

يوعالم چې كله يوډلې ته نصيحت(واعظ)كوي، نو بايد دی په هره هغه ديني موضوع كې چې دی يې مسلمانانو ته په اړه معلومات وركوي پوره علم درلودنكی وی او نورډيروالی او كمښت په كښي رانه ولي البته په اصل كې يې دموضوع. ديو عالم مسؤليت دادی چې يوه ټولنه اصلاح كړي او هغه ټولنه دناروا اوناسمو كارونو څخه ووېروي اودبداعمالوڅخه دوتلولارې چارې ورته په ګوته كړي.

عالم ټولنه دبدوڅخه منعه اونيكوكارونوته يې تشويق كوي.يوعالم داوبو په شان دی چې ناپاكی دمنځه وړي او پاكي منځ ته راوړي.ديني عالمان بايد يوه ټولنه اصلاح كړئ او ټول هغه كارونه چې داسلام دنظره ناروادي مسلمانانو ته په ګوته او وښيې اونوركسان پرې نړدي چې داسلام دنوم څخه په استفادې ناروكارونه وكړي،ياټولنه ورته تشويق كړي اومسلمانان پركړه لاره روان كړي.

هرمسلمان په دې مكلف دی چې داسلام دمبارک دين په ټولو احكامو ځان خبر كړي او هيڅ داسي يو كارونه كړئ چې داسلام مبارک دين هغه كارته اجازه نه وي وركړي.

بايد ټول مسلمانان دهغه كسانو مخنيوی وكړي چې داسلام دمبارک دين څخه په ګټه اخيستنې نارواكارونه كوي او مسلمانانوته زيان رسوي.

موږ اوتاسو ټول مكلف يو چې د دينې عالمانووينااو اواصلاحي لارښوونو ته غوږ ونيسواو هيڅ وخت ديني عالمانو ته سپكاوی ونه كړواو تل دقدر،درناوي او عزت په نظرورته وګورو.

موږمسلمانان مكلف يووچې دهرعالم احترم(درناوی)ولرواوپرې نړدوچې كوم څوک علماؤته توهين وكړي.

راسئ ټولنه دعلماؤپه مشوره دپرمختګ سمت ته تيل وهواودهغوی دتجربيواوعلم درڼايېڅخه په ګټه اخيستلوخپل دژوندتياره ګوټونه په ښه ډول روښانه كړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دالله (ج) عبادت په سمه توګه کول، اواحکاموته يې غاړه آيښودنه

لوی خدای(ج) انسانان دعبادت لپاره پيداکړي دي!په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره د سُوْرَةُ الذّارِيَات : 56نمبرايات ولولئ.انسانان په دې مکلف او ګمارل سوي دي چي دخپل خالق (ج) عبادات او ستاينه وکړي، هيڅ وخت دالله(ج) داحکامو څخه سر غړونه ونه کړي اوهغه احکام چي لوی خدای(ج) دخپل رسول حضرت محمد(ص) په واسطه موږانسانانو ته راستولي دي په ربښتني ډول پري عمل وکړو.

دهغه کارونو دکولو څخه ډډه وکړو چي موږ انسانان دهغه کارونو دکولو څخه منعه سوي يو او هغه کارونه وکړو چي موږ په هغه کارونو باندي ګمارل سوي يو.

دنيکو کارونو په کولو سره موږ خپل رب العزت ته نژدي کيږو او دبدو کارونو په کولو ورڅخه ليري کيږو.

موږ او تاسو بايد دالله(ج) درضا (خوشی)لپاره پرهيز ګاره او بدي نه کوونکو خلګو سره دوستي وکړو اود هغو انسانانوڅخه چي دلوی خدای (ج) داحکامو څخه سر غړونه کوي نفرت وکړو، دادوستي او کينه مو بايد يوازي اويوازي دلوی خدای(ج) درضا لپاره وي.انسان بايد تل عاجزه وي، کبر کوونکی او غرور کوونکی نه وي. انسان بايدخير رسوونکی واوسی په خپل وخت اوبيله دي چي کوم ځنډپه کښي وکړي دخپل خالق (ج) عبادت وکړي.

عبادت مو بايد داسي نه وی لکه دکوم کار چي عدت کوو، بلکي عبادت موبايد دزړه داخلاصه او په داسي ډول سره وي چي وجود(بدن) اوروح دواړه مو دلوی خدای(ج) په ياد کي بوخت وي اونورې ټولي دونياوي ګټې ،کارونه او خبرې مو درشاکړي وي اويوازي اويوازي موټوله پاملرنه،دلوی خداي (ج) په يادولو، اودهغه (ج) په قدرتونو کي په آند (فکر)کولو کي وي .

که څيرې موږ اوتاسو لوی خدای (ج) نه وينو هغه(ج) خومووينی،نوهغه وخت چي موږ الله(ج) وينی موږ هم بايد داسي فکر وکړولکه موږ چي دالله(ج) په حضور کي ولاړيوو، عبادت اويادونه يې کوو، ثنا،ستاينه او صفات يې وايوو دهغه څخه غوښتنه کوو.دالله(ج)دعبادت په وخت کي موبايد په ښکاره او پټه دواړو کي لوی خدای(ج) ته رجوع کړي وي.

هيڅکله موعبادت بايد په داسي شان سره نه وي چي په ښکاره خو دالله(ج) په عبادت بوخت يو ، مګر په دماغ او زړه کي مودخدای (ج) ياد نه وی، ددونياچارې موپه زړه او دماغ کي ځي راځي او دهغوی په هکله فکر کوو.دعبادت په وخت کي دانسان لوی دښمن ابليس ،شيطان انسان ته وسوسې وراچوي او دې ته يې نه پريږدي چي دخپل خالق (ج)عبادت په سمه توګه سره وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمان،مؤمن باید دشیطان او خپل نفس سره په کلکه مبارېزه وکړي او پرې نږدي چي دنفس ناروا غوښتني پر یو مؤمن،مسلمان برلاسي سي. بې ځایه اوبې ګټې انساني غوښتني انسان دخپل پیداکوونکی څخه لیري کوي.
عبادت که چیرې یو انسان په سمه طریقه سره وکړي، نو انسان دګناهونو څخه لیري کوي.
عبادت کول موباید په داسي ډول سره وي چي موږ کله د یووخت لمونځ ادا کړو دربل وخت درلمانځه پوري مودګناه څخه وساتي. یوه روژه مو باید دربلې روژي پوري دګناه څخه لیري وساتي... دا هر څه هغه وخت کیدای سي چي موږ خپل ځان الله(ج) ته په رښتني ډول تسلیم کړو، دټولو فرایضواوسنتونو پابنده واوسو او هیڅ وخت داسلام دمبارک دین داحکامو څخه سر غړونه ونه کړو.
دانسانانو لپاره دادونیا یوازي اویوازي یوه ازموینه ده او دادونیا ته انسانان دآمتحان لپاره رالیږل شوي دي.په دې دونیا کي نیکي کول او دګنا هونو څخه ډډه کول انسان ته ابدي خوشحالی او جنت په نصیب کوي.
بدي او دالله(ج)او دهغه درسول حضرت محمد (ص) داحکامو څخه سرغړونه او نه عملي کول انسان ته دوږخ ورکوی، که چیري دخدای(ج) خوښه وه نوګنهګاره انسان ته به دوږخ ورپه برخه کړي او که یې خوښه وه نووبه یې بخښي. دادونیا ددې لپاره لاکمه ده چي موږ نیکۍ په کښي وکړو، نوڅنګه به په دې کمه موده کي چي موږ او تاسو په دې دونیا کي میشت یو بدي وکړو. دیوځ پوه انسان لپارداکوم وخت چي په دې دونیاکي تیره وي کم معلو میږي، هروخت هڅه کوي چي خپل وخت دالله(ج)درضاینې لپاره تېرکړي، ددې دونیا خوښۍ ورته خوب معلومیږي، هیڅ وخت یې په دې پاني کیدونکي دونیا زړه نه وي تړلی،خپل ټول،یا ډېر وخت په دې کي تیروي چي څنګه کولی شم مسلمانانو ته خیر ورسوم او نیکي وکړم.
مرګ دسترګو دربانو لاندي دی.هیڅ یو انسان داضمانت،داډکوم چاته نه سي ورکولی چي ته به یوه شېبه لاهم نور ژوندی پاته سي ،نوبیا ولې یوانسان خپل وخت په عبس او نارواکارونو باندي تېره وي؟
ژوند دباد په شان روان دی او هیڅ وخت دچا انتظارنه کوي، چاته دا واري ،موقه نه ورکوي چي تېروخت بیرته راوګرځوي، نویو انسان که دځان خیر غواړي باید بې فکره او بې تد بیره کار ونه کړي، تل دیوه کاردکولو مخکي فکر ووهي او دپوهانو انسانانو سره مشوره وکړئ.
وخت راګرځیدونکی نه دی. هغه وخت زموږ لپاره دخیر څخه ډک دی چي دخپل ابدي ژوند لپاره موڅه په کي لاس ته راوړل.نه ختمیدونکې خوښۍ په جنت کي دي او نه ختمیدونکې عذابونه په دوږخ کي دي.
الله(ج) انسان خپلې خوښي ته پریښی دی مختارکړی یی دی که هغه بدي کوي اوکه نیکي کوي، الله(ج)پر ټولو انسانانو رحمن دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله(ج) زمـوږ او ستاسـو عبـادت تـه اړتيـا نـه لـري! بلکـي زمـوږ اوستاسـو څخـه آزموينه اخلي،زموږ لپاره دا ازموينه هوسا هم ده او سخته هم، يـوازې اويـوازې زموږ کارونو تـه کتل کيږي. الله(ج) پر متقيـانو(پرهيز) کونکو او قناعت کونکو انسانانو رحيم دی. ناهيلي دالله(ج) دستر درباره څخه نه ده په کار، موږ بايد اُميد کوونکي واوسو اوتل دالله(ج) پرنعمتونو شکراداکړو اوپه هغه څه بانـدي راضـي (خوښ) واوسو چي موږ ته دالله (ج)دخوا څخه راکول سوي وي.

په دې دونيا کي بايد دومره نيکی وکړو چي زموږ دنيکی لـه کبلـه نـور مسلمانانو ته لاهم ګټه ورسيږي.کله چي يو مسلمان پـه ستونزه کي وي دهغه سره مرسته وکړو. يومسلمان ورور موبايد دلاس او ژبې دضرر څخه خوندي وي، يعني داچي نـور مسلمانان زمـوږ او ستاسـو دلاس او ژبـې دضـرر څخـه ځانونـه پـه امـن کـي احساس کړي.

کـه چيرې خدای(ج) مـه کـړه موږ پـه قصداً او ياخطاسره کومـه وړه اولويـه ګنـاه کړي وي، دلوی خدای(ج) څخه دهغې ګناه بخښنه وغواړو او په راتلوونکي وخت کي هغه ګناه تکرار نه کړو.

که دالله (ج) خوښه وه نو وبه مو بخښي او که يې خوښـه وه نـودکړي ګنـاه سزابه راته راکړي، په رښتيا هم الله(ج)بخښوونـکی ذات دی.يومؤمن بايد تـل خپـل نفس په خپل واک کي ولري.

بد نفس زموږ څخه هغه څه غوړي چي زمـوږ دبـر بـادۍ سبب ګرځي. مـوږ بايـد دګناه څخه لير پاته سو، ددې دونيـا دعيش او خوشحالۍ لپـاره داخـرت خوښـۍ او ښادۍ دمنځ يونـه سو.

ددې دونيـــا پـــه زحمتـــو نـــو بايـــد داخـــرت خوشـــحالۍ لاســـته رووړو، دژوندانـــه دضرورتونو دپوره کولو لپاره بايد حلال او رواکارونـه او کسبونـه وکړو.خپـل ځـان اولاد اودوستان دحرامو کارونو اوکسبونو څخـه خپـل دروسـه پـوري ليـري وسـاتو او پری نږدو چي هغوی په حرامو خوړوسرتغذيه او پـه جاموسره يـي پټ سـي.يو مسلمان بايد مشفيق او مهربانـه وي.

مسلمان بايد ظالم و نه اوسي دبل مسلمان ورور حق په هيڅ ډول هيڅ وخت ونـه خـوري اودر پښـويې لانـدي نـه کـړي ځکـه الله (ج) خپـل درحـق وه يـوه بنـده تـه ورتيريـدای سـي مګـر دنـور مخلوقـاتو درحـق درهغـه وختـه نـه سـي ورتيريـدای ترڅوهغه مخلوق نه وي ورتيرسوی انشاءالله.

مـوږ چـي ځانونـه مسلمانان بولـو نوبايـد داسلام دمبـارک ديـن پـر لارښـونو عمـل وکړو ،دځان څخه کامل مؤمنان جوړکړواوپه دې باندي شکراداکړو چي مسلمانان يو،موږمسلمانان بايد قرآن کريم اوحديث شريفونـه مطالعه کړو اوعمل بـه پـري وکړ،که چيرې داکړنـه وکړونو هله به انشاءالله موږبرياليتوب ته ځان رسولی وی.

ددې دونيا په خوښيوو بـه ځـان نـه تير باسو، اوځانونـه بـه پـه مکمـل (پـوره) ډول دخدای(ج) او دهغه درسول(ص)پرلاره برابرکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرماشومانو باندي د هغوی دمور او پلار او یا د هغوی دنورو دوستانو د خوا څخه ناسم نوم ایښودنه او په ناسمو نومونو سره دهغوی یادول ډیرې میندې او پلرونه پر خپل اولادونو باندي ناسم نومونه ږدي او یایې هم په داسي نومونو سره یادوي چې هغه نومونه دماشوم پر روحیه بده اغیزه کوي.
دانومونه ډیر وخت دګرانښت،مینې له وجې څخه پرماشومانو ایښودل کیږي، چې زیاتره وخت دانو مونه دوالدینو، نیکونو، اناګانو، کاکا ګانو او نورو دکورنۍ دغړو اویا نژدي دوستانو دخواڅخه پرماشومانو ایښودل کیږي، چې دانومونه په راتلوونکی وخت کي کله چې ماشوم ځوانیږي دهغه دسپکاوي سبب ګرځي، ځیني وخت دهمدغه نوم له کبله هغه په ټولنه کي توهینږي او هغه ته ټولنه هر وخت دخپل نوم له کبله ازار رسوي.
دلته په لنډ ډول دڅو داسي نومونو یادونه کوم ،لکه: سور،پیت پزی،لنډی، توری،چوری، منډی،کارګه،شینکی،ختی،دا ډول نومونه دښځینو لپاره هم موجود دي او یوازي پرنارینو ماشومانو نه ایښودل کیږي،بلکي پر ښځینو ماشومانو هم ایښودل کیږي. ځیني ماشومان چې کوم معلولیت ولري هغوی ته ددوی دمعلولیت دډول په نامه ویل کیږي، معلول ماشومان د معلولیت نه درلودونکو ماشومانو په پرتله ددې نومونو څخه زیات اغیزمن کیږي، په هغوی باندي منفي تاثیرات غورځوي او دخپل ژوند څخه دناهیلي کیدو احساس ورته پیدا کیږي.
ناسم نوم ایښودنه دیو ماشوم فکرته بدلون ورکوي او تل ورسره یواندېښنه وي چې څنګه کولی سم دانوم دځان څخه لیري کړم،ماشوم خپل هوډ او همت دلاسه ورکوي، ناتوانه کیږي، په راتلوونکي وخت کي دی یوې هیلي یا مقصد ته درسیدلو څخه لاس اخلي، ځکه دی دناهیلۍ په جال کي لا دوختـه راګیرسوی وی او مباریزه دستونزو په وړاندي نه سي کولی.ماشومان دهغو کسانو سره هیڅ وخت مینه نه لري او کینه ورسره کوي کوم کسان چې دوی ته په ناسم نوم باندي غږ کوي، که څه هم په ژبه سره څه نه سي ویلی مګر دهغوی کینه او رخه دیادو وګړوپروړاندې ډېره زیاته وي، تل دیادوکسانو څخه یو ډول کرکه کوي،چې داکرکه ورو ورو ډېریږي،په را تلونکي وخت کی یو توپان ترینه جوړیږي او ټوله ټولنه ورته یوه بده او ناسمه ټولنه معلو میږي، خپل ځان او ټولنې ته ستونزي را ولاړوي او هیڅ وخت دا سي ناسم نوم درلودونکي کسان په خپل نوم سره نه خوشحالیږي بلکي هغوی ته خفګان اوتکلیف ورکوي.
هرمور او پلار او هغه کسان چي دوی ته دماشوم دنوم ایښودلو زیمواري ور په غاړه شي دوی باید یو ښه او غوره نوم داسلام دمبارک دین په رڼا کي دخپل دود او کلتور سره برابر پیدا او پر ماشوم یې کیږدي، داسي یو نوم چي ماشوم په راتلونکي وخت کي دخپل نوم څخه خوښ او راضي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسلام مبارک دین پر ماشوم باندي ښه او غوره نوم ایښودنه دماشوم حق بللی دی. ماشوم ددې حق لري چي پر هغه اسلامي ښکلی او دمعنا څخه ډک نوم کیښودل سي، ځکه که دالله(ج) خوښه وي نو دنوم دمعناسره سم ځانګړتیاوي او چلندونه به په هغه ماشوم کي پیداسي اودی به تل دخپل نوم په اوریدلو سره دهغه چاڅخه خوښیږي چي پرده باندي یې دا غوره نوم ایښي دی.که موږ دخپلو ماشومانو سره مینه کوو، راته ګران وي، نو ددې پر ځای چي هغه ته په یوه نا سم نوم سره ور غږ کړو او نوي نوم ورته کیږدو باید په خپل اصلي او هغه نوم چي پردي ماشوم ایښودل سوی دی ورږغ کړو. هغه نوم چي موږ داسلام او زموږ دکلتور سره برابر ورته انتخاب کړی دی. هیڅ وخت باید یو کس ته دهغه دنوم څخه پرته په بل نوم ور ږغ ،غږ نه کړو او تل یو بل ته په خپلو نومونو سره ووایو.که چیري یو شخص زموږ او ستاسو څخه په داسي نوم سره نومول کیږي چي هغه نوم دده اصلي نوم نه وي او یا هم دکورنۍ، یا دوستانو دخوا څخه ورباندي ناسم نوم ایښودل سوی وی، په داسي حال کی هغه کولی سي چي ځان ته بل نوم خوښ او پر ځان یې کیږدي. لومړی که موږ چیري خپله سم نوم لرواو موږ ته ټولنه په ناسم نوم سره وائي نو هر هغه کس چي موږ ته په ناسم نوم سره ږغ کوي هغه ته باید ووایو چي وروورجانه زه خپله ښایسته نوم لرم او ته بیا هم ماته په دې ناسم نوم سره غږ کوي، ته ماته په دې کارسره تاوان نه سي رسولی بلکي ځانته زیان رسوی، ته په دې کار کولو سره ځان ګنهګاره کوی، ځکه زما پر تا داحق دی چي ماته په خپل نوم سره ږغ وکړي، زه په دې ناسم نامه نه خوشحالیږم بلکي زه دخواشینۍ احساس کوم نو که ته چیرې مادوست بولي نو په دې نوم سره ماته غږ مه کوه،ځکه دازمانوم نه دی، ددې او ځینو نورو ویناو په اوریدلو سره به په راتلونکي وخت کی یادکس په خپل نوم سره یادیږي او ناسم نوم به یې رو رو دمنځه لاړسي او ټولنه به ده ته په خپل اصلی اوسم نوم سره غږ کوي.دوهم هغه وګړي چي پر هغوی باندی داسلام او خپل کلتور څخه خلاف نومونه ایښودل سوی وی: باید دخپلي کورنۍ او دوستانو په مرسته یو نوم خوښ او پرځان یې کیږدي،دا ناشونی کارنه دی چي یو شخص خپل نوم ته بدلون ورکړي. هوموږ او تاسو کولی سو خپل ناسم غیري اسلامي او زموږ دکلتور څخه مخالف نومونه بدل کړو. داسلام مبارک دین موږ مسلمانان یو مسلمان ته دلاس او ژبې دتکلیف رسولو څخه منعه کړي یوو. مسلمان په ناسم نوم سره یادول یو ډول ازار رسول دي .موږ او تاسو حق نه لرو چي نورو مسلمانانو ته په ناسم نوم سره ور غږ کړو. موږ او تاسو باید هڅه وکړو چي دځانونو څخه نیک اخلاق لرونکي او باادبه انسانان جوړکړو. داهم یو ډول اخلاق دې چي موږ خپلو دوستانو ته په سم نوم سره غږ وکړواو هغوی ته په سم نوم ویلو،غږکولو سره نور هم په خپلو منځونو کي مینه او ګرانښت منځ ته راولو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږاوتاسوبايدهيڅ وخت په بدو او ناسمو نومونو سره يوبل ته غږ ونه کړو،په دې کارکولوسره په خپلومنځونوکي بغض او کينه منځ ته رانه ولوو. که يوکس په ناسم نوم سره يادول دګرانښت څخه وي او که دبغض، کينې څخه په دواړو حالاتو کي يې ديو مسلمان لپاره ويل ناسم کاردی اوبايد ددې کړنې څخه په کلکه ډډه وکړئ،ځکه داسلام مبارک دين اوزموږ ژبه زموږ مسلمانانو لپاره ښه او ښايسته نومونه لري اوموږ ته يې ښودنه سوې ده. موږ بايد په هيڅ وخت کي خپل مسلمان وروړپه غيري اسلامي، غيري اخلاقي اوزموږ دفرهنګ څخه په خلاف نوم سره ونه بلو.والدين بايد پرخپلو اولادونو باندي زموږ دفرهنګ سره برابراو اسلامي نومونه کيږدي. راسئ چي دناسمونومونو داکوچني فرهنګ دمنځه يوسو او خپل هغه نومونه چي دخولوڅخه پريوتي دي، راژوندي کړو.موږبايد دنورو دفرهنګ ښکار ونه ګرځو، هيڅ وخت نه يوازي په نوم ايښودلو کي بلکي دژوند په ټولو چارو کي خپل فرهنګ هير نه کړو او دنورو دفرهنګ تکليد ونه کړوو .

په ښوونځيوو او مدرسوو کي کيفيت لرونکي او ښه زده کړه ښوونځي، مدرسې او نور تعليمي ځايونه دعلم پوهې دلاسته راوړلو دروښنايي اودبرياليتوب ته درسيدلو ځايونه دي. په مدارسو اوښوونځيوو کي موږ او تاسوته داسلام دمبارک دين په اړه زده کړه راکول کيږي، موږ دالله(ج)دحکمونو او دهغه جل جلاله درسول (ص) دکړونو او ويناوو څخه خبريږو اوراته نيغه،سيده لاره دښه ژوند او اخرت لپاره ښودل کيږي.په ښونځيوو اومدرسوو کي موږ اوتاسو په دي باندي پوهوي چي دونياته موږ دڅه لپاره راغلي يو انسانان په خپل منځ کي يو پربل کوم حقوق لري، نوردالله (ج) مخلوقات پرانسانانو باندي کوم حقوق لري، لوی خدای(ج) انسانان دڅه شي لپاره پيداکړی دی او دوی کوم مسؤليتونه لري.همداډول په ښونځيوو او مدرسوو کي موږاوتاسو ته عصري او فني علوم ښوول کيږي.زموږ او ستاسو ټولنه دې دواړو دپوهې او پرمختګ مرکزونو ته اړتيا لري.موږ او تاسوبايد په ديني او عصري پوهې سمبال و اوسو خپل هيواد او خپلې ټولنې ته دهمدې لارې خدمت وکړو، ترڅوموږ دپوهې په لاسته راوړلوسره يوپرمختللي ټولنه سو.عمومً موږ اوتاسو په ماشومتوب کي دپوهې په ګل بڼ سرورننباسو.موږډېروخت دپوهې ،علم لاسته راوړل دماشومتوب څخه پيلوو، کله چي زموږ څخه زموږ دماشوم توب طلائې وخت تېرسي نوځيني زموږڅخه داسي فکرکوي، چي په لويوالي کي پوهه لاسته نه راوړل کيږی او خپل هيلې دلاسه ورکوي، چي ددوی داډول فکرناسم فکر دی، ځکه پوهه لاسته روړل معلوم وخت نه لري! هر څوک کولی سي چي هروخت پوهه لاسته روړي، خوبهتره داده چي موږ خپل ماشومان دماشومتوب څخه دپوهې دلاسته روړلو لپاره وهڅواو په هغوی باندي علم، پوهه زده کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه زده کړه کول:

ښه زده کړه کول په یوم ارم دخوښۍ څخه ډک اویوداسي چاپیرل کي کیږي چي هلته دزده کوونکوسره دمهربانۍ اومینې څخه ډک چلند کیږي. ځینو تعلیمي مرکزونو کي دزده کوونکوسره دښوونکو او په تعلیمي مرکزکي دنورو کارکوونکو دخوا څخه ناسم چلند کیږي: دروحي او جسمي فشارلاندي راوستل کیږي، ددې پرځای چي دیوې مناسیبې لارې څخه کارواخلي او زده کوونکی په دې وپوهوي چي کوم کارچي تاوکی ناسم دی، په راتلونکي وخت کي داکارمه تکراره وه،برعکس دهغوی سره زور زیاتی کوي او هغوی تحدیدوي .دازور زیاتی او دزده کوونکو سره ناسم چلند ډیروخت دناوخت راتګ، غیري حاضري(ناسوبتیا) دزده کوونکو ترمنځ دشوخۍ کولو او ځینونورمسائیلو له کبله صورت نیسي، چي ددې نامناسیب تحدید اوزور زیاتي له عمله دزده کوونکي جؤرت کمیږي او دزده کړې څخه یې دتیښتي سبب هم کیدای سي.په یوه تعلیمي مرکزکي زده کوونکی دروحي اوجسمي فشارلاندي راوستل یوبد او دزده کړې لپاره نامناسیب چاپیریال بللی سو.چي زده کوونکی په یاد چاپیریال کي نه سی کولی په ښه ډول زده کړه وکړي.

په یوه داسی چاپیریال کي چي هلته وېره (ډار) شتون ولري، خفه کوونکی وی اویو زده کوونکی خپله غوښتنه،پوښتنه، هیله اونظر نه سي ویلی، زده کوونکی نه سي کولی چي هلته په ښه ډول زده کړه وکړي.

یوزده کوونکی دزده کړي لپاره یوارم، دخوښۍ او خوشحالۍ څخه ډک،خپل هیله ښکاره کوونکی، خپل غوښتنه ویوونکی اویوداسي چاپیریال غواړي چي هلته شفقت او مینه موجوده وي.ښوونکي باید پرخپلو زده کوونکو باندي مهربانه وي، هغوی ته دي داحق ورکړي چي خپل نظر څرګند کړي،په درس کی ونډه ولري... دزده کوونکي او ښوونکي ترمنځ باید داسي یوه ددوستۍ فضا وي، لکه څنګه چي دیو ملګري اوملګري ترمنځ وي.

ملګري په ډیره آساني سره کولی سي یوبل ته خپله غوښتنه،پوښتنه،هیله وواییې،دې ته ورته یوه فضا باید دزده کوونکي اوښوونکي ترمنځ موجوده وي او داسي یوه ددوستۍ فضا ددوی ترمنځ باید شتون ولري لکه څنګه چي دوالداو اولاد ترمنځ وي..دشفقت اومهربانۍ فضا.

که چیرې یوزده کوونکی خپل درسونو ته پاملرنه نه کوي، شوخي کوي او دناسم چار چلند څخه دنور زده کونکو پروړاندې کاراخلي:داسي زده کوونکی دې ددې پر ځای چي ووهل سی، درروحي فشارلاندي را وستل سي اویا ورسر ناسم چلند وسی هغه ته دي دښوونکو او والدینو دخوا څخه په ډیره ارمه او دپوهې څخه په ډکه لحجه پوهوی ورکول سي:ښوونکي دې دخپلو ټولو مهرتونو په کارولو سره زده کوونکی په دې وپوهوي، چي کوم کارچي دی یی کوی ناسم او دزیان څخه ډک کار دی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمثالو (بیلګو) پـه راوړلـو او یـاهم د کیسو اوحکـایتونو پـه کولـو سره هغه تـه داقنعت ورکولی سی چي کومه کړنه چي دی یې کوي ناسمه اوښه کړنـه نـه ده.کـه چیرې یو ښوونکی اویـا پـه یـو تعلیمـي مرکز کـی بـل کـوم کـارکوونکی دیـوه زده کوونکی سره چی هغه ناسم چار، چلند او غلطي کوي،دهغه دچلند په مقابل کي پـه وار وار ناسم چلند کوي، نـو زده کـوونکی خپـل دکړي کارڅخـه لاس نـه اخلـي، پـه بیـا بیـا خپـل کـړي کړنــه تکـراره وي او هغـه داســي احســاس کـوي چــي زه دقدر،درناوي او عزت وړنـه یم زه یولټ او داسي یو څوک یم چي هیڅکلـه نـه اصلاح کیږم، دوی زما څخه هیڅ دښو کړنو کولو هیلـه نـه لري، نو زه ولې ښـه چار وکړم او په ښه ډول زده کړه وکړم؟

لنډه داچي هغه ورځ تربلې خپل په چلند کي منفي بدلون راولـي، خپـل پر ځـان یـې اعتماد دمنځه ځـي، پـه راتلونکي وخت دټولنې داوړ بارګرځي،ټولنـه بـه دده دشر څخه خوندي پاتي نه وي او ددې کس دبدوالي سبب بـه یـوازي هغه کس وي چي ددې ماشـوم یـاتنکي ځـوان فکـر یـې نـورهم منفـي سـمته تېـل واهـه .کـه چیـري یوښوونکی اویا هم مور او پلارد یوه ماشوم دناسم کارد کولو په وخت کې، دهغه دنیکـي پوهـونې لپـاره دمناسـیبې لارې څخـه کـارواخلي، او هغـه تـه دا احسـاس ورکړي چي کـوم کـارچی دی یـې کـوي ناسـم او دزیـان څخـه ډک کـار دی، نـو هغه ماشوم او یـاهم تنکي ځـوان بـه پـه راتلـونکي وخت کي خپل ناسم کارنـه تکراره وي، په خپل کړي کاربه په وار وار پښیمانه کیږي او بیـا بـه داهڅـه نـه کوي چي بیله فکره اویاهم منفي اړخ درلودونکي کړنه وکړي.

پـه تعلیمـي مرکزونـو کـي دې د زده کوونکـو تـرمنځ سیالی پـه لاره واچول سي. داسایلی باید دپوره شفافیت،رونوالي څخـه برخمنـي وي او هغه زده کوونکي دي ددې سیالیو په ترڅ کي په نښه سی چي رښتیا هم لیاقت درلودونکي زده کوونکي وي، او پــه خپلودرسـونو او کړونـو کـي یـې دنـورزده کوونکوڅخـه زښـت زیـار ایستلي وي. یـادو زده کونکوتـه دې دهغوی دلاتشویق لپـاره ډالـۍ ورکـول سـئ، ترڅـو پــه راتلـوونکي وخـت کـی نـورزده کـوونکي هـم وهڅیـږي او پــه خپلـو درسونواو چار چلند کي مثبت بدلون راولي.

وخت په وخت دزده کونکو ارزیابي کول، زده کوونکي ته دزده کړي دګټې پـه اړه په عملي ډول پوهوی ورکول، دعلمی تجریبو سرته رسول پـه سـاده اوپیچلي ډول سره، په یو تعلیمي مرکز کي اړین دي. دهغو زده کوونکوسره چي پـه درسونو او یـاهم دژونـد پـه نـورو چـارو کـي دستونزو سره مخ وي د نـورو زده کوونکـو پـه پرتلــه دي ډیــره مرســته ورســره وســئ، اوورتــه دي مناســیبې، وړ لارښــونې وسئ:ترڅو هغوی دخپلو ستونزوسره مقابله وکړي، پرخپل ځان اعتمـاد پیداکړي، په راتلونکی وخت کي خپله دخپل ځان ستونزه حل یاورتـه دحل لاره وموندې او بیـا دې تــه اړه نــه سـي چــي دسـتو نـزې پـر وړانـدې خپـل همـت دلاسـه ورکـړي. ښوونکي باید هیڅ وخت خپل زده کوونکي په نا سمو نومونو سره یا دنه کړي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعني دا چي هغوی بايد خپل په نو مونو سره ياد کړي. ښوونکي بايد دزده کونکو ترمنځ داسي يوه فضا رامنځته کړي چي هغوی ديو بل سره په ډېره مينه، دوستۍ چار،چلند وکړي، ديو بل سره تل مرسته کوونکي او همکاري کوونکي واوسي، اوديو او بل نظريې په مينه او غور سره واو ري.

زده کونکي دي په دې وپوهوي چي ديو اوبل سره کينه ،رخه او بغض کول ناسم کاردی او تاسو بايد تل يودبل همکاره اوسي، پری نږدئ چي ستاسو په منځ خفګان منځ ته راسي.په تعليمي مرکزوکي دښوونکو نشتون، بي وختته راتګ،ناسوبتيا، او په ماهيرانه اومسلکي ډول درس نه ويل،نه ورکول اوياهم په درس باندي دزده کونکو نه پوهول پرزده کونکو منفي اغيزې لري.

دښوونې په يوه ښه مرکز کي بايد تحديد او وېره موجوده نه وي. هغه زده کوونکي چي پرنورو زده کونکو زورزياتی کوی بايد وپيژندل سي او په راتلونکي وخت کي زورزياتي ته پري نه ښودل سي. دهغه وسيلو مخه بايد ونيول سی چي هغه ژوبلوونکي او ياهم تحديده ونکي وسيلې وي.

هيڅ وخت بايد تعليمي مرکزونه وېروونکي نه وي بلکي برعکس دخوښۍ او امن ځخه برخمن وي. وخت په وخت بايد ديوه تعلمي مرکز کار کوونکي دټولنې دمخورو او دزده کوونکو دوالدينو سره غونډې ونيسي،ترڅو پر هغو ستونزو باندي چي په مدرسوو، ښونځيوو اويا هم تعليمي مرکزو کي موجودې وي خبرې وسي اودحل لارې چارې ورته په ګوته سي.

د يوې ټولني ټول وګړي بايد په ګډه دعلم،پوهې دپرمختګ لپاره کاروکړي.په تعليمي مرکزونو کي بايد دقومی، ژبني اونژدي توپير ځخه مخنيوی وسي او ټولو زده کوونکو ته په يوه نظر وکتل سي.

تعليمی مرکزونه بايد دسياسی کړونو لپاره ونه کارول سی او هيڅ وخت بايد تعليمي مرکزونو ته دسياسی ځايونو په نظر ونه کتل سي. موږ او تاسو بايد خپل تعليمي مرکزونه دهرې ناخوالي ځخه ليري وساتو او هيڅ چاته بايد اجازه ورنه کړو چي زموږ دتعليمی مرکزونو ځخه ناروا اوناسمه استفاده وکړي. موږبايد خپل ټولنه دعلم او پوهې په ګاڼه سمباله کړو، دنا پوهۍ تورې تيارې دمنځ يوسو.

او ځانونه په دې وپوهوو چي دپوهې نعمت دانسانانو لپاره ځومره دارزښت وړدی. دتعليمي مرکزونو پر وړاندې هر راپورته کيدونکی او را پورته شوی خنډ اوستونزه بايد ژر تر ژره دمنځه يوسو او پري نږدوچي زموږ تعليمي مرکزونه دمنځه لاړسي.

دتعليمي مرکزدمنځه وړل ديوې ټولنې دمنځه وړلو معنالري. همدغه تعليمي مرکزونه دي چي زموږ راتلوونکي نسلونه راته روزي ، زموږ هيواد به دهمدې تعليمي مرکزونو دزده کوونکو له کبله دلوی خدای(ج) په مرسته پر مختګ کوي ،موږ ته به خو شحالی راکوي، دا کړاونو به راځخه ليرکوي او يو سوکاله ژوند به را ته ډالۍ کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دميرمنې او خاوند(ميړه) ترمنځ ښې اړيکې او يوبل ته درناوی

ميرمنه او خاوند موږ داسلام دنظره هغه چاته ويلی سو چي، دنر او ښځی ترمنځ نکاح وسي، يعنی نراو ښځه په دې سره راضي (خوښ) سي چي ددوی ترمنځ نکاح، دګډژوندتېرولو تړون سي،په اصتلاح وا ده سره وکړې. ميرمنه اوميړه بايد يو دبل عزت او احترام(درناوی) ولري او پري نږدي چي ددوی ترمنځ خفګان منځ ته راسي.

ميرمنه او خاوند(ميړه)بايد يو دبل په رازونو دامکان تر حده پوري خبر وي او پري نږدي چي ددوی ترمنځ ناوړه ،منفي شک او ګومان پيداسي. هيڅ وخت دي ميرمنه اوخاوند يوبل ته درواغ نه وايي او هڅه دي وکړې چي تل يوبل ته رښتيا ووايې. دهغو کارونو په اړه دې يو دبل سره صلاح او مشوره وکړې چې، دوی دواړه ورسره مخ کيږي.

هيڅ وخت بايددميرمني او خاوند ترمنځ دبي باوری فضا حاکمه نه سي، ميرمنه او خا وند بايد په هغو کارونو او پريکړو کي سره موافيق سي چي دوی په هغه پريکړو او کارو نوکي هم نظره نه وي او هريو يې ځان ته يونظر لري، په داسي حال کي بايد داسي يوه دحل لاره پيدا کړي چي ددواړو دقبو ليت وړ وګرځي. که چيرې ديوې ميرمنې او خا وند په منځ کي داسي مسايل مخته راځي چي دوی ديوبل دنظر پر خلاف عمل کوي نو بايد ددا ډول کارو نو څخه دواړه طرفه په کلکه ډډه وکړي. کله چي خاوند او ميرمنه ديو بل پر ځای پر يکړو او مشورو ته غوږ نه نيسي،صرفي نظر يې ګرځوي، نو د دوی داکړنه د دوی دوړو ترمنځ دخفګان او پريشانۍ لامل کيږي، دوی نه سي کولی چي خپل ژوند ته په خوښۍ دوام ورکړي اوخوشحاله اوسي.

دميرمنې او خاوند ترمنځ مخالفتونه، بدبينی، لفظی شخړې او جنګ جګړې دهغوی دماشومانو په روحيه او ذهن بده اغيزه کوي، ماشوم دي ته نه پريږدي چي ساليمه او مناسيبه روزنه ترلاسه کړي، دماشومانو د دماغي ستونزو لامل ګرځي،ماشومان په راتلوونکي وخت کي دي ته ليواله کيږي چي بدو اوخرابو عملو نوته لاس وا چوي، هغوی ددې پرځای چي ښه او نيک انسانان سي برعکس يې دخرابۍ خواته بيايي او هتا ځيني وختونه دميرمني ،خاوند يادکورنۍ دنورو غړو ترمنځ خپل منځي شخړې او جنګونه ماشومان دي ته اړباسي چي ځان وژنه وکړي او ياهم دکوره څخه وتښتي. ډيرځ هغه ماشومان چي په کورونو کي يې شخړې کيږي په جسمي او عصبي ناروغيوو اخته وي او په سمه توګه جسمي اومعنوي وده او نمونه سي کولی ياد ماشومان ژر په داسي کړنو باندي اخته کيدای سي چي دکورنۍ او ټولني داوږو بار وګرځي. دماشومانو په وړاندې بايد هيڅکله هم لفضي شخړې او جنګونه ونه سي.ميرمنه او خاوند بايد خپلې ټولې ستونزې ديو بل سره په خبرواترو حل کړي. يو ميرمنه بايد دخپل خاوند څخه نه پوره کيدونکي غوښتنې ونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

میرمنه باید دخپل خاوند اقتصادي ستو نزې په نظرکي ونيسي اودخاوند اقتصادي حالت ته په کتو خپلې غوښتني وه خپل خاوند ته وړاندې کړې. ديوې ميرمنې او خاوند ترمنځ باید متقابل احترام،درناوی مو جود وي. ديوبل سپکاوی بايد په هيڅ صورت سره ونه کړې. خاوند او ميرمنه با يد ديوبل د دوستانو او اقرباؤ عزت او درناوی ولري، هيڅکله باید ديوبل قريبانو ته بي احترامي ونه کړي.
ديوبل ددوستانو احترام او درناوی ددي لامل کيږي چې دوی خوشحاله وساتي، که چيرې ديوې ميرمنې او خاوند ترمنځ کومه ستونزه پيدا کيږي نو لومړی دي په خپله دا هڅه کوي چي راولاړي سويه ستونزې ته دحل لار پيدا کړې، که چيرې دوی په دې کارونه تونيدل نودخپلې کورنۍ دمشرانو څخه دي مرسته وغواړې اوراولاړې سوي ستو نزې ته دي دحل لاره پيدا کړې.هره ميرمنه او خاوند داغواړي چي نيک او ښه اولادونه دي ولري، ددې لپاره چي اولا دونه يې په سمه اونيغه لاره روان سي: باید لومړی خپلو او لادونو ته په خپل کورکي ساليمه تربيه (روزنه) ورکړي اوورسته دهغه څخه خپل اولادونه دعلم اوپوهي په ګانه سينګارکړي.والدين بايدپه هيڅ صورت سره پري نږدي چي اولادونه دي يې بې علمه پاته سي. ميرمنه اوخاوند بايدتل هڅه وکړې چي ددوی ترمنځ ټول راولاړسوي خندونه ،ستونزې اونوراړوندموضوعات ديوبل سره په مشوره کولو حل کړي،پري نږدی چې دوړو وړوستو نزو څخه لويې ستونزي منځ ته راسي اوخدای (ج)مه کړه دکو رنۍ څخه يې خوشحالۍ دځان سره يوسي. ژوند په خوشحالۍ او بغير دنفرت څخه تېر کړې. کينه کوونکي اوغرور کوونکي انسانان هيڅکله پرنيغه لارنه دي روان اوپرهغه لاره خپل سفرکوي چي دهغې لارې پای دناکامۍ کندې ته رسيدلی وي.

مشوره کول

موږ او تاسو تل دافکر کوو چي کوم کارونه او کړني چي موږ ته ښه معلوميږي، هغه کړنې په رښتيا هم ښه او بهتره کړنې دي او بيله دې چي دنوروخلکو سره مشوره وکړوسرته يې رسوو: مګرنه هر زموږ خوښ کړی کار(کړن)او زموږ کړې پريکړه پرځای او سمه نه وي.
هتمن زموږ ډيرو نيمګړتياوو ته پام نه وي، ځکه کيدای سي زموږ تجربې او دماغ دنور انسانانو په پرتله کمزوری وی،کيدای سي زموږ دنظره څخه کوم څه پټ پاتې سوی وی او زموږ دي وه هغه ته هيڅ پام نه وي او ښتی،که چيرې په رښتيا هم موږ تجربه لرونکي او دخپل کوونکي کار ياپريکړې هراړخ ته تو جوکوونکي يو او هيڅ دې ته اړتياونه لرو چي موږ دي يو څوک وپوښتو، مګر بيا هم مشوره کول دکاميابه انسانانو هنردی او هيڅکله پوه اوکامياب وګړي بيله صلاح مشورې خپلې کړنې سرته نه رسوي.مشوره کول نه يوازې دا چي موږ په هغه کارونو کي چي موږ يې سرته رسوو او ياهغه پريکړې چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ يې کوو په هغو کې موږ دکاميابۍ (برياليتوب) سره مخ کوي، بلکې موږ په مشور کولو سره دهغو انسانانو زړونه هم لاسته راوړو چې موږ دهغو سره مشوره کوو،دوستي مونوره هم ديوبل دزړوپه ځمکوکي جرړې (ريښې) ځغلوي او ترمنځ موبې اتفاقي دمنځه وړي. ځيني انسانان دخپل ژوندانه لويې لويې پريکړې په يوزي ځان سره کوي، دهيڅ يو چاسره مشوره نه کوي او ددوی په آندکوم کار چې دوی يې کوي هغه غوره او ښه دی: ددوی دامفکوره او کړنه په حقيقت کې ناسمه کړنه ده، ځکه انسان الله(ج) دځان څخه پوره نه دی پيدا کړی! انسان عاجزه او دخپل خالق(ج) او يودبل مرستې ته اړتيا لري.

هيڅ وخت ديوه انسان عقل، فکردومره نه دی پياوړی چي په هرې کړنې ،برخې اوډګر کي دي پوره پوهه ولري، اوکه يې ولري هم نوبشپړه به نه وي، کيدای سي يو څه ورڅخه هېرسوي وي ،ياېې هم پام نه وي ورته اوښتی اوياهم توجو نه ورته اوړي، نو ځکه مشورکول اړين دي.

مشوره کول کيدای سي يوه انسان ته کاميابۍ اوخوشحالۍ ور په برخه کړي، دانسان عقل او فکر ديوه کاروه ټولو اړخونوته واړه وي يايې اړوي. موږ به يوکار يو ډول ارزولی ،سنجولی (ګڼلی) وی، مګر يوه کوچنۍ نيمګړتيا به وي هغه به زموږ دکار خنډ وګرځي، ستونزه به راته پيښه کړي کيدای سی تل به دهغې نيمګړتيا څخه رنځ وړو اوهغه نميګړتيا به نه سوجبرانولی،مګردا هرڅه به هغه وخت نه وي:کله چي موږ ديو بل سره مشوره وکړو، ديو بل دکړيو پريکړو څخه ځانونه خبرکړو، پري نږدو چي ستونزې دي زموږ مخنيوی وکړي،کارونه دي مو په سم ډول سره سرته ونه رسيږي او يا دې په راتلونکي وخت کي دخپلې کړي پريکړې څخه ناراضه (ناخوښه)سو.اولادونه بايد دخپلو والدينو سره په هرکوونکي کارکي مشوره وکړې، هيڅ يوکاردي بيله دې چي خپل مور او پلار خبر کړي نه کوي، ځکه موراو پلار هغه وخت دخپل اولاد څخه ډير خفه او ناراضه کيږي، کله چی اولادونه يې کومه پر يکړه بيله دي چي خپل مور او پلارخبرکړي وکړې.په کوم کار کي چي دمور او پلارخوښه نه وي هغه کار به څنګه دخير څخه ډک وي؟

برکت،بريااوښوالی تل په هغوکارونو کي وي په کوموکارونو کي چي دوالدينومشوره اورضايت (خوښې) شتون ولري.مينډي او پلرونه هم بايد دخپلو اولادونو سره په هرې واړې او لويې پريکړې کي مشوره وکړې. هيڅ وخت دي دخپلو اولادونو په حق کي درهغه وختنه کومه پريکړه نه کوي، ترڅو چي يې هغوی خبرکړي نه وي او دهغوی سره يې مشوره کړي نه وي يايې دهغوی خوښي اوناخوښي ځان ته نه وي معلوم کړي. دبيلګي په ډول داولاد دزده کړي څخه محرومه کول، هغوی ته کومه دنده پيداکول، او يايوبله لويه پريکړه چي په هغه کي دخپل اولادسره مشوره نه کول داسي مثال لري لکه چي يومور اوپلار دخپل اولاد ژوند په خپل لاس ورته خربوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلواولادو تـه دهغوی دمشورې اوخبراوي پرتـه کوزده ،نکاح،واده کول. هیڅ مور او پلارته دانه ښايي چي بيله دي چي دخپل اولاد سره مشوره وکړي هغوی ته کوزده او يا هم واده وکړي. ښځه او نارينـه هغه وخت سره نکاح کولی سي داسلام دنظره چي هغوی دواړه پـه نکاح کولـو راضـي وي. کـه چيرې پـه دوی دواړوکـي يـو هـم دخپلـې نکـاح اوګډ ژونـد تېرولـو څخـه راضـي،خوښ نـه وي، نوددوی دواړوګډ ژوندبه د ډيروستونزو څخه پريمانه وي،داسلامي شرعت دنظره دنارينه اوښځي نکاح دايجاب اوقبول په نشتون کي صحت،رواوالی نه لري:اړينـه ده چي نراوښځه ايجاب اوقبول وکړي اودنکاح اوګډژوندتيرولولپاره يوبل خوښ کړي.

مګر دا خوښـي پـه دې معنـا هـم نـه ده چـي داسـلام ددين داحکاموڅخـه پـه کـي سرغړونه وسي او په ټولنه کي بې حيايې ته لمن ووهل سي. په نکـاح کـي دولـي ياسرپرست خوښې هم اړينه ده خپل سري نکاح کول هم دفسادزيږولو لامل کيدای سي.که چيرې يو موراو پلار غواړي چي د اولادونـو ژونـد دي يې پـه خوشـحالۍ کي تيرسي : بايد هغه وخت چي دهغوی نکاح کوي دهغوی رضا يت (خوښـې) دځان سره ولري، بيله دي چي هغوی راضي نه کړي هغوی ته نکاح کول دهغوی ژوند خرابول دي اويـاده نکـاح نکـاح نـه ده.همداسـي مـوږ او تاسـو ټولـه اړيـوچي ديوبل سره مشور وکړو:

ځکه داسلام په مبارک دين کي مشوره کول دمؤمن دصفاتو څخه يو صفت دی او دبشريت ستر لارښود حضرت محمد (ص) به تل دخپلو ملګرو او هغه خلګو سره چي ده مبارک به ورسره ناسته ولاړه کول مشوره بـه يې ورسره کول.پـه مشـوره کولو سره ديو انسان عزت نه کميږي، بلکي نور هم عزتمند کيږي. مشوره کول موږ دستونزواو کړاونو څخه ليري ساتي.کله چي موږمشوره کوونکي واوسونو هيڅ وخت به موږ دخفګان،ماتې اوناکامی سره مخ نه سو!

دمشرانو(ډيرعمرلرونکو) درناوی کول

مشران هغه څوک دي چي زمـوږ څخـه مخکـي دې فـاني نړۍ تـه را غلـي وي، او زموږ څخه په عمرکي مشران . يادکسان که چيرې نارينـه وي هغوی تـه پـه عامـه اصـطلاح سـپين ږږي،بوډاګـان اوکـه چيـرې ښـځينه وي هغـوی تـه سـپين سري،بوډياني ويل کيږي، ياد نومونـه پـه پښـتو ژبـه کـي دپښـتنو دلهجولـه اړخـه بدلون کوي، تو پير په کښي راځي اوپښتانه ددې عمرلرونکو لپاره نورنومونه هم کاروي. ددې ضعيفو کسانو احترام او عزت کول پر موږ او تا سو ټولو مسلمانانو لازم د او موږ بايد ديادو کسانو سره نيک سلوک او ښه چلند وکړو. هغوی تـه سپکاوی(توهين) ونـه کړو. يـاد کسـان چـي اوس پـر لاره سم تګ نـه سـي کـولی يوخت زمـوږ او ستاسـو پـه څير ځوانـان وه او دوی هم زموږ اوستاسو پـه څير خپل دځوانی وخت چي دپياوړتياوخت دی په کارکولو او خلکو ته په خدمت کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې تیرکړی دی. داضعیفه کسان اوس هم غواړي چې زموږ اوستاسو ځوانانو په شان ژوند وکړي، کاروکړي،هیواد او خلکوته خدمت وکړي، مګر افسوس چې دوی ضعیفه،بوډا سوی دي،نه سي کولی چې ټولنې ته کاراو خدمت وکړي او زموږ او ستاسوځوانانو په ځیرداﷲ (ج)عبا دت وکړي.

دیادوکسانو زړونه هغه وخت سخت دردکوي چې کله هغوی ته موږ خدای(ج) مکړه سپکاوی کوو او یاهم ورسره نیک سلوک نه کوو.داسلام مبارک دین ضعیفه او دډېر عمر لرونکو ته دعزت اواحترام درلودلو توصیه کړې ده ، دهغوی درناوی کول یې نیکي ګڼلې ده او دهغوی احترام کول ښیګڼه بولي.داسلام دمبین دین پیغمبر حضرت محمد(ص)او دهغه یارانو تل دضیفو انسانانو احترام کړی دی،دښه خوي خاوند هغه څوک دی چې دمشرانو احترام ولري. کوم څوک چې دمشرانو احترام نه لري او پرکشرانو رحم نه لري هغه شخص په اصل کې دخپل ځان قدر نه کوي اوټولنه هغه کس ته په سپک نظر ګوري !

دډیرعمرخاوندان هغه څوک دي چې هغوی دخپل ژوند ځخه ډېرې تجربې لاسته راوړې دي او موږ او تاسو دهغوی سره په ناسته ولاړه دژوند ددې ستړې اوګړندي سفر دبریالیتوب لارې چارې زده کوو،دژوند دلارو دګړنګونو په اړه معلومات لاسته راوړو.موږ اوتاسو باید دمشران دنصحتونواوتجربو څخه پوره ګټه واخلو او دمشرانو(بوډاګانو) سره باید ډیر وخت تېر کړو،هتمن مشران وه موږته دنیکۍ څخه ډکې او داسې ویناوې کوي چې زموږ دژوندانه تیاره ګوټونه روښانه کړي،موږ او تاسو ته نیغې او برابرې لارې په ګوته کوي او دې ته مونه پرېږدي چې پر ناسمه،غلطه لاره قدم کېږدو. راسئ چې دمشرانو،ضعیفو کسان سره مرسته وکړو، دهغوی احترام اوقدر وکړو،ترڅومو دژوند یوبل اړخ هم ښائیسته کړی وی اوداسې یو څوک واوسو چې اخلاق لرونکی اونیکې کوونکی وی.

پخلاینه

موږ اوتاسو مسلمانان ټوله سره وروڼه یوو. موږ اوتاسو ځیني وختونه دیوبل سره دنظراختلا ف پیداکوو، ددې اختلاف له عمله ځیني وخت دیوبل سره لفظي شخړې کوو او یاهم یوبل ته لاس سره اچوو، چې ددې عمله موږ بیاپه خپل منځ کې سره خفه کیږو وختونه وختونه په خفګان کې تیروو، وختونه تېرسي خوزموږ ترمنځ پخلاینه منځ ته نه راځي. داخفګان زموږ تر منځ کینه او بغض نور هم زیاتوي اونور هم دیوبل څخه زړه بدې کیږو،چې یادکار زموږ پرشخصیت او اخلاقو بده اغیزه کوي. زموږ څخه ټولنه لیر والی اختیاره وي. کینه بغض او خفګان پرموږ زموږ پرکورنۍ او هتازموږ پرټولنه بده اغیزه کوي او ورته ډول ډول ستونزې را ولاړه وي. دبشریت ستر لار ښود حضرت محمد(ص)فرمايي: هیڅ سړي ته نه ده رواچې تردرو ورځو پورته خپل مسلمان ورور پریږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي کله سره مخ سي دادوري مخ واړوي اوهغه دوري .ددوی غوره هغه دی چي اول سلام ووايې.①

موږ ديو بل سره په بد چلند ديو بل سره په بغض کولو ګټه لاسته نه راوړو، دې ته به هيڅ اړتيا نه وي چي موږ دي په خپل منځ کي خفګان اختيارکړو،ځکه موږ مسلمانان ديو بل ځخه هيڅ وخت ليري نه يوو، موږ بايد خپل په منځ کي تل يوالی او اتفاق ولرو،پري نږدو چي دشراچوونکو په لمسون خپل ځانونه ديو بل ځخه ليري کړو.موږ ورڼه يو ددې سربيره ځنګه ديوبل سره کينه او بغض کولی سو، ځنګه په يوبل پسي،بدووايو ،اوولې نورو خلګو ته ددې پر ځای چي ګټه ورسو زيان ورته ورسوو،

ولې نور هم وهځوچي زموږ په شان دوی هم کينې او بغض ته په خپل زړه کي ځای ورکړي او خپل ځان په لمبوکي وسوځي؟ که چيرې خدای (ج) مکړه زموږ او ستاسو ترمنځ يوه ستونزه پيښيږي نو بايد دا ستونزدخپلو مشرانو اودوستانو په مرسته سره حل کړو او پرينږدو چي داستونزه دې دومره لويه سي چي زموږ تر منځ دي خفګان منځ ته راوړي، موږ دې ديوبل ځخه ليري کړي. هيڅ وخت بايد موږ خفګان اختيارنه کړو او کوم ځه چي اختيارؤ هغه بايد مينه او دوستي وي. خفګان ته بايد هيڅ وخت پنا يونه سو، بلکي موږ بايدتل ددوستی ملګري وه اوسو او تل په هر ډول حالاتو کي پخلاينه اختيار کړو.ديوبل ځخه بدوړل او خفګان اختيارول زموږ ځخه خوشحالی اخلې او موږ او تاسو يوښه او دخوشحالۍ ځخه ډک ژوند ته نه پريږدي.پخلاينه هغه نعمت دی چي موږ کولی سو چي يو بل ته ګټه ورسوو، ديوبل خبرو ته غوږ کيږدو،ديوبل دستونزو ځخه خبر سو،يوبل ته خپل غوښتني ورسوو، ديوبل سره مرسته وکړو،اواتفاق منځ ته راولوو.کينه او خفګان موږ ديوبل ځخه ليري کوي، ديوبل غوښتنې نه سو اوريدلی، نيکې مودمنځ وړي، موږ دکيني اوخفګان په حلت کي داسي احساس کوولکه دټولې نړۍ غمونه چي زموږ پرسروي،په يادوحلتونوکي موږهيڅ وخت دخوشحالۍ احساس نه کوو، تل دټولنې ځخه ليروالی اختيارؤ.موږ او تاسو بايد کينه او خفګان چي زموږ دزړه مرض دی او زموږ پرو جود او روح (مغز) دواړوبده اغيزه کوي اختيار نه کړو.موږ او تاسو بايد په خوشحالی خپل ژوند پرمخ بوزو، نه ديوبل سره په خفګان کينه او بغض کولو. داسلام مبارک دين موږ مسلمانان ديوبل سره په مينه، وروروليی، ښه چلند،اواتفاق سره امرکړي يو او هيڅ وخت يې دې ته نه يو هځولي چي يودبل سرکينه او بغض وکړو.

موږ مسلمانان بايد ديوبل په بديوو پسي ونه ګرځو. ددې پر ځای چي دنورو بدۍ لټوو بايد خپلې بدی دمنځ يوسو، پريوبل بد ونه وايو او په يو بل پسي دځان ځخه خبرې ونه تړو.خپلو ورونواو خويندوته بايد په ژبه اولاس سره زيان ونه رسوو. هيڅ وخت موږبايدټولنه ديوه بداو شررسوونکي انسان په توګه ونه پيژنی،ټولنه موږبايد د نيکي کوونکی او خيررسونکی انسان په توګه وپيژني.

۱ـ صحيح بخاري کتاب الادب حديث کڼه 6076

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ژوند باید دیو بل څخه په کرکې نفرت او خفګان کي تېر نه کړو.ددې پرځای چي دیوبل څخه نفرت کوو، باید دیو بل سره مینه وکړو، خپل دالنډ ژوند په ورور ولئ اوپخلاینه کي تیرکړو اوپري نېږدو چي خفګان دي زموږ ژوند ته داخل سي اوموږ ته دي زیان ورسوي.

په غیري قانوني اوپټ ډول سره خارجي هیوادونو ته سفر،دسفر په دوام او هغه هیواد کې بدې پېښې

په غیري قانوني توګه خارجي هیوا دونو ته سفر او تلل زموږ په هیواد کې ډېر اوکچه یې ډېره لوړه ده. دا سفرونه ،په قاچاقي لارو تلل، دخپل هیواد پرېښودل، او تیښته ډیر وخت دجنګ جګړو،بې وزلۍ، ښه ژوند کولو او ځیني وختونه دشوق څخه هم زموږ ځیني هیوادوال خپل هیواد پرېږدي او نورو هیوادو نو ته سفرکوي. قاچاق کوونکي او ځیني نورې ډلې دخپلو شخصي ګټولپاره زموږ هیواد وال په ډوډول خبرو سره غولوي.چاته دښه ژوند او هوساینې، چاته دپیسو او چاته هم دعیش او حشرت خبرې کوي چي په پایله کي یې زموږ ځیني هیوادوال دهغوی په خبرو غو لیږي په پټ او قاچاقي ډول یوخارجي هیوادته دتللو لپاره زړه ښه کوي. په قاچاقي لاروټک،سفر هیڅ وخت دځاني،مالي اومعنوي خطرونو څخه خالي نه وي.خارجي هیواد ته دتللو پر مهال زموږ هیوادوال دډول ډول ستونزو سره مخامخ کیږي. ځیني سفر کوونکي دسفرپرمهال پرلارې باندي دلوږې او تندې څخه ومري،ځیني نور په سمندر کي غرک اودکبانو خورک سي، ځیني نور بیا دپولو ساتو دخوا څخه ووژل سي. کوم کسان چي په خپلې موخې کي بریالي سي او هغه هیواد ته چي دوی یې دتللو اراده کړي وي ورسیږي:هلته دځینو ژوند دغولامۍ څخه کم نه وي. دوی دهغه خارجي هیواد دوګړو خدمت کوي،داسي کارونه کوي چي خپل په هیواد کي به یې هیڅکله ونه کړي،مګر په یوه خارجي هیواد کي نه په هغه کار سترې کیږي او نه هم په شرمیږي. هغه خبرې او ناسمي ویناوي چي زموږ هیوادوال یې دخارجیانو څخه دهغوی په هیواد کي اورې هیڅ وخت به داونه زغمې چي دخپل یوه هیوادوال څخه یې واورې، ځکه دوی مجبوره دې چي په یو پردي هېواد کي هرڅه وزغمې هغه که درانده کارونه او که دپردیو دخوا دوی ته سپکاوی او پیغورونه وي.

زموږ اوستاسو هیواد والو ته په خارجي هیوا دونو کي سپکاوی کیږی، په ډول ډول نومونو سره نومول کیږي، هر وخت هغوی ته پیغور ورکول کیږي دهیواد دپریښودلو، دبي وزلۍ، دبي علمۍ، جنګ کوونکو، هیواد خرابوونکو او دې ته ورته نورډیر پیغورونه ...

زموږ ځیني هیودوال چي کله په یوه خارجي هیواد کي میشت سي،نو دهغه هیوادفرهنګ دود، کلتور خپل کړي: داکار هیڅ وخت دمنلو وړنه دی. دپردیوو فرهنګ،کلتور خپلول اسلامي احکام هیرول، خپل کلتور هیرول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنورودمذهب کلتور او ژبې منل خپله ژبه هیرول او هغه خپل هیواد ته راوړل، زموږ ددین کلتو او ژبې په زیان کړنې دي. یاد کسان هیڅکله دا حق نه لري چې زموږ دهیواد دیوه اوسیدونکي او یوه افغان دعوه وکړي. یادکسان هیڅ وخت زموږ څخه نه دي اونه هم موږ او تاسو هغوی ته اجازه ور کوو چې زموږ دنوم څخه منفي ګټه واخلي.

پورته یاد سوي کسان تل دخپل هیواد خرابي غواړي دوی دخپل فرهنګ دښمنان دي.کوم هیوادوال چې موخپل هیواد پرېږدي دجنګ جګړو او اقتصادي ستونزو له عمله، که چیرې دغه هیواد وال مو دلته په هیوادکي دسولې، ارامۍ او داقتصاد دغوړیدا او پیاوړتیا لپاره دزړه له قومي هڅه او زیار وباسي، باوري یم چې ډیر ژر به زموږ هیواد دهغو هیوادونو څخه وروسته نه وي کوم هیواد ونه چې موږ دمیشتیدو لپاره ټاکلي دي.

حقیقت خودادی چې همدا موږ او تاسو یو چې هیواد مودر دې حده را رسولی دی: چې اوس دخپل هیواد څخه تېښتو او پرېږدو یی. موږ او تاسو زیار نه دی ایستلي په خپل هیواد کې، زموږڅخه ځینې تل ځان خوښوونکي اوځان غوښتوونکي پاته سوي دي.موږځینو تل دا غوره ګڼلې ده چې درقیبو پر دیوو څخه مرسته وغواړو،تل مودرقیبوپردیوو په لمسون خپل هیواد د اور په لمبو کې سوځلی دی.

په یوه اوبل نوم سره یو بل غندو او سره وژنو. موږځیني تیروتلي! رقیبواوغمازو پردیوو داسي ګڼلې یو لکه دبازي توپ، یومو یوې خواته په پښه وهې اوبل موبلې خواته په پښه وهي، همدا موږ یو چې خپل هیواد مو دپردیو په لمسون دردې حده را رسولی دی: چې اوس رقیبواوغمازو پردیو ته پناءوړو. ډیر زموږ څخه په خارجي هیوادو نو کې میشت دي اوهلته په بیلابیل ډول زورول کیږي. که موږ یوالی ولرو،یوبل ته ګټه ورسوو، پوهه،علم حاصل کړو،نوزموږ هیواد به ډېر ژر دلوی خدای (ج)په مرسته ددې شته ناخوالو څخه خلاص سي، یو سولیزاو پر مختللی هیواد به سي، نړۍ والو ته به یومثال سي.

موږ او تاسو باید ددې پرځای چې مغرض، شر رسوونکي خلک راڅخه کار واخلي او خپل په ګټه مو استعمال کړي،نو باید خپل ټول قوت،پیاوړتیا او انرژي خپل په هیواد کي مصرف کړواو نور دنورو دخدمت کولو څخه ډډه وکړو.که موږ په پردي هیواد کي هر څومره کار وکړو:

زموږ دکاراصلي ګټه هغه هیواد ته رسیږی او ډیره لږ ګټه زموږدزحمت ګاللو چي هغه هم زموږ شخصي ده موږ ته رسیږي. که موږ خپل په هیواد کي کار وکړو زحمت وګالو زموږ دشخصي ګټې ترڅنګ زموږ دکارګټه زموږ هیواد ته هم رسیږي،که څه هم زموږ شخصي ګټه لږ وي مګر موږ باید دخپل هیواد لپاره دا لږ ګټه قبوله کړو، خپل در شخصي ګټو دهیواد ګټه موهیمه وګڼو اودهیوادګټې ته حق داولیت ورکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تشویق کول اودتشویق اغیزې

دیوشخص تشویق کول دیوه غوره اوکامیابه کار څخه ورسته هغه ښه او پر ځای کېږنه ده چي هغه کوونکی اوغوره کارکوونکی دې ته اړباسي چي نور هم خپل په غوره او ښه کار کي زیار وباسي او پرمختگ په کښي وکړي. تشویق کول باید په لومړي سرکي دمورپلار اودکورنۍ دنورو غړو دخوا څخه وي. که زموږ ماشومان او زموږ اولادونه او دکورنۍ نور غړي په یوه کارکي دځا نه وړتیا ښیي او خپل کارونه په ښه ډول سره سرته رسوي، موږ یې باید تشویق کړو. هغوی نورهم دښوکړنو کولوته وهڅوو.

هیڅکله باید هغه کسان چي په رښتیا هم غوره او ښه کارکوي دخپلونیکو کړنو دکولوڅخه ناهیلي اوپښیمانه نه کړو. دزیار ایستونکو کسانو تشویق کول، دهغوی سره یو ډول مرسته کول دي.

په خپلوکارونوکي بریالي او زیارایستوونکي اشخاص باید هغه وخت تشویق او نور هم وهڅو ،چي کله هغوی په یوه نیک او ښه کاربوخت او په هغه کارکي دځان څخه وړتیاوي ښیي.

هیڅ وخت هغه کسان باید تشویق او وه نه هڅول سي چي هغوی بدکاره او داسي کارونه کوي چي دټولني او زموږ او ستاسو دخلکو په زیان وي، ځکه که دهغوی سره زموږ تشویق او هڅول ملګري وي نو هیڅکله به دخپل ناسم او زیان رسوونکي کارڅخه لاس وانه خلي او تل به فکر (آند) کوي چي زه پرحقه یم او سمه لار مې غوره کړې ده.

په یو ښه کار کي هڅه کول او بیا دټولنې دخوا څخه تشویق یوکس ته لا زیاته پیاوړتیا وربخښي. که دیونیک کارکوونکی سره دټولنې تشویق ملګری نه وی نو ورو ورو هغه کس چي نیک کار کوی دخپل کار څخه پښیمانه کیږی اوفکر کوي چي ټولنه زمادکارونو څخه راضي(خوښه) نه ده، نو بیا ولې زه نور هم زیار وباسم؟

همداشان فکر دکورنۍ یو غړی هم کوي، کله چي هغه دخپلې کورنۍ دغړو دخوا څخه نه تشویق کیږي.

هر وړاولایق شخص باید وسټایل شي اوورته دلانور زیارایستلومشوره ورکول شي،نه داچي زموږ اولاد زموږ دکورنۍ یو غړی اویاهم زموږ دټولني یو غړی دې دخپل ځانه وړتیا ښیي اوموږ دې هغه نه تشویق کوو.

ټول زیار ایستوونکي او ښه کارکوونکي دستا یلو وړدي.

هیڅ وخت باید موږ اوتاسو هغه کسان چي په یو ښه او روا کارکي زیار باسي بې همت نه کړو،که مو تشویق نه کړل دهغوی زړه هم باید دخپل کار څخه ورمات نه کړو،تل هڅه وکړو چي دهغو کسانو سره چي زیار باسي، دټولني لپار خدمت کوي مرسته وکړو، هغه وستایوو ترڅو هغوی نور هم زیار وباسي او پر خپل کړواوکونکونیکو،ښو کارونوپښیمانه نه سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتفاق او يوالى

يو ټولنه هغه وخت سوليزه،هوسا، ارامه او پرمختګ کولى سي چي کله په يوه ټولنـه کـي يـوالى (اتفـاق) شـتون ولـري. ټولـه وګـړي يـې پـه يـوه ږغ او دريـوه چترلاندي ژوند کوي. هرډول خطر او مشکل ته ټوله په ګډه ودريږي پري نږدي چې ستونزه او خطر ددوى منځ تـه داخـل سي جرړې پـه کښـي وغځـوي او ديوبـل سره مرسته کوونکي وي.
مګرهغه ټولنې او وګړي هيڅکـه سوليز دشخړو څخـه خلاص،هوسا او رام ژونـد نـه سي درلو دلى په کومـه ټولنـو کـي چي بې اتفـاقي وي،ديوبـل پـه غم نـه غمجن کيږي، دستو نزو او مشکلاتو په وخت کي ديوبل لاس نيوى نـه کوي، تل دا هڅـه کوي چي څنګه يوبل دمخې ليري کړي او تل پـه دې فکر کـي وي چـي پـه کومـه طريقه کولى سي چي يو بل ته زيان ورسوي،دا ډول فکر درلو دونکي اشخاص او ټولنې تل ونورو ته محتاج وي اوهتا ځيني خويي دنورو ترلاس لا ندي ژوند کوي.
داډول ټولنې چي يوالى نـه لري،تل پـه اوروکـي سووځي، او تـل يـې سيالان پـه دې هڅه کي وي چي نور هم ددوى په منځ کي بې اتفاقي راولي.کله چي يوملت اويـوه ټولنـه يـوالى ولـري، کـه هغـه هر څـومره کـوچنى ملت او ټولنـه هم وي، کـه هر څومره ضعيف اقتصـاد ولـري او کـه هرڅومره ورسته پـاتې وي، مګرکـه هغوى يوالى او اتفاق ته ژمن اوسي هغوى به په ډېره کمه موده کي پرمختګ وکړي،يوه پياوړي ټولنه به ترينه جوړه سي.
هيڅ وخت يوډله نسي کولى چي يوې ټولنې ته زيان ورسوي، مګر دوى تـه هغه وخت زيـان ورتـه رسوي يـا ورسولى سي چـي دوى پـه خپل منځ کي يـوالى ونـه لري.مسلمانان ټولــه ســره وروڼــه دي او هــيڅ يــو مسلمان دبـل مسـلمان څخــه بحتراوغوره نـه دى، مګر غوره والى او بحترې ديو مسلمان په بل مسلمان بانـدي دهغه علم او نيـک اخلاق دي. پـه اوس وخت او يـاننى عصر کـي دمسلمانانو تـر منځ څنګه چي ښايي هغه سي يوالى شتون نـه لري، او دمسلمانانو پـه منځ کـي بـې اتفاقي حا کمه ده؟دا بې اتفاقي ددې سبب ګر ځيدلي ده چي مسلمانان ورستـه پـاتي سي،وروڼه!
مسلمانان پـه يـوه اوبـل نـوم سره وژنـې او يوبـل تـه زيـان رسـوي، حـال داچـي زموږمسلمانانو په مينځ کي بايد هيڅ وخت يو وړه ستونزه لا هم پيښـه نـه سـي، ځکه موږ ته الله (ج) قرآنکريم غوره کتاب را کړى دى، دمحمد (ص) حديث زمـوږ سره شتون لري او هيڅ داسي کوم څه نشته چي زموږ پـه شريعت کـي دې دهغـه دحل لاره نـه وى: نـو بيـا ددې سربيره موږ ولـې يوبـل وژنـو اويـو بـل تـه زيـان رسوو؟ معلومه خبره ده چي موږ پـه خپل ښکلي اسلامي شريعت عمل نـه کوو، موږ او تـا سو وروڼـه پرنـاسمه لارروان يو او تـر څـو چـي موږپـه خپل اسـلامي شريعت په رښتياهم عمل ونـه کړو، نو ددې ستونزو څخه به ونوزو! موږ او تاسـو وروڼه بايد ديوبل دغلطيو څخه ورتېر سو،

او هغه اشخاص چي غلطي کوي باید یوه داسي لاره ورته په ګوته کړو چي په راتلوونکي وخت کي بیا هغه غلطي تکرار نه کړي. کله چي یوه ټولنه دستونزو سره لاس اوګریوان وي نو یو لوی سبب به ددوی دورپیښو ستونزو دهغوی تر منځ بي اتفاقي وي. یوالی او اتفاق هغه درمل دي چې په استعمالولو سره یې موږ دټولو نارو غیو څخه ژغورل کیږو. بي اتفاقي هغه زهر دي چې په استعمالولو سره یي زموږ وجود دکاره لویږي،ضعیفه کیږي ،په یوه وارټولې ناروغۍ راباندي حمله کوي او موږ دمنځه وړي.

که چیرې غواړو چي په خپل کور،کلي او هیواد کي خوشحاله،هوسا او ارامه ژوند ولرو، نوباید په خپل منځ کي یوالی او اتفاق ولرو. تل باید یؤداسي احساس راسره وي چي دنور په زیان خفه شو او دتوان ترحده دهغوی سره مرسته وکړو. زموږ په منځ کې به هغه وخت هیڅ څوک لاس وهنه ونه کړي، کله چي موږ یوالی او اتفاق ولرو او ټوله په یوه ږغ هرخطرته ودریږو. خوشحالي او سوکالي په یوالي او اتفاق کي ده. غم او خفګان په بي اتفاقي شتون لري.

په یوه ټولنه کې وړاو په کارپوه مشران ټاکل

زموږ ټولنه کلونه کیږي، چي دجنګ په لمبو کي سوځي. زموږ ټولنه دهمدې جنګ جګړو له کبله په ډېر برخوکي دستونزو سره مخ ده. دعلم او پو هې نشتوالی، اقتصادي ستونزې، معلولیت وژنې،روحي او جسمي ناروغۍ، ناحقه او په زیاته کچه ظلمونه، دپردیو لاس وهنه، دتاریخي اثارو دمنځه تلل او لوټول ،زموږ دمادي اومعنوي شتمنیوو دمنځه تلل اودورکیدو دخطر سره مخ کیدل، دا اودې ته ورته ډېر نور مشکلات او زیانونه موږ ته دجنګ او جګړو له کبله راپیښ سوي او موږ ورسره لاس او ګریوان یو.

جنګ ولې موږته را پیښ دی؟ زما په آند جنګ اودجنګ دوام لاندي څولوی لاملونه لري. زموږ اوستاسو ترمنځ بي اتفاقي، دپوهې نشتوالی، اقتصادي ستونزې، دمغرضوهیوادونولاس وهنه، چي موږ او تاسو هغوی ته ددې لاس وهنواونیابتي جګړې زمینه برابره کړې ده. دپه کارپوه اووړمشرانو او رهبرانو نه شتون، او دې ته ورته نور لاملونه.

زماپه آند خلګواو ټولني ته منلی رهبر داکولی سي چي پورته لا ملونه دمنځه یوسي او یوه ټولنه دي پر مختګ وکړي.موږ او تاسو ایماندارو،متقي (پرهیزګارو) ،زړسواندو،نیک سلوکه، وړه په کارپوه او داسي مشرانوته اړتیا لرو چي دټولې جامعې لپاره خدمت کوونکي وي نه دیو څوکمو وګړو لپاره. یومشر یا رهبرباید یوازي دځان اوخپلو خپلوان په فکرکي نه بلکي دټولو هیواد والو په فکر کي واوسي،مګرنن ورځ زموږ اوستاسو ځیني رهبران داسي فکردرلودونکي دي چي دځان او څو محدودو کسانو څخه پرته نورې ټولنې لپاره کاراوخدمت نه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې پرځای چې رهبران مو ټولنې ته خدمت وکړي خپل ځان او خپلو نورکسانوته خدمت کوي، زموږ اوستاسو ځيني مشران، رهبران نه خوپه کار پوه دي، نه خومهربانه دي، نه متقي (پرهيزګاره)دي او نه هم ټولنې ته خدمت کوونکي دي.
دوی ولې رهبران سوي دي علت يې څه سي دی؟
همدا موږ اوتاسو يو چې دوی مورهبران ټاکلي دي. هغه که څه هم موږ نه دي ټاکلي، خو دلږ غوراوفکرکولو ورسته که موږمتوجي شو دهرلوړپوړي او ټيټ پوړي مشر ټاکوونکي په اصل کي موږ او تاسو يو.
موږ اوتاسوکه چيرې په يوه خوله او يوه ږغ سو نو دهرې راولاړې سوې ستونزې مخه نيولی سو! ځيني رهبرانو له دې کبله دټولنې يا دټولنې ديوې برخې واکمني په غاړه لري چې دوی ظلم کوونکي وه يادې يادوی ځيني نورې مادې يامعنوي شتمني درلودلې، دا اودې ته ورته نورعلتونه دي چې نن دوی زموږ مشران دي. ياد رهبران خپل ټاټوبي اوټولنې ته هيڅکله خدمت نه سي کولی!
ددې پر ځای چې عامووګړو ته خدمت وکړي،برعکس هغوی ته زيان رسوي او عامو وګړو څخه خدمت غواړي،پر ځينو عامووګړو ظلمونه کوي،دټولنې دځينووګړو ترمنځ نفاق راولي او نه پريږدي چې ددوی درواک لاندي عام خلګ خپل ژوند په ارام اورحت سره پر مخ بوزی.
که څه هم ځيني ددوی څخه په ښکاره خو دخدمت دعوه کوي او ځان يوښه اونيک رهبرمعرفي کوي، مګر دوی دالله(ج) اوځيني وخت دهغه دبندګانو څخه خپلې بدی نه سي پټولی او ددوی هره بده کړنه الله(ج) ويني، او دهغه دځينو بندګانو څخه دهغوی بدی هيڅکله هم نه سی پټيدلی.
داخبره موږ اوتاسو ته اوس تجربه سوې او معلومه ده، چې هيڅ وخت يوټولنه درهغو پوري پر مختګ نه سی کولی تر څوچي: دهغه ټولنې رهبران يوازي او يوازي دخپل ټولنې لپاره خدمت ونه کړي،ترڅو چی رهبريې په کارپوه او دخپلې رهبرې لپاردهراړخه وړنه وي.
موږ اوتاسو عام خلګ بايد دنيکو رهبرانو په ټاکلو کي دپوره دقت اوغور څخه کار واخلو، ترڅو داسي رهبران دخپل ځان او ټولنې په سرامران کړو چي موږته خدمت،کار وکړي، نه دا چي زموږ څخه خدمت وغواړي.که چيرې موږ يوداسي کس رهبر وټاکو چي هغه دالله (ج) داحکامو څخه سر غړونکی وي، نو موږ او تاسو به هم دهغه سره دده په هره ګناه کي ونډه وال يو، که چيرې موږ يونيک او وړه رهبر وټاکو نو دهغه سره به دهغه دنيکيو په ثواب او اجرکي ونډه درلودونکي يو.
الله جل جلاله موږ دنيکی په کارونوکې دټولوسره په مرسته کولو اودګناه ،تيري اوبدی په کارونوکي په نه مرسته کولو امرکړی يو!په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره د سُوْرَةُ المَائدة 2نمبرايات ولولئ.
که زموږاوستاسو رهبران همدا مهال وړ په کارپوه او خدمت کوونکي نه وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړ او تاسوباید دنیکو، ربښتینواو ایماندره مشرانو په مرسته هغوی دخپل مقام څخـه لیـري کـړو او پـري نـږدو چې زمـوږ مشـران دي ددې پرځـای چـې مـوږ تـه خدمت وکړي موږ ته دي زیان ورسوي.ولس باید هیڅ وخت دداسـي مشـرانو پـاتي کیدل پرخپل ځان باندي ونه زغمي چي هغوی دوی ته مشکلات زیږوي او دهغوی کړنـې دهیواد او هیوادوالـو پـه زیـان تمامیږي.دعامو خلکو دا مسؤ لیت دی چـي دهغه مشرانو پروړانـدې غبرګوچټ کړي او چوف پاتـه نـه سي،کوم رهبران چـي دهغو دندو وړنـه وي چي اوس هغه دندې ددوی په واک کي دي. ولس دهرظالم او ګونهګـاره مخـه نیـولی سـي، پـه شـرط ددې چـي هغـوی یـوالی ولـری. رهبـري (مشرې) موبایـد عـادل او انصـاف لرونـکي انسـانان وکـړې نـه ظالمـان او غـرور کوونکي. که چیرې عام خلگ دداسي بدو اونا اهله مشرانو پر ضد راپورته نه سي غبږ پورته نه کړې او خپل همت دلاسه ورکړي، نـو دخپل ځـان اونورمسلمانانو پـه حق کي به یي ظلم کړی وی اوتل بـه ددوی بـي زړه تـوب او کم جؤرتی لـه عملـه پردوی بانـدي ظالمـان اونـا اهلـه اشـخاص مشـري او رهبـري کـوي،البتـه دیـادونـې وړده چي داسلامي هیواد دپاچا پروړاندې دهرډول سرغړونې څخه مسلمانان منعه سوې دي.رسول الله (ص)فرمایي:ستاسوپه امامانو(امرانو)کي غوره امامـان هغـه دی چـي تاسـویې خوښـوئ اوهغـه تاسوخوښـوي، هغـه ستاسـولپاره دعـاءکوي اوتاسودهغه لپاره دعاءکوي، اوستاسوبد امامـان هغـه دي چـي تاسـودهغه دښـمنان یاسـت اوهغـه ستاسودښـمن یـې، تاسـوپرهغه لعنـت وایاسـت اوهغـه پرتاسـولعنت وایـي، خلګوویـل: اې دالله رسـوله! ایـا داسـي بدامامان پـه تـوره دفـع نـه کـړو؟ رسول الله (ص)وفرمایل: نه،ترڅوچي هغوئ لمونځ اداکوي اوکلـه چـي تاسودخپل امام په اړه یوه خبره ووینئ نوپه زړه سره هغه بدوګڼئ مګردهغه له پیروی څخـه مه وځئ.① الله (ج) دي موږ اوتاسو دشررسوونکودشر څخه خوندي وساتي.

درهبریامشردتولنې په وړاندې مسؤلیتونـه:

رهبریامشـر دهـر هغـه کـس دحسـاب پـه ورځ حسـاب ورکـوونکی دی چـې پریـاد رهبریې حقونـه وه، مګرده دهغو حقونـه نه وه ورکړي اودهغوپرحقونـویې سترګې پټولي. که چیرې پر یوه سیمه باندي حاکم داحساب ورکولی سی چي دده تـرلاس لاندي هروګړی بـه دده ګریوان نیسي او دمحشر پـه ورځ بـه دالله (ج) پـه وړنـدې دهغه څخه دخپل حق غوښتنه کوي اودی بـه دهغوپـه حق نیول کیږي، نـو دی دي ددې سترې ننګوانې په شتون کي پر خپل عوامو ظلم کوونکی اوسي او دهغوی حقونه دې هغوی تـه نـه ورکوي،یـاد رهبرهغه څوک دی چي هغه پـه حقیقت کـي خپل اخرت ددې دونیاپه بدل کي په ښکاره پلوري اوبدي کوي.کـه دالله(ج) خوښـه وه نـو دهـر حـاکم یامشر څخـه بـه حساب دمحشر پـه ورځ وغوارې اوهغه تـه بـه انشاءالله اجرونـه دنیکیوو او عذا بونـه دبدیوو پـه بدلـه کي ورکړي.الله جل جلالـه دمحشر،حساب پـه ورځ دیـوې زرې نیکـی اویـوې زرې بـدی حسـاب کـوونکی دی په دې خبره: دلاښه پوهیدلو لپاره د سُوۡرَةُ الزّلزَلَة : 7:۸ نمبرایاتونه ولولئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

١- صحيح مسلم كتاب المارت حديث گڼه4804

ددې سترې ننګونې په شتون کي،دزړسوي وړهغه رهبردی چې هغه هم دخدای (ج) په نزد ګنهکاره وي او هم دهغه جل جلاله دهغوبندګان حق خړونکی وي چې دی یې الله(ج) مشر، رهبر کړی دی.

که چیرې یو مشر(حاکم)دالله(ج) دبندګانو حق خوړونکی وي، دهغه څخه هغه شخص په زرګونو ځله بحتر او غوره دی چې دسهارخواړه پیداکړې نو دماښام خواړه نه لري ،که د ماښام خواړه پیدا کړې نو دسهار خواړه نه لري او په هغه حال کی هم دی دالله(ج) شکرکوونکی وي.یوشخص که چیرې د دووتنو پرسرلاهم حاکم وي، نو باید هغه وخت دی دا مشرې وکړې چې دی کولی سي ددغو دوتنو دحقونو څخه په ښه ډول ساتنه وکړاي سي، دهغو دحقونو حساب په دې دونیا اواخرت کي په پوره اوښه ډول ورکولی سي اودی هم هروخت دخپل ځان سره ددې دووتنو په اړه دځان سره حساب کوونکی وی.

که کوم څوک دخپل ځان دحقوقو حساب الله(ج) ته نه سي ورکولی:هغه وخت به څنګه دهغه جل جلاله دنورو مخلوقاتو حساب چې دده سره به کیږي خپل خالق (ج)ته ورکړي.دحساب په ورځ به نیک بخته هغه څوک وي چې یوازي دخپلوکړنو حساب الله(ج) ته ورکړي او کامیابي یې په برخه سي،دهغه څخه لوی نیک بخته به هغه څوک وي چې دده درواک لاندي وګړو دهغوحقونو حساب کوم چې دی یې مسؤل و په پوره اوښه ډول سره خپل خالق (ج) ته ورکړې. دمشرانو هڅه باید تل داوي چې دخپل دلاس لاندي یعنی عامو خلګوباندي په هیڅ صورت کي ظلم ونه کړې.حاکمان،امامان (رهبران) بایدتل دهغو اشخاصو په اړه فکر وکړې چې زیمواره یې دوی دي او دځان څخه دې پوښتنه وکړې چې آیاهغه انسانان چې زه یې مشریم پر هغوی باندی ظلم کیږي اوکه نه؟ آیا هغوی خواړه لري او که نه؟ آیا هغوی زما څخه خوښ دي او که نه؟

آیا ما پرهغوی ظلم کړی دی او که نه؟ آیا زه دهغوپه منځ کي فرق کوونکي یم اوکه نه؟ آیا ماددوی حق غوښتني اوریدلي دي که نه؟ آیا هغوی زما په حق کي دوعا کوونکي دی که ښیرا کوونکي؟ آیا هغوی ماته یو ښه رهبر وائي او که یا؟ولې هغوی زما څخه نارضه (ناخوښه) دي؟ ما دهغوی خبریا آهوال اخیستی دی او که یا؟ ما هغوی ته دژوند اسنتیاوي راوستلي دي او که مې هغوی په مشکلاتو کي مبتلا کړي دي؟

دا او دې ته ورته پوښتونو جوابونه که یورهبر دځان سره ومونډل نوخپلې مشرې ته دي دوام ورکړې او که یې چیرې ددې پوښتونو جوابونه ونه مونډل نو ددې پر ځای چې دا فاني نړۍ په خوښۍ کي تېره کړي، بحتره داده چې آبدې ژوندون ته پاملرنه وکړې او اخرت ځان ته هوسا کړې، ددې میلمنې مشرۍ(رهبرۍ) څخه دې لاس واخلې پرکړو ګناهونو دي توبه وباسې اودخپل خالق (ج) عبادت دي وکړې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله (ج) به انشاءالله دهغه تېرګناهونه وروبخښي او هغه ته به جنت ورکړی.
دانړۍ ختميدونکي ده پرهرساکښونکی باندي! هغه که چيرې دفرعون په شان لوی ظالم وی، هغه که چيرې دنمرود په شان مال داره وي او هغه که چيرې دسليمان عليه السلام په شان پاچاهي ولري. غوره داده چې مخکي له دې څخه چې ديو مسلمان حق مو پر زيمه پاته سي نو ددې پاته کيدونکي نړۍ څخه دګوناهونو څخه پاک خپل درب العزت په مخکي ودرېږو او خپل دابدي ژوند کور د ځان لپاره ښکلی جوړکړو.
يودوست دخدای(ج) ديوه پاچا څخه پوښتنه وکړل؟که ته چيرې په يوه دښته کي دتندي څخه مړکيدي او تاته يوکس يو غړپ اوبه ستا په نيمه پاچاهي درکولي ايا ته به هغه قبولي کړي؟ پاچا ويل هو:بيايې ترينه وپوښتل که چيرې ته دهمدغه يو غړپ او بوله کبله په تکليف سي او دغه اوبه دي دبدن څخه نه خارجيږي يعنی تشي متيازي دي نه کيږي او يو طبيب ستا په نيمه پا چاهي باندي ستا دا مرض دمنځه وړي نو ته به هغه ته خپله نيمه پاچا هي ورکړي؟پاچا ويل هو: هغه ولي وويل نودا پاچاهي انسان څه کوي چې ديو غړپ اوبو ار زښت نه لري.①
ددې لپاردي هيڅ يو انسان هم غرور نه کوي چې زه طاقت لرونکي يم، او يا هم زه شتمني لرونکي يم، ځکه طاقت او شتمني زموږ او ستاسو ميلمانه دي. نن به وي سبا به نه وي. انسان بايد عاجزي کوونکی وي نه غرور کونکي. عزت په عاجزي کي پټ دی نه په مغرورۍ کي. هرمشر او رهبردې دالله (ج) دمخلوق په حق کي ديوزرې په اندازه هم ظلم او زورزياتی نه کوی، ځکه الله(ج) ته کمزوري، مظلومان او مسکينان انسانان په شرط ددې چې دالله(ج) شکرکوونکي وي، دظلم کوونکو، حق خوړونکواونورو ګناه کوونکو انسانانو څخه نږدي او ګران دي انشاءالله. دهغو انسانانو دوعاانشاءالله ژرقبليږي چې الله (ج) ته صبرکوونکي وي، دهغه جل جلاله احکام منوونکي وي اودمسلمانانو لپاره خدمت کوونکي وي.

غيبت کول

غيبت کول هغه عمل دی، چي ځينو انسانانو خپل عدت ګرځولی دی اوخپل مجلسونه تل په غيبت کولو سره ګرم ساتي.
ځيني وګړي تل په دې لټه کي وي چې څنګه کولی سي ديوه مسلمان وړور عيب پيدا او درنورو پوري يې ورسوي، ددې کړنې څخه ځيني اشخاص ډېرخوند اخلي، تل ياد اشخاص دنورو هغه کړنې بيانوي چي هغوی کړي وي، دوه مخې کوي او په دې کار کولو سره ځان په لويه ګوناه کي اخته کوي.ځيني خوآن په نور خلکو پسي درواغ تړي چي دې کار ته بهتان وايي.ديوه مسلمان غيبت کول سخته ګناه ده، مګر زموږدتولنې ځيني وګړي خوغيبت کول،درواغ ويل عادي ګر ځولي دي، او ديو ډول وخت تېروني نوم يې ورکړی دی.داسلام مبارک دين غيبت کول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

١ - تذ كرةُ الاولياء

په سمندركي دملغلرولټون...

بهتان ویل حرام کړي دي،مسلمانانو،مؤمنانو ته يې دغيبت نـه کولوحکم کړی دی او کوونکي يې ګناهګاران بللي دی.پـه دې خبـره دلاښـه پوهيدلو لپاره د سُوۡرَةُ الحُجرَات : ١٢نمبرايات ولولئ.رسول الله (ص)فرمايي:تاسوپوهيږئ چې غيبت څـه شـي دی؟خلګوويـل:الله (ج)اودهغـه رسـول (ص)ښـه پـوهيږي، رسـول الله (ص)وفرمايل: غيبت دادی چي تـه دخپل ورور يادونـه وکړې پـه داسي توګـه چې هغه يې بدګڼي، خلګوويل اې دالله (ج)رسوله کـه چيري زموږپـه وروركي هغه عيـب موجـودوي رسـول الله (ص)وفرمايـل: کـه چيـرې پـه هغـه کـي عيـب وي نوهمدغه غيبت دی اوکه نـه نوبهتان دی.①

ځينـي وختونـه غيبـت کـول او بهتـان ويـل لـويې ستونزې راولاړه وي او دجنـګ جګړو سبب ګر ځي.

په يوه مسلمان پسي غيبت کول دهغه بدی ويل پـه هغه پسي دروآغ تړل يعني بهتان ويل اونور مسلمانانو تـه دهغه بـدي ښـكاره كـول او بـدي ويـل ډيربـد او دنـه منلو وړكارونـه دي.

ځيني وخت دهمدغو غيبت كوونكو غيبت او پـه نـورو پسي دروآغ تړل بيا ځينـي نور چغلګر اوبد انسانان درهغو كسانو پوري ورسوي چي دهغوی غيبت يابهتـان ويل شوی وی.

كله چي درهغوی پوري ياد چغلګـر انسـانان دغـه شـوی غيبـت او بهتـان ورسـوي، نو ددوی دواړو اويا هم هتا د دوی دريوواړو ترمنځ ستونزي راولاړيږي اوځينـي وخت ددوی ددې بدبينيو زيان ټولنې ته هم رسيږي. موږ او تاسـو مسلمانان بايد هيڅ وخت دنور عيبونـه ونـه لټو ددې پر ځـای چي دنـور عيبونـه لټو نـو بايـد خپل عيبونـه اصلاح كړو.

يو متل دی چې وايي: دبل عيب دكلو منځ دی او خپل عيب دولـو منـځ دی. كـه مـو چيري په توان كي وي نوبايد هغه كسان چي ښكاره او پټ عيبونـو لـري پـه نرمـه لهجه ورسره خبرې وكړو اوهغوی دخپلو عيبونو څخه خبراو په دمنځه وړلو كي يې ورسره مرسته وكړو،كه چيرې ياده كړنـه نـه شو كولی نوبايد هيڅ وخت دنـورو عيبونـه ونـه لټو او ښكار(بربنده) يې نـه كړو.

رسوالله (ص)فرمـايي: څـوک چي پـه دنيـاكي ديوبنـده عيب پټ كړي نـوالله (ج)بـه دقيامت په ورځ دهغه عيب پټ كړي.②

كه موږ ديو چا يوعيب پټ كړو او پرده يې وكړو نوالله(ج) به زموږ دعيبونو پرده وكړې او زموږ عيبونـه بـه خپلو مخلوقاتوته انشاءالله په دې دونيا او اخرت كې نـه ښكاره كوي.موږ بايد دهغو انسانانو رازونـه هم ښـكاره نـه كړو چي پـه موږيې باور كړی دی اوموږتـه يې خپل رازونـه امانتً ويلې وي.

موږ ته غيبت كول بهتان ويل او چغلګرې هيڅ كومـه ګټـه نـه رسوی اونـه يې هم رسولی سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

١ - صحیح مسلم حدیث ګڼه 6593 ٢ - صحیح مسلم حدیث ګڼه 6595

بلکي موږ ته غیبت بهتان اوچغلګري کول یو داسي زیان رسوي چي موږ بیا دا زیان نه سو جبرانه ولی اونه یې هم زغملی سو.دحساب په ورځ به زموږ نیکۍ دهغو کسانو دنیکۍ په پله کي الله(ج) وراچوي چي موږ دهغوی غیبت کوونکي و اویایې هم بهتان ویونکي وو.

آیا زموږ څخه څوک په دې کار سره را ضي (خوښ) دی چي موږ خپل نیک عملونه هغوکسانو ته ورکړو چي دهغوی موږ غیبت کوو اویا هم بهتان پري وایوو؟

معلومه خبر ده چي زموږ څخه ډېردې ته نه دي تیار چي خپلي نیکۍ هغواشخاصوته ورکړي چي دهغوی غیبت یابهتان وایي،حل لاره داده،که غوړو زموږنیکۍ زموږپه حق کي دحساب په ورځ وشمېرل سي، موږ باید دغیبت کولو او بهتان ویلو عدت پریږدو او هیڅ وخت دا ناوړه کار ونه کړو. راسئ خویندو او ورونو چي دټولو بدو عملونو او کارونو څخه لاس واخلو او نیک اخلاق لرونکي انسانان و اوسو .

خپل مجلسونه ددې پر ځای چي په غیبت کولو،بهتان ویلو او چغلګري سره خیرن اوناوړه کړو.

برعکس موږ باید خپل مجلسونه دالله(ج) په یادولو،دقرآني آیاتونو په لوستلو، دحضرت محمد(ص) په ویناوو،د اسلامي اوټولنیزو اخلاقو په بیانولو، دهیواد په پیاوړي کولو، بیا رغولو، اونوښتونو په را وستلو باندي بحث او خبرې وکړو،خپلي پرځای ،ګټورې تجربې اونیکې ویناوي دیوبل سره شریکې کړو،نه دا چي زموږ مجلسونه او بحثونه دي تل دنورو په غیبت کولو،بهتان ویلو،چغلګري اونور ناوړو خبرو اوکارونو سره تېرسي، او داقیمتي وخت دي زموږ اوستاسو ده په ګناه کولو کي لاړسي.

پرحیواناتو ظلم

رسول الله (ص)فرمایي:...کله چي تاسوذبح کوئ په ښه ډول یې کوئ چاړه تیره کوئ اوخپلوڅارویوته ارام ورکوئ.①

داسلام مبارک دین پرحیواناتوډظلم کولوڅخه مسلمانان منعه کړي دي او پورته حدیث شریف یې یوه بیلګه ده،مګر زموږ او ستاسو په ټولنه کي ځیني وګړي پرمظلومو ژویو ډول ډول ظلمونه کوي، داظلمونه پر حیواناتو قصدً او په ښکاره ډول دټولني دځیونو اوسیدونکو دخواڅخه سرته رسیږي. دې ظلمونو ته یې دیوډول خوښۍ،وخت تیروني یاذوق نوم ورکړی دی اوځیني خلګ داظلم کول خپل خوښه او شوق بولي. داظلمونه عبارت دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحيح مسلم كتاب الصيدوالذبائح حديث گڼه5055

په سمندرکې دملغلرولټون..

لـومړی دسپيوو جنګول:زمـوږ اوستاسو پـه ټولنـه کـې سپيان ځينـي وخت ددې لپاره ساتل کيږي، چې هغوی ديوبل سره وجنګوي.

دسپيوو دجنګ پـه جريـان (دوام) کـې سپيان يـو بـل ژوبلـوي او دهمدغـه جنګ او ژوبلي څخه زموږ دټولنې ځيني وګړي خوند اخلي.

ځيني پسونـه سره جنګوي او پـر هغوی داظلم پـه قصداً سره سرته رسوی.همدا ډول ځيني مرغان هم دجنګولو لپاره زموږ اوستاسو په ټولنه کې ساتل کيږي.

دکرک (مرز) پـه نامـه يو مرغـه چې ددې مرغـه جنګول زمـوږ پـه ټولنـه کـې ډير مشهور او پـه ځينوسيمو کـې يـو کوچنی فرهنګ ګرځيدلی دی. همداسي چرګ او زرکه هم هغه مرغان دي چې زموږ په ټولنه کې يې جنګول ځيني مينوال لري.

همداشان پرځينو حيواناتو بانـدي ډير بـاروړل، پـه حيوانـاتو بانـدي دهغوی دتـوان څخـه پورتـه او ډير کارکول،مرغـان پـه بندکي ساتل دډول ډول ژويـو وژل، پـه بـې رحمانـه ډول سره ښـکار کـول، اوژيـوي دمنځـه وړل. يادظلمونـه او دې تـه ورتـه نـورډول ډول ظلمونـه پرحيوانتو(ژويـو) ددې سبب سوي دي چې زمـوږ پـه ټولنـه کي دځينو ژويو نسل دکميدو سره مخ دی اونسل يې دمنځه تلو په حال کې دی.

پرحيوناتو ظلم کول که هر ډول وي يوبد اودنه منلو وړ کـاردی، کـه څـه هم اوس مهال پر ژيو ظلم کول زموږاوستاسوڅخه ځينوته يو عادي کار او لوبـه ګر ځيدلي ده، مګرپه حقيقت کي هر ډول ظلم او زور زياتی پر ژويو باندي يوه ګناه ده.

کوم ظلمونه چي موږ او تاسو يي دالله (ج) پر مخلوقـاتو بانـدي کوو دمنلو وړنـه دي. که څه هم نـاحقه ظلم کول هروخت اوپه هرډول چي وي ګناه ده، مګر دانسـان دظلم څخه چي پربل انسان يې کوي،پر يوه حيوان بانـدي ديوه انسان ظلم ډير بد دی، ځکه انسان کولی سي په ځينو حلاتو کی دخپل ځان څخه دفاع(ساتنه) وکړې او يا هم ځيني وخت داسي کيدای سي چي يو انسان دي ظالم ګنهکـار تـه بخښنـه وکړي، مګر په يو حيوان کي داځانګړتيا نسته، نـه خو يوحيوان دانسان پـه شان دځان څخه ساتنه کولی سي او نـه هم خبرې کولی سي چي ظلم کوونکي ته بخښنه وکړي، پـر ژويـو بانـدي ظلـم کـونکي بـه کـه دالله(ج)خوښـه وه داخـرت پـه ورځ دناحقه ظلم کولوحساب ورکوي.کـه دالله (ج) خوښـه وه نـو دخپل بد عمل سزا بـه وينـي او کـه دالله (ج) خوښـه وه نـو بخښـنه بـه ورتـه وکـړې.راسئ دحيونـاتو دښکارپه بندولو،نه کولو خپل چاپيريال پاک اوښکلی واساتو.

راسئ چي پـه خپل ټولنـه کـي پرحيوانـاتو بانـدي ظلـم کـول دمنځـه يوسـو او څـوک پري نږدو چي پر يوه ژوي دې ظلم وکړئ.

راسئ چي نور دژويو دښکار کولو څخه لاس واخلـو. راسئ چي نـور ژيـوي سره ونـه جنګوو او پري نږدو چي پر ژويو بانـدي ظلـم کـول زموږاو ستاسو پـه ټولنـه کي په يو فرهنګ بدل سی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جورت درلودل

جورت درلودل هغه ښوالی دی چې موږ او تاسو کولی سو دهغه په مرسته خپلې غوښتنې اوهیلې دخپلې کورنۍ او ټولنې سره شریکې کړو. که موږ او تاسو جورت ونه لرو نه سو کولی چې دخپل حق څخه دفاع اوساتنه وکړو. که موږ او تاسو جورت ونه لرو نودټولنې ظالمان انسانان به زموږ او ستاسو څخه خپل حقونه واخلې او ظلم به راباندې وکړي او موږ او تاسو به نه سو کولی چې دبې زړه توب، جورت نه درلودلو له کبله خپل غږ پورته کړو،دخپل حق څخه دفاع وکړو.همدا ډول موږ ځینې وختونه دبې جورتی له کبله په خپل ژوند کې دځینوستونزو سره مخ کیږو او ددې ټولنیزو ستونزو څخه وتل بیاموږ ځینې وخت ډیره ګران تمامیږي.

مخکې له دې څخه چې زموږ اوستاسو حق،حقوق کوم څوک درپښولاندې کړې، موږ باید خپل غږ پورته کړو، درخپل توانه پوري دخپل حق څخه ساتنه وکړو او پري نږدو چې کوم څوک دي موږ ته ستونزې پیښې کړي،نه یوازې داچې دخپل حق څخه ساتنه وکړو، باید دنورو مظلومانو دحق څخه هم سا تنه وکړو . کیدای سي زموږ دلږ بې جورتی اوبې زړه توب له کبله دې زموږ ټوله ژوند دستونزو او کړونو څخه ډک سي .کیدای سي دبې جورتی او یاهم ددې عمله چې موږ دخپل حق په غوښتلوکې شرم وکړو زموږ حق دي موږته راونه رسیږي او درپښودې لاندې سي.

دخپل حق په غوښتلو کې شرم هم بې زړه توب دی.موږ او تاسو باید تل جورت منده او زړه ور واوسو او دخپل حق په غو ښتلو کې دهیڅ یو شخص دراغیزې لاندې رانه سو. زموږ اوستاسو دټولنې زیات وګړي دخپل حق نه غوښتلو او ږغ نه پورته کولو له عمله دستونزو سره مخ سوي دي، داستونزې هغه وخت نورې هم ډیریدای سي چې یاد اشخاص همداسې چوف پاته سي اوغلي اوسي،یاد اشخاص خپل دحق په غوښتلو کې دشرم احساس کوي اوزما په اند دخپل حق څخه نه دفاع اونه غوښتنه هم یوډول بې زړه توب دی.

زموږ او ستاسو حق هیڅوک نه سي را څخه اخیستلی! مګر هغه وخت چې موږ بې زړه او بې جورت و اوسو. که موږ هر څومره کمزوري او بې توانه هم یو مګر بیا هم باید خپله زړورتیا ښکاره کړو او درخپل وس پوري دخپل حق څخه سا تنه وکړو.ځینې زموږ او ستاسو څخه خپلې غوښتنې او آن خپلې عادي خبرې هم دځینو خلکو په مخ کې نسی کولی او پر هغوی باندې یو ډول اغیزه،صام دیادو کسانو پریوتی وي، داکار ددوی دنه جورت درلو دلو دلیل دی. که چیرې زموږ خبرې پرځاي وي، خبرې مودټولنې او زموږ په ګټه کې وي، نوبیا وېره دڅه؟موږ باید په پوره ډاډ سره دخپل حق غو ښتوونکې سو، پرته دکومې وېرې خپله غوښتنه ووایو، که چیرې داسې ونه کړو نو زموږ حقونه به زموږ په مخکې در پښو لاندې کیږي اوموږ به خپل غږ نه سو پورته کولی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځیني انسانان بیا خپل غوښتني او هیلي له دې کبله نه سي ښکاره کولی چي دهغوی په ګمان ددوی غوښتونو ته به غوږ ونه نیول سي، دا کار هم پر ځایا وښه کار نه دی، زموږ غوښتنه که اوریدل کیږي اوکه نه، که پلي کیږي او که نه،مګر موږ باید خپل دحق غوښتوونکي سو، خپلي هیلي بربنډي کړو، ترڅو موږ ورسته لږ ترلږه ددې کبله دخپل ضمیردخوا ونه زورول سو چي آن خپله غوښتنه مولا هم ښکاره نه سوای کړای.جورت او زړور توب باید دماشوم توب څخه په خپلوماشومانو کي پیداکړو.
که موږ چیرې خپلو ماشومانو ته دخبروکولو اجازه دمشرانو په منځ کي ورنه کړو، دهغوی هیلو او غوښتونو ته غوږ کینږدو،نظریې وانه ورو،مشوره ورسره ونه کړو، نو زموږ ماشومان خپل جورت او زړورتوب دلاسه ورکوي او خپل هیلي بیا موږ او ټولني ته نسي ویلی، خپل اودنور دحقوقو څخه ساتنه نسي کولی .ماشومان باید دمشرانو مخ ته دخبر کولو اجازه ولري.
خپلي غوښتني باید ووایي، خپل حق باید وغواړې اوخپل نظر باید څرګند کړې.که موږ دخپلو ماشومانو خبرو او غوښتنو ته غوږ ونیسو نو زموږ ماشومان جورت پیدا کوي اوتل به په ټولنه کي خپل او دنورو دحق غو ښتونکي وي. همدارنګه ماشومانوته وپرونکي کیسي اونکلونه کول، وپرونکي فلمونه ورته ښکاره کول، زموږ ماشومان بي زړه اوبي جورته کوي.
که یو کس خپل دحق غوښتلو جورت ونه لري، خپلي غوښتني نه سي بیا نولی نوهتمن دهغه حقونه خوړل کیږي او همدرنګه که چیرې یوه ټولنه خپل دحقوقو غوښتوونکي نه سي دهغې ټولني دوګړو حقونه درپښولاندي کیږي. تل باید خپل دمشروع روا حقونو غوښتوونکي اوخپل مشروع،روا هیلي اوغوښتني ښکاره کوونکي اوسو،همدارنګه باید دخپلي ټولني دحقونو څخه هم ساتنه وکړو. نیک جورت درلودل موږ دستونزو څخه لیري ساتي، جورت موږ او تاسوته خوشحالۍ را کوي،جورت موږ ته پر مختګ راکوي،جورت مو ټولنه پیا وړي کوي او همدارنګه جورت زموږ څخه نیک کسان جوړوي.
حق باید دکم جورتۍ له کبله هغه وخت لاپټ نه کړو چي زموږ په یوه کلمه (ویوکي) سره موږ دارته پورته کیږو.پرحق باندي زړه ورتیا او جورت باید خپل عدت وګرځو ترڅوچي الله (ج) را څخه راضي(خوښ) واوسی. جورت باید پرحق، نیکو ویناوو او کارونو کي ولرو،
نه په بدو ویناوو او کارونوکي،ترڅو په ټولنه کي دعزت خاوندان و اوسو. حق پټول او دخپل حق څخه ساتنه نه کول بي زړه توب دی او داکړنه موږ ته زیان رسوي، په دې نړۍ کي.زړور اومشروع حق غوښتوونکي انسانان خپل ځان او خپله ټولنه دستونزو څخه خلاصوي.
هیڅ یوظالم انسان پرجورت لرونکی انسان او ټولنه باندي ظلم نسي کولی او دهغوی حق نه سي خوړلی، په شرط ددې که چیرې هغوی پر حقه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتیا ویل اورښتنولي

یو انسان هغه وخت یونیک اخلاقه انسان کیدای سي، چې کله هغه رښتیا وایي.رښتیا ویل او رښتنولي هم دنیکو اخلاقو دجملې څخه ګڼل کیږي، رښتني انسانان تل په خپلو چارو کې بریالي وي او هیڅ وخت دوی دستونزو سره نه مخ کیږي. رښتني انسانان تل دنور انسانانو په منځ کي دعزت،درناوي او قدر خاوندان وي، برعکس کوم انسانان چي دروغجن وي هغوی دټولنې په منځ کي عزت او اعتبار نه لري.

ځیني انسانان په خپلو وېناوو او خبرو کې دروغ وایي ، دا ډول انسانان بې اعتباره اوداسي اشخاص ګرځي چې ټولنه ددوی څخه نفرت کوي. دروغ ویوونکي انسانان دوستان او ملګري نسي پید اکولی .که چیرې کوم وخت دروغ ویوونکي انسانان رښتیا هم وایي نو خلګ دهغوی په خبرو باورنه کوي، ځکه دوی په دروغوویلوکي دومره شهرت موندلی وي چې ځنیوخلکو ته یې رښتیاویل هم دروغ ښکاري.

موږ که چیرې دروغ ویوونکي یو نوکولی سو دروغ ویل پرېږدو، تل مو باید خپلو وېناوو او خبرو ته پام وي، چي زه څه وایم آیا زما دا وینا چي زه یې کوم یامې وکړل حقیقت لري او که نه؟ که چیرې حقیقت نه لري نوزه ولې ځان په ګناه کي مبتلا (اخته)کوم اودروغ وایم؟د دروغوپه ځای رښتیاهم ویلی سم. که مې چیري دروغ ویلي وي نو باید دخپلو دروغو په خاطر دالله (ج) څخه بخښنه وغواړم او بیا دا ناوړه او زیان رسوونکی کارتکرار نه کړم. زموږ او ستاسو څخه ځیني تل دروغ وایي. دمثال په ډول زموږ څخه یوکس پوښتنه کوي چي ته تېره ورځ چیرې وې؟

موږ هغه ځای دپروخت نه ورته ښیو چي هلته وو بلکي بل ځای ورته ښیو، داکار موږ دځینو لاملونو په سبب کوو اوهمداډول نني عصري وسایلو هم موږ ته ددروغو ویلو زمینه برابره کړي ده، موږ ځیني په تلیفون کي دروغ وایوو، ځیني زموږ څخه په نورو ټولنیزو رسنیوکي دروغ وایي او دا دروغ که څه هم کوچني وي مګر دروغ خودي! موږ که مخامخ یا دیوې ټولنیزې رسنۍ دلارې خپل نوم داوسیدو ځای،کار او دژوند دنوروچارو په اړه نه غواړو کوم چاته معلومات ورکړو: نو دروغ هم باید ونه وایو، که نه غوړو یوکس ته دځان په اړه معلومات ورکړو: باید دهغه دپوښتنې دځواب څخه بخښنه وغواړو او هیله وکړو چي په راتلوونکي وخت کي دهغه څه په اړه چي نه غوړم چاته معلومات ورکړم زما څخه پوښتنه مه کوه، په دې کار کولو سره پوښتنه کوونکی کس زموږ څخه نه خفه کیږي، که چیرې موږ هغه کس ته چي زموږ څخه یې پوښتنه کړې ده دروغ ووایو نو کیدای سي زموږ دروغ هغه ته رښتیاسي، موږ هغه کس ته دروغجن معرفي سو او خپل اعتبار دلاسه ورکړو .دروغ ویل کیدای سي دماشومتوب څخه عدت وګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چیرې موږ اوتاسو دخپلو ماشومانو مخ کي درواغ وایو: بیا زموږ او ستاسو ماشومان هم په راتلوونکي وخت کي درواغ وائې.

د بیلګې په ډول زموږ دروازه یو څوک ټکوې، موږ یو ماشوم دروازې ته ور استوو او هغه ته وایو که چا زما په اړه درڅخه پوښتنه وکړه، نو ورته ونه وایې چي هغه په کور کي دی اوهمدارنګه که کوم چا درڅخه پوښتنه وکړه چي تاسو په کورکي پلانکی یاپلانی شی موجود دی نوهغه ته مه وایه چي هو؟

اوهمداسي ډېر نور ډولونه شته چي موږ او تاسو خپلو ماشومانو ته درواغ ښیو اوخپله هغوی ته درواغوویلو روزنه ورکو.

ماشومان چي کله زموږ اوستاسو درواغ ویل وینې :په راتلوونکي وخت کي زموږ ماشوم هم درواغ وائې اود خپل ځان عدت یي ګرځوي.درواغ ویل هیڅ کومه ګټه نه لري!

په درواغو ویلو سره موږ هتمن خپل ځان یا کوم بل چاته زیان رسوو!داسلام مبارک دین درواغ ویل نه خوښوي او درواغ ویونکی یې لوی ګنهکاره بللی دی.الله جل جلاله موږ د درواغو ویلوڅخه منه کړي یو،په دې خبره دلا ښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الحَجّ : 3نمبرایات ولولئ!رسوالله (ص)فرمایي:رښتیانیکي ته بیول کوي اونیکي جنت ته بیول کوي، اوسړی رښتیاوایي تردي چي دالله (ج)په نزد رښتونی ولیکل سي اودرواغ بدي ته بیول کوي اوبدي دوږخ ته بیول کوي اوسړی درواغ وایي تردي چي دالله (ج)په نزد دروغجن ولیکل سي.①

همدارنګه زموږ او ستاسو ټولنې هم دروغ ویونکي نه خوښوي او د درواغجنو لپاره یې متلونه ویلي دي.

یو پښتو متل دي چي وائي ددروغو مزل لنډوي.که غواړو چي دټولنې په منځ کي اعتبارلرونکي او دعزت(درناوي) خاوندان واوسو.باید درواغ ونه وایو، خلګ موباید په درواغ ویونکو سره نه بلکي د ریښتینو او رښتیا ویونکوانسانانو په توګه وپیژني.

موږ او تاسو باید خپل دوستان او ملګري ددرواغو په ویلو سره تشویق نه کړو، بلکي هغوی د دروغو ویلو څخه راوګرځوو.

همدا ډول خپل ماشومان او دکورنۍ نور غړي هم دهغو ددرواغو ویلو په صورت کي دهغوی په دې بد عدت وپوهوو،زیانونه یې ورته بیان کړو او هڅه وکړو چي یوه داسي لاره ومومو چي په را تلوونکي وخت کي هغوی دروغو ویلوته زړه ښه نه کړي.

موږ او تاسو باید درواغ ویل دخپلي کورنۍ او ټولني څخه ورک کړو، داعدت دمنځه یو سو تل رښتیا ووایو،که څه هم رښتیا ویل مو دونډي ترخه وي چي موږته زیان رسولی سي، مګر موږ باید درواغ ونه وایو ځکه الله (ج) دروغ ویونکي نه خوښوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

١ - صحیح مسلم حدیث ګڼه6637

شګوم او زموږ ټولنه

زموږاو ستاسو په ټولنه کې ځیني ښځې او نارینه په تېره بیا هغه ښځینه اونارینه چې علم اوپوهه نه لري، یو کار یا هم شی په بد یا ښه فال یا ښه،بدشګون،شګوم باندی نیسي اوفکرکوي که چیرې داکار په دادول سره وسي : موږ او یا هم زموږ کورنۍ ته به کوم زیان یاګټه ورسیږي.

دمثال په توګه ځیني ددوی څخه دشپې جارونه وهي، ځنې بیاجارو لوړ نږدي، ځیني دشپې نوکان نه غوځوي،ځیني نور بیا دڅپلیو چپه اوښتل ، تورې جامې اغوستل، ددواخترونو په منځ کي کوژده او واده کول دشپې دکور څخه دتور دیګ ایستل اوبحرته وړل اوهمدارنګه دشپې دپلوه څخه دکور څخه دخمیرې وتل زموږ په سیمیزه لحجه دبږوي په نامه دیوه حیوان نارې، انګولا کول او همداسي بم (کرکومیو) نومي مرغه اواز،ناره په یوه سیمه کي کول په بد فال اوشګوم باندي نیسي.پورته او دې ورته نور ډېرې پیښې او کارونه زموږ دټولنې ځیني وګړي په بدشګون نیسي.شګونونه یوازي بدنه بلکي ځینو ته خوښۍ ورکوونکي شګومونه هم زموږ په ټولنه کي شهرت لري.

دمثال په ډول سره:دراستې سترګې دباڼو رپیدل،دپایڅې اوښتل ،دکارغه نومي مرغه په هواکي ګرځیدل اودې ته ورته نورې تصادفي اوغیرې تصادفي پیښوته یې بیا دنیکو شګومونو نوم ورکړی دی.دا معلومه خبره ده چې ټول کارونه او پیښې دالله(ج) دطرفه څخه دي او هیڅ یوشی یا تصادفي پیښه دانه ثابته وي چې کومه بده یا ښه پیښه دي منځ ته راسي. په هرې کړنې باندي الله(ج) خبر اوعالم دی مګر که چیرې الله(ج) وغواړي نو دیوې خطرناکي وقعې او یاهم دیوې ښې اوبې خطره واقعې دپیښیدلو دوخت خبراو علم خپلو خاصو اوعامو بنده ګانو ته ورکوي، هغه که په واسطي، ښنواو ښانو سره وي اوکه بیله واسطي اوښنو ښانو څخه. الله(ج) خپلو بندګانو ته دداسي وسایلو دجوړیدلو علم ورکوي یایې ورکړی ؤ اودی چې دهغه وسیلې په کارولو سره انسان دیوې پیښې درامنځته کیدلو څخه خبریږي، مګرکومه تصا دفي پیښه یاکار چې موږ او تاسو ځیني یې ځیني وخت دنورو ښو او بدو پیښو درامنځ ته کیدلو زیږنده اولامل بولو بیله دې چې زموږ داګمان اوخبره بیله څیړنې تجربې اوسیلې څخه وي یوازي زموږ ناسم ګمان،وسوسه اووېره ده،په دماغ کي دا د زیان اوګټې فکردهغې پیښې له کبله ساتل او په زړه کی ترینه وېره کول زموږ اوستاسو څخه داهیره وي چې خیراو شر دالله(ج) دطرفه څخه دي،یاد ناسم فکر،ګمان او وسوسه موږ په ډول ډول روحي او جسمي ناروغیواخته کوي.

زموږ او ستاسو دشګومونو کیسي یوازی او یوازي افساني دي،کیدای سي داشګومونه دځینو تصادفي پیښو او یاهم کیدای سي ځینو اشخاصو دخپلې ګټې او ځینو نورو بیا دیو ډول خوښۍ اوخوشبینۍ په پار منځ ته راوړي وي او دوخت په تیریدو سره یاد شګونونه اوکړنې زموږ په ټولنه کي مروج سوې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مـوږ اوتاسـو بايـد شـګونونه او فالونــه ونــه نيسـو ځكـه الله(ج) پـه هغـه كـارونو خبردی چي اراده يې لري او بيله دي چي دلوی خدای(ج) خوښـه نـه وی هيڅ يـو مخلوق تـه پـه هغـه پيښيدونكی كـار بانـدي علـم نـه وركوي.بـدفال شـګون ياشـګوم اوكړنــه نيـول او دكـومې پيښـې درامنځ تـه كيـدو علـت ګڼـل دګنـاه څخـه خـالي نـه دی.رسـوالله (ص)فرمايي:بـدفالي هيڅ شـی نـه دی،(يعنـي كـړل) اوغـوره فـال دی، خلګوو‌ويل اې دالله رسـوله! فـال څـه شـي دی؟رسـوالله (ص)وفرمايل:نيكـه خبـره چي پـه تاسوكي يوڅوک يې واوري.①

كيدای سي فال ،شګون اوكړنـه دلويـو ګنـاهونو دكولـو لپـاره لارپرانيزي اومـوږ پـه لويـو ګنـاهونو كـي مبـتلا كـړې. مـوږ او تاسـو بايـد دټـولنې څخـه د ادفـال شـګون اوكړنـي نيولـو كـوچنی فرهنګ دمنځـه يوسـو او پـري نـږدو چي مـوږ دي پـه هغـو كارونو پـه سي روان سو چي داسلام دين يې نه خوښوي.فال نيول او شـګون نيـول زموږ او ستاسـو پـه كـارونوكي ورسـته والـی راولـي اومـوږ نـه پريـږدي چي خپـل كارونـه پـه سم ډول سرتـه ورسوو.فال نيول او شګوم ياشـګون نيول موږ پـه روحـي او جسمي ناروغيو اختـه كوي.

شګون نيول او فال نيـول مـوږ پـه ګنـاه كـي اختـه كوي.مـوږ اوتاسـو بايد خپـل هغـه دودونـه اوكړنـي دمنځـه يوسـو اووي نـكړوكومې چي داسلام ددين سره پـه ټكـر كـي وي. زموږ اوستاسوڅخـه دهريـوه كس دا مسؤليت او دنده ده چي داسلام دسپيڅلي دين پـه رڼاكي خپل ژوند پرمخ بوزو اونوروتـه يې لارښوونـه وكړو.

زمـوږ او ستاسـو دټـولنې ځينـي وګـړي ددې لپـاره زياربـاسـي چـي زمـوږ اوستاسـو دټولنې هغه دودونـه اودكلتورهغه څانګې را ژوندی اوزرغونې كړې چي بـي ګټـې اوآن زيان رسوونـكي دي،

يـاد وګـړي كـه كيـدای سـي دهغـو دودونـواو دفرهنـګ دښـاخونودپياوړتيا اوغوړيـدا لپـاره دي زياروباسـي چـي د هغوپـه راژونـدي كيدا اوبيـامروج كيدا سره زمـوږ او ستاسو ټولنـه پرمختګ كولی سي،پـه يادې كړنـې كولو سره بـه يادوكسانو خپل مبين دين اسلام تـه هم تريوې اندازي پوري خدمت كړی وی.

فرهنګ

ديـوې ټـولنې ټولـو مـادې او معنـوي شـتمنيو تـه فرهنـګ ويـل كيږي.مـوږ افغانـان يولرغونی او وياړلی فرهنګ لرو او نسل پـه نسل دا وياړلی فرهنـګ درمـوږ پـوري را رسيدلی دی. موږ تل دخپل غوره او وياړلي فرهنګ څخه پـه هرډول حـالاتو كـي ساتنـه كړې ده او نـه مودي پريښـي چي كوم څوک زموږ فرهنګ تـه زيان ورسوي.

خـو اوس دبـده مرغـه زمـوږ دفرهنـګ ځينـي برخـې دمنځـه تلـو پـه حـال كـي دي دا دمنځـه تلل يې ځيني لاملونـه لري چي پـه لاندې ډول سره دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ـ صحیح مسلم کتاب السلام حدیث گڼه5798

په سمندرکي دملغلرولټون...

لومړی لامل: اوسني پرمختللي وسایل چي ټولنیزي رسنۍ په کي لویه ونډه لري زموږ فرهنګ ته یې ستونزي راولاړي کړي دي، ځیني زموږ دفرهنګ نه غوښتونکي او ورسره بغض کوونکي دځینورسنیو دلاري غواړي زموږ پرهنګ ته زیان ورسوي او زموږ اوستاسو څخه ځیني دهغوی دشومو موخو ښکارګرځیدلي دي او دنورو ټولونو دفرهنګ تقلیدیي کړی اوکوي یې. ځیني ددې رسنیو دجملې څخه دننه زموږ په هیواد کي دي، ځیني نوریې زموږ دهیواد څخه دباندی زموږ دفرهنګ پرضد کارکوي اودهغوی هڅې تل همداوي چي زموږ مادې او معنوي شتمنیو ته زیان ورسوی.

یادمغرض،زیان رسوونکي کسان وه موږته تل خپل فرهنګ ښه نوموې او زموږ فرهنګ راته یوبد او ناوړه فرهنګ معرفي کوي. موږ او تاسو مسؤل یو چي ددې رسنیو پرضد خپل غږ پورته کړواو پري نږدو چي زموږ فرهنګ ته دې دوی زیان ورسوې او زموږ ټولنه دې زموږ څخه لیري کړي. موږ کولی سو چي دوی ته جواب ورکړو،البته په دې کارکولو کي زموږ دهغه رسنیو رول اړین دی چې په ریښتیا هم غواړي زموږ دټولنې لپاره خدمت وکړي.

دهغو دشمو موخو(هدفونو) څخه دټولنې دوګړو خبرول زموږ دخپلو رسنیو دنده ده.زموږ او ستاسو دولت هم باید پري نږدي چي یوه رسنۍ دي زموږ په هیواد کي زموږ دمادې او معنوي شتمنیو پر ضد فعلیت وکړي او هغه کسان چي دارسنۍ اورې، ګورې، یالولي یې دهغوی دنده هم داده چي نور دا رسنۍ ونه څارې او خپل ترتوانه پوري دهغوی څخه لیروالی اختیار کړي. موږ بایدتل ویښ و اوسو ښه اوبد دیوبل څخه توپیر کړو او که خپله یاد کارنه سو کولی نو باید دټولنې دنورو وګړو څخه مرسته وغواړو.

البته دیادونې وړده چي داسلام مبین دین او زموږ ژبه هم زموږ دفرهنګ دجملې څخه دي او زیاتره ګواښونه هم زموږ همدغو دو دفرهنګ څانګو ته دي. که چیري موږ دهمدغو څانګو څخه کلکه ساتنه وکړو نو موږ به خپل دفرهنګ ډیرو برخو څخه ساتنه کړې وي.

دوهم لامل: خارجي هیوادونو ته سفرونه او تګ را تګ. زموږ دټولنې ډیر وګړي دبیلا بیلو لا ملونو له کبله په خارجي هیوادونو کي میشت دي. ددې میشتو وګړو دجملې څخه ځیني دهغو ټولونو دفرهنګ در اغیزي لاندي راغلي دي او خپل فرهنګ یې شاته غورځولی دی، دا دفرهنګ شاته غورځول هم ځیني لاملونه لري دهوسا ژوند تېرولو ،دمالي شتمنیو دلاسته راوړلو،د زور زیاتي، شوق او خوښې، دډېر مودې اوسیدلو او دخپل هیو واد او ټولني سره دنفرت کولوله عمله، دا او دې ته ورته نور ډیر لاملونه دي چي زموږ دټولني هغه اشخاص چي په خارجي هیوادونو کي میشت دي خپل دفرهنګ څخه لیروالی اختیاره وي. کله چي یاد اشخاص خپل هیواد ته راستانه سي :بیا هم دوی دهم هغې بحرنۍ ټولني دفرهنګ څخه په خپل هیواد کي ګټه اخلي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپل فرهنګ په ډول یې عملي کوي اودټولني نورو وګړو ته هم دهم هغه بحرني فرهنګ دمنلو لاربښونه کوي. ددې پرځای چې هغه بحرني فرهنګ هیرکړي نو نوریې هم مروج کوي، یاد کسان دیوه هیواد پاله شخص دعوه نه سي کولی، یاد وګړي درهغو چي خپل فرهنګ ته په ربښتني ډول نه وي ژمن سوي زموږ هیواد ته کومه ګټه نه سي رسولی، یاد وګړي باید خپل ځانونه اصلاح کړي، دنه اصلاح کیدلو په صورت کي باید ټولنه د دوی څخه لیروالی اختیارکړي او دوی پري نږدي چي زموږ مادې او معنوي شتمنیو ته زیان ورسوي.

دریم لامل:اقتصادي ستونزې: زموږ دټولني ځینی وګړي دخپلو مالي ستونزو دلیرکولو لپاره دنورو ټولونو دمادې او معنوی شتمنیو دپیاوړتیا لپاره خپل په هیوادکي فعالیت کوي او دخپلو مادې او معنوي شتمنیو ددمنځه وړلو په فکرکي دي.

یاد کسان دنورو دلاس لاندي خپل هیواد ته زیان رسوي او دهرپرمختګ مخه یې ډب کوي. زموږ څخه یې ځیني مادې او معنوي شتمني اخیستي او دځینونورو داخیستلو په لټه کي دي. دوی زموږ هرډول شتمني دخپلو بادارانو په لمنه کي وراچوي او هڅه یې تل دا وي چي څنګه دخپل هیواد مادې او معنوي شتمنۍ دمنځه یوسي. یادو کسانو ته هیڅ وخت آزاد انسانان نه سو ویلی، بلکي دوی غلامان او مریان دي. موږ او تاسو باید دهغه خپل او پردي مخه ونیسو چي زموږ دمادې او معنوي شتمنیو د دمنځه وړلوپه لټه کي وی، البته داسلام دمبین دین په رڼا کي.

هغه وګړي چي زموږ دټولني څخه دي او زموږ مادې او معنوي شتمنۍ دمنځه وړي نیکوکاره اودستایني وړنه دي. څنګه یوکس دپردیوو په لمسون خپل مادې او معنوي شتمني دمنځه وړي.

څلورم لامل: بي علمي اوناپوهي. زموږ دټولني ځني وګړي ددې له عمله دنورټولنو فرهنګ عملي کوي، چي هغوی علم او پوهه نه لري،هغوی په دې نه پوهیږي چي دنورو دفرهنګ تقلید کول ښه کړنه ده او که بده او دانه سي معلومولی چي کومه کړنه چي زه یې کووم هیواداو ټولني ته مي ګټه رسوي او که زیان.

دټولني میشتوته نیک پوهوې دټولني دپوهو وګړو دنده ده، هغه کسان چي علم او پوهه لري باید تل هڅه وکړې چي دبي علمه او ناپوهو کسانو سره دهغوی په پوهوې کي دبیلابیلو لارو څخه کار واخلې اودهغوی سره مرسته وکړې ترڅو دټولني ناپوهه اوبي علمه وګړي دجهل او ناپوهیو په تورو تیارو کي بند پا تې نه شي.پنځم لامل: ځان ښودنه. زموږ او ستاسو څخه ځیني دځان لوی اوعصري ښودلو او یاهم پرمختللي ښودلو لپاره، دنورټولونو مادې او معنوي شتمنۍ دځان لپاره غوره کوي اود اد ځان ښودني دود دبیلابیلو لارو څخه غوارې دټولني نورو وګړو ته هم ورسوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی غواړي چې په دې کارکولو سره په ټولنه کې دعزت او قدر خاوند سي،دیاد فکردرلودونکو دامفکوره ناسمه ده،باوري یم چې هیڅ وخت هم زموږ هیواد پالـه اوفرهنګ پاله وروڼه دپردیو دفرهنګ تقلید کوونکی ته ددې لپاره درناوی نه کوی چې ده دخپل فرهنګ څخه ځان لیري کړی دی او دنورفرهنګ تـه یې ځان نـژدې کړی دی، یاده سوې مفکوره درلودونکي وګړی پـه خپل دې بدفکر کـې هتمن ناکامه دي او دوی خپل موخې ته نه سي رسیدلی.

شپږم لامل: جبراو زور زیاتی.

زمـوږ ځنـي مظلـو مـان ورونـه او خوینـدې پـه دې خـاطر دپردیـو دفرهنـګ ښـکار ګرځیدلي دي چـې هغوی دې کړنـې تـه مجبـور سـوي دي، حـالاتو دوی تـه دنـورو دفرهنګ دمنلـو ګـواښ کړی دی، دوی دکوم مجبوریت لـه عملـه دنـورو دمـادې او معنوي شتمنیو منلو تـه اړسوي دي،دوی تـه چـې کلـه هم ددې حلاتو څخـه دوتلـو زمینـه برابره سي، نو دوی به هتمن هغه دجبراو زور زولنـي مـاتې کړې او ژربـه هغه فرهنګ ته شا کړي کوم فرهنګ چې دوی پـه خپلـه خوښـه نـه دی غوره کړی بلکي په دوی باندي په زورتپل سوی دی.

اووم لامـل:تعلیمي مرکزونــه. ځینـي دپردیـو تـرلا س لانـدي تعلیمـي مرکزونـه هـم زموږ ځیني ماشومانو، تنکیو ځوانـانو او ځوانـانو تـه دنورفرهنـګ لـولي. دهغوی دماشومتوب، دین، بې وزلۍ او نورو لارو څخه په ګټې اخیستلو پـه هغوی بانـدي دنورو فرهنګ مني،هغوی دې ته تشویق کوي چي دهغوی دناسم فرهنګ دمنلوپـه جـال کـي راګیـر او دهغوی ښکارسي اوورسته دهغوی دشومو موخو د ورپـوره کولـو آلـه وګرځي.یـاد تعلیمـي مرکزونـه کیدای سـي دټولـو نـورو لاملـو نـو څخـه خطرناک تمام سي، او ژر به زموږ په ټولنه کي داسي یو نفاق منځ تـه راولـي چي دهغه څخه دوتلو لاره به بیا ډېره ستونزمنه وی.

هغـه تعلیمـي مرکزونـه چـي زمـوږ ماشـومانو او ځوانـانو تـه دپردیـوو فرهنـګ زده کوي باید وي پیژنو او په ګډه یې مخه ونیسو پري نږدو چي هغوی خپلو ناسمو اومنفي موخو ته ورسیږي.

خپل دکورنۍ غړی باید پـه داسـي تعلیمـي مرکزونـو کـي ونـه روزو ،زده کـړه پـه ونـکړو چـي هغـه مرکزونـه زمـوږ دمـادې او معنـوي شـتمنیوپه زیـان وي، زمـوږ دفرهنګ دناسم ښودلو روزنـه زمـوږ دوسـتانو تـه ورکـوي او هڅـه یـې دا وي چي زموږ اولادونـه پرناسمو اونـاروا لارو ستانه کړي.

موږ او تاسو باید دهغو ټولو خطرونو پر وړانـدې ودریږو او پرضـد یـې غبـږاوچت کړو، چي زمـوږ هیـواد او ټـولنې تـه زیـان رسـوونکي تمـامیږي. هغه خطرونـه کـه زمـوږ هیـواد اوټـولنې تـه پـه اوږد محالـه توګـه ګـواښ کـوونکي وي او کـه پـه لنډمحاله توګه ګواښوونکي وي.موږ باید دخپلو مادې او معنوي شتمنیو (فرهنګ) څخه ساتنه وکړو او هیڅ کورنې او بحرنې وګړی یا وګړو ته اجازه ورنـه کـړو چي زموږ څخه زموږ فرهنګ واخلي اویاهم ورته زیان ورسوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه کولی شو خپل فرهنګ خوندي وساتو؟

لومړی: علم او پوهه لاسته راوړل. ټولنه دپوهې په ګانه سینګارول.دوهم :نیک عامه پوهوي او یوبل ته دهغه عواملو او علتونو په اړه پوهوي ورکول او خبرورکول چي زموږ دغوره فرهنګ او دهغه ځانګو ته خطر پیښوي او یا یې هم ورته پیښ کړی وي.

دریم: پوهان او عالمان کولی سي چي دنورو دفرهنګ دمروج کولو څخه زموږ په ټولنه کي مخنیوی وکړي .څلورم: قومي مشران اومخوُر هم په خپل فرهنګ ساتلو کي پوره ونډه لري.

پنځم: ټولنیزي رسنۍ. دټولنیزو رسنیو په مرسته موږ او تاسو کولی سو خپل فرهنګ ته خدمت وکړو او پري نږدو چي زموږ په هیواد کي دي دپردیوو فرهنګ مروج سي.

شپږم: دولت. دولت دنده لري دهغو کسانو او کړیو مخه ونیسي چي زموږ فرهنګ ته ستونزې راولاړه وي.اووم:عام خلګ. عام خلګ دنده لري چي دپردیو دزیان رسوونکو پرهنګونو دمروج کیدو څخه مخنیوی وکړي. اتم: یووالی او پر خپل فرهنګ ټینګ پاتې کیدل.نهم: زموږ تعلیمي مرکزونه او تعلیمي کتابونه هم باید داسي وي چي دهیڅ پردي فرهنګ دراغیزې لاندي نه وي.پورته یادې سوې کړنې،کسان او کړۍ کولی سي چي زموږ داویاړلی،لرغونی فرهنګ او دهغه ځانګي خوندي او پیاوړي وساتي .

دیادونې وړده چي همدا موږ او تاسویو چي خپل فرهنګ ته زیان رسو. که موږ چیرې خپل فرهنګ ته زیان ونه رسوو: هیڅ یوکس او ټولنه نه سي کولی زموږ فرهنګ ته زیان ورسوی. موږ او تاسو یو چي خپل دفرهنګ دښمنانو ته مولاره هواره کړې ده چي هغوی زموږ مادې او معنوي شتمی دمنځه یوسي، او ورته زیان ورسوي.زموږ او ستاسو په ټولنه کي ښه او بدکوچني فرهنګونه هم شتون لری او که زه دلته دهغوی یادونه کوم نویو لوی کتاب به پري ولیکل سي، مګر موږ او تاسو باید دهغه دودونو کوچنیو فرهنګونو مخه ونیسو چي بد او زیان رسوونکي وي او زموږ په ټولنه کی مروج سوی وي.

هغه دودونو ته باید وده ورکړو او ورته کارو کړو چي په رښتیا هم مثبت اودستایلو وړوي، ګټه رسوونکي وه او دي او اوس دمنځه تلو په حال کي دي او یاهم دمنځه تللی دي. موږ اوتاسو په ګډه کولی سو خپلې ټولنې ته خدمت وکړو او دخپلې ټولنې هرډول پرمختګ ته لیڅي را ونغاړو.

دا ټولنه موږ په ګډ کارکولو سره پرمختللي کولی سو. زموږ ټولنې اوهیواد ته یوازي موږ اوتاسو ګټه رسولی سو،

نور وګړي او کړۍ زموږ اوستاسو وهیواد اوټولنې ته ډیر وخت کومه ګټه نه سي رسولی!موږ او تاسو باید پرخپلو ځانو باور دلاسه ورنه کړو او تل همت لرونکي او صبر کوونکي انسانان و اوسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام

موږ او تاسو مسلمانانو که څه هم دژوند په هرډول حلاتو کې دخپل دین څخه دالله(ج) په مرسته کلکه ساتنه کړې ده، دژوند دبلې هرې اړتیا څخه مو خپل پاک دین ته حق داولیت ورکړی دی، تل مودا هڅه کړې ده چې دالله(ج) ټول احکام پرځای کړو، چاته اجازه ورنه کړو چې زموږ ددین او زموږ ددیني ارزښتونو پر ضد لاس په کارسي، خو په اوسني عصر، وخت کې زموږ او ستاسو څخه ځیني مسلمانان دخپل دین څخه لیري سوي دي ،یعني خپلو دیني ارزښتونو او اسلامي احکامو ته څومره چې ښایي هومره پاملرنه نه کوي او لامل یې هم داسوی دی چي موږ مسلمانان دنورو ادیانو څخه دژوند په ډېرو چارو کې ورسته پاتې یو یاسو.

زموږ ددین دښمنانو زموږځینو څخه ګټه اخیستې ده، موږځیني یې دیوبل سره په شخړواخته کړي یو او په یوه او بل نوم موږ دیو بل پر واړندې جنګوي؟ځیني جاهل اوس مسلمانانو ته وژونکي وایي حال دا چي اسلام دژغورنې،مهرباني،سلامتی... دین دی. داسلام دمبارک دین مخالفین تل په دې هڅه کي وه او دې چي داسلام سپیڅلي (پاک) دین بدنامه کړې، د دوی ددې بدې موخې ته درسیدو څخه وړاندې مسلمانان باید دهغوی مخه ونیسې، داسلامي احکامواو دالله(ج) پر پاک کتاب قرآنکریم باندي منګولې ټینګول (په قرآنکریم باندی عمل کول) دحضرت محمد(ص) پرلاره تګ کول د مسلمانانو په منځ کي اتفاق، هغه اشخاص اوکړی پیژندل چي داسلام په جامه کي داسلام پر ضد کارکوي او په دې لټه کي وي چي دمسلمانانو ترمنځ ستونزې منځ ته راوړي، داسلامي عالمانو لویې ټولنې جوړول، دهغه رسنیو او لیکونو پیژندل او درخپل توان پوري دهغوی دشومو موخو مخه نیول چي داسلام دنامه څخه په ګټه اخیستلو غیرې اسلامي بیانونه اوفتواوي ورکوي، په ماشومانوتنکیو ځوانان او ځوانانوباندی داسلامي علومو زده کړه،

داسلامي عالمانو دخوا څخه داسلامي امورو یادونه، نصحت(واعظ)کول،یادې سوې او دې ته ورته کړنې موږ او تاسو په دې دونیا او اخرت کي دکامیابۍ ترپولې رسوې،موږ کولی سو په دې کړنو کولو سره دالله(ج) رضاالاسته راوړو، اوانشاءالله هیڅ وخت به د یادو کړنو دعملي کولو په صورت کي مسلمانان دداسي یو وخت شاهدان ونه اوسي چي مسلمانان یوبل په کښي وژنې، یوبل ته په کښی زیان رسوی او دمسلمانانو ترمنځ یوالی نه وي.

موږ او تاسو مسلمانان باید داسلام دنامه څخه په ګټې اخیستلو غیرې اسلامي کړنې ونه کړو، نه هم بل چاته دا اجازه ورکړو چي داسلام دنامه څخه ناوړه ګټه پورته کړې او په دې ناوړه او غیرې اسلامي کړنو کولو سره داسلام دین ونورو آدیانو ته یو بد دین ونوموې. زموږ او ستاسو مسلمانانو دا دنده ده چي اسلامي احکام پلي کړو.

په اسلامي احکاموکي دهرې ستونزې حل شتون لري او د هرچا حقونو ته په کي پاملرنـه سوې ده. داسلامي احکـاموپلي کـول موږ اوتاسو او زمـوږ ټولنې تـه نیکمرغې پـه تحفه کي راکوي. کـه موږ غیرې اسلامي کړنـې سرته ورسو، نـو دنورادیانو بـه داسلام ددین څخه زموږ دهغو کړنو له کبلـه چي غیرې اسلامي دي مګر موږځیني یې داسلام پردین پوري تړو نفرت وسي، وبـه نـه غواړې چي داسلام دین چي دژغورنې،بریالیتوب او سلامتیٰ دین دی ورتـه داخل سي او داسلام دین ومنې. پرموږ اوتاسو مسلمانانو دا لازمـه ده چي موږ یوازې پـه نامـه مسلمانان ونه اوسو، بلکي پـه ربښتیا اسلامي احکـامو تـه غاړه کښیږدو،اسلامي احکـام پرځان پلي کړو او لکـه څنګـه چي داسلام خوږ پیغمبر او دهغه ملګرو داسلام لپاره زحمتونـه ګاللې وه موږ او تاسو هم باید ددې پاک دین لپاره زیار وباسو او خپل مسؤلیت پـه ښه ډول سره سرته ورسوو.ومن الله توفیق

* *

دلوی خدای جل جلاله په مرسته داکتاب (په سمندرکې دملغلرولټون)
د۱۳۹۴/۴/۲۴ ه ش نیټه پای ته ورسیدی.
دخیرد دعا په هیله ستاسو ورور محمود حمیدزی

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه سرچيې چې په دې کتاب کې ورڅخه ګټه اخيستل سوې ده.

١:صحيح البُخاري.تاليف الامام ابوعبدالله محمد بن اسما عيل البُخاري.
ژباړه.خپروونکي اداره مکتبه قاسميه.دخپريدونيټه ١٣٩٢ه ش
٢:صحيح مسلم:تاليف ابو الحسين مسلم بن الحجاج القشيري. ژباړه.خپروونکی
اداره احمدشاهي کتب خانه دچاپ کال ١٣٩٠ه ش
٣:تذکرةُ الاولياء. تاليف فريدالدين عطار.ژباړه.خپروونکي اداره عمرعاصم
نشراتي مرکز.دچاپ کال ١٣٩١ جدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

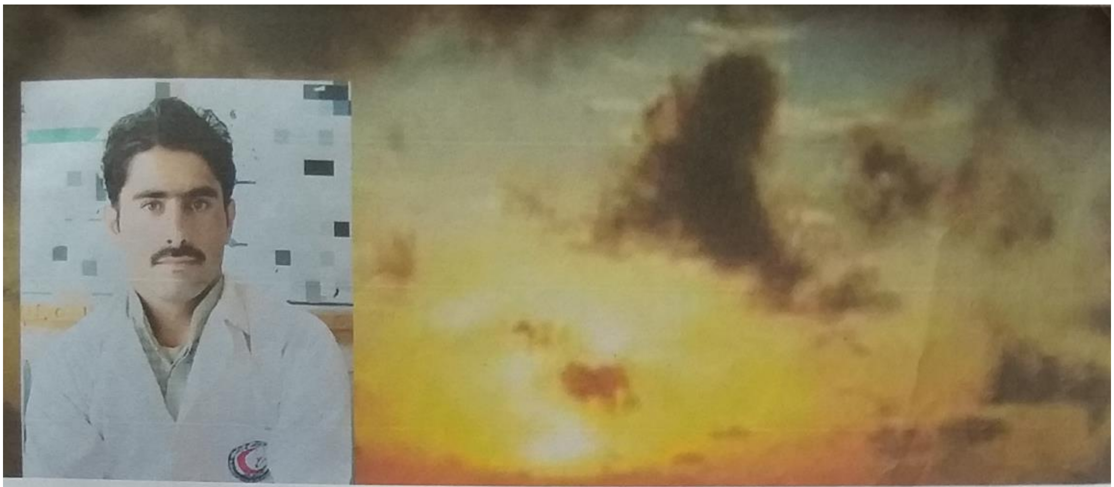

دليکوال لنډه پيژندنه!

محمودحميدزی په انګرېزي(MahmoodHamidzai) دخيرالله زوی،دحاجي محمداقبال لمسی او په خټه اڅکزی دئ . نوموړی د 1374لیږدیز لمریز کال دثور دمیاشتې په څلورمه نېټه چي د 1995زیږدیز کال دافریل دمیاشتې 24نیټې سرسمون خورې دکندهار ولایت دژړی ولسوالی په سنګحصار کلي کي زیږیدلی دئ. حمیدزي دیني زده کړې دخپل کلي دملا امامانوڅخه لوستي دي.

لومړنی ښوونځی يې په سنګحصار لېسه، منځنی ښوونځی يې په قاضي عبدالمجيد منځنی ښوونځی کي لوستی او په کال 1396لیږدیز لمریزکال کي دژړی ولسوالی داسعدسوري لېسې څخه فارغ اودمکتب دوره يې پای ته رسولې ده.

حمیدزي:نیمه عالي زده کړې د ډاکټر مامون طاهري روغتيا علومو انستيتوت دنرسنګ په څانګه کي کړي او دیاد انستیتوت څخه په کال 1399لیږدیز لمریز کال کي دپنځلسم پاس په سويه فارغ دئ

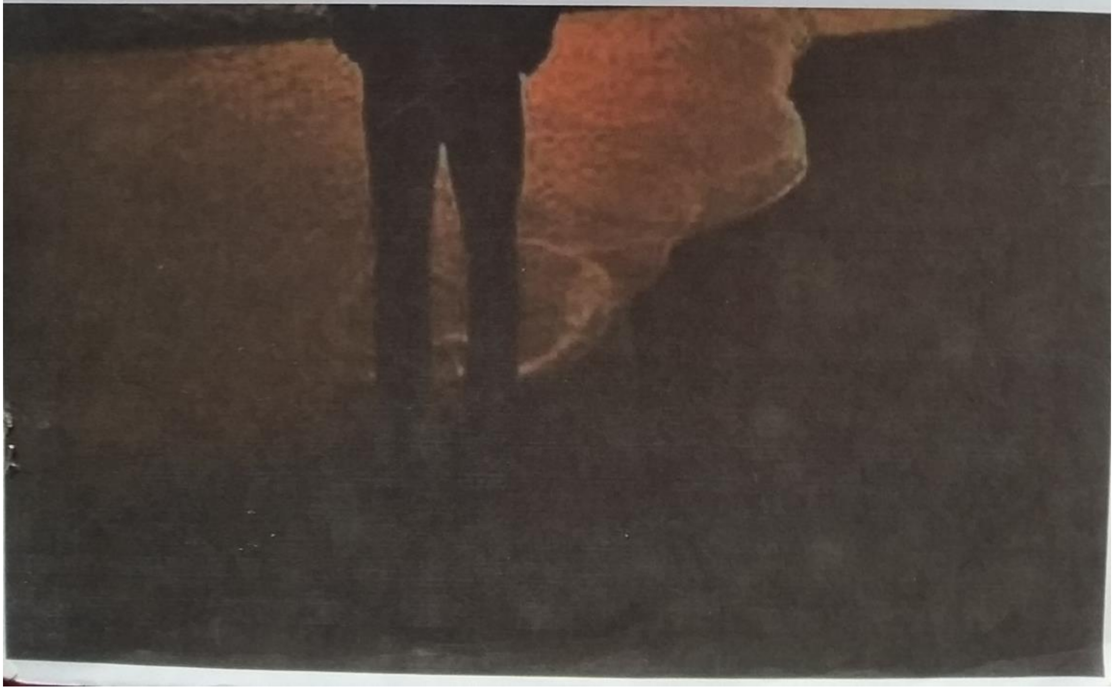

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library